

การวิเคราะห์มีวสีคดีไอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

นางสาวจุฑาทิพย์ ก่อทรัพย์สิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวาทวิทยา ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ANALYSIS OF THE CENSORED MUSIC VIDEOS OF THAI POP SONGS

Miss Chuthathip Korsapsin

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Speech Communication

Department of Speech Communication and Performing Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์มีวลีคดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

โดย

นางสาวจุฑาทิพย์ ก่อทรัพย์สิน

สาขาวิชา

วาทวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ดิเรกนันทน์ อนวัชศิริวงศ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... คนบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุกต เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อวยพร พานิช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ดิเรกนันทน์ อนวัชศิริวงศ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. ปรีดา มโนมัยพิบูลย์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฑาทิพย์ ก่อทรัพย์สิน : การวิเคราะห์มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์. (ANALYSIS OF THE CENSORED MUSIC VIDEOS OF THAI POP SONGS) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. ภิรพันธ์ อนุวัชศิริวงศ์, 255 หน้า.

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสหวิทยาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากล ลักษณะการสร้างสารในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ และทัศนคติของบุคคลกลุ่มต่างๆ อันได้แก่ กลุ่มผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ กลุ่มนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มผู้ชมเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 30 ปี เพื่อทราบทัศนคติทางด้านต่างๆ ที่มีต่อผลงานมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์และต่อกระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์ ทั้งยังเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ดำรงของไทย และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดสรรกระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันต่อไปในอนาคต โดยผลการวิจัยพบว่า

1. กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากล ได้ดำเนินงานโดยฝ่ายที่รับผิดชอบในการตรวจพิจารณารายการของสถานีโทรทัศน์โดยตรง ซึ่งปัจจุบันได้ยึดหลักกฎหมายและระเบียบวิญญูกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ในการตรวจพิจารณา ประกอบกับการใช้ดุลยพินิจและวิจารณญาณของเจ้าหน้าที่เป็นหลัก ทั้งนี้ในปัจจุบันแม้หลักกฎหมายดังกล่าวได้ถูกยกเลิกแล้ว แต่ในทางปฏิบัติยังคงยึดตามหลักเกณฑ์นี้ในการตรวจพิจารณาเป็นสำคัญ

2. ลักษณะการสร้างสารในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือ 1.) การนำเสนอภาพ อันประกอบไปด้วยประเด็นต่างๆ ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ความรุนแรง สิ่งเสียดสี การโฆษณาแฝง และภาพที่สื่อความหมายสองแง่สองง่าม 2.) เนื้อหาและคำร้องของบทเพลง ซึ่งมีลักษณะดังนี้ ได้แก่ การใช้คำร้องที่มีความหมายสองแง่สองง่าม และลักษณะเนื้อหาของเพลงที่ซุกงูไปในทางที่ไม่เหมาะสมขัดกับขนบธรรมเนียมมวัฒนธรรมไทย

3. ทัศนคติของผู้สร้าง นักวิชาการ และผู้ชม ที่มีต่อมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์พบว่า 1.) ลักษณะการนำเสนออันได้มุ่งเน้นที่การขายภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นหลัก โดยมีประเด็นที่พบมากที่สุดได้แก่ประเด็นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพศ 2.) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มิวสิกวิดีโอ ได้แก่ ปัจจัยด้านการตลาดและเงื่อนไขทางสังคม 3.) แนวโน้มของมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลในอนาคตนั้นขึ้นอยู่กับกระแสสังคมเป็นหลัก ซึ่งอาจมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความรุนแรงมากขึ้นและน้อยลงตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมในขณะนั้น 4.) แนวทางปฏิบัติคือ ควรสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างสถานี และควรปรับเปลี่ยนจากระบบการเซ็นเซอร์เป็นระบบของการจัดระดับมิวสิกวิดีโอแทน รวมทั้งจัดให้มีการแลกเปลี่ยนทัศนคติระหว่างฝ่ายต่างๆ โดยเปิดโอกาสให้ฝ่ายผู้ผลิตและผู้ชมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ภาควิชา วาทยุทธศาสตร์และสื่อสารการแสดง
สาขาวิชา วาทยุทธศาสตร์
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต... จุฑาทิพย์ ก่อทรัพย์สิน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
.....

498 50670 28 : MAJOR SPEECH COMMUNICATION

KEY WORD : MUSIC VIDEO / CENSOR / CENSORSHIP PROCESS / MESSAGE DESIGN

CHUTHATHIP KORSAPSIN : ANALYSIS OF THE CENSORED MUSIC VIDEOS OF THAI POP SONGS.

THESIS PRINCIPAL ADVISOR : ASSOC. PROF. THIRANAN ANAWAJ-SIRIWONGS, 255 pp.

This is a multiple methodology research which aims to explore the censorship process Thai pop music videos messages in the music videos. Moreover, it investigates attitudes towards censored music videos in different groups: producers, the academics, and the audience aged 18 - 30 years old. Furthermore, this research will be used as a guide in creating Thai pop music videos, that Thai culture as well as a guide of the censorship process to be appropriate with current and future social situations.

Study results are as follows:

1. The censorship process of Thai pop music video were conducted by TV networks' censor departments under The Broadcasting Act 1994 (B.E. 2537) as well as an impartial and authority. Although, this regulation was abandoned, it still has been used as a framework of the censorship process.

2. Messages in censored music videos cause grouped in two forms: 1.) Presentation: sexual matters, violence, drug abuse, disguised advertising and double - meaning images 2.) Content and lyrics: double - meaning lyrics and lyrics that lead to inappropriate behavior

3. The research also revealed the attitudes of producers, academics and audiences towards Thai pop music videos as follows: 1.) Image of the artist, particularly in sexual matters was a main focus of the presentation in the music videos. 2.) Marketing had a significant influence on direction and presentation of music videos. 3.) It would seem that future of Thai pop music videos will rely on social trends. 4.) All television networks should collaborate in establishing a censorship process. However, It would be better if music videos were be rated to suit different audiences rather than censorship. Also, the academics and the audience should be encouraged to show their opinion about the censorship process.

Department : Speech Communication and Performing Arts

Field of Study : Speech Communication

Academic Year : 2007

Student's Signature:

Principal Advisor's Signature:

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือของ รศ.ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ ผู้วิจัย
จึงขอกราบขอบพระคุณ “ครูถิ” ผู้ให้โอกาสและคอยพรั้าสอนจนทำให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ผ่านพ้นมาได้
ด้วยดี ขอกราบขอบพระคุณ รศ. อวยพร พานิช และดร. ปรีดา มโนมัยพิบูลย์ที่กรุณาสละเวลามาดูแล
และคอยให้คำแนะนำที่ดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อและคุณแม่ผู้เป็นเปลวเทียนที่ส่องสว่างในใจลูกเสมอมา
เมื่อในยามที่ท้อแท้ ด้วยแสงแห่งเปลวเทียนนี้ที่คอยจุดประกายให้ลูกขึ้นสู้ครั้งแล้ว ครั้งเล่า...

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน คุณพี่ผู้กำกับเอ็มวี คุณพี่ผู้เซ็นเซอร์
เอ็มวี และคุณๆ ผู้ชมเอ็มวี ที่ร่วมกันเซ็นเซอร์จนก่อเกิดเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมา

ขอบคุณ “มิ่งค์” สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจที่มอบให้ตลอดมา ...คำพูด
มากมายที่คอยเตือนสติให้ไม่ละทิ้งความพยายามสำหรับการเดินทางในครั้งนี้

ขอบคุณผู้ร่วมเซ็นเซอร์อื่นๆ ทุกคน คุณมันท์ คุณไบตอง คุณนุ่น คุณหนูดี คุณผึ้ง
เพื่อนๆ วาหะรุ่น 9 นลินและเพื่อนๆ ราชนิพนคนอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่ไม่ได้กล่าวถึงในที่นี้

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณอุปสรรคทุกอย่างที่ร่วมกันเข้ามาทดสอบจนก่อให้เกิดเป็นพลัง
ผลักดันและมุ่งมั่นเพื่อที่จะผ่านพ้นไปอย่างมีสติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหำการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและสุนทรียศาสตร์.....	7
1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและการรับรู้เชิงสุนทรียศาสตร์.....	7
1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกเชิงอารมณ์กับการสื่อสาร.....	12
2. แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีและบทเพลง.....	14
3. แนวคิดเกี่ยวกับภาษาภาพ.....	18
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง.....	27
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33

	หน้า
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	35
1. แหล่งข้อมูล.....	35
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง.....	36
3. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
4. การนำเสนอข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	38
กระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล.....	38
1. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5).....	40
2. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7.....	47
3. สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9).....	53
ลักษณะการสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์.....	62
1. เพลง ผงาดง้าค่าโลก.....	62
2. เพลง รักยังไม่ต้องการ.....	66
3. เพลง Reality.....	68
4. เพลง เพราะเคื่องฉัน.....	71
5. เพลง สวัสดิ์ครับ.....	73
6. เพลง Gossip.....	75
7. เพลง เด็ง (Shake it baby).....	78
8. เพลง ห้ามใจไม่ไหว.....	80
9. เพลง ทะเลิ่ง.....	82
10. เพลง หลอมละลาย.....	84
11. เพลง คนดีดั่ง.....	86
12. เพลง ผู้หญิงลึมยาก.....	88
13. เพลง รักตัวเองเหมือนกัน.....	90
14. เพลง Oh my boy.....	93

สารบัญ (ต่อ)

ณ

หน้า

พรรณานะของบุคคลกลุ่มต่างๆ.....	96
ส่วนที่ 1 ผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์.....	96
ส่วนที่ 2 นักวิชาการทางด้านการแสดง การดนตรี และสื่อสารมวลชน.....	124
ส่วนที่ 3 ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย.....	156
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	175
สรุปผลการวิจัย.....	175
อภิปรายผลการวิจัย.....	188
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	193
ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย.....	193
ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต.....	193
รายการอ้างอิง.....	194
ภาคผนวก.....	197
ภาคผนวก ก.....	198
คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์.....	199
ภาคผนวก ข.....	217
เอกสารเกี่ยวกับการพิจารณาเซ็นเซอร์รายการ.....	218
ภาคผนวก ค.....	223
พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง	
และกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551.....	224
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	255

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	ตารางแสดงการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ได้นำมาศึกษา.....95
ตารางที่ 2	ทัศนคติที่มีต่อการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์.....156
ตารางที่ 3	ทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาและคำร้องของเพลงในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์.....158
ตารางที่ 4	ทัศนคติที่มีต่อการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอที่ได้นำมาศึกษา.....160
ตารางที่ 5	ระดับของประเด็นต่างๆ ที่สมควรถูกเซ็นเซอร์ในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล.....165
ตารางที่ 6	ทัศนคติต่อประเด็นต่างๆ ที่พบในมิวสิควิดีโอซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อสังคม....167

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มิวสิกวิดีโอ (Music Video) นับเป็นสื่อผสมยุคใหม่ที่ได้ผสมผสานความเป็นสุนทรียศาสตร์ในด้านต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันทั้งในแง่ของศิลปะทางด้านดนตรี ตลอดจนศิลปะการแสดง โดยใช้เทคโนโลยีร่วมสมัยในการสร้างสรรค์ผลงาน นอกจากนี้มิวสิกวิดีโอยังเป็นสื่อที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางวัฒนธรรม ความคิด ค่านิยมของคนในสังคมในยุคสมัยนั้นๆ รวมทั้งอิทธิพลต่างๆ ที่ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญทางสังคมในขณะนั้นด้วย

บทบาทที่แฝงอยู่ในมิวสิกวิดีโอนอกจากจะเป็นสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงบางแง่มุมทางสังคมแล้ว ยังได้ถูกทำหน้าที่เป็นสื่อที่สนับสนุนและส่งเสริมการขายของบริษัทค่ายเพลงต่างๆ ซึ่งมิวสิกวิดีโอได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในธุรกิจวงการเพลงของไทย โดยเฉพาะบทบาทในการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ศิลปิน ทั้งยังเป็นการโฆษณาสินค้าในวงการอุตสาหกรรมเพลงเพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายของบริษัทเพลงต่างๆ จึงอาจกล่าวได้ว่ามิวสิกวิดีโอคือสื่อแห่งการขายสินค้าอีกแขนงหนึ่ง (นรเศรษฐ์ หมดคง, 2542) ซึ่งในปัจจุบันนี้แต่ละค่ายเพลงต่างมีการผลิตศิลปินออกมาแข่งขันกันเป็นจำนวนมาก โดยศิลปินดังกล่าวต่างมุ่งนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเองให้มีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์เพื่อสร้างความน่าจดจำให้แก่ผู้บริโภคสื่อด้วยกันแทบทั้งสิ้น

สื่อมิวสิกวิดีโอได้เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญและทวีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อ MTV (Music Television) สถานีเคเบิลทีวีของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ถือกำเนิดขึ้นในปี ค.ศ. 1981 โดยได้นำเสนอเฉพาะมิวสิกวิดีโอจากบริษัทเพลงต่างๆ และรายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเพลงตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งถือเป็นการบุกเบิกตลาดธุรกิจมิวสิกวิดีโอให้มีความแพร่หลายมากยิ่งขึ้น (Wells, 1992 อ้างถึงในสมคิด ศรีธาสมบุญ, 2543) ทำให้เป็นปรากฏการณ์ที่สร้างการยอมรับในวงการอุตสาหกรรมเพลง และสามารถสร้างความนิยมได้เป็นอย่างดี

(Frantz, 1994 อ้างถึงในสมคิด ศรัทธาสมบุญ, 2543) ได้สรุปสาระสำคัญของ มิวสิควิดีโอว่าเป็นสื่อที่อาศัยภาพเพื่อสะท้อนถึงบุคลิกลักษณะ (Character) ทุกชิ้นส่วนย่อยของเนื้อเพลง มิวสิควิดีโอสามารถสื่อให้เห็นถึงรูปแบบ (Style) และอารมณ์ (Mood) ได้อย่างเปี่ยมประสิทธิภาพ การรับชมมิวสิควิดีโอ ผู้รับชมจะได้เห็นภาพตั้งแต่หน้าเวทีคอนเสิร์ตไปจนถึงรูปแบบการแสดงหรือการนำเสนออันประณีตบรรจงที่ถ่ายทอดเนื้อหาของเพลงหรือรูปแบบภาพแห่งจินตนาการอันเหลือเชื่อ ทั้งหมดนี้สามารถสัมผัสได้จากมิวสิควิดีโอ

ด้วยความที่เป็นสื่อผสมยุคใหม่ ทำให้มิวสิควิดีโอของไทยส่วนใหญ่มักจะได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก ทั้งรูปแบบในการสร้างสรรค์ และองค์ประกอบต่างๆภายในมิวสิควิดีโอ ตลอดจนถึงเทคนิคในการผลิตที่มีการนำเทคโนโลยีในการสร้างสรรค์สื่อในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้คอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตซึ่งนับว่าเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีข้อดีหลายประการ เช่น เป็นการช่วยลดต้นทุนในการผลิต สามารถตอบสนองต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้ผลิตได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ดี แม้ว่ามิวสิควิดีโอจะส่งผลดีในแง่ต่างๆ มากมายเพียงใดก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้สร้างสรรค์มิวสิควิดีโอจะสามารถไล่ความตึงเครียดของตนเองลงในงานได้อย่างอิสระไร้ข้อจำกัดเสมอไป ทั้งนี้เนื่องมาจากเหตุผลในด้านความเหมาะสม ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับบริบททางสังคมนั้นๆ ด้วย มิเช่นนั้นแล้วก็อาจจะส่งผลเสียต่อสังคมโดยรวมได้เช่นกัน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้เอง “การเซ็นเซอร์” จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือในการคัดสรรและกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่จะถูกส่งผ่านไปให้ผู้รับสาร ไม่แต่เฉพาะสื่อมิวสิควิดีโอเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงสื่อประเภทอื่นๆ อีกด้วย โดยเหตุผล (Justifications) ของการเซ็นเซอร์สื่อต่างๆนั้น อาจสรุปได้หลายประเด็น ดังนี้ (Information, Freedom and Censorship: World Report 1991 อ้างถึงในกฤษดา เกิดดี, 2548)

1. ข้อมูลที่เป็นความลับ
2. เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา
3. การนำเสนอข้อมูลเท็จหรือบิดเบือนของผู้ทรงอิทธิพลต่อสื่อมวลชน ซึ่งในกรณีนี้สื่อดังกล่าวจะถูกจำกัดเสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสารโดยผู้ทรงอิทธิพลที่เสียผลประโยชน์
4. เป็นการพยายามสร้างมาตรฐานของภาษาและรวมถึงเป็นการครอบงำทางวัฒนธรรม
5. การนำเสนอข่าวสารด้วยความลำเอียงของสื่อ

6. ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ
7. เป็นการโฆษณาชวนเชื่อ
8. การเซ็นเซอร์แหล่งที่มาของข่าว (มักเป็นสื่อหนังสือพิมพ์) เพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่แหล่งที่มา
9. สาธารณสุข เพื่อปกป้องสุขภาพที่ดีของประชาชน (ส่วนมากเป็นสื่อโฆษณาประเภทบุหรี่และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์)
10. ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม
11. ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง
12. การสื่อสารที่มีลักษณะสื่อถึงการเหยียดผิว
13. การนำเสนอเนื้อหาที่ลบล้างศาสนา
14. เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น
15. การดูหมิ่นทางเพศหรือแสดงการเหยียดเพศ
16. สถานการณ์พิเศษ เช่น ภาวะสงครามหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน
17. ความรุนแรงต่างๆ เช่น การนำเสนอภาพการสังหารหรือทารุณกรรม

ในปัจจุบันนี้ได้มีการใช้ระบบของการจัดระดับรายการตามสถานีโทรทัศน์ โดยในช่วงแรกเกิดจากความร่วมมือของทางสถานีก่อน โดยที่รัฐบาลยังไม่ได้เข้ามามีส่วนในการจัดระเบียบเช่นในปัจจุบันนี้ ซึ่งเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2549 สถานีโทรทัศน์ต่างๆ ได้มีข้อสรุปที่จะให้มีการขึ้นตัวอักษรในการแบ่งระดับเนื้อหารายการ แต่ไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก จนกระทั่งในสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์จึงได้มีการเพิ่มเติมนำการจัดระดับรายการที่เคยกระทำกันอยู่แล้วไปเชื่อมโยงกับการกำหนดเวลาในการออกอากาศ (ธีรชัย รังสีกุล, 2551) อาทิเช่น รายการประเภท “ฉ” ให้ออกอากาศได้หลังสองทุ่มหรือสี่ทุ่มเป็นต้นไป ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บรรดาผู้ผลิตบางรายออกมาแสดงความไม่พอใจในช่วงเวลาดังกล่าว

ทั้งนี้หากกล่าวถึงเรื่องกฎระเบียบในการเซ็นเซอร์แล้ว ในปัจจุบันกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเซ็นเซอร์ยังอยู่ในช่วงว่าง เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับเก่าได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 จึงมีผลทำให้กฎกระทรวงฉบับที่ 14 ที่เป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติฉบับเก่า ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ของวิทยุโทรทัศน์ต้องล้มเลิกตามไปด้วย

อย่างไรก็ตามจากการที่มิวสิควิดีโอถือเป็นการสื่อสารไปยังผู้รับสารในรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น การนำเสนอมิวสิควิดีโอจึงจำเป็นต้องผ่านขั้นตอนการตรวจเซ็นเซอร์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ในการจะชี้วัดว่ามิวสิควิดีโอชิ้นใดควรจะถูกเซ็นเซอร์หรือไม่นั้นอาจจะแตกต่างกันไปตามความจำเป็นของแต่ละสังคม ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโดยพิจารณาจากมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลทั้งที่ได้ออกอากาศและไม่ได้ออกอากาศผ่านทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ และพิจารณาอ้างอิงโดยใช้หลักเกณฑ์การตรวจเซ็นเซอร์ของไทยเป็นสำคัญ ในส่วนของเนื้อหาต่างๆ ผู้วิจัยจะได้กล่าวไว้ในหัวข้อต่อไป

ปัญหานำการวิจัย

1. กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลเป็นอย่างไร
2. การสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์มีลักษณะอย่างไร
3. ทรรศนะของผู้สร้าง นักวิชาการ และผู้ชม ที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบกระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล
2. เพื่อศึกษาลักษณะการสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์
3. เพื่อศึกษาทรรศนะของผู้สร้าง นักวิชาการ และผู้ชม ที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาผลงานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2546 ถึงปี พ.ศ. 2550 ที่ถูกเซ็นเซอร์โดยฝ่ายต่างๆ ที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิจารณารายการของทางสถานีโทรทัศน์ช่องปกติอันได้แก่

1. แผนกตรวจรายการ ฝ่ายตรวจรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5)
2. แผนกตรวจสอบรายการ ฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7
3. ส่วนควบคุมคุณภาพรายการ ฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9)

ในส่วนของการประมวลทรรศนะของผู้สร้างสาร นักวิชาการ และผู้รับสารที่มีต่อมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์นั้น จะทำการศึกษาทัศนคติความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์
2. ผู้ชมที่เป็นนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการดนตรี การแสดง และสื่อสารมวลชน
3. ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุระหว่าง 18 – 30 ปี

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. มิวสิกวิดีโอ หมายถึง ภาพยนตร์ขนาดสั้นที่ถูกผลิตขึ้นเพื่อใช้สื่อความหมายหรืออารมณ์ของเพลง โดยมีความยาวเท่ากับเพลงนั้นๆ ซึ่งอาจดำเนินเป็นเรื่องราวตามเนื้อหาของเพลง หรือมุ่งเพียงสร้างอารมณ์ร่วมในบทเพลงหรือตัวศิลปินเพียงอย่างเดียว
2. มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ หมายถึง มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเพิกถอน จำกัดเวลา หรือห้ามแพร่ภาพในสื่อโทรทัศน์ที่เผยแพร่ทั่วไป (ช่อง 5, 7, 9) รวมทั้งมิวสิกวิดีโอที่ได้ตัดทอน และทำการแก้ไขบางส่วนเพื่อให้สามารถแพร่ภาพได้ตามปกติ
3. การสร้างสารในมิวสิกวิดีโอ หมายถึง เนื้อหาเรื่องราวที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอ หรือลักษณะการนำเสนอภาพ เช่น การใช้มุมกล้อง การจัดฉาก การแต่งกายของนักแสดง ท่าเต้น ฯลฯ รวมทั้งคำร้องของบทเพลงที่นำมาประกอบในมิวสิกวิดีโอ
4. ทรรศนะ หมายถึง ทัศนคติความคิดเห็นโดยทั่วไปและรสนิยมในเชิงศิลปะที่มีต่อมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ และต่อเกณฑ์ในการพิจารณาเซ็นเซอร์
5. กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์ หมายถึง ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุมัติให้ทำการเผยแพร่มิวสิกวิดีโอในสื่อโทรทัศน์ที่เผยแพร่ทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างบรรทัดฐานในการพิจารณาเซ็นเซอร์มีวสิคิวิดีโอให้ชัดเจน และเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ผลิตงานมีวสิคิวิดีโอและผู้ที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบ ในการที่จะทำความเข้าใจได้ชัดเจนตรงกัน
2. เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างทัศนคติร่วมกันและได้สังเกตเห็นถึงแง่มุมทางความคิดของกันและกันมากยิ่งขึ้น ระหว่างผู้สร้างสรรคงาน และผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบ
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและสุนทรียศาสตร์

การสื่อสารเชิงสุนทรียศาสตร์ถือเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญในการศึกษาผลงานในเชิงศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสารในสื่อมิวสิควิดีโอรวมทั้งทัศนคติของผู้สร้างสารและผู้รับสารที่มีต่อมิวสิควิดีโอดังกล่าว ดังนั้นจึงต้องอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและสุนทรียศาสตร์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงสุนทรียะที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอในแง่มุมต่างๆ ตลอดจนการรับรู้ของผู้ชมแต่ละคน โดยในส่วนนี้จะกล่าวถึงแนวคิดที่เกี่ยวกับการสื่อสารและการรับรู้เชิงสุนทรียศาสตร์ และแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกเชิงอารมณ์กับการสื่อสารเป็นหลัก ดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารและการรับรู้เชิงสุนทรียศาสตร์

การสื่อสารในมิวสิควิดีโอได้นำเสนอรูปแบบแห่งสุนทรียะอันมีความแตกต่างหลากหลายอันเป็นการสื่อความหมายและอารมณ์ของบทเพลงจากผู้สร้างสารไปยังผู้รับสาร โดยที่ผู้รับสารสามารถสัมผัสได้จากการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าอันเป็นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การรับฟังเสียงดนตรีจากการบรรเลงขับร้องของศิลปิน หรือรับชมจากการแสดงผ่านตัวละคร เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงความหมายของสุนทรียศาสตร์นั้นได้มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ไว้มากมาย ซึ่งแต่ละท่านต่างก็มุ่งสื่อถึงคุณค่าในเชิงความงามเป็นสำคัญ อาทิ ความหมายต่างๆ ได้แก่ (มโน พิสุทธิรัตนานนท์, 2546: 4-5)

- การค้นหาความหมายของความพึงพอใจทางสุนทรียะ ค้นหาว่าความงามเป็นลักษณะวัตถุวิสัย (Objective) หรือจิตวิสัย (Subjective) ธรรมชาติของความงามคืออะไร อะไรคือแรงกระตุ้นให้เกิดศิลปะ และแรงกระตุ้นนั้นมีลักษณะอย่างไร

- เป็นเรื่องของคุณค่าความงาม คือพยายามหาคำตอบว่าความงามคืออะไร ประเด็นสำคัญที่พิจารณาก็มีเช่น ค่าของความงามนั้นเป็นจริงและมีอยู่โดยตัวมันเองหรือไม่ หรือค่าของความงามเป็นเพียงข้อความที่เราใช้กับสิ่งที่เราชอบ ความงามกับสิ่งที่งามสัมพันธ์กันอย่างไร มีมาตรการตายตัวอะไรหรือไม่ที่ทำให้ตัดสินได้ว่าสิ่งนั้นงามหรือไม่งามอย่างไร

- มีสองความหมาย ความหมายแรกคือวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกที่เกิดจากการรับรู้ของมนุษย์ซึ่งทำให้มนุษย์เกิดความเบิกบานใจ ยินดี อิ่มเอิบใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นคุณค่า ความหมายที่สองคือวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับผลงานที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นทุกแขนงเพื่อนำเอาข้อมูลมาจัดลำดับเสนอแนะให้ผู้อื่นเห็นคุณค่า ซาบซึ้งในสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น เพื่อสร้างความนิยมชมชื่นร่วมกันตามลักษณะและรูปแบบของผลงานนั้นๆ

- มาจากการจำแนกคำที่มาจากชื่อของสามคำ คือ สุนทรียะ สุนทรียภาพ และสุนทรียศาสตร์ไว้ว่า สุนทรียะ หมายถึงสิ่งที่เกี่ยวกับความนิยม ความงาม ในขณะที่สุนทรียภาพ หมายถึง ความรู้สึกคุณค่าของสิ่งที่งาม ความเป็นระบบระเบียบของเสียงและถ้อยคำที่ไพเราะ และส่วนสุนทรียศาสตร์ หมายถึง วิชาที่ว่าด้วยความนิยมและความงาม ฯลฯ

ประสบการณ์สุนทรียะหรือการรับรู้คุณค่าความงามจะช่วยให้มนุษย์เกิดการพัฒนารับรู้หรือการขานรับทางสุนทรียะที่เรียกว่า ความซาบซึ้งทางสุนทรียะ 2 ระดับ โดยการพัฒนาจะเป็นไปตามลำดับขั้น คือ (มโน พิสุทธิรัตนานนท์, 2546: 80-81)

1.) ระดับการรับรู้และขานรับทางสุนทรียะ

1.1) สุนทรียะระดับผัสสะ (Sensation) เป็นประสบการณ์ที่เป็นอารมณ์รู้สึก ล้วนๆ ที่เข้มข้นและไม่เข้มข้น แต่ไม่สลบดับซ้อน เกิดขึ้นทันทีทันใดเมื่อบุคคลมีการเผชิญหน้าทางสุนทรียะ ซึ่งเป็นการรับรู้โดยตรงทางสุนทรียะ เกิดการขานรับด้านอารมณ์รู้สึกพึงพอใจ เพลิดเพลินใจ สนุกสนาน สะใจหรือสะเทือนใจ ดีใจหรือเสียใจ ฯลฯ ความเพลิดเพลินในสุนทรียะจะขึ้นอยู่กับลักษณะและคุณสมบัติของสุนทรียวัตถุทางภววิสัย (Object) แล้วเก็บสิ่งสมเป็นประสบการณ์สุนทรียะ เป็นสุนทรียะที่เป็นอารมณ์เมื่อไม่มีการเผชิญหน้าทางสุนทรียะ ประสบการณ์สุนทรียะระดับผัสสะช่วยพัฒนามนุษย์ให้มีสมรรถนะที่เฉียบไวต่อการรับรู้ของประสาทสัมผัส อารมณ์รู้สึกซาบซึ้งทางสุนทรียะยังขึ้นอยู่กับศิลปะธาตุหรือปัจจัยศิลปะ (Art Elements) เช่น รูปว่าง รูปทรง สี

เสียง (ดนตรี เพลง) และความหมายโดยทั่วไปของภาษาหรือการอ่านออกเสียง ฯลฯ มากกว่าที่จะขึ้นอยู่กับสุนทรียธาตุ (Aesthetic Elements)

1.2) สุนทรียะระดับเพ่งพินิจ (Contemplation) เป็นการรับรู้ทางสุนทรียะที่ปรุงแต่งหรือสร้างเสริมด้วยกระบวนการคิดเชิงนามธรรมหรือเชิงเหตุผล ไม่เป็นอารมณ์รู้สึกฉับพลัน แต่จะมีกระบวนการวินิจฉัยทางสุนทรียะ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้อาศัยจินตภาพหรือความคิดรวบยอด (Image, Conception) ที่ได้สั่งสมเพิ่มพูนมา รวมทั้งความเฉียบไวในการรับรู้ทางประสาทสัมผัสมาช่วยสร้างเสริมในลักษณะของการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือบูรณาการเข้ากับกระบวนการคิดเชิงปัญญาที่เชื่อมโยงถึงคุณค่าความจริง (Truth) และความดี (Goodness) ก่อให้เกิดอารมณ์รู้สึกหรือการซาบซึ้งทางสุนทรียะที่ลึกซึ้งขึ้นเป็นความประทับใจ กิเลส (Mind) และความตรึงตรึง ปิติ (Spirit) แม้จะไม่อยู่ในภาวะของการเผชิญหน้าทางสุนทรียะแล้วก็ตาม ความซาบซึ้งในสุนทรียะระดับเพ่งพินิจจึงขึ้นอยู่กับสุนทรียธาตุเป็นสำคัญ เช่น สัมพันธภาพ ดุลยภาพ เอกภาพ ความหลากหลาย ฯลฯ แต่กระนั้นก็ต้องผ่านขั้นตอนการรับรู้ทางสุนทรียะระดับผัสสะ สุนทรียะระดับเพ่งพินิจ ช่วยให้บุคคลมีพัฒนาการในระดับปัญญา เพราะอาศัยกระบวนการคิดเชิงเหตุผลหรือเชิงปัญญาเข้ามาสร้างเสริม ช่วยให้สุนทรียรสลึกซึ้งในระดับที่เฝ้ามองหรือพิศมัย ประสพการณ์ สุนทรียะระดับเพ่งพินิจมีลักษณะใกล้เคียงกับระดับจริยะ สุนทรียะระดับนี้จึงมีส่วนในการพัฒนาจิตใจบุคคลให้พร้อมที่จะเข้าถึงสัจธรรมพื้นฐานในโลกธรรม อันจะนำมาซึ่งจิตใจที่สร้างสุขได้

2.) การพัฒนาของประสพการณ์สุนทรียะ

2.1) ประสพการณ์สุนทรียะต้องอาศัยการรับรู้ (Perception) เน้นในลักษณะของการรับรู้ทางผัสสะ (Sense) เป็นการรับรู้ด้านความรู้สึก (Rensory perception) ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับถึงเรื่องของความรู้สึกจำ หรือการจินตนาการ เน้นการรับรู้ที่ในช่วงที่เป็นปัจจุบันขณะ เป็นการรับรู้ทันทีทันใดในลักษณะที่รวบรวมความรู้สึกทั้งภายนอกและภายในอันเป็นผลจากสิ่งเร้าหรือสื่อที่เป็นวัตถุทางสุนทรียะ นำไปสู่กระบวนการก่อรูปจินตภาพหรือความคิดรวบยอด (Conception, Image)

2.2) ประสพการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยความกึ่งใจ (Affection) กล่าวคือสภาพจิตจะแปรเปลี่ยนไปกับความรู้สึกที่ได้รับการสะท้อน หากมีความเข้มข้นพอก็จะส่งผลถึงการแสดงออกทางด้านร่างกาย ความประทับใจเป็นตอบสนองทางสุนทรียะและจะตราไว้เป็นความทรงจำ ถ้ามีประสพการณ์ใหม่ที่พ้องเข้ากับประสพการณ์เดิม อารมณ์รู้สึกกึ่งใจหรือประทับใจก็จะสะท้อนขึ้นในอารมณ์รู้สึกอีก เพิ่มความเฉียบไวในการรับรู้ทางสุนทรียะยิ่งขึ้น

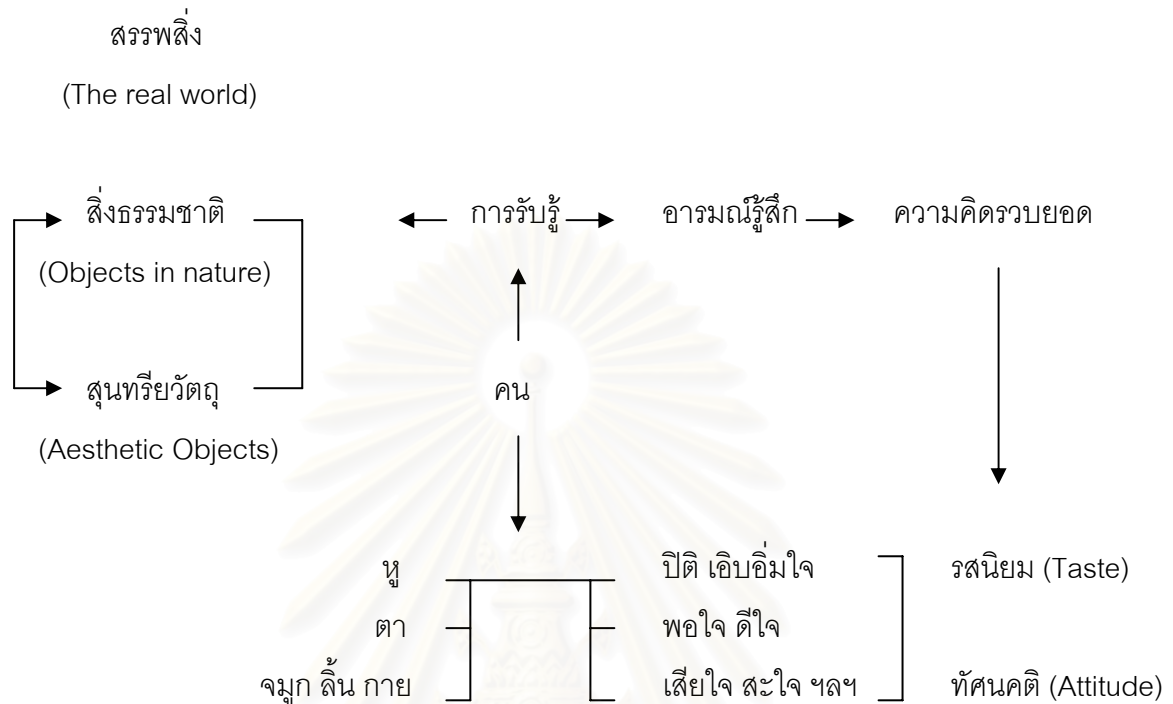
2.3) ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยความรู้ (Cognition) การรับรู้ของคนที่เกี่ยวข้องกับค่าความงามต้องอาศัยความรู้ในภาคส่วนของอารมณ์รู้สึก (Sensory Knowledge) ที่ได้จากประสบการณ์สัมผัส มาส่งเสริมเพื่อการแยกแยะวิเคราะห์หรือเทียบเคียงเพื่อการวินิจฉัยและประเมินค่าประสบการณ์ใหม่ที่เป็นประสบการณ์สุนทรียะ

2.4) ประสบการณ์สุนทรียะต้องผนวกความตั้งใจ (Focus) หรือการเพ่งสำรวจ (Contemplation) ในวัตถุสุนทรียะ เพื่อสะท้อนความจริงที่เป็นกระบวนการภายในจิตใจ การขาดความศรัทธาหรือขาดความใส่ใจ ในสุนทรียะวัตถุหมายถึงการขาดการรับรู้ที่แท้จริงเข้มข้น และขาดความเฉียบไวทางผัสสะ ไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสุนทรียะได้อย่างเต็มที่

2.5) ประสบการณ์ทางสุนทรียะต้องอาศัยความเข้าใจวัฒนธรรม (Cultural Matrix) เนื่องจากศิลปะเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเป็นตัวที่ช่วยให้วัฒนธรรมมีลักษณะพลวัต (Dynamic) ในทางกลับกัน การเข้าใจวัฒนธรรมก็จะช่วยสนับสนุนให้มีความเข้าใจและซาบซึ้งในคุณค่าความงามหรือสุนทรียะในศิลปะ แท้จริงวัฒนธรรมเกิดจากประสบการณ์สัมผัสของคน โดยเฉพาะประสบการณ์สุนทรียะ วัฒนธรรมที่แตกต่างกันมีส่วนเกี่ยวข้องกับรูปลักษณ์และคุณค่าของศิลปะ การเข้าใจวัฒนธรรมช่วยให้มีความเข้าใจและซาบซึ้งในสุนทรียะได้เข้มข้นขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนประกอบของประสบการณ์และการรับรู้ทางสุนทรียะ

จากแนวคิดเรื่องการสื่อสารและการรับรู้เชิงสุนทรียศาสตร์นั้นแสดงให้เห็นถึงการมองคุณค่าความงามของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันไปโดยมักจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์และกรอบอ้างอิงเดิมของตนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยจะนำแนวคิดนี้มาเป็นกรอบในการพิจารณาถึงความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ในการรับรู้ถึงสุนทรียรสที่มีต่องานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ที่ได้เลือกนำมาศึกษาในครั้งนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการแสดงออกเชิงอารมณ์กับการสื่อสาร

การแสดงออกเชิงอารมณ์นับเป็นคุณสมบัติหนึ่งของศิลปะโดยเฉพาะในสื่อมิวสิกวิดีโอ ด้วยแล้วนับเป็นสื่อที่มีการผสมผสานกันระหว่างศิลปะการแสดงอันก่อให้เกิดนาฏยรส และศิลปะทางดนตรีที่ก่อให้เกิดสังคีตรส ดังนั้นในการสร้างสรรค์เพื่อสื่อถึงอารมณ์ด้วยการนำเสนอผลงานนั้น จึงถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะในการแสดงที่มุ่งเพื่อให้ผู้ชมสัมผัสได้ซึ่งอารมณ์และรับรู้สด้วยความรู้สึกที่เกิดขึ้นตามมา

ตลอดสตอบได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่เป็นเงื่อนไขของศิลปะ 3 ประการ ซึ่งประกอบด้วย เนื้อหา รูปแบบ และความจริงใจ โดยเงื่อนไขที่สามารถก่อให้เกิดศิลปะที่ดีนั้นจะต้องประกอบไปด้วยปัจจัยต่างๆดังนี้ (อ้างถึงในถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2547: 194)

- 1.) ความคิดใหม่ ตัวเนื้อหาของงานต้องมีความสำคัญและก่อให้เกิดประโยชน์ สามารถโน้มนำความรู้สึกของผู้รับไปสู่สิ่งที่ดีกว่า
- 2.) สารที่สื่อ ได้แก่ เนื้อหาและรูปแบบที่แสดงออกมานั้นจะต้องมีความชัดเจน และง่ายแก่การเข้าใจสำหรับคนทั่วไป
- 3.) สิ่งกระตุ้นหรือแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งานศิลปะนั้นต้องมาจากภายใน และเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นขณะสร้างสรรค์งานนั้นจริงๆ ซึ่งก็คือความจริงใจในการถ่ายทอดสิ่งที่เกิดขึ้นในตัวศิลปินลงในงานศิลปะนั่นเอง

นอกจากนี้ศิลปะแห่งการแสดงนั้นยังสามารถเชื่อมโยงความคิดและจิตใจ โดยส่งผ่านมากับความเปลือยเปลื้องที่ได้รับรู้จากผัสสะ และรสของความรู้สึกที่สื่อออกมาผ่านทางศิลปะแห่งการแสดงนั่นเอง ซึ่งรสที่เกิดขึ้นนั้นสามารถจำแนกตามทัศนะของคัมภีร์นาฏยศาสตร์ ได้ดังนี้ (ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, 2547: 195)

รส

สภาวะภาวะ

1. ศฤงคารรส (รสแห่งความรัก)	ตอบสนองต่อ	ภาวะรัก (รติ) – ความรัก
2. หาสยรส (รสแห่งความขบขัน)	ตอบสนองต่อ	ภาวะขบขัน (หาสะ) – ความสนุกสนาน
3. กรุณารส (รสแห่งความกรุณา)	ตอบสนองต่อ	ภาวะโศก (โศกะ) – ความโศกเศร้า
4. เจาทรส (รสแห่งความโกรธ)	ตอบสนองต่อ	ภาวะโกรธ (โกรธะ) – ความโกรธ
5. วีรรส (รสแห่งความกล้าหาญ)	ตอบสนองต่อ	ภาวะมุ่งมั่นในการต่อสู้ (อุตสาหะ) – ความมีพลัง
6. ภายานกรส (รสแห่งความกลัว)	ตอบสนองต่อ	ภาวะน่ากลัว (ภยะ) – ความกลัว
7. พีภิตสรส (รสแห่งความขยะขยอง)	ตอบสนองต่อ	ภาวะน่ารังเกียจ (ชุกุปสา) – ความ ขิงขังรังเกียจ
8. อัทภูตรส (รสแห่งความอัศจรรย์ใจ)	ตอบสนองต่อ	ภาวะน่าพิศวง (วิสมะยะ) – ความอัศจรรย์ใจ
9. ศานตรส (รสแห่งความสงบ)	ตอบสนองต่อ	ภาวะสงบทางจิต (โมกษะ) – ความสุขสงบ

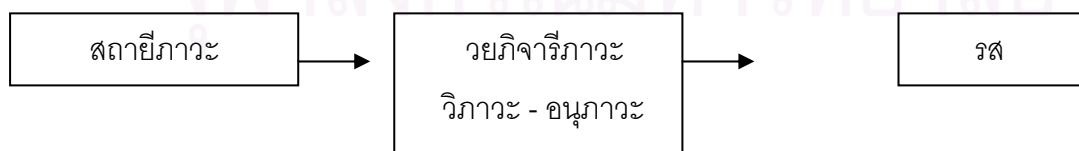
นอกจากนี้ ธีรนนท์ อนวัชศิริวงษ์ยังได้กล่าวถึงการส่งผ่านรสในงานศิลปะเอาไว้อีกว่า “อารมณ์ที่ทำให้เกิดรส เรียกว่า สภาวะภาวะ โดยในตัวงานศิลปะจะมีภาวะต่างๆ เกิดขึ้น คละเคล้ากันไปทำให้เราได้รับรสต่างๆ ซึ่งทำให้เรารู้สึกพอใจกับการชมงานละครหรือศิลปะนั้นๆ

สภาวะภาวะคือภาวะ (เงื่อนไข) ที่ศิลปินผู้ส่งสารถ่ายทอดไว้ในงานศิลปะ โดยในงานศิลปะ เหตุส่งเสริมกันและบันดาลให้เกิดภาวะขึ้น เรียกว่า วยภิจารีภาวะ กับ วิภาวะและอนุภาวะ ส่วนรส คือ สภาวะจิตใจของผู้ชมงานศิลปะที่มีความพร้อมทางจิตใจ “

ศิลปิน – ผู้ส่งสาร

สาร – งานศิลปะ

ผู้รับสาร – ผู้สัมผัสงานศิลปะ

จะเห็นได้ว่าในสื่อมิวสิกวิดีโอที่ต่างได้ก่อให้เกิด "รส" แห่งความรู้สึกต่างๆแก่ผู้รับชม ซึ่งในเพลงหนึ่งเพลงอาจก่อให้เกิดหลายรสหลายอารมณ์ในเวลาเดียวกัน อีกทั้งการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นยังสามารถสื่อออกมาได้อย่างมีความหลากหลายทั้งในรูปแบบและลักษณะของวิธีการแสดง ซึ่งสิ่งสำคัญนั้นอยู่ที่ความสามารถในการถ่ายทอดศิลปะของนักแสดง ตลอดจนทั้งผู้สร้างสรรค์ผลงานเพื่อสื่อออกมาให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของ "รส" ได้ อย่างมีความลึกซึ้งเพียงใด ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางสุนทรียะร่วมกันทั้งของผู้สร้างสรรค์ผลงานและผู้เสพงานศิลปะนั้นๆ

2. แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีและบทเพลง

ด้วยความเป็นศิลปะของบทเพลงและการแสดงที่ได้ก่อปรี่ขึ้นเป็นมิวสิกวิดีโอ นั้น แนวคิดเกี่ยวกับดนตรีและบทเพลงจึงเป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาถึงลักษณะในการสร้างสรรค์และองค์ประกอบของบทเพลงที่ใช้ในมิวสิกวิดีโอ ทั้งนี้เพื่อให้ทราบถึงคุณลักษณะความเป็นสุนทรียะทางดนตรี ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (มโน พิสุทธิรัตนานนท์, 2546: 36-38)

1. ความหมายและคุณลักษณะของเสียงดนตรี

ดนตรีหรือดุริยางคศิลป์หรือโสตศิลป์ (Audio Art) หมายถึงศิลปะที่เรียบเรียง สร้างสรรค์ ขึ้นโดยใช้เสียง (Tone) เพื่อสื่อทางสุนทรียะ เสียงที่เรียกว่า Tone นั้น มีลักษณะของการสั่นสะเทือนที่ก่อให้เกิดเป็นคลื่นเสียงกระจายไปในอากาศอย่างสม่ำเสมอและก่อให้เกิดต่างจากเสียงธรรมชาติ (Sound) และเสียงชนิดที่ก่อให้เกิดความรำคาญ (Noise) จึงมีการจำแนกเสียงออกเป็น 2 ประเภทคือ เสียงที่เป็นระบบแน่นอน (Conventional Sound) และเสียงที่ไม่เป็นระบบ (Non conventional Sound) เสียงดนตรีจัดเป็นเสียงที่เป็นระบบมีระเบียบ (Organized Sound) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ จังหวะ (Rhythm) และทำนอง (Melody) มีการประสานและการควบคุมที่แน่นอน ดนตรีเป็นศิลปะที่ให้การรับรู้ทางการได้ยินที่ต้องอาศัยเวลาที่ต่อเนื่องเพื่อจะรับรู้ในส่วนทั้งหมดของดนตรีหรือเพลง

2. มูลฐานของดุริยางคศิลป์และหลักการทางดนตรี

มูลฐานหรือธาตุศิลปะของดนตรี (Audio Art Elements) นั้น ได้แก่ เสียง (Tone) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่เสียงดังกล่าวมีคุณสมบัติที่หลากหลายโดยตัวมันเอง คือมีคุณสมบัติต่างๆ เช่น ระดับเสียง (Pitch) ความยาวเสียง (Duration) จังหวะของเสียง (Rhythm) ความเข้มของเสียง (Intensity) และคุณภาพของเสียง (Quality) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ระดับเสียง หมายถึงความสูงต่ำของเสียง ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของการสั่นสะเทือนของวัตถุหรือเครื่องมือ (เครื่องดนตรี) ที่ทำให้เกิดเสียง

2.2 ความยาวของเสียง หมายถึงช่วงความต่อเนื่องของเสียงที่กินเวลาสั้นยาวต่างกันไป ใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างจังหวะของเสียง

2.3 จังหวะของเสียง เกิดจากการจัดวางและเรียบเรียงความยาวเสียงอย่างเป็นระบบและมีระเบียบตามรูปแบบของเพลงชนิดนั้นๆ

2.4 ความเข้มของเสียง หมายถึงคุณสมบัติของเสียงที่ก่อให้เกิดอารมณ์รู้สึกนุ่มนวลหรือแข็งกร้าวต่างกันไป

2.5 คุณภาพของเสียง หมายถึงคุณลักษณะที่ช่วยให้การรับรู้ทางการได้ยินชัดเจน รวมถึงการส่งผลต่อความชื่นชอบของผู้ฟัง

นอกจากคุณลักษณะที่หลากหลายในตัวมันเองของเสียงดังกล่าวแล้ว ความหลากหลายของเสียงยังขึ้นอยู่กับเครื่องมือที่กระทำให้เกิดเสียงหรือเครื่องดนตรี (Music Instrument) ซึ่งมีหลายประเภทตามลักษณะการบรรเลงหรือการทำให้เกิดเสียง เช่น ดิด สี ตี เป่า โดยในแต่ละประเภทยังแยกย่อยออกไปได้อีก เช่น เครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ แซ็กโซโฟน ทรัมเป็ต เป็นต้น

หลักการทางดนตรี หมายถึง กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีในการสร้างสรรค์ศิลปะดนตรี โดยการใช้มูลฐานของศิลปะดนตรี หรือศิลปะธาตุทางดนตรีมาจัดวาง เป็นดนตรีในรูปแบบต่างๆ ที่เรียกว่า เพลง (Song) หลักการทางดนตรี มีลักษณะเป็นวิทยาการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Elements) ที่นำมาใช้ในการจัดระบบเรียบเรียงและปรุงแต่งเสียง (Tone) กระบวนการสร้างสรรค์เรียบเรียงดนตรีเป็นหน้าที่ของนักประพันธ์ดนตรีหรือนักแต่งเพลง ซึ่งเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการรับรู้และการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ทางเสียง เช่น ตัวโน้ต บันไดเสียง เป็นต้น คุณค่า ความงาม ความไพเราะของดนตรีหรือเพลงยังขึ้นอยู่กับผู้บรรเลงหรือนักดนตรี (Musicians) และ

นักร้อง (Singer) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับธาตุศิลป์ (Artistic Elements) อันเกิดจากการสังสรรค์ ประสพการณ์ทางการฟังและประสพการณ์ทางดนตรี รวมทั้งศักยภาพเฉพาะตัวของเขา

3. สุนทรียภาพหรือความไพเราะในดนตรีหรือเพลง

หมายถึง ปฏิกริยาภายในของผู้ฟังดนตรีที่แสดงอาการซาบหรือสำเนียงต่อความงามหรือความไพเราะในดนตรีในขณะที่มีการรับรู้ทางการฟัง อาการซาบหมายถึงความรู้สึกซาบซึ่งในความงามหรือสุนทรียะ (Aesthetic Appreciation) คุณค่าอันเป็นความงามความไพเราะในดนตรีจึงประเมินได้จากผู้ฟัง อย่างไรก็ตาม ผู้ฟังก็ต้องมีสุนทรียภาวะ (Aesthetic Maturity) เกี่ยวกับดนตรีด้วย ความงามความไพเราะในดนตรีที่ให้สุนทรียรสแก่ผู้ฟังโดยทั่วๆ ไปขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้ด้วย คือ

3.1 ความงามความไพเราะขึ้นอยู่กับเอกภาพทางดนตรี กล่าวคือ เอกภาพที่เกิดจากความสัมพันธ์สอดคล้องที่นักร้องหรือนักดนตรีสามารถขับร้องบรรเลงได้ตรงตามเจตนารมณ์ของคีตกวีหรือนักประพันธ์เพลง และเอกภาพในดนตรีหรือในบทเพลงนั้นๆ อันมีส่วนประกอบของจินตนาการ (Imagination) เกี่ยวกับเสียงที่หลากหลายคุณสมบัติที่ถูกลำมาจัดสรร เรียบเรียงและปรุงแต่งตามมูลฐานและหลักการทางดนตรี มีความเป็นสัดส่วน (Proportion) ของเสียงต่างๆ และความสมดุล (Balance) ในความเข้ม ค่าน้ำหนักและสีของเสียง (Tone colour) ที่จะปรากฏในการบรรเลงหรือขับร้อง เอกภาพในดนตรีหรือเพลงยังต้องเกิดจากการเรียบเรียงเสียง (Tone) ทำนอง (Melody) จังหวะ (Rhythm) และการประสานของเสียง (Harmony) จนได้สภาพของพื้นผิวดนตรี (Texture) แบบต่างๆ อย่างเหมาะสม

3.2 ระดับความงามหรือสุนทรียรสในดนตรีหรือเพลง หมายถึงคุณค่าทางอารมณ์รู้สึกที่แสดงออกในลักษณะของความเพ็ดเพลิน ความประทับใจในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอารมณ์เพลงที่คีตกวี นักประพันธ์ดนตรี นักดนตรีและนักร้อง ถ่ายทอดหรือสื่อมาสู่ผู้ฟัง และยังขึ้นอยู่กับประสพการณ์ทางดนตรีของผู้ฟังที่เขาได้สังสรรค์เป็นความรู้ ความเข้าใจ จินตภาพและปัญญาด้วย ซึ่งมีผลออกมาเป็นรสนิยมในสุนทรียรสแห่งดนตรี ระดับความงามความไพเราะในดนตรีมี 2 ระดับ คือ

1.) ความงามความไพเราะในระดับผัสสะ (Perception) หรือระดับการรับรู้ทางดนตรี คือการฟังหรือการรับรู้ทางการได้ยิน (Hearing) เป็นการรับรู้โดยตรงและต่อเนื่อง ก่อให้เกิดความสนใจ (Concentration) และเชื่อมโยงไปสู่การฟัง (Listening) เป็นสัมผัสรับรู้ทางการได้ยินเกี่ยวกับระดับเสียงสูง-ต่ำ ดัง-เบา และการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนที่ไปของเสียง (Melody) ผู้รับฟังจะรับรู้ถึงจังหวะ (Rhythm) ได้ง่าย หากดนตรีหรือเพลงนั้นเน้นจังหวะเด่นชัด จากนั้นก็ต่อเนื่องไปถึงขั้นการเกิดอารมณ์รู้สึก (Feeling) ซึ่งเป็นอารมณ์รู้สึกในระดับผัสสะ เป็นรับรู้ความงามความไพเราะในระดับผัสสะ ดนตรีหรือเพลงที่ทำให้คุณค่าความงามความไพเราะในระดับผัสสะเด่นชัดมักจะเป็นดนตรีหรือเพลงที่เน้นมูลฐานทางศิลปะดนตรีเข้มข้นหรือจัดจ้าน เช่น เสียงและจังหวะเป็นดนตรีที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินในการฟัง ดนตรีหรือเพลงรูปแบบนี้ง่ายต่อการรับรู้ทางการฟัง

2.) ความงามความไพเราะในระดับซาบซึ้งกินใจ (Appreciation) ดนตรีหรือเพลงที่ทำให้คุณค่าความงามในระดับนี้ไม่ง่ายต่อการรับรู้ทางการฟัง ผู้ฟังต้องมีประสบการณ์ทางดนตรีมาพอสมควร มีความตั้งใจฟังถึงขั้นเพ่งพินิจ (Contemplation) ในการฟังและฟังอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดการคิด (Thinking) และการเปรียบเทียบ (Comparison) เกิดความรู้ความเข้าใจ (Comprehension) ต่อเนื่องไปถึงอารมณ์รู้สึกซาบซึ้ง (Appreciation) ซึ่งเป็นการรับรู้ถึงความหมาย (Meaning) ของภาษาดนตรีและเนื้อหาสาระ เข้าถึงอารมณ์เพลง เกิดการแปลความหมายและสังเคราะห์ไปตามความรู้ความเข้าใจดนตรี เกิดการตอบสนองทางอารมณ์ (Reaction) อันเป็นการซาบซึ้งทางสุนทรีย์ (Aesthetic response) ดนตรีหรือเพลงที่ทำให้คุณค่าความงามความไพเราะในระดับซาบซึ้งกินใจ มีรูปแบบและคุณลักษณะที่ประณีต มีหลักการและลักษณะสร้างสรรค์ทางดนตรีที่โดดเด่น มีองค์ประกอบที่เป็นระบบมีระเบียบสมบูรณ์ ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงไปสู่การจำ (Remembering) เป็นดนตรีที่ช่วยเพิ่มพูนจินตนาการอิสระ เกิดมีพัฒนาการทางปัญญาในตัวผู้ฟัง

3. แนวคิดเกี่ยวกับภาษาภาพ

องค์ประกอบภายในภาพถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสารในมิวสิกวิดีโอเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากภาพที่ได้นำเสนอออกมาจะถูกทำหน้าที่ในการสื่อสารด้วยการถ่ายทอดเรื่องราว อารมณ์ ความรู้สึก และสามารถสื่อความหมายแทนคำพูดโดยตรง จนอาจกล่าวได้ว่าภาษาภาพเป็นเสมือนอีกภาษาหนึ่งที่ใช้ในการเล่าเรื่อง และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทอดทางอารมณ์ของสื่อมิวสิกวิดีโอ ซึ่งองค์ประกอบภายในภาพดังกล่าวเป็นองค์ประกอบในการถ่ายทำและเทคนิคในการสร้างสรรค์อันได้แก่

1. ขนาดภาพ (Shot)

ในการสื่อความหมายโดยใช้ภาพนั้นขนาดของภาพก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการเล่าเรื่องรวมทั้งในการสื่ออารมณ์ต่างๆออกมาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งขนาดของภาพที่ต่างกันก็จะให้อารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกันตามไปด้วยตามการจำแนกดังนี้ (วรรณิ์ สำราญเวทย์, 2544: 138-142)

1.1 ภาพไกลมาก (Extreme long shot) เป็นขนาดภาพที่กล้องตั้งอยู่ไกลจากสิ่งที่ถ่ายมาก ลักษณะภาพมักเป็นมุมกว้างและสามารถมองเห็นทัศนียภาพรอบด้านของสิ่งที่ถ่าย ลักษณะภาพแบบนี้นิยมใช้เป็นฉากแนะนำเหตุการณ์หรือสถานที่ที่มีความใหญ่โตมากๆ

1.2 ภาพไกล (Long shot) ระยะห่างของกล้องกับสิ่งที่ถ่ายไม่อาจกำหนดให้แน่นอนตายตัวลงไปได้ เป็นขนาดภาพที่แสดงให้เห็นรายละเอียดและส่วนประกอบของสิ่งที่ถ่าย ในกรณีที่เป็นภาพนักแสดงก็อาจมองเห็นบุคลิกลักษณะ อากัปกริยาการแสดง การเคลื่อนไหว ตำแหน่งที่อยู่ในการแสดง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ซึ่งนิยมใช้ในการเริ่มเปิดฉากเพื่อแนะนำนักแสดง รวมทั้งเป็นการแนะนำการเข้าสู่เหตุการณ์ที่มีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป

1.3 ภาพปานกลาง (Medium shot) เป็นภาพที่มีขนาดอยู่ระหว่างภาพไกลกับภาพใกล้ ทำให้มองเห็นสีหน้าท่าทางตลอดจนการเคลื่อนไหวของนักแสดง อีกทั้งยังทำให้ผู้ชมเข้าใจสถานการณ์และฉากหลังที่เปลี่ยนไป ถือได้ว่าเป็นขนาดภาพที่ให้รายละเอียดของเหตุการณ์ในเรื่องได้ดี

1.4 ภาพใกล้ (Close-up shot) เป็นภาพที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกใกล้ชิดกับสิ่งที่ถ่ายมากกว่าภาพอื่นๆ และสามารถถ่ายทอดรายละเอียดเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกภายในของนักแสดงได้อย่างชัดเจนมาก

1.5 ภาพใกล้มาก (Extreme close-up shot) เปรียบเสมือนการนำสิ่งที่เห็นเป็นจุดเล็กๆ มาขยายให้ใหญ่ขึ้น ต้องการเน้นความสำคัญของสิ่งที่ถ่าย ถ้าเป็นใบหน้าของนักแสดงก็จะเป็นการบันทึกภาพส่วนในของใบหน้า เช่น หู ตา จมูก ปาก เพื่อสื่ออารมณ์ต่างๆ ของนักแสดง เช่น ความเศร้า ความดีใจ ความตกใจ ความโกรธ ความกังวล เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว ขนาดภาพใกล้จะให้ภาพที่มีมุมมองรับภาพกว้างแต่สิ่งที่ถ่ายมีขนาดเล็ก จึงนำมาใช้กับการเล่าเรื่องของเหตุการณ์โดยทั่วไป เพราะสามารถมองเห็นทั้งนักแสดง วัสดุสถานที่เกิดเหตุ และรู้เรื่องราวที่จะดำเนินต่อไป ในขณะที่ภาพใกล้จะเป็นภาพที่มีมุมมองรับภาพแคบ แต่สิ่งที่ถ่ายมีขนาดใหญ่เต็มจอเห็นได้อย่างชัดเจน จึงเหมาะที่จะใช้กับฉากเหตุการณ์ที่ต้องการเน้นให้เห็นความสำคัญหรือฉากที่ต้องการให้ผู้ชมมีความรู้สึกร่วมไปกับการแสดงนั้นด้วย และเนื่องจากมิวสิกวิดีโอเป็นสื่อที่ใช้ภาพในการสื่อความหมายเรื่องราวและถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของบทเพลง ดังนั้นการกำหนดภาพต่างๆ จึงมีความสอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ของผู้สร้างสรรค์ผลงานเป็นสำคัญ

2. มุมกล้อง (Camera Angles)

มุมกล้องนับเป็นตัวแทนสำคัญอีกสิ่งหนึ่งในการจัดองค์ประกอบของภาพที่นำเสนอ เนื่องจากมีลักษณะความสำคัญในการสื่อสารทางอารมณ์คล้ายคลึงกับในเรื่องของขนาดภาพที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยการเลือกมุมกล้องในระดับความสูงและมุมที่แตกต่างกันจะส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกได้ต่างกันไปด้วย ดังนี้ (วรรณิ์ สำราญเวทย์, 2544: 143-146)

2.1 มุมกล้องระดับสายตานก (Bird's eye view) เป็นการตั้งกล้องในตำแหน่งเหนือศีรษะโดยตรงของสิ่งที่ถ่าย ภาพที่ถูกบันทึกจะมีมุมมองเช่นเดียวกับที่สายตาของนกที่มองดิ่งลงมายังพื้นดิน มุมกล้องลักษณะนี้ให้ความรู้สึกถึงความสิ้นหวัง เพราะเหมือนตกอยู่ในสถานการณ์คับขันที่ไม่มีทางออก หรือช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ รวมทั้งให้ความรู้สึกเหมือนตกอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของผู้ที่อยู่เหนือกว่าๆ โดยมักจะแสดงถึงอารมณ์ที่ตื่นเต้นระทึกใจ เพราะ

ลักษณะของภาพจะไม่เผยให้เห็นรายละเอียดในฉากได้ครบทุกมุม เนื่องจากเป็นภาพในมุมที่มองตรงลงมาจึงให้ความรู้สึกกลับ น่ากลัว มีสิ่งแอบแฝงเคลือบแคลงน่าสงสัย

2.2 มุมกล้องระดับสูง (High angle) ตำแหน่งของกล้องจะอยู่ในระดับที่สูงกว่าสิ่งที่ถ่าย จะทำให้มองเห็นเหตุการณ์ทั่วถึงทั้งด้านหน้าและด้านหลังอย่างชัดเจนเท่ากันโดยตลอด ภาพที่บันทึกด้วยระดับภาพสูงจึงให้ความสวยงามทางด้านศิลปะมากกว่าการตั้งกล้องในระดับอื่นๆ เหมาะที่จะใช้กับฉากที่ต้องการแสดงให้เห็นความงามของทัศนียภาพ ซึ่งมุมกล้องในลักษณะนี้จะทำให้ภาพที่ถ่ายทอดออกมาดูเล็กลง จึงให้ความรู้สึกต่ำต้อย ไร้ค่า ไร้ความหมาย สิ้นหวัง รวมทั้งความพ่ายแพ้

2.3 มุมกล้องระดับสายตา (Eye level) เป็นมุมกล้องที่อยู่ในระดับเดียวกับสายตาของนักแสดง มุมกล้องลักษณะนี้เป็นการเลียนแบบสายตาตามมนุษย์ การเสนอภาพในมุมมองแบบนี้จึงทำให้ผู้ชมมีความรู้สึกเหมือนดูเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยตัวเอง มีความเป็นกันเอง มีความเสมอภาคมากกว่ามุมกล้องระดับอื่นๆ

2.4 มุมกล้องระดับต่ำ (Low angle) ลักษณะภาพที่มองเห็นในส่วนที่อยู่ใกล้กล้อง จะมีขนาดกว้าง ส่วนที่อยู่ไกลหรือสูงขึ้นไปจะมีขนาดค่อยๆ เล็กลงตามลำดับ ภาพมุมต่ำนั้น จะให้ความรู้สึกว่สิ่งที่ถ่ายนั้นมีอำนาจ มีพลัง มีค่า มีความยิ่งใหญ่ น่าเกรงขาม แสดงถึงความสง่างามและชัยชนะ และช่วยเน้นความสำคัญของสิ่งที่ถ่ายอีกด้วย

การสร้างสารในมิวสิควิดีโอ นั้น จะประกอบไปด้วยการนำเสนอภาพในมุมต่างๆ ตั้งแต่ภาพไกลมาจนถึงภาพใกล้มาก ตลอดจนภาพที่บันทึกจากการวางมุมกล้องในระดับความสูงต่างๆ มาใช้ผสมผสานกัน โดยการนำเสนอภาพในมุมที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อการสื่อความหมายและการสร้างอารมณ์ร่วมให้แก่ผู้รับสารได้แตกต่างกันไปด้วย

3. การเคลื่อนไหวของกล้อง (Camera Movement)

3.1 การเคลื่อนไหวของกล้องบนฐาน เป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดจากกล้องที่ติดอยู่กับที่หรือปราศจากการเปลี่ยนทำเลที่ตั้งกล้องใดๆ ซึ่งรวมถึงการแพน (Pan Movement) กับการทิลท์ (Tilt movement) เป็นหลักดังนี้

1.) การแพน เป็นการหมุนกล้องทั้งตัวไปตามแกนแนวนอน โดยจะให้ความประทับใจด้วยการหันพื้นที่กรอบภาพไปตามแนวนอนจากซ้ายไปขวาหรือขวาไปซ้ายเป็นหลัก ทั้งนี้การแพนมีจุดมุ่งหมายต่างๆ เช่น เพื่อติดตามการแสดงออกของสิ่งที่ถ่าย เพื่อเชื่อมสิ่งที่ถ่ายสองสิ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน หรือเพื่อแทนการมองผ่านทางสายตาของตัวละครคนตัวใดตัวหนึ่ง เป็นต้น

2.) การทิลท์ เป็นการหมุนกล้องทั้งตัวไปตามแกนแนวตั้ง โดยมักจะให้ความประทับใจด้วยการหันพื้นที่กรอบภาพจากล่างขึ้นบนหรือจากบนลงล่างเป็นหลัก ทั้งนี้การทิลท์มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ เช่น เพื่อติดตามการแสดงออกของสิ่งที่ถ่ายที่กำลังขึ้นสู่ที่สูง เพื่อเชื่อมสิ่งที่ถ่ายสองสิ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกัน หรือเพื่อให้ผู้ชมมีประสบการณ์ร่วมกับการเฝ้าดูการพุ่งขึ้นที่สูงตามสายตาของตัวละคร เป็นต้น ทั้งนี้การทิลท์อาจจะสื่อถึงการค่อยๆ เผยข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งที่ถ่ายใดๆ ก่อให้เกิดความรู้สึกน่าติดตาม หรือเร้าใจให้ผู้ชมเกิดความอยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ถ่ายนั้นๆ ก็ได้

3.2 การเคลื่อนไหวของตัวกล้อง เป็นการเคลื่อนตำแหน่งของกล้องอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งในที่นี้พบว่าการเคลื่อนไหวของกล้องที่โดดเด่นที่สุดก็คือการเคลื่อนไหวของกล้องที่แบกไว้บนบ่าโดยไม่มีขาตั้งกล้อง หรือการเคลื่อนไหวของกล้องที่ถือด้วยมือ มีลักษณะการเคลื่อนไหวที่ลุ่มๆ ดอนๆ ทำให้เพิ่มความรู้สึกเกี่ยวกับความเป็นจริงมากขึ้น จัดเป็นวิธีการที่ยอดเยี่ยมอันหนึ่งในการจำลองความรู้สึกที่ไม่มั่นคงในเชิงจิตวิสัยของคนคนหนึ่ง ภายใต้อารมณ์ที่เต็มไปด้วยอารมณ์ล่องลอยหรือโชนเอน จำพวกคนเมา คนเป็นโรคจิต คนที่ตื่นตระหนกตกใจ คนที่หลบหนีจากพวกหลบทำร้าย หรือการต่อสู้ในสรวงมืบ เป็นต้น ซึ่งจะใช้จุดสนใจในเชิงการบรรยายเพื่อเป็นตัวแทนการมองผ่านสายตาของตัวละครที่เคลื่อนไหวได้เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวของตัวกล้องลักษณะดังกล่าวข้างต้น ก็อาจจะให้ความรู้สึกเดียวกับความเป็นปัจจุบันทันด่วน หรือเหตุการณ์ประจวบเหมาะ หรือภาวะคับขันอันตรายเป็นต้นๆ หรือไม่ก็อาจเป็นภาพแทนการติดตามการเคลื่อนไหวของตัวละครโดยตัวของผู้นับถือเองได้เช่นกัน

3.3 การเคลื่อนไหวของเลนส์ เป็นการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการเปลี่ยนความยาวโฟกัส โดยทั่วไปการเคลื่อนไหวของเลนส์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายจะได้แก่ การซูมกับการเปลี่ยนโฟกัส ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.) การซูม เป็นการสร้างการเคลื่อนไหวที่เกิดจากการเปลี่ยนความยาวโฟกัสของเลนส์ในการจับภาพ ทั้งนี้ตามปกติแล้วการซูมค่อนข้างจะให้ผลทางจิตวิทยาได้มากกว่า ด้วยเหตุที่มีความสามารถรวบรวมความสนใจ หรือหันเหความสนใจของผู้ชมไปยังส่วนใดส่วนหนึ่งของภาพลักษณะนี้ได้มาขึ้นนั่นเอง โดยการซูมอาจแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

1.1) การซูมเข้า จะสร้างความสนใจในรายละเอียดใดๆ ที่มีความหมายเป็นพิเศษได้อย่างชัดเจน ขณะที่ยังคงความรู้สึกตัวในด้านสัมพันธภาพของรายละเอียดนั้นๆ กับบริบทโดยรวมเอาไว้ได้ โดยถ้าเป็นการซูมเข้าอย่างรวดเร็ว จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านการสั่นคลอนความรู้สึกของผู้ชมหรือสร้างความตื่นเต้นแก่ผู้ชมได้ ขณะที่การซูมเข้าอย่างช้าๆ จะเพิ่มความรู้สึกสยดสยองหรือแสดงความเป็นจริงได้มากยิ่งขึ้น เป็นการหันเหผู้ชมเข้าสู่การแสวงหาข้อมูลข่าวสารหรือการเปิดเรื่อง

1.2) การซูมออก จัดเป็นการถอยออกห่างจากสิ่งที่ถ่าย ถือเป็น การขยายอาณาเขตที่ถูกถ่ายไว้แต่แรกทีละเล็กละน้อย เพื่อเชื่อมโยงสัมพันธภาพของรายละเอียดใดๆ กับบริบทที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งถ้าเป็นการซูมออกอย่างรวดเร็ว ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านการสั่นคลอนความรู้สึกของผู้ชม หรือให้ความตื่นเต้นแก่ผู้ชมได้เช่นกัน ขณะที่การซูมออกอย่างช้าๆ ก็อาจใช้ในการปิดเรื่องได้เหมือนกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มความรู้สึกเกี่ยวกับการแสดงให้เห็นความเป็นจริง หรือเพิ่มความกระหายใคร่รู้อันบางอย่างขึ้นมาได้

2.) การเปลี่ยนโฟกัส การเปลี่ยนโฟกัสของเลนส์จากสิ่งที่ถ่ายอยู่ใกล้กว่าไปสู่สิ่งที่ถ่ายที่อยู่ไกลกว่า (หรือในทางกลับกันก็ได้) โดยไม่ต้องเปลี่ยนขนาดของภาพแต่อย่างใด มักถูกใช้อย่างระมัดระวังหรือถูกใช้อย่างจำกัด ทั้งนี้ก็เพื่อแสดงสัมพันธภาพที่เต็มไปด้วยความหมายใดๆ ระหว่างสิ่งที่ถ่ายสองสิ่งในกรอบภาพเดียวกัน โดยอาจถูกมองในแง่บทบาทหน้าที่ว่าเป็น “การแพนในทางลึก” (Pan in depth) หรืออาจถูกใช้ร่วมกับการทิลท์อย่างช้าๆ ในที่นี้ ภาพการเปลี่ยนโฟกัสดังกล่าว จะเป็นการเน้นสิ่งที่ถ่ายอันแรกด้วยการโฟกัสเลนส์ให้ภาพชัดเจน แล้วจึงค่อยทำให้สิ่งที่ถ่ายอันต่อมาชัดเจนแทนขึ้น นับเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นหรือหันเหความสนใจจากสิ่งที่ถ่ายอัน

เก่า ไปสู่สิ่งที่ถ่ายอันใหม่ นั่นเอง ซึ่งมักใช้สำหรับแสดงความฝัน หรือแสดงว่าบุคคลกำลังใกล้จะหมดสติ รวมถึงเพื่อสร้างบรรยากาศขมุกขมัวในภาพนั้นๆ

4. การตัดต่อ (Editing)

การตัดต่อเป็นกระบวนการเรียบเรียงและเชื่อมโยงเนื้อหาในส่วนต่างๆ ของเรื่องเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างความต่อเนื่องและสร้างความกลมกลืนในเนื้อหาเรื่องราวที่น่าเสนอ โดยในการตัดต่อภาพ การแสดงให้เข้ากับเสียงเพลงนั้นจะมีความสัมพันธ์กันระหว่างเรื่องราวที่น่าเสนอกับจังหวะและท่วงทำนองของดนตรี ซึ่งโดยทั่วไปนั้นการตัดต่อภาพสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (จตุรงค์ ดวงมณี, 2539: 40-41)

4.1 การตัดภาพ (Cut) การตัดภาพหรือการคัตนั้นนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด โดยการแทนที่ภาพภาพหนึ่งด้วยอีกภาพหนึ่งในทันทีทันใด เหมาะสำหรับการแสดงสัมพันธ์ภาพที่เป็นเหตุเป็นผลกันระหว่างภาพต่างๆ ที่นำมาจัดต้นชนปลายเข้าด้วยกัน จัดเป็นวิธีการลำดับภาพที่รวดเร็วที่สุด, ง่ายที่สุด, และใช้กันบ่อยที่สุด เพื่อจุดมุ่งหมายดังนี้

- 1.) เพื่อสร้างความตื่นเต้น โดยการตัดภาพจากระยะไกลมาใกล้ หรือจากภาพขนาดกลางไปยังใกล้มาก
- 2.) เพื่อสร้างความรวดเร็วของภาพ โดยการตัดภาพเร็วๆ หลายๆ ครั้ง ต่อเนื่องกัน
- 3.) เพื่อสร้างความสอดคล้องกับดนตรีหรือการเต้นรำ โดยการตัดภาพให้เข้ากับจังหวะดนตรี จะนับว่ามุ่งเน้นทางการละครเป็นหลัก
- 4.) เพื่อสร้างความตื่นเต้น โดยการตัดภาพขณะตัวละครกำลังแสดงออก เช่น การเป็นการตัดสลับภาพของพระเอกกำลังไล่ตาม กับนางเอกกำลังวิ่งหนี เป็นต้น

4.2 การจางภาพหรือเฟด (Fade in / out) การจางภาพหรือเฟดใดๆ จะเป็นการเพิ่มระดับความชัดเจน หรือเพิ่มความสว่างของภาพขึ้นทีละเล็กละน้อยจากเลือนจนชัด (Fade in) ซึ่งมักใช้สำหรับการเปิดเรื่อง หรือใช้ในทางตรงข้ามก็อาจเป็นการทำให้ภาพต่างๆ จางหายไป จากชัดเจนจนเลือนหายไปจากจอภาพ จนทำให้จอภาพว่างเปล่าเป็นสีดำ (Fade out) ซึ่งมักใช้สำหรับการปิดเรื่อง หรือแม้แต่ใช้สำหรับการเปลี่ยนฉาก เพราะสูญเสียเวลาไปค่อนข้างยาวนาน ในที่นี้หากเป็นการจางภาพหรือการเฟดออกแล้วเฟดเข้าอย่างรวดเร็ว อาจถูกเรียกว่า “Kiss Black” หรือ “Touch Black” ซึ่งมักเป็นการเปลี่ยนฉากที่ให้อารมณ์ความรู้สึกฉอนคลายหรือตึงเครียดกะทันหัน

อย่างใดอย่างหนึ่ง เกิดจากการจบสิ้นไปอย่างรวดเร็วของเหตุการณ์ใดๆ และการอุบัติขึ้นมาแทนของเหตุการณ์ใหม่ๆ ที่มีความหมายตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิง

4.3 การทำภาพจางซ้อนหรือดิสโซลฟ์ หรือมิกซ์ (Dissolve or Mix) การทำภาพจางซ้อนเป็นการส่งทอดเปลี่ยนฉากทีละเล็กทีละน้อย (ช้าๆ) จากภาพหนึ่งไปสู่อีกภาพหนึ่ง ด้วยการเฟดภาพภาพหนึ่งออกและเฟดภาพภาพหนึ่งเข้า ทว่ามีจังหวะที่คงภาพทั้งสองไว้บนจอภาพ (แสดงให้เห็นถึงเวลาบางส่วนที่สูญเสียบ้างระหว่างนี้) บางทีอาจใช้การทำภาพจางซ้อนเพื่อแสดงอารมณ์กวี หรือเพื่อเชื่อมโยงท่าเลที่ตั้งที่อยู่ไกลๆ กันเข้าไว้ด้วยกันอย่างกว้างๆ หรืออาจใช้สำหรับการแสดงออกที่แยกออกจากกันทั้งหลาย อาจมีให้เห็นในภาพการแสดงคอนเสิร์ต เพื่อสร้างอารมณ์ตามเหตุการณ์ โดยมันอาจเป็นการดิสโซลฟ์โดยเร็ว หรือไม่ก็เป็นการดิสโซลฟ์ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ใดๆ ก็ได้ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ การทำภาพจางซ้อนเป็นผลที่ได้จากการเหลื่อมซ้อนกันระหว่างภาพที่เกิดจากการเฟดออกและภาพที่เกิดจากการเฟดเข้านั่นเอง ทั้งนี้โดยทั่วไป ผลลัพธ์ดังกล่าวอาจใช้สำหรับแสดงการล่วงเลยไปของเวลาจากฉากหนึ่งไปสู่อีกฉากหนึ่งก็ได้

5. การจัดแสง (Lighting)

การจัดแสงนับเป็นองค์ประกอบอีกสิ่งหนึ่งในการสร้างสสารในมิวสิควิดีโอ โดยเป็นการควบคุมและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความสว่างกับความมืด ทั้งนี้อาจสื่อถึงลักษณะทางอารมณ์ รวมทั้งความหมายที่เป็นนามธรรมต่างๆ เช่น คุณธรรม ความชั่วร้าย ความกลัว สิ่งลึกลับ หรือความสดใสว่าจริง เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างบรรยากาศให้มีความชัดเจนในการสื่อความหมาย หรืออาจเป็นการเน้นบทบาทของตัวละครอีกด้วย โดยทั่วไปแล้วสามารถแบ่งรูปแบบการจัดแสงได้เป็น 5 รูปแบบดังต่อไปนี้ (จตุรงค์ ดวงมณี, 2539: 26-27)

5.1 การจัดแสงเป็นลำ (Spotlights) ซึ่งให้ความเปรียบเทียบต่าง (ตัดกัน) ของแสงกับความมืดอย่างหนักหน่วงมากๆ ทำให้พื้นผิวหน้าของภาพดูเหมือนจะเป็นการตัดรูปให้ขาดจากกัน ทั้งนี้ มักใช้เพื่อจุดมุ่งหมายทางจิตวิทยาและทางแก่นเรื่องเป็นหลัก ในที่นี้ ถ้าเป็นการจัดแสงที่ทำให้ใบหน้าของบุคคลดำมืดไปครึ่งหนึ่งและมีด้านสว่างอีกซีกหนึ่ง ย่อมจะเป็นสัญลักษณ์ของการแบ่งแยกตัวตนได้ (Self-division)

5.2 การจัดแสงจากด้านหน้า การจัดแสงจากด้านหน้า หากจ้าจนเกินไปอาจทำให้ตัวละครหรือภาพที่ปรากฏดูแบนราบ ลอยตัวขึ้น ขาดความเป็นสามมิติ ตลอดจนไร้เส้นและเงาบนใบหน้ามากขึ้น แต่ถ้าเป็นการจัดแสงแต่เพียงอ่อนๆ กระจายไว้แทนที่ (หน้า) เงามืดใดๆ บนฉาก ก็ย่อมจะให้ความรู้สึกในด้านความสวยงาม, ความเอื้ออาทร, สันติ และความอ่อนโยนได้

5.3 High key เป็นแสงที่มีความสว่างสูง หรือมีค่าความหนักเข้ม (ดำ) ของภาพต่ำ ส่งผลให้ภาพที่ปรากฏ มีความสว่างไสว หรือแม้แต่อาจเห็นแสงและเงาข้างๆก็ได้ ซึ่งตามปกติแล้วจะเป็นแสงที่ให้ความรู้สึกสดใส เบาสบาย มีชีวิตชีวา อ่อนหวาน ฯลฯ

5.4 Low key เป็นแสงที่มีความสว่างต่ำหรือมีค่าความหนักเข้ม (ดำ) ของภาพสูง ส่งผลให้ภาพที่ปรากฏ มีพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาพค่อนข้างมืด ซึ่งตามปกติแล้วจะเป็นแสงที่ให้ความรู้สึกตึงเครียด อึดอัด กัดกร่อน หนักแน่น ฯลฯ

5.5 High contrast เป็นแสงที่มีการตัดกันหรือมีการเปรียบเทียบอย่างสูงทำให้เกิดภาพที่น่าสนใจมากขึ้น ตามปกติจะปรากฏเป็นลำแสงเข้มๆกับลำแสงยาวๆ หรือริ้วของความมืดสลับกับริ้วของความสว่างอย่างชัดเจน โดยการจัดแสงในลักษณะนี้จะสื่อถึงอารมณ์หดหู่ หรือน่ากลัว ฯลฯ

6. สี (Color)

นอกจากการจัดแสงที่เป็นองค์ประกอบในการสร้างสารในมิวสิกวิดีโอแล้ว โทนของสีที่ปรากฏก็ยังเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถสื่อถึงความหมายต่างๆได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากการให้สีในภาพนั้นเป็นการแสดงถึงอารมณ์ต่างๆ เช่น สงบ ตื่นเต้น ร้อนแรง ฯลฯ รวมทั้งสามารถเปลี่ยนจากสถานการณ์หรือเวลาหนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หรืออีกช่วงเวลาหนึ่งก็ได้ เช่น ภาพจากปัจจุบันไปสู่ภาพในอดีต เป็นต้น ซึ่งโดยทั่วไปแล้วโทนสีสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วรรณะ ได้แก่ วรรณะร้อนหรือสีอุ่น และวรรณะเย็นหรือสีเย็น ดังนี้

6.1 วรรณะร้อนหรือสีอุ่น ได้แก่ สีม่วงแดง สีแดง สีส้มแดง สีส้ม สีเหลืองส้ม และสีเหลือง ซึ่งสีในวรรณะนี้จะให้ความรู้สึกรุกเร้า และให้พลัง เช่น ให้ความรู้สึกอบอุ่น ตื่นเต้น ร่าเริง กระปรี้กระเปร่า การต่อสู้ดิ้นรน ความมีชีวิตชีวา ความรุ่งโรจน์ ความรุนแรง ความรัก ฯลฯ

6.2 วรรณะเย็นหรือสี่เย็น ได้แก่ สีเหลืองเขียว สีเขียว สีนํ้าเงินเขียว สีนํ้าเงิน สีนํ้าเงินม่วง และสีม่วง สีในวรรณะนี้จะให้ความรู้สึกถดถอย เช่น สงบเงียบ สันติ สดชื่น สุขุม เยือกเย็น ความคิดฝัน ฯลฯ

ในทางจิตวิทยาได้มีการให้ความหมายหรือความรู้สึกแก่สีต่างๆ ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายในการสร้างสรรค์และการสื่อความหมายของมิวสิควิดีโอได้ (วรรณิ์ สำราญเวทย์, 2544) ตัวอย่างเช่น

- 1.) สีแดง เป็นสีที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกกลัว แสดงถึงภัยอันตราย ความเร่าร้อนรุนแรง ความสนุกสนานร่าเริง ตื่นเต้นเร้าใจ
- 2.) สีนํ้าเงิน สีเหลืองปนํ้าเงิน และสีเขียวใบไม้ ให้ความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สร้างความรู้สึกขริ่ม จริงจัง สง่างาม
- 3.) สีเหลือง ให้ความรู้สึกสว่าง สดใส ความมีพลังวังชา ความเป็นหนุ่มสาว ความร่าเริงเบิกบาน
- 4.) สีม่วง หมายถึงชัยชนะ ความเจริญเติบโตเต็มที่ถึงขีดที่ความงามเริ่มจะเสื่อมถอย ไม่อาจกระตุ้นให้เกิดความหวังอะไรต่อไปได้อีก เหลือแต่เพียงความน่าชม บางครั้งให้ความรู้สึกเศร้าและลึกลับด้วย
- 5.) สีขาว เป็นสีแห่งความบริสุทธิ์ ความใหม่ ความสะอาด ความสุภาพ
- 6.) สีแดงชาด ให้ความรู้สึกมั่งคั่งสมบูรณ์
- 7.) สีดำ เป็นสีแห่งความลึกลับ ความว่างเปล่าของชีวิต ให้ความรู้สึกหดหู่ เศร้าใจ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามีสื่อกวีตือโอเป็นสื่อที่ได้ผสมผสานความเป็นสุนทรียศาสตร์ทางดนตรีและการแสดงเข้าไว้ด้วยกัน โดยในส่วนของศิลปะการแสดงนั้นการเล่าเรื่องถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ควรหยิบยกนำมาศึกษา และยังเป็นแนวคิดพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงานมีสื่อกวีตือโอในรูปแบบที่เป็นเรื่องราวได้อย่างมีความสมบูรณ์อีกด้วย

สำหรับวิธีการวิเคราะห์การเล่าเรื่องนั้น สามารถวิเคราะห์ตามองค์ประกอบของเรื่องเล่าได้ดังต่อไปนี้

1. โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง คือ ลักษณะชุดของเหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องที่นำมาเรียงร้อยกัน และดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ โดยรวบรวมจากอากัปภิกขัยของตัวละคร และเรื่องราวความขัดแย้ง รวมทั้งบทสรุป รวบยอด ทั้งนี้ภายในเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งอาจมีเพียงโครงเรื่องเดียวหรือประกอบด้วยโครงเรื่องย่อยที่สำคัญรองลงมาแทรกอยู่ก็ได้ ซึ่งสำหรับขั้นตอนของวิธีการเล่าเรื่องโดยทั่วไปนั้น มักจะแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ (ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์, 2547)

1.1 การเริ่มเรื่อง (Exposition) เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อชักจูงความสนใจของผู้ชมให้ติดตามเรื่องราวต่อไป ซึ่งอาจจะใช้กลยุทธ์การเริ่มเรื่องได้หลายๆ แบบ เช่น แนะนำตัวละคร แนะนำฉาก อาจมีการเปิดประเด็นปัญหา หรือเผยประเด็นขัดแย้ง ฯลฯ โดยในการเริ่มเรื่องนั้นไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับของเหตุการณ์ของเรื่องราวที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นการเริ่มจากตอนกลางของเรื่อง หรือเล่าย้อนจากตอนท้ายเรื่องไปหาตอนต้นเรื่องก็ได้

1.2 การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising Action) เป็นขั้นตอนที่เรื่องราวเริ่มดำเนินไปมากขึ้น ปมปัญหาและความขัดแย้งเริ่มทวีความรุนแรงหรือเข้มข้นขึ้น สถานการณ์อยู่ในภาวะที่ยู่ยาก และตัวละครเริ่มมีความลำบากใจมากขึ้น

1.3 ขั้นภาวะวิกฤติ (Climax) เป็นขั้นตอนที่ความขัดแย้งเพิ่มขึ้นสูงสุดและถึงจุดแตกหัก ตัวละครอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

1.4 ขั้นภาวะคลี่คลาย (Falling Action) เป็นขั้นตอนหลังจากที่จุดวิกฤติได้ผ่านพ้นไป อันเนื่องมาจากปัญหาความยุ่งยากหรือเงื่อนงำต่างๆ ได้เปิดเผยหรือแก้ไขได้

1.5 ขั้นตอนยุติเรื่องราว (Ending) เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้จบสิ้นลง โดยอาจจะมีจุดจบได้หลายๆ แบบ เช่น อาจจบอย่างมีความสุข อย่างสูญเสีย หรืออย่างมีปริศนาคาใจ เป็นต้น

2. ความขัดแย้ง (Conflict)

ตามปกติแล้วเรื่องเล่าที่นับเป็นการสานเรื่องราวต่างๆ บนความขัดแย้ง (Conflict) โดยในเรื่องเล่าเรื่องหนึ่งอาจแฝงไปด้วยปมแห่งความขัดแย้ง (Complication) อันก่อเกิดมาจากความขัดแย้งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือมากกว่านั้น ได้แก่ (จตุรงค์ ดวงมณี, 2539)

- 1.) ความขัดแย้งระหว่างคนสองคน
- 2.) ความขัดแย้งระหว่างคนคนหนึ่ง กับกลุ่มกลุ่มหนึ่ง
- 3.) ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มสองกลุ่ม
- 4.) ความขัดแย้งระหว่างคนคนหนึ่งกับธรรมชาติ
- 5.) ความขัดแย้งระหว่างคนคนหนึ่งหรือหลายคนกับอำนาจที่ไม่อาจหยั่งรู้อ่างอย่าง
- 6.) ความขัดแย้งระหว่างคนคนหนึ่งกับตัวตนภายในของตนเอง

3. ตัวละคร (Character)

ตัวละครเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งในการเล่าเรื่อง ซึ่งโดยทั่วไปนั้นตัวละครจะต้องมีองค์ประกอบ 2 ส่วนเสมอ ได้แก่ ส่วนที่เป็นความคิด (Conception) และส่วนที่เป็นพฤติกรรม (Presentation) ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญต่อการพิจารณาว่าการสร้างเรื่องนั้นเป็นไปในเชิงศิลปะการละครหรือไม่โดยดูได้จากการสร้างตัวละคร และการแสดงการกระทำของตัวละครนั้นด้วย (สุวิมล วงศ์รัก, 2547)

3.1 การสร้างตัวละคร เป็นการกำหนดบุคลิกลักษณะของตัวละครว่าให้เป็นไปในลักษณะใด เช่น ตัวละครที่มีบุคลิกแบบเหมารวม (Stereotype) ซึ่งถือว่าเป็นบุคลิกลักษณะแบบแบน (Flat Character) ให้คุณค่าทางศิลปะการละครได้น้อยกว่าตัวละครแบบที่ค่อยๆเปิดเผยบุคลิกลักษณะออกมาเป็นลำดับอย่างมีความสัมพันธ์กับเนื้อเรื่อง

3.2 การแสดงการกระทำของตัวละคร ควรมีความสมเหตุสมผล โดยยึดหลักว่าการกระทำ (Action) ของตัวละครเกิดได้จากเหตุจูงใจ (Motive) เสมอ และเหตุจูงใจนี้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตนาที่จะกระทำโดยมีทั้งแบบที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ซึ่งการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นมีหลายลักษณะทั้งที่เป็นความพึงพอใจ ความเกลียดชัง ฯลฯ

4. แก่นความคิด (Theme)

แก่นความคิด หรือแก่นของเรื่อง หมายถึง ความคิดหลักในการดำเนินเรื่อง เป็นแนวคิดรวบยอดพื้นฐาน หรือแนวคิดสำคัญอันใดอันหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดผ่านทางตัวละคร อาจเป็นทั้งตัวเอก ตัวรอง และผู้ร้าย ซึ่งแก่นความคิดนี้นับเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์ถึงใจความสำคัญของเรื่อง โดยในการดำเนินเรื่องมักจะปรากฏบุคลิกลักษณะสำคัญของแนวคิดที่เป็นแก่นเรื่องอย่างสม่ำเสมอ ทั้งยังมีลักษณะสำคัญที่ค่อยเป็นตัวแทนเชื่อมโยงเรื่องราวทั้งหมดเข้าไว้ด้วยกัน

Boggs (อ้างถึงในสุวิมล วงศ์รัก, 2547) ได้จัดประเภทของแก่นความคิดหลักของเรื่อง หรือแก่นของเรื่องไว้ด้วยกัน 5 ประเภท ดังนี้

4.1 แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับศีลธรรม โดยมีการนำเสนอศีลธรรมหลายๆเรื่องอย่างมีความสัมพันธ์กัน และมุ่งชักจูงให้เกิดความสนใจในเรื่องของศีลธรรม

4.2 แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับชีวิต เป็นการนำเสนอชีวิตจริงของความเป็นมนุษย์ สร้างข้อวิพากษ์ในประสบการณ์ทางธรรมชาติของมนุษย์ เป็นการประเมินสภาพของมนุษย์

4.3 แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ มุ่งเสนอลักษณะพฤติกรรมของมนุษย์คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นตัวแทนของมนุษย์ทั้งหมด

4.4 แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับการวิพากษ์สังคม มุ่งสะท้อนสภาพทางสังคม โดยอาจเป็นไปในลักษณะของการเสียดสี หรือสมจริง

4.5 แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับศีลธรรมหรือคำถามเชิงปรัชญา เป็นการนำเสนอโดยการตั้งคำถามเพื่อเรียกร้องให้ตอบในเชิงปรัชญา ซึ่งต้องการการวิเคราะห์จากผู้ชม

5. ฉาก (Setting)

ฉากนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเล่าเรื่อง เนื่องจากในการเล่าเรื่องนั้น จะมีการถ่ายทอดเหตุการณ์ต่างๆ โดยมีฉากเป็นสถานที่รองรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งในการดำเนินเรื่องนั้นฉากยังมีความสำคัญในการสื่อถึงความหมายบางอย่างของเรื่อง เช่นอาจมีอิทธิพลต่อความคิดหรือการกระทำของตัวละคร โดยฉากในการแสดงนั้นตามปกติแล้วอาจเป็นสภาพแวดล้อมต่างๆหรือทำเลที่ตั้ง (Location) รวมถึงฉากหลัง (Background) ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงข้อมูลส่วนหนึ่งในเรื่องราวการแสดงนั้นๆ เช่น สถานที่ ความเป็นอยู่ของตัวละคร เป็นต้น ทั้งนี้รัญญา สังขพันธานนท์ (2539) (อ้างถึงในสุวิมล วงศ์รัก, 2547) ได้สรุปประเภทของฉากในเรื่องเล่าออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- 1.) ฉากที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ สภาพแวดล้อมธรรมชาติที่แวดล้อมตัวละคร เช่น ป่าไม้ ทุ่งหญ้า หรือบรรยากาศช่วงเช้าหรือค่ำในแต่ละวัน เป็นต้น
- 2.) ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ได้แก่ อาคารบ้านเรือน เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น
- 3.) ฉากที่เป็นช่วงเวลาหรือยุคสมัย ได้แก่ ยุคสมัยต่างๆ หรือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ตามท้องเรื่อง
- 4.) ฉากที่เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร ได้แก่ สภาพแบบแผนหรือกิจวัตรประจำวันของตัวละคร ของชุมชน ท้องถิ่น หรือสังคมที่ตัวละครอาศัยอยู่
- 5.) ฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม คือสภาพแวดล้อมที่จับต้องไม่ได้ แต่มีลักษณะเป็นความเชื่อ หรือความคิดของคน เช่น ค่านิยม ธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น

นอกจากนี้ Sporre (1989) (อ้างถึงใน จตุรงค์ ดวมณี, 2539) ยังได้แบ่งประเภทการจัดฉากออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1.) การจัดฉากแบบสมจริง (Realistic) เป็นการจัดฉากที่มีลักษณะเหมือนกับความเป็นจริง โดยมีองค์ประกอบต่างๆตามลักษณะของสิ่งที่มีอยู่จริง เช่น เฟอร์นิเจอร์ ต้นไม้ เป็นต้น

2.) การจัดฉากแบบสัญลักษณ์ (Symbolic / suggestive) เป็นการจัดฉากที่มีลักษณะของความเป็นละครมากขึ้น กล่าวคือ มีลักษณะที่ไกลออกจากความเป็นจริงมากกว่าในรูปแบบแรก ซึ่งอาจเน้นสำหรับฉากการระลึกถึงภาพเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีต โดยในการจัดฉากนั้นอาจประกอบเพียงแคโครงร่างซึ่งไม่ต้องการรายละเอียดมากนัก เช่น โครง ประตู ฯลฯ

3.) การจัดฉากแบบนามธรรม (Abstract) เป็นการจัดฉากที่เน้นหรือเสริมแรงการแสดงให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรืออาจเป็นการเน้นรูปแบบการแสดงที่ไร้ขอบเขต เช่น การจัดพื้นลาดเอียง หรือการใช้อุปกรณ์เสริมการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวละคร เป็นต้น

6. มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view)

มุมมองในการเล่าเรื่องคือ การมองเหตุการณ์ การเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครในเรื่องโดยผ่านสายตาของตัวละครตัวใดตัวหนึ่ง ซึ่งแต่ละมุมมองก็จะมีที่น่าเชื่อถือต่างกัน มุมมองในการเล่าเรื่องนั้นมีความสำคัญต่อการเล่าเรื่องอย่างยิ่งเพราะจะส่งผลต่อความรู้สึกของผู้ชม และมีผลต่อการชักจูงอารมณ์ของผู้เสพเรื่องเล่าให้คล้อยตามไปด้วย ซึ่งทริแนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ได้แบ่งวิธีการตามจุดยืนของผู้เล่าเรื่องออกเป็น 4 แบบคือ

6.1 ผู้เล่าที่มองไปจากมุมมองของบุรุษที่หนึ่ง (The first person narrator)

เป็นวิธีการเล่าเรื่องที่ผู้เล่าวางตัวเองเข้าไปกับตัวเอกของเรื่อง วิธีการเล่าเรื่องแบบนี้จึงมีข้อเด่นตรงที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ ผู้ชมได้ล่วงรู้ถึงความนึกคิดและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครเอก แต่ทว่าข้อด้อยก็คืออาจจะมึนคืดใจป่วนอยู่

6.2 ผู้เล่ามองไปจากมุมมองของบุรุษที่สาม (The third-person narrator)

ได้แก่ การที่ผู้เล่าเรื่องมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงอยู่กับตัวละครตัวเอก ผู้เล่าเรื่องจึงเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวเอก (ไม่ใช่เรื่องของผู้เล่าโดยตรง) วิธีการเล่าเรื่องแบบนี้ ผู้เล่าจะไม่ล่วงรู้ถึงสิ่งที่อยู่ภายในของตัวละคร

6.3 การเล่าเรื่องจากมุมมองที่เป็นกลาง (The objective) เป็นการเล่าเรื่องที่

ไม่ปรากฏตัวผู้เล่าในลักษณะบุคคล แต่เป็นการเล่าจากมุมมองคนวงนอกที่สังเกตและรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นกลาง ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และปล่อยให้ผู้ชมตัดสินใจเอง

6.4 การเล่าเรื่องแบบผู้รอบรู้ไปหมดทุกอย่าง (The omniscient) วิธีการเล่าเรื่องแบบนี้

อาจจะมีจุดร่วมกันทั้ง 3 วิธีที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยที่ผู้เล่าอาจจะเคลื่อนย้ายจุดยืนไปเรื่อยๆ เป็นบุรุษที่หนึ่ง บุรุษที่สาม หรือมุมมองที่เป็นกลาง แต่ลักษณะพิเศษก็คือ ผู้เล่าจะมีลักษณะหยั่งรู้ไปหมดทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นความนึกคิด แรงจูงใจ ความรู้สึกของตัวละคร ซึ่งจะอธิบายให้ผู้ชมได้ล่วงรู้ได้หมด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สุวิมล วงศ์รัก (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ และการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ร่วมสร้างไทย – เอเชีย พบว่าในส่วนของการเล่าเรื่องนั้นมีลักษณะโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ที่เน้นการคลี่คลายเรื่องด้วยปัญหาภายในจิตใจ มีการแสดงแก่นความคิดและข้อขัดแย้งที่เน้นวิพากษ์สภาวะความเป็นมนุษย์และสังคม มีการสร้างตัวละครแบบสมจริง และมีการใช้ฉากเพื่อสะท้อนบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเอเชีย โดยมีการใช้มุมมองการเล่าเรื่องที่หลากหลาย

2. จิรวดี วิไลลอย (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่องประติษฐกรรมในการเล่าเรื่องและสุนทรียรส ในภาพยนตร์ชุดดิเอ็กซ์ไฟล์ส พบว่าผู้สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากผลงานสารคดี ภาพยนตร์ และภาพยนตร์ชุดทางโทรทัศน์ที่เคยได้ชมและชื่นชอบ โดยมีวิธีการผสมแนวเรื่องทำให้มีความหลากหลายและเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งในส่วนของสุนทรียรสของผู้ชมนั้นเกิดเป็นรสแห่งความรักสอดแทรกอยู่ในความลึกลับของเรื่องราวที่ถูกถ่ายทอดในภาพยนตร์

3. จตุรงค์ ดวงมณี (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลของ บริษัท แกรมมี่เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) พบว่าในกระบวนการสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลนั้น ปรากฏถึงระบบรหัสเชิงภาพตัวแทน 3 ส่วน ได้แก่

1.) องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่องค์ประกอบของเพลง (แก่น จังหวะ ทำนอง อารมณ์) ตัวละคร (บทบาททั่วไป / บทบาทสถานภาพเฉพาะ) การเล่าเรื่อง (แก่น การเปิดเรื่อง ปมขัดแย้ง การคลี่คลาย การจบเรื่อง ลำดับก่อน-หลังเหตุการณ์ ของประกอบฉาก) วลีข้อความ

2.) องค์ประกอบทางเทคนิควิธีการนำเสนอ ได้แก่การจัดฉาก แสง ภาพขาว-ดำ มุมกล้อง การเคลื่อนไหวของกล้อง การตัดต่อภาพ

3.) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของเพลงกับรูปแบบการนำเสนอ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างแก่นของเพลง จังหวะ ทำนอง อารมณ์ ความสัมพันธ์ของแก่นเพลงกับการจัดแสง มุมกล้อง ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองอารมณ์และการตัดต่อ

4. พัลพงศ์ สุวรรณวาทีน (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องตรรกวิทยาการบริโภครูปภาพการสร้างสรรค์ มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล: กรณีศึกษา มิวสิควิดีโอของบริษัทแกรมมี่ เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) พบว่าในการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในส่วนของตรรกวิทยาเชิงหน้าที่ของค่าการใช้สอยนั้นมีผลต่อการเลือกสรรรูปแบบในการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่สามารถจำแนกออกได้ 3 รูปแบบ คือ มิวสิควิดีโอแบบเป็นเรื่องเป็นราว มิวสิควิดีโอแบบกึ่งเรื่องราว และมิวสิควิดีโอแบบไม่เป็นเรื่องราว เพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วมของความบันเทิงตามค่าการใช้ โดยต้องคำนึงถึงจังหวะและทำนองของเพลงรวมทั้งตัวศิลปินด้วย

5. กิริมย์พร ไชยทิพย์ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์กระบวนการพิจารณาตรวจสอบภาพยนตร์วิดีโอ พบว่าปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการควบคุมวิดีโอต้องห้าม ส่วนใหญ่สืบเนื่องมาจากช่องโหว่ของตัวบทกฎหมายและกฎหมายที่ใช้มีความล้าสมัย ไม่รัดกุมเพียงพอ ขั้นตอนการตรวจพิจารณามีลักษณะที่เอื้อให้มีการยืดหยุ่นสำหรับความสัมพันธ์ส่วนบุคคล การปราบปรามไม่ทั่วถึงและเด็ดขาด รวมถึงสภาพความกดดันทางการเมืองและคำสั่งของผู้มีอำนาจ

6. นิโบล โควาทัทษ์เทศ (2534) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่ พบว่าลักษณะของสุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในเพลงไทยสมัยนิยมมีลักษณะคล้ายคลึงกับลักษณะของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่หลายประการได้แก่

- 1.) มีปรากฏของการทำซ้ำโดยมีวิธีการอยู่ 3 ลักษณะคือ การทำใหม่ การนำมาใหม่ และการทำเป็นชุด
- 2.) โลกแห่งชีวิตประจำวันและวัฒนธรรมวัยรุ่นถูกนำมาเป็นเนื้อหาสาระของเพลง ซึ่งแสดงถึงการเชื่อมโยงกันระหว่างศิลปะกับชีวิตประจำวัน
- 3.) มีการปฏิเสธระเบียบกฎเกณฑ์ทางสุนทรียศาสตร์ของวัฒนธรรมดั้งเดิม ทั้งในส่วนของ การประพันธ์คำร้อง และในส่วนของศิลปะการดนตรี
- 4.) เรื่องของอารมณ์และความรู้สึกกลายเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องตระหนักถึงเสมอเมื่อจะผลิตงานเพลงไทยสมัยนิยม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ในครั้งนี้ ได้มุ่งศึกษาถึงลักษณะการสร้างสารในมิวสิควิดีโอ กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์ รวมทั้งทฤษฎีของบุคคลกลุ่มต่างๆ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีงานมิวสิควิดีโอ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากบุคคลกลุ่มต่างๆเพื่อประเมินทฤษฎีและความคิดเห็นที่มีต่อมิวสิควิดีโอ ตลอดจนเพื่อทราบกระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์ ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล

1.1 ข้อมูลเอกสาร

1. เอกสารชั้นต้น ได้แก่ สื่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2546 ถึงปี พ.ศ. 2550
2. เอกสารชั้นรอง ได้แก่ เอกสารว่าด้วยระเบียบและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเซ็นเซอร์ และเอกสารรายงานผลการพิจารณาเซ็นเซอร์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

1.2 ข้อมูลบุคคล

1. กลุ่มผู้ผลิตมิวสิควิดีโอ เช่น Creative Director หรือผู้กำกับมิวสิควิดีโอ ผู้ช่วยผู้กำกับ หรือผู้อำนวยการผลิต ซึ่งเป็นเจ้าของผลงานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ที่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 8 คน
2. บุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการพิจารณาเซ็นเซอร์ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน
3. นักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการดนตรี การแสดง และสื่อสารมวลชน รวมจำนวน 9 คน
4. กลุ่มผู้ชมเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 18 ถึง 30 ปี จำนวน 50 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ข้อมูลเอกสาร

1. เอกสารขั้นต้น ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ตในเว็บไซต์ www.youtube.com และจากแผ่นวีซีดีคาราโอเกะที่จัดจำหน่ายอย่างถูกต้องตามลิขสิทธิ์ของบริษัทเพลงนั้นๆ โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยบท (Textual Analysis)
2. เอกสารขั้นรอง ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานที่รับผิดชอบในกระบวนการเซ็นเซอร์สำนักทะเบียนและตรวจสอบภาพยนตร์ เทป และวัสดุโทรทัศน์ สังกัดกระทรวงวัฒนธรรม และบริษัทเพลงผู้ผลิตมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ โดยการตีความจากเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณาเซ็นเซอร์ดังกล่าว

2.2 ข้อมูลบุคคลจากทั้ง 4 กลุ่ม โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มต่างๆ ดังนี้

1. ผู้ผลิตมิวสิควิดีโอ ซึ่งเป็นเจ้าของผลงานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษา จะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อทราบแนวคิดและแง่มุมในการสร้างสรรค์งาน ทั้งในแง่ของศิลปะและการตลาด รวมทั้งเพื่อทราบทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อผลงานที่ถูกเซ็นเซอร์ ตลอดจนขั้นตอนในการเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์
2. บุคลากรผู้ทำหน้าที่ตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อทราบถึงขั้นตอน กระบวนการ หลักเกณฑ์ และมาตรฐานในการพิจารณาเซ็นเซอร์เป็นหลัก
3. นักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวกับการดนตรี การแสดง และสื่อสารมวลชน ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยจะมีการรวบรวมมิวสิควิดีโอที่ใช้ในการศึกษาวิจัยทั้งหมดนำมาจัดทำในรูปแบบ VCD และส่งให้ได้รับชมก่อนทำการสัมภาษณ์ เพื่อรับทราบถึงทรรศนะที่มีต่อมิวสิควิดีโอดังกล่าว

4. กลุ่มผู้ชมเป้าหมายจำนวน 50 คน โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างจากผู้ชมที่มีอายุ 18-30 ปี และใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม โดยจะมีการจัดฉายมิวสิควิดีโอที่ใช้ในการศึกษาวิจัยให้ได้รับชมก่อนแล้วจึงทำการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ เพื่อรับทราบถึงทัศนคติและความคิดเห็นของผู้ชมเป้าหมายที่มีต่อมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบสหวิธีการ จึงได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ในส่วนของผลงานมิวสิควิดีโอ โดยได้ประมวลและตีความในส่วนทัศนคติจากผู้สร้างสรรค์ผลงาน และนักวิชาการ ประกอบกับการประมวลผลในเชิงสถิติจากการตอบแบบสอบถามของผู้ชมทั่วไป ซึ่งได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากชิ้นงานมิวสิควิดีโอเพื่อทราบถึงลักษณะในการสร้างสรรค์ ทั้งในแง่ของเนื้อหาเรื่องราว การนำเสนอภาพ รวมทั้งคำร้องของมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากบุคคลกลุ่มต่างๆ ทั้งในส่วนของผู้สร้างสรรค์ผลงาน กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ชมทั่วไป เพื่อประเมินทัศนคติและความคิดเห็นที่มีต่อมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ในประเด็นแง่มุมต่างๆ รวมทั้งเพื่อทราบถึงกระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์จากบุคลากรผู้ทำการเซ็นเซอร์

4. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลโดยการบรรยายเชิงพรรณนาในประเด็นต่างๆเชิงสุนทรียทัศน์ ประกอบเอกสารที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาเซ็นเซอร์ โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1. เป็นผลศึกษาการดำเนินงานในกระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์
2. เป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการสร้างสรรค์ของมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ จากการวิเคราะห์ตัวบทมิวสิควิดีโอดังกล่าว
3. เป็นผลการศึกษาทัศนคติของผู้สร้างสรรค์ผลงาน นักวิชาการ และกลุ่มผู้ชมทั่วไปที่มีต่อมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยจะแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล
2. ลักษณะการสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์
3. ทรรศนะของผู้สร้าง นักวิชาการ และผู้ชม ที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล

จากการศึกษากระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลพบว่า การตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอได้นั้นได้อยู่ในความรับผิดชอบและดุลยพินิจของแต่ละสถานีโดยตรง โดยมีฝ่ายที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบรายการของแต่ละสถานีเป็นผู้ดำเนินงาน ดังนี้

1. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5) ดำเนินงานโดย แผนกตรวจรายการ ฝ่ายตรวจรายการ
2. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ดำเนินงานโดย แผนกตรวจสอบรายการ ฝ่ายรายการ
3. สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) ดำเนินงานโดย ส่วนควบคุมคุณภาพรายการ ฝ่ายรายการ

ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอของแต่ละสถานีนั้นได้ยึดถือหลักเกณฑ์เดียวกันเป็นบรรทัดฐานในการตรวจพิจารณารายการทุกรายการซึ่งหมายถึงรวมถึงรายการเพลงที่นำเสนอมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลด้วย โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวคือ หลักกฎหมายและระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) และกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2544) ซึ่งนับเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการอ้างอิงการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์เนื้อหารายการทุกรายการที่นำเสนอผ่านทางสถานี นอกจากนี้ยังมีการนำกฎหมายหรือกฎระเบียบอื่นๆ เข้ามาพิจารณาร่วมด้วยโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละกรณี ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในส่วนต่อไป

หลักกฎหมายระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ที่ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์นั้น ในปัจจุบันได้ถูกยกเลิกแล้วโดยพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 แต่ในทางปฏิบัติแล้วสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ยังคงยึดหลักกฎหมายนี้ใช้ในการพิจารณารายการทุกรายการอยู่ เนื่องจากปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายใดที่ถูกรื้อฟื้นใหม่เพื่อใช้ทดแทนในการตรวจพิจารณารายการทางสถานีโทรทัศน์

ในส่วนของขั้นตอนกระบวนการเซ็นเซอร์โดยทั่วไปนั้นในแต่ละสถานีจะมีลักษณะเดียวกันคือจะเริ่มขั้นตอนตั้งแต่การการรับเทปมาจากรายการเพลง ซึ่งรายการจะรับขึ้นงานมิวสิควิดีโอมาจากทางบริษัทเพลง โดยในเนื้อหารายการที่ส่งไปตรวจพิจารณาจะมีการจัดเรียงมิวสิควิดีโอที่ต้องการนำเสนอในสัปดาห์นั้นรวมเข้าไว้ด้วยกันและนำเสนอไปยังฝ่ายตรวจรายการเพื่อทำการพิจารณาเซ็นเซอร์ต่อไป

ประเภทในการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

1. ภาพที่ประกอบในมิวสิควิดีโอ ตัวอย่างเช่น ภาพที่แสดงถึงความรุนแรง การใช้ปืนจ่อศีรษะ ภาพที่ดูล่อแหลมในเรื่องเพศทั้งในเรื่องของการแต่งกาย การแสดงกิริยาที่ขั้วววน ค่านิยมรักร่วมเพศ หรือภาพที่แสดงถึงสิ่งเสพติด สุรา บุหรี่ ฯลฯ เป็นต้น
2. เนื้อหาของเพลงและคำร้อง เช่น การใช้คำที่มีความหมายสองแง่สองง่าม หรือการใช้คำที่ไม่สุภาพมาประกอบเป็นคำร้องของเพลง รวมทั้งเนื้อหาของเพลงที่มีลักษณะชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสม

รูปแบบในการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

1. แก้ไขหรือตัดทอนบางส่วน ซึ่งในกรณีนี้ผู้ผลิตจะทำการแก้ไขโดยการเปลี่ยนภาพหรือตัดฉากดังกล่าวออกไป
2. การทำมัวภาพ หรือทำเบลอลเฉพาะจุด เช่นในลักษณะของการทำเบลอลขวดเกล้าหรือบุหรี่ หรือป้ายผลิตภัณฑ์สินค้า เป็นต้น

3. งดออกอากาศ หรือห้ามแพร่ภาพมิวสิควิดีโอเพลงนั้นทั้งเพลงโดยไม่มีการสั่งแก้ไข หรืออาจสั่งแก้ไขในหลายส่วนจนไม่สามารถนำเสนอได้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำเสนอเรื่องราวหรือคำร้องที่ไม่เหมาะสมตลอดทั้งเพลง ซึ่งไม่สามารถทำการตัดทอนหรือแก้ไขเฉพาะส่วนได้เพราะจะทำให้การนำเสนอขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นชิ้นเดียวกัน
4. กำหนดเวลาแพร่ภาพ จะเป็นในลักษณะของการจัดระดับความเหมาะสม เช่น รายการประเภท “น 13 +” ที่เป็นรายการสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 13 ขึ้นไปและควรมีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำ ซึ่งบางกรณีทางสถานีมักจะจัดให้ทำการแพร่ภาพใน ช่วงเวลาหลัง 22.00 น. หรือ 24.00 น. เป็นต้น
5. การดูเสียง มักจะพบในเพลงที่มีคำร้องไม่สุภาพหรือไม่เหมาะสมที่จะเผยแพร่สู่สาธารณชนโดยจะทำการดูเสียงคำนั้นๆออกไป

ทั้งนี้เมื่อได้ทำการตรวจพิจารณาแล้วนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ทำการพิจารณาเซ็นเซอร์จากทางสถานีจะออกเอกสารผลตรวจพิจารณาให้แก่ทางรายการที่จะนำเสนอมิวสิควิดีโอดังกล่าว โดยในเอกสารจะระบุถึงรายละเอียดผลการตรวจและประเด็นที่ให้ทำการแก้ไขให้แก่เจ้าหน้าที่รายการกลับไปทำการแก้ไขให้ถูกต้อง ซึ่งทางฝ่ายเจ้าหน้าที่รายการนั้นๆ ก็จะนำผลมาเสนอต่อทางบริษัทเพลงเพื่อส่งต่อไปยังผู้กำกับมิวสิควิดีโอให้ทำการแก้ไขต่อไป

1. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5)

การตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอของทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกได้ดำเนินงานโดยแผนกตรวจรายการ ฝ่ายตรวจรายการตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์และขั้นตอนยึดหลักปฏิบัติเดียวกันกับการพิจารณารายการอื่นๆของทางสถานี โดยมีบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจรายการจำนวน 8 คน และคณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจพิจารณาเทปโทรทัศน์จำนวน 20 คน ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากด้านต่างๆดังต่อไปนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิจากหน่วยงานด้านความมั่นคง
2. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์
3. ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
4. ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

5. ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
6. ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานส่งเสริมกิจกรรมสตรีและครอบครัว
7. ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ
8. ผู้ทรงคุณวุฒิจากด้านสื่อสารมวลชน
9. ผู้ทรงคุณวุฒิจากด้านการศึกษา
10. ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย

1.1 หลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์

หลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มีวิสัยคติโอของทางสถานีได้ยึดตามหลักกฎหมายและระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) และกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2544) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ฝ่ายตรวจรายการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก, 2551)

คำว่า "รายการวิทยุโทรทัศน์" หมายความว่า ภาพประเภทเนื้อหาและข้อความของรายการที่ส่งวิทยุโทรทัศน์ และหมายรวมถึงการจัดการใดๆ ในเรื่องที่จะส่งทางวิทยุโทรทัศน์ โดยรายการที่จะออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ จะต้องมิลักษณะดังนี้

1. ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจกระทบกระเทือน หรือดูหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์ รวมถึงประมุขของประเทศอื่นๆ ด้วย
2. ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกลุ่มชนใด
3. ไม่เป็นการแสดงที่ลบลู่เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถานหรือปูชนียวัตถุ
4. ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ
5. ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ
6. ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลายหรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
7. ไม่เป็นการแสดงออกทางยั่วยุการฆาตกรรมหรือลามกอนาจาร
8. ไม่เป็นการแสดงถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ฟังและผู้ชม

9. ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อเจ้า หลอกลวงไร้สาระ ซึ่งอาจชักจูงให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนหลงเชื่ออย่างมงาย
10. ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น
11. ไม่เป็นการแสดงที่ใช้ผลิตภัณฑ์ยาสูบ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2545)

นอกจากนี้ยังมีการนำหลักกฎหมายอื่นๆที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักเกณฑ์และข้อกำหนดในการนำเสนอเนื้อหารายการต่างๆเข้ามาพิจารณาร่วมด้วย ดังนี้

หลักกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510
2. พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522
3. พระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. 2531
4. พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2535
5. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522
6. พระราชบัญญัติควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2539
7. พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. 2530
8. พระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535
9. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551
10. พระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522
11. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน และวุฒิสมาชิก พ.ศ. 2541
12. คำสั่งกรมมหาสมาคม เรื่อง ควบคุมการเรียไร พ.ศ. 2539
13. ประกาศคณะสงฆ์ เรื่อง ห้ามพระภิกษุ สามเณร ประกอบอาชีพเป็นหมอหรือแพทย์รักษาโรค ประกาศเมื่อ 24 มีนาคม พ.ศ. 2499
14. ประกาศของกรมประชาสัมพันธ์ ในเรื่องต่างๆ
15. พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478
16. กฎหมายและระเบียบเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
17. นโยบายกองทัพบก
18. หนังสือขอความร่วมมือ
19. ระเบียบที่ทางสถานีกำหนด

ข้อกำหนดในการนำเสนอเนื้อหารายการ เช่น

1. (ข้อ 19) ห้ามโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม และต้องไม่ปรากฏภาพของสินค้า หรือบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์นั้น อนุญาตเฉพาะโลโก้และสัญลักษณ์บริษัท โดยต้องขึ้นคำเตือนตามกฎหมายของ อ.ย. ทุกครั้งที่เห็นโลโก้หรือสัญลักษณ์บริษัท
2. (ข้อ 20) ภาพลามกอนาจารมีข้อพิจารณาดังนี้คือ ภาพชายหรือหญิงที่ไม่สวมเสื้อผ้าหรือแต่งการด้วยผ้าน้อยชิ้น หรือโปรงรัดรูปจนเห็นอวัยวะต้องห้าม คือ ก้นหรืออวัยวะเพศ ยกเว้น ภาพยนตร์สารคดีที่แสดงวัฒนธรรมของชนเผ่าต่างๆ แต่ต้องดูไม่น่าเกลียด
3. (ข้อ 21) ภาพยั่วยุอารมณ์มีข้อพิจารณาดังนี้คือ
 - 3.1 ภาพชายหรือหญิงที่แสดงกิริยาเชยชวนให้เกิดอารมณ์ทางเพศ เช่น การจูบได้ เรือนร่าง ภาพเน้นอวัยวะต้องห้าม ภาพท่าเต้นประกอบการร้องเพลงในลักษณะที่ยั่วยวน
 - 3.2 ภาพของกลุ่มคนที่วิปริตทางเพศ แสดงออกในทางเชยชวนให้คล้อยตามหรือชื่นชมในพฤติกรรมผิดธรรมชาติ
4. ภาพที่มีการเล่าโลมหรือภาพที่มีการจูบหรือฉากพิศวาสที่ต่อเนื่องจนเป็นที่เข้าใจได้ว่ามีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งภาพเล่าโลมของกลุ่มคนรักร่วมเพศ หรือคนกับสัตว์
5. ภาพทารุณโหดร้าย ปาเถื่อน ขาดมนุษยธรรมมีข้อพิจารณาดังนี้
 - 5.1 ภาพการใช้อาวุธปืนจ่อศีรษะ
 - 5.2 ภาพการใช้ปากอมปืน
 - 5.3 ภาพการจ่อยิงซ้ำแล้วซ้ำอีก
 - 5.4 ภาพการใช้ของมีคม เช่น มีดโกน มีดดาบปาดคอ หรือกรีด หรือเสียบ ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย
 - 5.5 ภาพแสดงวิธีการฆ่า เช่น แขนงคอ การทรมานด้วยวิธีการต่างๆ
 - 5.6 ภาพเรียงคิวข่มขืนเด็กและสตรี
 - 5.7 ภาพโคลสอัพศพไม่น่าดู
 - 5.8 ภาพแสดงวิธีการทำร้ายตนเอง

6. ภาพที่แสดงถึงการชี้หน้าเรื่องที่มีผลกระทบต่อศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามมีข้อพิจารณา ดังนี้คือ
- 6.1 ภาพแสดงการเสพสิ่งเสพติดต่างๆ ที่ชี้หน้าแก่เด็กและเยาวชน
 - 6.2 ภาพสถานเริงรมย์ที่เป็นแหล่งมั่วสุม
 - 6.3 ภาพชายหญิงที่แสดงความสัมพันธ์เชิงชู้สาว
 - 6.4 ภาพที่แสดงออกที่ไม่เคารพต่อบุพการี
 - 6.5 ภาพที่แสดงการเล่นการพนัน

คุณจริยา มัณเฑียรชัยกร หัวหน้าแผนกตรวจรายการ ฝ่ายตรวจรายการของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ได้ให้ทรรศนะในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล โดยคำนึงถึงเจตนาของฝ่ายผู้ผลิตเป็นสำคัญว่ามีวัตถุประสงค์ใดในการสื่อสาร ซึ่งในการดำเนินงานนั้นได้ยึดตามหลักกฎหมายและระเบียบวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) และกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2544) ประกอบกับหลักเกณฑ์อื่นๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

“ยึดตามกฎของ กกช.11 ข้อ ซึ่งเป็นหัวใจในการตรวจรายการทั่วไป ครอบคลุมหมดทุกเนื้อหารายการ จะยึดระเบียบเดียวกันทุกช่อง ดูว่าขัดอะไรใหม่กับตัวบททั้งหมด มันจะเป็นโครงเรื่องใหญ่ๆ ไม่มีชี้เฉพาะ ซึ่งจะใช้ร่วมกับรายการอื่นๆ ทั่วๆ ไป เช่น ละคร ฯลฯ ไม่มีเฉพาะของมิวสิควิดีโอโดยตรง...

...ในการตรวจถ้าเกิดความไม่แน่ใจในเพลงนี้ เช่น อาจเป็นเพลงที่ปรับเอาวัฒนธรรมจากต่างชาติมาก็จะต้องดูว่ามันขัดกับสังคมไทยไหม โดยจะเรียกเจ้าหน้าที่ทั้งหมดมาประชุมร่วมกันดูในเพลงนี้ว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นยังไง แล้วก็สรุปออกมาว่าจะให้หรือไม่ให้แต่จะต้องมีเหตุผลประกอบทุกครั้ง หรืออย่างในกรณีบางเพลงที่มีการแฝงโฆษณาสินค้าเราก็ไม่ให้ เพราะเราถือว่าเขาแต่งมาเพื่อประกอบการโฆษณาสินค้าในธุรกิจของเขา ถึงผู้ที่แต่งเพลงอาจจะไม่ได้มีเจตนาแต่เพลงที่ออกมามันแฝงโฆษณาก็จะไม่ได้ หรือบางเพลงที่มีการถ่ายทำ ณ สถานที่ใดถ้าถ่ายเป็นฉากประกอบเฉยๆ แพนไปแพนมาก็จะไม่ใช่ไร แต่ว่าถ้ามีการ Close up ป้ายก็จะไม่ให้เพราะถือว่ามีเจตนา เราดูที่เจตนา หรือในการตรวจพิจารณาบางครั้งจะมีการโทรหากันระหว่างช่อง เช่น ช่อง 7 เพลงนี้มีใหม่คะ เพลงนี้ช่อง 5 แบนนะ จะมีการประสานกันระหว่างช่อง แล้วอย่างในกรณีเช่นที่มี

เหล่านี้หรือประกอบก็จะใช้ดูที่เจตนาที่ต้องการสื่อออกมา ถ้าเป็นการเตือนหรือแสดงให้เห็นถึงข้อเสียและโทษก็จะอนุญาตให้ แต่ก็จะมีการบังภาพเหล่านี้หรือบรูห์ แต่ถ้าดูเป็นไปในทางสนับสนุนหรือชักจูงก็จะไม่ให้ผ่าน”

(จรรยา มัณยัษเฐียร, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

สำหรับในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการนั้นโดยมากในส่วนของรายการเพลงจะไม่เข้มงวดมากนัก เพราะเนื่องจากเป็นรายการที่เน้นให้ความบันเทิงมากกว่า จึงมีการผ่อนปรนให้และไม่เคร่งครัดมากเมื่อเทียบกับรายการในรูปแบบอื่น โดยผู้จัดมักจะจัดระดับความเหมาะสมของรายการเพลงไว้ที่ “ท” คือเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกวัย

“โดยมากจะไม่ครอบคลุมในส่วนของรายการเพลง เพราะเขาถือว่ามันเป็นอีกรูปแบบหนึ่งก็จะยกเว้น เขาจะไม่ซีเรียส แต่ผู้จัดก็จะใส่ไว้ใน “ท” แล้วอย่างไรก็ตามที่กำหนดเวลาฉายก็อาจจะไม่สร้างสรรค์สังคมได้ในกลุ่มเฉพาะผู้ใหญ่ เวลาตรวจก็จะมีขึ้นบอร์ดไว้เลยว่าเพลงนี้ตัดอะไร หรือเพลงนี้ตัดออกอากาศเพราะอะไร”

(จรรยา มัณยัษเฐียร, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

1.2 ขั้นตอนการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์

เป็นขั้นตอนของการดำเนินการส่งเทปจากผู้จัดผ่านฝ่ายรายการ (แผนกควบคุม) ถึงฝ่ายตรวจรายการ (แผนกตรวจรายการ)

1. ผู้จัดส่งเทปตรวจล่วงหน้า 3 วันตามระเบียบให้ฝ่ายรายการ (แผนกควบคุม) จับเวลา นำเทปส่งฝ่ายตรวจรายการ
2. แผนกตรวจรายการรับเทปที่ผ่านการจับความยาวเสร็จเรียบร้อยแล้วจากฝ่ายรายการ
3. เจ้าหน้าที่บันทึกเวลารับเทปและวันออกอากาศของเทปดังกล่าว
4. จัดเรียงลำดับเทปตามวันออกอากาศ ตามความเร่งด่วน
5. เจ้าหน้าที่ตรวจเทปตามลำดับ
6. เทปที่ผ่านการตรวจแล้ว เจ้าหน้าที่จะกรอเทปไว้ที่หัวม้วนเสมอ และแจ้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายรายการเพื่อตรวจสอบความเรียบร้อยของเทปนั้นๆ ว่าถูกต้องทั้งเนื้อเทปและกล่องเทปตรงกัน จึงมัดเทป โดยมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายตรวจรายการและฝ่ายรายการตรวจสอบร่วมกัน

7. ในกรณีที่มีเงื่อนไข ฝ่ายตรวจรายการจะพิมพ์แบบแจ้งผลแนบไปกับกล่องเทปให้ฝ่ายรายการแจ้งผู้จัดให้รับทราบ เพื่อดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง แล้วจึงส่งเทปกลับมาตรวจสอบอีกครั้งเพื่อตรวจความถูกต้อง แล้วส่งออกอากาศได้โดยผ่านฝ่ายรายการต่อไป

นอกจากนี้คุณจริยา มัณเฑียร ยังได้กล่าวเพิ่มเติมในส่วนของขั้นตอนการเซ็นเซอร์รายการเพลง ซึ่งเป็นรายการที่มีการนำเสนอมิวสิควิดีโอเป็นหลัก โดยในการเซ็นเซอร์นั้นจะดูจากเนื้อหาการประกอบร่วมกับมิวสิควิดีโอควบคู่กันไป

“เวลารับเทปมาจะรับมาจากรายการโดยตรง จะดูเป็นรายการไป โดยทางรายการจะส่งมาเป็นรายชื่อเพลง เช่น รายการนี้ครึ่งชั่วโมงมีบรรจุเพลง 4 เพลง ซึ่งมีสัญญากับฝ่ายรายการไว้ว่าจะต้องมีเนื้อหาสาระประกอบในรายการเพลง เช่น อาจจะเป็นการพูดคุย แนะนำการดูแลร่างกาย ฯลฯ ให้มันมีสาระประโยชน์บ้างไม่ใช่นำเสนอแต่เพลงล้วนๆ ส่วนระยะเวลาในการตรวจตามระเบียบแล้วต้องส่งล่วงหน้าก่อน 3 วัน เพื่อที่ว่าเวลามีการแก้ไขทางผู้จัดจะได้เอาเทปกลับไปแก้ไขแล้วก็กลับมาส่งตรวจใหม่อีกครั้งหนึ่งจะได้สามารถออกอากาศได้ทันในเวลาที่กำหนด”

(จริยา มัณเฑียร, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

ในส่วนของผู้ดำเนินการตรวจพิจารณานั้น จะมีการหมุนเวียนกันดูในแต่ละรายการ โดยทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกได้มีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่างๆ มาเป็นที่ปรึกษาในการตรวจพิจารณาด้วยตามดังที่ได้กล่าวในข้างต้น

“เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะดูแต่ละรายการคือจะไม่ได้ดูพร้อมกันทีเดียว 8 คน แต่เราจะมีกรรมการที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากด้านต่างๆ จะหมุนเวียนกันมาวันละ 2 ท่าน มีทั้งหมด 20 ท่าน เช่น อัยการ แพทย์ อาจารย์ เทคโนโลยีกระทรวงวัฒนธรรม ฯลฯ มาประกอบในการตรวจด้วย คือถ้าเรามีปัญหาอะไรเราก็จะปรึกษาท่านได้ตลอด แบบว่าท่านช่วยพิจารณาเพลงนี้หน่อยนะคะท่านมีความคิดเห็นอย่างไรคะ เหมาะสมที่จะออกอากาศไหมในมุมมองของท่านที่เป็นผู้ใหญ่”

(จริยา มัณเฑียร, สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551)

2. สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7

การตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ของทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้ดำเนินงานโดยแผนกตรวจสอบรายการ ฝ่ายรายการ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานจำนวน 5 คนเป็นผู้ตรวจพิจารณา รายการต่างๆ ที่จะนำเสนอออกอากาศผ่านทางสถานี โดยมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 หลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์

หลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มีวิสัยทัศน์ของทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้ยึดตามหลักกฎหมายและระเบียบวิญญูกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) โดยมีรายละเอียดในการนำเสนอเนื้อหารายการ ดังต่อไปนี้

1. ไม่เป็นการแสดงซึ่งอาจกระทบกระเทือน หรือดูหมิ่นต่อสถาบันกษัตริย์ รวมถึงประมุขของประเทศอื่นๆ ด้วย
2. ไม่เป็นการแสดงออกโดยจงใจก่อให้เกิดการดูหมิ่นเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือกลุ่มชนใด
3. ไม่เป็นการแสดงที่ลบหลู่ เหยียดหยาม หรือนำความเสื่อมเสียมาสู่ศาสนาใด หรือไม่เคารพต่อปูชนียบุคคล ปูชนียสถานหรือปูชนียวัตถุ
4. ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ก่อให้เกิดการแตกความสามัคคีระหว่างคนในชาติ หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ
5. ไม่เป็นการแสดงที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ
6. ไม่เป็นการแสดงออกทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการบ่อนทำลายหรือกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
7. ไม่เป็นการแสดงออกทางยั่วยุการมรณหรือลามกอนาจาร
8. ไม่เป็นการแสดงถึงความทารุณโหดร้าย ขาดมนุษยธรรม ป่าเถื่อน หรืออุจาดแก่ผู้ฟังและผู้ชม
9. ไม่เป็นการแสดงออกถึงเรื่องเพื่อเจ้อ หลอกลวงไร้สาระ ซึ่งอาจชักจูงให้ประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนหลงเชื่ออย่างมง่าย
10. ไม่เป็นการแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ร้ายซึ่งผิดธรรมดา อันอาจเป็นเหตุชักจูงหรือส่งเสริมให้เกิดอาชญากรรมยิ่งขึ้น'

โดยสรุปแล้วทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้ยึดแนวทางปฏิบัติในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์รายการต่างๆ ภายใต้หลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ และนโยบาย อันได้แก่

1. พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2530
2. กฎกระทรวงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498
3. กฎกระทรวงฉบับที่ 15 พ.ศ. 2537 ออกตามความในพระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498
4. คำสั่งสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ที่ 504/2549
5. มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การใช้สื่อของรัฐเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กเยาวชนและครอบครัว เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน 2546
6. มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การขอปรับระบบการจัดระดับความเหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550
7. กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พระราชบัญญัติสถานบริการ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพของคนพิการ พระราชบัญญัติการพนัน ฯลฯ

คุณญาตา เมตตาประเสริฐ หัวหน้าแผนกตรวจสอบรายการ ฝ่ายรายการ สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ได้กล่าวถึงการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มีวสิคิวิตีโอในรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

“ปกติแล้วมีวสิคิวิตีโอเขาจะร้อยมาในเนื้อรายการเดียวกัน เราก็จะต้องเซ็นเซอร์ทั้งหมด หมายถึงถึงเนื้อหาอื่นๆ ของรายการด้วย แต่ถ้าจะพูดถึงตัวมีวสิคิวิตีโออย่างเดียวเลย เราใช้กฎเกณฑ์เดียวกัน คือตามหลักของกฎกระทรวงฉบับที่ 14 คือไม่ว่าเนื้อหา ภาพ ภาษา พฤติกรรม ทุกๆ อย่าง มีความเหมาะสมที่จะออกอากาศได้ไหม ประกอบกับการใช้วิจารณญาณของผู้ทำการตรวจเซ็นเซอร์ด้วย มันต้องดูโดยภาพรวมหมดเลยทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภาพ ภาษา หรือว่าเนื้อ เพราะเดี๋ยวนี้จะมีการขึ้นเป็น Super เราก็ต้องดูให้หมดเลยว่าการใช้ภาษาถูกต้องไหม เนื้อหากล่าวาดพิงถึงบุคคลใดหรือเปล่า หรือว่าไปวาดพิงถึงวัฒนธรรมของใครใหม่ มีพฤติกรรมอะไรที่ไม่เหมาะสมหรือเปล่า เหตุนี้เลยทำให้การถูกแบนเป็นไปได้ด้วยเหตุผลหลายอย่าง ซึ่งหลักๆ ก็คือเรื่องของภาพกับเนื้อหา ตัวอย่างเช่นบางเพลงภาพจะสื่อไปถึงพฤติกรรมทางเพศ แบบนี้ก็ไม่ได้

เพราะว่ามีวิดิโอที่มีคนดูหลายเพชหลายวัย เราต้องคำนึงถึงทุกๆ อย่าง หรืออย่างบางเพลงที่มีการโฆษณาแฝง เราถือว่ามีปัญหาเรื่องภาพ ก็จะใช้วิธีการบังภาพหรือว่าชอยภาพออก เพื่อไม่ให้เป็นการเน้นที่การบริโภคสินค้ามากเกินไป โดยปกติรายชื่อผู้สนับสนุนเราจะกำหนดให้มีขึ้นเป็นเครดิตที่ตอนท้ายมิวสิควิดีโออยู่แล้ว...

...ถ้าเกี่ยวกับมิวสิควิดีโอเราจะเน้นไปที่เนื้อหาของเพลงเป็นหลัก เพราะว่ามันมีหลายๆ เพลงเลยที่มีเนื้อหาไม่เหมาะสม ใช้คำพูดที่รุนแรง มีคำว่ามีง - ญ หรือแม้แต่คำว่าระยำ (ยกเอกสารตัวอย่างให้ดู) โดยเฉพาะเพลงประเภท Hip-Hop แบบนี้ถึงจะแก๊งก็คงจะให้ออกอากาศไปไม่ได้ เพราะเราก็เข้าใจว่าการจะให้ผู้ผลิตนำกลับไปแก้ไขเรื่องคำร้องมันไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะว่าถ้าคำที่ไม่เหมาะสมมันมีอยู่เยอะมากๆ ถ้าแก๊งจริงๆ เพลงก็คงจะเสียไปเลย เราจึงใช้วิธีการแบนไปเลย ให้ออกอากาศไม่ได้จริงๆ นี่ไม่ได้รวมถึงกรณีที่เนื้อเพลงมีลักษณะสองแง่สองง่าม ถ้าเป็นกรณีนั้นเราจะให้ไปออกหลังสี่ทุ่มแทน เรื่องเนื้อหาเป็นเรื่องที่เราต้องระวังเป็นพิเศษ แต่ก็มีนะ ถ้าเป็นค่ายที่แก๊งจริงๆ เขาจะมีวิธีในการหลีกเลี่ยงการเซ็นเซอร์ อย่างบางที่ถ้างานของเขาออกมาแรงจริงๆ แรงมากๆ เขาก็จะใส่เป็นคำเตือนหรือว่าแง่คิดเอาไว้ในตอนท้ายเป็นการสอนคนดู หรือแม้กระทั่งใช้เนื้อเพลงเป็นการสอนต่างๆ ที่ภาพออกมารุนแรงสุดๆ อาจจะขึ้นเป็น super หรือว่าอะไรก็แล้วแต่ นี่เป็นความคิดในเชิงสร้างสรรค์ของเขา ที่ทำให้เราไม่จำเป็นต้องไปเซ็นเซอร์อะไรเขาเลย ก็สามารถทำได้...

...บางเพลงที่มันดูแรงๆ เราก็จะให้ฉายหลังสี่ทุ่ม ถ้ามันมีเนื้อหาเกี่ยวกับการดื่มสุรา การเมา เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องในฝัน ก็จะไปออกหลังสี่ทุ่ม ซึ่งสัมพันธ์กับกฎหมายที่มีอยู่ในเวลานี้อยู่แล้ว เราพิจารณาจากเนื้อหาของเพลง ถ้าไม่ได้มีการสอดแทรกอะไรที่เป็นการสอนหรือว่าเป็นประโยชน์เอาไว้ ถ้าเน้นไปที่การสนุกสนานดื่มกินเพียงอย่างเดียว เราก็จะให้ไปฉายหลังสี่ทุ่ม หรือว่าบางเพลงที่มีลักษณะเซ็กซี่จนเกินไป อย่างเช่นมิวสิควิดีโอของเกิร์ลลี่เบอรี่เราก็จะให้ไปออกหลังสี่ทุ่มเหมือนกัน...

...ตอนนี้กฎเข้มที่มีอยู่ก็คือว่าห้ามให้เห็นขวดเลยแม้แต่ชนิดเดียว ดังนั้น ถ้ามีเพลงไหนที่เห็นขวดก็ต้องทำการบัง แล้วค่อยให้ออกอากาศได้หลังสี่ทุ่ม เป็นต้นไป”

(ญาตา เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่มีวิจารณญาณหรือมีความคิดเห็นไม่ตรงกันในการตรวจพิจารณา เซ็นเซอร์นั้น ทางสถานีจะมีวิธีการในการแก้ปัญหาโดยการระดมความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ทุกคน มาช่วยในการสรุปผลการตรวจร่วมกัน แต่โดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิจารณามักจะมี วิจารณญาณที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

“...ส่วนมากจะไม่ค่อยมี เพราะว่าเราใช้กฎเกณฑ์เดียวกันในการตรวจ เพียงแต่ว่ามุมมองของแต่ละคนอาจจะต่างกัน เช่นมุมมองของผู้ชายและผู้หญิงที่ไม่เหมือนกัน เราจะมานั่งฟังความเห็นกันแล้วค่อยสรุปออกมาเป็นผลว่าควร เซ็นเซอร์ตรงไหน อย่างไร แต่ส่วนมากแล้วความคิดเห็นก็จะเป็นไปในทาง เดียวกันหรือไม่ก็คล้ายๆ กันอยู่แล้ว”

(ญาตา เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

2.2 ขั้นตอนการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์

การตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มีวิสัยทัศน์ของทางสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 นั้นมี ขั้นตอนเดียวกับการตรวจพิจารณารายการต่างๆ โดยทำการตรวจพิจารณาในเนื้อหารายการที่ นำเสนอมีวิสัยทัศน์เรื่องนั้นๆ ตามลำดับรายการที่ต้องนำเสนอในแต่ละวัน ซึ่งทางผู้จัดรายการ ต้องนำเทปมาให้ตรวจสอบก่อนวันออกอากาศ 2 วันตามระเบียบ

“โดยปกติเราก็ใช้หลักการเดียวกับรายการปกติคือต้องส่งมาล่วงหน้า ก่อนออนแอร์สองวัน เพื่อที่เราจะได้เซ็นเซอร์ทันและนำกลับไปแก้ไขทัน ส่วนมาก มีวิสัยทัศน์โหม้นก็จะซ้ำๆ กัน ถ้ามีวิสัยทัศน์โหม้นใหม่มาเขาก็จะส่งให้เราดูก่อน ถ้าเขารู้สึกว่ามันอาจจะไม่ผ่าน...

...โดยปกติแล้วเราก็ทำตามลำดับรายการอยู่แล้ว แล้วแต่ว่ารายการไหน ต้องออกอากาศก่อนหรือหลัง เราก็พิจารณาตามลำดับ เราใช้เวลาในการตรวจตาม ความยาวของรายการที่ส่งมาแล้วก็บวกเวลาเพิ่มอีกเล็กน้อย คือดูไปเรื่อยๆ บางรายการที่มีความยาวประมาณ 45 นาที เราก็อาจจะต้องใช้เวลาในการ พิจารณาถึงชั่วโมงครึ่งก็ได้ เพราะเนื่องจากเราต้องจดยรายละเอียดให้เขาด้วยว่า จะต้องแก้ไขอะไรตรงไหนบ้าง...

...ส่งเป็นเทปมาอย่างเดียวเลย จะมีก็เฉพาะในกรณีที่เราเกิดความสงสัย หรือว่าฟังไม่ชัด ก็จะมีร้องขอเอกสารเขาไป ซึ่งหลักๆ ก็คือเนื้อเพลง หรือว่าในกรณีที่ ทางค่ายอยากจะให้เอาออกอากาศมากๆ แต่ก็รู้ๆ เหมือนกันว่างานของเขาเสี่ยง ต่อการถูกแบน เขาก็จะแนบเนื้อร้องมาให้เราส่งเป็นเอกสารกลับไปว่าจะต้อง แก้ไขที่จุดไหนบ้าง เขาจะได้นำไปยืนยันกับผู้ใหญ่ทางเขาได้ จริงๆ แล้วเรื่องการส่ง เอกสารเนื้อร้องมันก็ช่วยอะไรไม่ได้มาก เพราะว่าประเด็นที่เราพิจารณากันจริงๆ ก็ คือเรื่องของเนื้อหาโดยรวม โดยส่วนมากแล้วถ้าชิ้นงานมีปัญหาในเรื่องของเสียง (คำร้อง) เราสามารถทำการตัดให้ได้เลย แต่ถ้ามีปัญหาในเรื่องของภาพ ผู้ผลิต จำเป็นต้องนำกลับไปแก้ไขเอง”

(ญาติตา เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

ในส่วนของผู้ตรวจรายการของทางสถานีมีด้วยกันทั้งหมด 5 คน ซึ่งแต่ละ คนก็จะร่วมกันรับผิดชอบในการตรวจพิจารณารายการต่างๆ ที่ทำการออกอากาศผ่านทางสถานี รวมถึงไปถึงรายการเพลงที่มีการบรรจุมิวสิควิดีโอรวมอยู่ด้วย ซึ่งในการตรวจเนื้อหารายการต่างๆ นั้น จะขึ้นตรงต่อดุลยพินิจและวิจารณญาณของเจ้าหน้าที่โดยได้อิงกับหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เจ้าหน้าที่แต่ละคนจะทำการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันตรวจดูแต่ ละรายการไป และเนื่องจากบุคลากรที่จำกัดจึงทำให้เจ้าหน้าที่ทุกคนไม่สามารถมานั่งตรวจพร้อม กันได้ในคราวเดียว อย่างไรก็ตามหากมีกรณีที่ผู้ตรวจเกิดความไม่แน่ใจก็จะมีกระบวนการคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่คนอื่นๆ มาร่วมในการสรุปผลออกมา ในกรณีเดียวกัน หากเป็นประเด็นใน เรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง ทางฝ่ายเซ็นเซอร์ก็จะมีกระบวนการสอบถามข้อมูลจาก หน่วยงานนั้นๆ โดยตรง

“...นั่งดูพร้อมๆ กันไม่ได้ เพราะว่ารายการของเรามีเกือบ 24 ชั่วโมง ถ้าทำแบบนั้นเราจะทำงานกันไม่ทันเลย เราจะแยกกันตรวจ แต่ถ้าเป็นเรื่องของมิวสิควิดีโอที่เรามีเทปอยู่แล้ว เราจะใช้วิธีการเวียนกันดูทุกๆ คน พอได้ข้อสรุปแล้วว่าจะเซ็นเซอร์หรือไม่ ต้องแก้ไขตรงไหน เราถึงจะส่งกลับไปให้กับผู้ผลิต แต่ถ้าหากว่าเรามีเวลาจริงๆ เมื่อไรเราก็จะมานั่งดูด้วยกัน มันเป็นความแตกต่างระหว่างจำนวนเจ้าหน้าที่กับปริมาณงานนะค่ะ เจ้าหน้าที่ของเราจึงจะต้องสามารถดูได้ทุกๆ รายการ ไม่มีการแยกว่าใครดูรายการประเภทไหน นอกจากว่าบางกรณีที่มีปัญหาจริงๆ เจ้าหน้าที่ไม่สามารถตัดสินใจคนเดียวได้ แบบนั้นจึงจะเรียกคนอื่นๆ มาร่วมแสดงความคิดเห็นกัน...”

...งานที่เกี่ยวกับมิวสิควิดีโอนี้เจ้าหน้าที่ของเราสามารถตัดสินใจได้เองเลย ไม่มีการเชิญคนจากภายนอกเข้ามา แต่เราจะละเอียดตรงที่ว่าถ้ามีงานขึ้นไหนที่เราไม่แน่ใจ สมมติว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์ เราจะใช้วิธีการโทรถามไปที่หน่วยงานนั้นๆ เลย เรามีเบอร์โทรศัพท์ของทุกๆ หน่วยงานอยู่แล้ว ไม่ว่าจะป็นราชบัณฑิตย ที่เราจะโทรเช็คเรื่องภาษา อักษร การสะกดคำ ความหมายของคำหรือหน่วยงานทางด้านการแพทย์เราก็มีการตรวจสอบข้อมูลอยู่เรื่อยๆ หรือแม้แต่ข่าวในพระราชสำนัก เราก็จะโทรเช็คกับสำนักพระราชวังโดยตรง”

(ญาตา เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9)

ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ได้ดำเนินการตรวจสอบพิจารณาเซ็นเซอร์โดยส่วนควบคุมคุณภาพรายการ ฝ่ายรายการ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบพิจารณาเซ็นเซอร์จำนวน 5 คน และหัวหน้าแผนกผู้ควบคุมดูแลอีก 1 คน โดยมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

3.1 หลักเกณฑ์ในการตรวจสอบพิจารณาเซ็นเซอร์

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ได้มีหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบพิจารณาเช่นเดียวกับกับสถานีอื่นๆ คือ หลักกฎหมายและระเบียบวิญญูกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) รวมถึงกฎระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนทั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับของทางสถานีที่ได้กำหนดไว้ เช่น ข้อปฏิบัติสำหรับผู้จัดรายการในส่วนของเนื้อหารายการที่นำเสนอซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.) การนำเสนอรายการจะต้องตรงกับที่ยื่นขอรายการไว้ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการ หรือเพิ่มช่วง (สัปดาห์) ในรายการต้องแจ้งสถานี ฯลฯ และได้รับอนุญาตก่อนจึงจะทำได้ โดยช่วงที่เปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมนั้นจะต้องมีเนื้อหาเป็นไปในทางเดียวกันกับรายการ และไม่มีลักษณะเป็นโฆษณาแฝง

2.) หลีกเลี่ยงการนำเสนอรายการที่มีภาพและเสียงที่ไม่เหมาะสมกับการออกอากาศ อาทิ ภาพการดื่มแอลกอฮอล์ ภาพการสูบบุหรี่หรือผลิตภัณฑ์ยาสูบ ภาพที่มีลักษณะสื่อไปในทางลามกอนาจาร หรือคำพูดสองแง่สองง่าม และการนำเสนอเรื่องหวาดเสียวผิดธรรมชาติ เรื่องไสยศาสตร์ เรื่องหลอเชื่อที่อาจทำให้คนดูหลงเชื่อ เอาเป็นเยี่ยงอย่าง และเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน

3.) งดเว้นการแฝงโฆษณาในเนื้อหารายการ อาทิ งานเปิดตัวและแนะนำสินค้าหรือบริการ โดยมีการนำเสนอถึงสรรพคุณสินค้าหรือบริการนั้นๆ อย่างละเอียดทั้งช่วง การนำเอาสินค้าของผู้สนับสนุนรายการมาจัดเป็นกิจกรรมต่างๆ เช่น การแข่งขันหรือเล่นเกม โดยมีป้ายโลโก้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์มาตั้งประกอบฉากและใช้ในการเล่นเกม เป็นต้น

คุณอรุณี นันทิวาส ผู้จัดการส่วนควบคุมคุณภาพรายการของทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่ทางสถานีนำมาใช้อ้างอิงในการตรวจพิจารณา รวมทั้งชี้แจงถึงการใช้ดุลยพินิจและวิจารณญาณของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทของแต่ละกรณีไป ทั้งนี้ เนื่องจากการตรวจพิจารณานั้นข้อปฏิบัติของหลักเกณฑ์ใดหลักเกณฑ์หนึ่งไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกประเด็นในเนื้อหารายการทั้งหมด ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงต้องนำกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ต่างๆ เข้ามาใช้ประกอบร่วมกัน เพื่อให้ผลการตรวจพิจารณาเป็นไปอย่างถูกต้องและสมบูรณ์มากที่สุด

“ในกรณีนี้ที่เรายังไม่มีความหมายจริงๆ ที่จะมากำกับดูแลหรือเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจรายการ เรายังคงใช้หลักเกณฑ์ตามพรบ.ฉบับเดิม คือ ฉบับที่ 14 ประมวลว่าจะต้องไม่เป็นภัยคุกคามต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่เป็นไปในทางส่งเสริมหรือยั่วยุทางกามารมณ์...”

...ในการตรวจพิจารณารายการเราสามารถให้ Common sense ได้เลย เพราะว่ามันก็เป็นไปตามความเหมาะสมกับค่านิยมของสังคมอยู่แล้ว เช่น ภาพที่เอาปืนมาจ่อหัวกันหรือภาพที่เต็นย์ยูกามารมณ์ ถ้าเป็นภาพแบบนี้ เราจะปล่อยออกไปหรือว่าภาพแบบนี้ เราจะให้ดูเราดูหรือ นอกจากจะว่ามันจะปรากฏอยู่ในหนังตามโรงหนัง อันนั้นต้องเสียเงินเข้าไปดู มันก็เป็นสิทธิ์ของผู้ชมที่จะเลือกรับ...

...ในกรณีที่มีวลีคิวดิโอนั้นๆ มีเนื้อหาหรือภาพที่ไม่เหมาะสมในรูปแบบอื่นๆ แต่ไม่ได้มีเขียนเอาไว้ใน พรบ.ยกเลิก (หมายถึงพรบ.ฉบับที่ 14 ด้วย) เราก็มีความหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องช่วยประกอบในการพิจารณา เช่น พรบ. ควบคุมแอลกอฮอล์ พรบ.ควบคุมยาสูบ เป็นต้น...

...ล่าสุดพรบ.ควบคุมแอลกอฮอล์ก็มีออกมาแล้วว่าห้าม มิให้เห็นขวดหรือกระป๋องอย่างเด็ดขาด จะเป็นการแสดงอิริยาบถของการดื่มที่สื่อว่าเป็นคือ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้ เพราะถือว่าการเชิญชวน จะทำได้อย่างมากก็คือการนำเสนอในรูปแบบ Cooperate image ประเภทที่ว่า ด้วยความปรารถนาดีจาก หรือว่า สนับสนุนโดย อะไรประมาณนี้ สามารถทำได้...

...ในกรณีที่มีสิ่งไม่เหมาะสมที่จะออกอากาศ เช่น ภาพขูดเกล้า หรือภาพการคบชู้ชู้ชาย ภาพพวกนี้ถือว่าออกอากาศไม่ได้ แต่ก็ไม่ได้หมายถึงว่า จะต้องแบนไปเลย เราจะต้องบอกผู้ผลิตให้นำไปแก้ไขเพื่อนำออกอากาศต่อไป ...”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

ในส่วนการใช้วิจารณ์งานของเจ้าหน้าที่นั้น คุณอรุณีได้ให้ความสำคัญในเรื่องของ ค่านิยมทางสังคม และขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก โดยได้นำมาเป็นหลักเกณฑ์ร่วมกับ กฎระเบียบต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ตามในการตรวจพิจารณาโดยมีการใช้วิจารณ์งาน และดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่แต่ละคนนั้นก็จะมีประสบการณ์กับปัญหาในเรื่องความคิดเห็นที่ไม่ ตรงกันอยู่บ้าง แต่กระนั้นทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบก็จะมีแก้ไขปัญหามาโดยการประชุม ร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปได้ในที่สุด

“...นอกจากกฎระเบียบแล้ว การใช้วิจารณ์งานก็สำคัญมาก ซึ่งต้องมี หลักในการคิดด้วย นั่นคือเราต้องพิจารณาว่าสิ่งนั้นๆ มันจำเป็นจะต้องใส่ลงไป ในชิ้นงานหรือไม่ หรือว่าสามารถใส่ลงไปได้มากน้อยขนาดไหน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการฉากที่แสดงออกถึงความรัก แต่การจับมือถือแขนกันพอใหม่ ใส่มือกอ กันลงไปแล้วก็ตัดภาพ แค่นี้พอใหม่ สำหรับเมืองไทยก็น่าจะสื่อได้เพียงพอแล้ว แต่ถ้าเป็นต่างประเทศ อาจจะทำให้มีภาพการนัวเนียกันต่อจากนั้นได้อีก อะไรแบบนี้ จะเห็นได้ว่าทั้งเมืองไทยและต่างประเทศก็มีหลักการในการควบคุมเหมือนกัน คือถ้าไปมากจนเกินไปก็จะโดนเซ็นเซอร์ แต่ที่นี้คำว่า มากเกินไป นี้แหละ มันคือ ระดับไหนล่ะ ตรงนี้ก็คือการใช้วิจารณ์งานเข้าช่วยในการตัดสินใจ ให้เหมาะสมกับ ค่านิยมของบ้านเรา เพราะจริงๆ แล้วกฎหมายก็คงไม่สามารถจะเขียนอะไรได้ ครอบคลุมไปซะทุกอย่าง จึงจำเป็นจะต้องอาศัยการตีความเพื่อความเหมาะสม ด้วย ซึ่งการใช้วิจารณ์งานก็อยู่ภายใต้กรอบที่เราเรียกว่าระเบียบอยู่แล้ว...

...คนต่างกันความคิดก็แตกต่างกัน แต่เราต้องยืนอยู่บนหลักเกณฑ์
ความถูกต้องเดียวกัน กฎระเบียบเดียวกัน หรือถ้ามีปัญหาที่คิดไม่ออกจริงๆ ก็
ต้องมีการปรึกษากันระหว่างเจ้าหน้าที่เพื่อหาข้อสรุป”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

ในส่วนองเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจพิจารณานั้นทางสถานีมีเจ้าหน้าที่รวมทั้งหมดจำนวน
6 คนรวมผู้จัดการผู้ควบคุมดูแลด้วย ทั้งนี้ถือเป็นการดำเนินงานโดยเจ้าหน้าที่ของฝ่ายสถานีเป็น
หลัก ซึ่งในบางกรณีที่เกิดปัญหาหรือไม่สามารถหาข้อสรุปได้ จึงมีการติดต่อเพื่อขอข้อมูลหรือขอ
คำปรึกษาจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

“...เมื่อก่อนในสมัยที่ยังมีกบว. อยู่ ก็จะมีการเอาเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน
ต่างๆ ทั้งข้าราชการ ตำรวจ บุคคลจากกระทรวงต่างๆ มานั่งตรวจร่วมกัน แต่
ตอนนี้กบว. ถูกยกเลิกไปแล้ว การตรวจจึงเป็นลักษณะการทำด้วยตัวเอง แต่ละ
สถานีจะทำการพิจารณากันเอง นอกเสียจากว่าจะไปเชิญบุคคลภายนอกมาเป็น
ที่ปรึกษา แต่ในส่วนของช่อง 9 นี้ไม่มีการเชิญ นอกจากว่าเราจะมีปัญหาในการ
ตรวจจริงๆ เราก็จะปรึกษาผู้บังคับบัญชา หรือไม่ก็โทรปรึกษากับหน่วยงานที่
รับผิดชอบนั้นๆ ไปเลย เช่นปัญหาเรื่องกฎหมาย หรือว่าเรื่องทางการแพทย์
 เป็นต้น”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

3.2 ขั้นตอนการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์

- 1.) การส่งเทปรายการ ส่งที่ ส่วนควบคุมคุณภาพรายการ ในวันจันทร์ถึงวันเสาร์
ระหว่างเวลา 9.00 – 12.00 น. และ 13.00 – 17.00 น.
- 2.) การส่งเทปรายการต้องระบุชื่อรายการ วันที่ออกอากาศ บริษัทที่ส่ง คิวรายการ
ชื่อผู้ประสานงานในกรณีที่รายการมีปัญหา พร้อมเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถ
ติดต่อได้ไว้ที่กล่องเทป
- 3.) ผู้ส่งเทปต้องกรอกเอกสารใบนำส่ง และใบรับคืนวัสดุเทปที่ บมจ. อสมท. มีไว้
ให้ที่ส่วนควบคุมคุณภาพรายการ โดยระบุรายละเอียดรายการและลงชื่อผู้ส่ง
จากนั้นเจ้าหน้าที่ผู้รับเทปจะลงนามรับเทปให้

- 4.) การรับคืนเทปรายการ รับคืนที่ส่วนควบคุมคุณภาพรายการ ในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ เวลา 9.00 – 12.00 น. และ 13.30 – 18.00 น.
- 5.) การรับเทปคืนรายการให้มีการแจ้งล่วงหน้าก่อน
- 6.) การส่งเทปรายการต้องส่งเทปรายการล่วงหน้าก่อนวันออกอากาศ

ทั้งนี้คุณอรุณี นันทवासได้กล่าวเพิ่มเติมถึงขั้นตอนในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ โดยเน้นให้ความสำคัญถึงเนื้อหาของรายการเป็นหลัก

“เราจะรับเทปมาจากผู้จัด ซึ่งจะเป็นเทปรายการมาเลย เราจะไม่มีการตรวจมิวสิควิดีโอเพียงอย่างเดียวและไม่มีการตรวจให้บริษัทใดๆ ทั้งสิ้น งานที่เราตรวจจะเป็นงานที่ร้อยมาทั้งรายการเลย ไม่มีการรับตรวจมิวสิควิดีโอเป็นชิ้นๆ เพราะว่าเราตรวจงานในฐานะของงานที่จะออกอากาศทางช่อง 9 ไม่ได้หมายความว่าเมื่อเราตรวจว่ามิวสิควิดีโอชิ้นๆ ผ่านแล้วก็สามารถจะเอาไปออกอากาศได้ในทุกๆ รายการทั่วประเทศไทย อันนั้นมันเป็นไปได้ เราไม่ได้มีหน้าที่ทำแบบนั้น เรามีหน้าที่ตรวจภาพและเนื้อหาของทั้งรายการ โดยไม่ได้พุ่งเป้าไปที่มิวสิควิดีโอเป็นชิ้นๆ ไป แล้วถ้าหากมีเพลงไหนที่มีจุดล่อแหลมหรือให้ออกอากาศไม่ได้ เราก็จะแจ้งให้ทางรายการนำไปแก้ไขตรงจุดนั้นๆ ซึ่งในฐานะที่รายการนั้นเป็นคู่สัญญากับช่อง 9 ถ้าแก้ไขไม่ได้ก็ไม่มีสิทธิ์จะได้ออกอากาศทั้งรายการ นี่ไม่ใช่การลงโทษ แต่ก็อย่างที่บอกไปแล้ว ว่าเราไม่ได้เซ็นเซอร์ตัวมิวสิควิดีโอแต่เราเซ็นเซอร์รายการที่มีมิวสิควิดีโอต่างหาก”

(อรุณี นันทवास, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

จากการศึกษาถึงขั้นตอนกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ของแต่ละสถานีดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นได้มีการอ้างอิงถึงการจัดระดับความเหมาะสมของรายการที่นำเสนอผ่านทางสถานี ทั้งนี้ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5) และสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) จะมีเกณฑ์การจัดระดับความเหมาะสมของรายการเพลงที่นำเสนอมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลโดยมักจะถูกกำหนดไว้ในระดับ “ท” หรือเป็นรายการที่เหมาะสมกับผู้ชมทุกเพศทุกวัยเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 มักจะกำหนดให้รายการเพลงอยู่ในระดับรายการประเภท “น13” ซึ่งเป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป และผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำแก่ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี เป็นหลัก

ในส่วนของการลงโทษผู้ฝ่าฝืนผลการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์นั้นยังไม่มีบทลงโทษโดยตรง เนื่องจากหลักเกณฑ์ที่ใช้ปฏิบัติยังไม่มีกำหนดหลักกฎหมายการเซ็นเซอร์บังคับใช้เฉพาะ แต่หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้อ้างอิงเป็นเพียงหลักกฎหมายที่นำมาเป็นแนวทางในการพิจารณารายการทุกรายการที่ออกอากาศผ่านทางสถานีโทรทัศน์ช่องปกติทั่วไป ซึ่งจากการให้สัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่หัวหน้าฝ่ายที่ทำการเซ็นเซอร์นั้นยังไม่พบกรณีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามผลการตรวจแต่อย่างใด หากพบเพียงแต่การแก้ไขที่ผิดพลาดอันเนื่องมาจากความเข้าใจไม่ตรงกันระหว่างฝ่ายเซ็นเซอร์และฝ่ายผู้ผลิต ซึ่งก็จะให้นำกลับไปแก้ไขใหม่ให้ถูกต้อง หรือหากเป็นความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยทางสถานีก็อาจจะทำการแก้ไขเอง เช่น การดูเสียงคำร้องบางคำที่ไม่สุภาพหรือการทำเบลอภาพเล็กๆ น้อยๆ เป็นต้น ซึ่งในกรณีนี้ก็จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละกรณีและดุลยพินิจของแต่ละสถานีที่อาจจะแตกต่างกันออกไป

“...การป้องกันและดูแลเราก็ปฏิบัติตามนี้ (ฉบับที่ 14) ส่วนการลงโทษนั้นไม่มีค่ะ เพราะในเมื่อเราสั่งให้แก้ไขไปแล้ว ยังไงๆ ถ้าเขาต้องการให้ออกอากาศเขาก็ต้องส่งเทปมาที่เรา ถ้าเขาไม่แก้ไขมาเราก็ไม่นำออกอากาศ หรือบางที่เราก็นำไปตัดเองเลยเพราะว่าที่นี่ก็มีห้องตัดต่ออยู่ด้วย งานจะออกมาเป็นยังไงเราก็ไม่รับผิดชอบ เพราะเราถือว่าคุณไม่แก้ไขมา เราก็จะแก้ไขเอง ซึ่งถ้าเป็นอย่างนั้นแล้ว เราก็จะมีการเก็บบันทึกเอาไว้ว่าผู้จัดรายนั้นไม่ให้ความร่วมมือกับทางสถานี เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับพิจารณาผังรายการในเฟสถัดๆ ไป...”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

แนวโน้มของหลักเกณฑ์และทิศทางการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มีวิสัยทัศน์ไว้ในอนาคตนั้น ฝ่ายผู้เซ็นเซอร์ยังคงยึดมั่นในกฎระเบียบข้อบังคับตามหลักกฎหมาย โดยอยู่ภายใต้กรอบวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมไทยเป็นสำคัญ

“...เรายังคงต้องยึดหลักความถูกต้องและเหมาะสมเหมือนเดิม รูปแบบการนำเสนอมีวิสัยทัศน์อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามรสนิยม อาจจะหวือหวามากขึ้นหรือไปมากขึ้น แต่ว่าทุกๆ อย่างก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบระเบียบนี้ เพราะว่าเป็นคือพิธีวิ ถ้าเป็นเคเบิลทีวีก็เป็นเรื่องของคนที่ต้องเลือกรับกันเอง ระเบียบข้อบังคับต่างๆ มันไปไม่ถึง...”

...ในอนาคตจะไม่มีการลดหย่อนหรืออนุโลม แล้วก็จะไม่เข้มงวดมากขึ้นจนเกินไป จะมีก็แต่การควบคุมดูแลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่างหาก ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ยกตัวอย่างเช่นการจัด Rating ซึ่งเมื่อก่อนเราก็ไม่ได้เห็นระบบนี้ มันเป็นการบอกทั้งผู้ปกครองแล้วก็ตัวเด็กๆ ว่าสิ่งที่จะได้เห็นต่อไปนี่จะมีอะไรเกิดขึ้น เนื้อหาที่กำลังจะได้ดูมันเหมาะกับใคร จริงๆ แล้วเรื่องนี้ก็มีคนค้านอีกว่าสื่ออื่นๆ ก็สามารถยึดสิ่งที่ไม่เหมาะสมให้กับเด็กๆ ได้เหมือนกัน อาจจะง่ายกว่าฟรีทีวีด้วยซ้ำ ชื่อนั้นเราก็ไม่ได้ปฏิเสธ แต่ด้วยความที่เราเป็นฟรีทีวี กฎระเบียบบอกมาว่าอย่างไรเราก็ต้องทำตามนั้น ในอนาคตอาจจะละเอียดถึงขั้นจัด Rating มีวสิคิวิดีโอกันเลยทีเดียว”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“...การลดผ่อนลงคงจะเป็นไปไม่ได้ ณ ตอนนี้อย่างไรก็ตามเราก็ต้องยึดอยู่แล้ว ซึ่งถ้าจะว่าไปมันก็เหมือนกฎหมายที่ทุกช่องต้องทำตามกันอยู่แล้ว แต่ว่าถ้าถามเกี่ยวกับแนวโน้มที่มันอาจจะเปลี่ยนไปได้จริงๆ หน้อยๆ เราก็ต้องดูสภาพบ้านเมืองหรือสภาวะการณ์ในปัจจุบันประกอบด้วย อย่างเช่น ตอนนี้อย่างไรก็ตามก็มีปัญหาในเรื่องภาคใต้ ก็จะมีวสิคิวิดีโอบางตัวที่ไปอ้างอิงถึงเหตุการณ์ แต่ว่าเขาทำได้ดีในลักษณะของการนำเสนอภาพที่เกิดขึ้นจริงในสงคราม แต่ว่าเป็นมุมมองที่สวยงามในระหว่างการสู้รบที่เกิดขึ้น อันนี้เป็นการพยายามอ้างอิงสถานการณ์ปัจจุบันของเขา ซึ่งเราก็ต้องปรับไปตามภาวะต้องดูความเหมาะสมว่าสิ่งที่ทำออกมามันแรงไปไหม ถ้ามันเป็นการตอกย้ำจนเกินไปก็ถือว่ามันไม่สมควร เราก็ต้องตัดภาพนั้นทิ้งไป นี่เป็นรูปแบบหนึ่งในการทำงานของเราเท่านั้นเอง อย่างไรก็ตามเราก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมและความเหมาะสมอยู่แล้ว ไม่ใช่ยึดแต่เพียงตัวกฎเกณฑ์ที่เป็นตัวบทเพียงอย่างเดียว ถ้าอย่างนั้นเราคงทำงานไม่ได้ เพราะว่าเราไม่ได้เขียนไว้ละเอียดทุกกรณีขนาดนั้น”

(ญาตา เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

ประเด็นในการเซ็นเซอร์ที่ทางฝ่ายเซ็นเซอร์พบมากขึ้นในมิวสิควิดีโอนั้นจะเป็นในเรื่องของการโฆษณาแฝงซึ่งถือเป็นรูปแบบใหม่เพราะสมัยก่อนยังไม่มี จึงคิดว่าน่าจะเป็นในเรื่องของปัจจัยการตลาดที่ได้เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องในการจัดทำมิวสิควิดีโอของไทยมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

“ปัญหาที่พบเยอะที่สุดก็คือเรื่องโฆษณาแฝง ซึ่งรู้กันว่าพบเยอะจนเกินไปแล้ว บางทีก็อย่างเช่นว่าถ้าสปอนเซอร์เป็นเครื่องดื่มชูกำลัง ก็จะยกขบวนไปถ่ายทำในโรงงานผลิตเลย ซึ่งรู้สึกหนักใจมาก เพราะว่าเวลาที่เขาผลิตมาเป็นมิวสิควิดีโอแล้ว เราไม่อยากให้งานของเขาต้องมากลายเป็นภาพโฆษณาหรือว่าเบลอลเพราะว่ามันจะดูไม่สวย ตรงจุดนี้เราเข้าใจเพราะว่าเราเองก็เป็นคนดูคนหนึ่งเหมือนกัน เวลาที่เราดูก็จะรู้สึกขี้ใจว่ามิวสิควิดีโอของเขาสวยๆ ไปบ้างเขาทำไม่ ตรงจุดนี้เราก็พยายามจะควบคุมดูแลผู้ผลิตอยู่เหมือนกันว่าให้เขาทำให้น่าสนใจหน่อย อย่าไปประเจิดประเจ้อ จนเกินความพอดี”

(ญาติ เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

ทัศนคติและความคิดเห็นของฝ่ายเซ็นเซอร์ที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในปัจจุบันนั้นมองว่าปัจจัยทางด้านการตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการนำเสนอภาพ ในขณะที่เดียวกันทางฝ่ายผู้ผลิตก็พยายามสนองตอบความต้องการของตลาด แต่อย่างไรก็ตามทางฝ่ายเซ็นเซอร์ก็พยายามเป็นกรอบแนวทางให้มีการนำเสนอในขอบเขตของความเหมาะสมด้วยเช่นกัน

“...ในปัจจุบันนี้มันเป็นไปตามตลาด ซึ่งมีอยู่หลายกลุ่มหลายประเภท มันไม่ผิดกฎหมายถ้าหากคุณจะชอบเพลงบางประเภทที่รุนแรงหรือปลุกเร้า แต่สิ่งเหล่านั้นมันสมควรที่จะอยู่ในที่เฉพาะ อาจจะเป็นคอนเสิร์ตหรือว่าที่ไหนๆ ก็ได้ที่เป็นที่ของคุณ ถ้าคุณจะเสียเงินเข้าไปดูสิ่งเหล่านี้ก็เป็นสิทธิ์อันชอบธรรม แต่ถ้าหากสิ่งเหล่านี้จะมาปรากฏอยู่ในพีทีวีก็ไม่สมควร เพราะว่าค่านิยมชนบทรรมนิยมประเพณีของไทยมันไม่ใช่แบบนั้น...”

...คนที่จะมาทำหน้าที่ในการเซ็นเซอร์ก็ต้องใช้มาตรฐานของสังคมเป็นเกณฑ์ในการคิด ไม่ใช่เอามาตรฐานความชอบเฉพาะกลุ่มของตัวเองมาเป็นเกณฑ์ ยกตัวอย่างเพลงของเจเน็ต แจ็คสัน ที่มีการนำเอาพระพุทธรูปมาประกอบฉากแล้วก็เดินไปรอบๆ โดยเอามือจับเศียรพระเอาไว้ นั่นคือสิ่งที่เราจับไม่ได้ เพราะพระพุทธรูปเป็นสิ่งที่คนไทยเคารพเราจึงจับไม่ได้ ให้ออกอากาศไม่ได้ ในขณะที่ฝรั่งเขาไม่เคารพเขาก็ไม่สนใจ นี่แหละคือเรื่องของค่านิยม...”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“ตอนที่เริ่มๆ มีมามากขึ้นเรื่อยๆ ก็คือเรื่องของพฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้ผลิตมีจุดมุ่งหมายอยากให้คนดูสะใจ เราก็ต้องมีเจตนาแฝงเตือนไปว่าถ้ามันมากจนเกินไป ก็เหมือนกับการตอกย้ำพฤติกรรม เราอยากจะได้ว่ามันไม่สมควรที่จะมีภาพในลักษณะนี้ออกมา หรือถ้าจะมีก็อยากจะทำให้มันมีอะไรที่มากกว่านั้น มีอะไรดีๆ ที่คนดูจะสามารถเก็บเอาไปคิดได้ด้วย จริงๆ แล้วรายการเพลงมันก็คือรายการบันเทิงในรูปแบบหนึ่ง เราไม่ได้ต้องการให้มันจริงจังจนกระทั่งต้องนำเสนอออกมาในรูปแบบรายการสารคดีนะ แต่เรื่องนี้มันเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตที่จะทำอย่างไรละ ให้มันออกมาดูสนุกแล้วก็ยังเป็นอะไรที่เป็นข้อคิดได้บ้าง ถึงจะเล็กๆ น้อยๆ ก็ยังดี”

(ญาติ เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

ในภาพรวมแล้วอาจกล่าวได้ว่าฝ่ายเซ็นเซอร์ได้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตสื่อผู้รับสาร รวมทั้งหน่วยงานองค์กรต่างๆ ดังนั้นในการปฏิบัติงานจึงมีเงื่อนไขและข้อจำกัดหลายประการที่ได้เข้ามาเป็นกรอบในการทำงาน ทั้งในส่วนของมาตรฐานระหว่างสถานี หรือการถูกวิพากษ์วิจารณ์จากฝ่ายต่างๆ ในสังคม

“จริงๆ แล้วงานของเราเหมือนจะเป็นการเฝ้าระวัง แต่เราเองก็ถูกกดดันและเฝ้าระวังโดยส่วนอื่นๆ อีกเยอะ ยกตัวอย่างเช่นถ้าเราปล่อยสิ่งหนึ่งให้หลุดออกไป เราจะโดนทันทีเลย มันมีหน่วยงานอีกเยอะเลยที่คอยจ้องมองเราอยู่ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงวัฒนธรรม หน่วยงานเฝ้าระวัง กรมการศาสนา ฯลฯ อันนี้ก็ทำให้เรากดดันในการทำงานเหมือนกัน”

(ญาติ เมตตาประเสริฐ, สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551)

“...การตั้งคณะกรรมการกลางในการตรวจรายการจึงเป็นไปได้ไม่ได้ ยังคงต้องทำแบบช่องใครช่องมัน ด้วยเหตุผลหลายๆ อย่าง เช่น นโยบายของสถานี ยกตัวอย่างเรื่องเวลาออกอากาศก็ได้ ช่องอื่นๆ มีรายการเพลงช่วงกลางวัน แต่ช่อง 9 จะไม่มี เพราะฉะนั้นจะใช้คณะกรรมการชุดเดียวกันตัดสินใจเป็นข้อสรุปแล้วบังคับใช้ให้เหมือนกันทุกช่อง มันเป็นไปได้เลย ในเมื่อนโยบายมีที่มาแตกต่างกัน จะใช้วิธีทำงานเดียวกันได้อย่างไร ไม่เหมาะสมหรอกค่ะ”

(อรุณี นันทิวาส, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

ลักษณะการสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ถึงลักษณะการสร้างสารของมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงลักษณะการนำเสนอภาพรวมทั้งลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลงจากผลงานมิวสิควิดีโอจำนวน 14 เรื่อง ได้แก่ เพลงผงดงจำคำโลก / Reality / Gossip / เต็ง / สวิสตีครีบ / ทะลิ่ง / Oh my boy / ห้ามใจไม่ไหว / รักยังไม่ต้องการ / ผู้หญิงลึกลับ / รักตัวเองเหมือนกัน / เพราะเคื่องฉัน / หลอมละลาย และเพลงคนดีอติง โดยมีลักษณะในการสร้างสารและประเด็นหรือเหตุผลที่ถูกเซ็นเซอร์ ดังต่อไปนี้

1. เพลง ผงดงจำคำโลก ของศิลปิน Paradox

เพลงนี้ได้ถูกเซ็นเซอร์ทั้งในส่วนของคำร้องและภาพที่ประกอบในมิวสิควิดีโอ โดยเหตุผลเบื้องต้นนั้นเนื่องมาจากมีลักษณะการใช้คำร้องที่สื่อความหมายสองแง่สองง่าม ประกอบกับภาพที่นำมาประกอบที่เป็นผู้หญิงใส่บิกินีที่มีศีรษะเปลือยมีลักษณะส่อไปในทางยั่วยุกามารมณ์ และเนื่องจากเพลงนี้มีการเซ็นเซอร์ทั้งในส่วนของภาพและคำร้อง โดยเฉพาะคำร้องที่ประกอบอยู่ทั้งเพลงจึงไม่สามารถตัดทอนหรือแก้ไขในส่วนใดส่วนหนึ่งได้ ดังนั้นมิวสิควิดีโอเพลงนี้จึงถูกระงับการแพร่ภาพทั้งเพลง

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

แนวคิดสำคัญของเรื่องต่อการนำเสนอภาพในเพลงนี้ได้แสดงถึงการปลุกเร้าให้เกิดความฮึกเหิมและให้กำลังใจ ท่ามกลางสถานการณ์ภาวะที่ยุ้งยากลำบากเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมายในสังคม โดยเปรียบกลุ่มศิลปินเป็นเหมือนวีรบุรุษจากต่างดาวหรือขบวนการกู้โลกที่มามอบความสุขให้แก่มนุษย์โลกผ่านทางเสียงเพลง โดยยังคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของวงที่มีลักษณะเป็นวัยรุ่นสนุกสนาน กวนอารมณ์

เนื้อหาของภาพที่นำเสนอออกมามีความสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงที่ต้องการปลุกเร้าอารมณ์ให้เกิดกำลังใจฮึกเหิมและพร้อมที่จะต่อสู้กับสิ่งต่างๆ เน้นที่ความสนุกสนานของภาพและเนื้อหา โดยมีหัวหน้าขบวนการเป็นผู้หญิงที่มีศรัทธาเป็นปลาหมึก

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

การสร้างตัวละครหลักในมิวสิกวิดีโอเพลงนี้มีลักษณะของความเป็นแนวแฟนตาซี สอดแทรกอยู่ ทั้งจากตัวศิลปินที่ถูกลดทอนให้เป็นวีรบุรุษที่มาจากดาวดวงอื่น และผู้หญิงที่มีศรัทธาเป็นปลาหมึกผู้เป็นหัวหน้าขบวนการ ซึ่งเป็นจินตนาการที่ผู้กำกับสร้างขึ้นมาจากการสังเกตภาพของศิลปิน ดังนั้นการสร้างภาพตัวละครหลักที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอจึงเป็นการแสดงถึงบุคลิกลักษณะและสะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของศิลปินที่ต้องการสื่อออกมาด้วย

กลุ่มศิลปิน วีรบุรุษจากต่างดาวที่มามอบความสุขและให้กำลังใจแก่มนุษย์โลก ช่วยบรรเทาความตึงเครียดจากภาวะปัญหาสังคมมากมาย โดยมีลักษณะการแต่งกายสวมใส่ชุดสูทสากลสีดำ

ผู้หญิงหัวปลาหมึก เป็นหัวหน้าขบวนการกู้โลกที่ส่งเหล่าวีรบุรุษ (กลุ่มศิลปิน) มาช่วยกอบกู้โลก เน้นที่ความเชิดชู้ในรูปแบบแปลกตา มีลักษณะการแต่งกายสวมใส่บิกินีสีดำ รองเท้าส้นสูงสีดำ และมีส่วนศรัทธาเป็นปลาหมึก

ตัวประกอบอื่นๆ

- มนุษย์โลกทั่วไปที่ได้รับความสุขจากกลุ่มศิลปิน
- ตัวประหลาดที่สื่อออกมาไม่ค่อยชัดเจนเท่าใดนัก แต่สามารถคาดเดาได้น่าจะเป็นผู้ที่สร้างความทุกข์ให้แก่มนุษย์โลก

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ฉากที่พบในมิวสิควิดีโอเพลงนี้เป็นการใช้ฉากกลางแจ้งจากสถานที่จริงตามท้องถนน สลับกับการใช้ฉากในสตูดิโอที่ตัดต่อด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิก ซึ่งในการใช้สถานที่จริงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงในสังคม สภาพความยุ่งยากบนถนนหนทางซึ่งแวดล้อมไปด้วยความวุ่นวาย และความน่าเบื่อหน่ายของสังคมเมือง ส่วนฉากจากการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกนั้นให้มุมมองที่แปลกใหม่ น่าสนใจ ต่างจากมุมมองที่สามารถเห็นได้โดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

ใช้มุมกล้องที่หลากหลาย มีทั้งการใช้มุมภาพกว้างเพื่อให้เห็นรายละเอียดต่างๆ ภายในภาพ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มศิลปิน กลุ่มคนตามรายทาง รวมทั้งองค์ประกอบต่างๆ และการใช้ภาพแบบ Close-up shot เพื่อเน้นการสื่ออารมณ์จากใบหน้าของศิลปิน หรือการแสดงกิริยาอาการต่างๆ ของตัวละคร

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

การตัดต่อเน้นที่การตัดภาพสลับไปมาเพื่อสร้างอารมณ์สนุกสนานแก่ผู้ชม ลักษณะการลำดับภาพจะไม่ใช้ภาพใดภาพหนึ่งนานจนเกินไปและไม่มีการใช้ภาพต่อเนื่อง เนื่องจากมิวสิควิดีโอนี้นำเสนอในลักษณะที่เป็นแบบกิ่งเรื่องราว ดังนั้น การตัดต่อและลำดับภาพจึงเน้นไปที่การสร้างอารมณ์สนุกสนานมากกว่าที่จะมุ่งให้ผู้ชมเข้าใจในเรื่องราว นอกจากนี้ยังมีการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาช่วยในการแต่งภาพ ทำให้ภาพธรรมดาดูมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เนื้อหาของเพลงมีลักษณะที่ทำให้กำลังใจ ปลูกเร้าอารมณ์ให้เกิดความฮึกเหิม ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ที่ต้องประสบพบเจอในสังคมอันสับสนวุ่นวาย

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ลักษณะในการใช้ภาษาที่เด่นชัดจะเป็นในแง่ของการใช้คำร้อง คือ มีการใช้คำสองแง่สองง่ามเพื่อสื่อความหมาย โดยเป็นลูกเล่นของผู้ประพันธ์ในการเลือกใช้คำให้เกิดการตีความ ดังเช่น

“ปลูกปั้นมันให้สู้ อย่าอ่อนล้า อย่าเหี่ยวจนโตงเตงและเตงต้อง
สูบฉีดเต็ม (สุดขีดกับ) ชีวิต ให้สู้ให้ผงาดจ้า หยัดยืนบนโลกให้สุดแรง
หยัดยืนบนโลกที่มันโหดร้าย”

“จะล้มจะลุกจะแหวกจะเหลว จะขึ้นจะจมต้องอดต้องทน ก็ยังไม่ตาย
เนรมิต ชุบชีวิต กระจุกความพิถีให้ปิ้งปิ้งตั้งตั้งซึ่งซัง ทุกทาง ให้ชีวิตมีพลัง”

จะเห็นได้ว่าการเล่นคำสัมผัสสอดแทรกอยู่ด้วย โดยคำที่ขีดเส้นใต้ไว้เป็นคำที่ฝ่ายเซ็นเซอร์เห็นว่าเป็นคำที่มีความหมายสองแง่สองง่ามชวนให้เกิดการตีความไปในเรื่องของ “อวัยวะเพศชาย” จึงพิจารณาไม่ให้ทำการเผยแพร่มีวลีคดีโอเพลงนี้ผ่านทางสถานี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. เพลง รักยังไม่ต้องการ ของศิลปิน มาซา วัฒนพานิช

เพลงนี้ได้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพที่ใช้ประกอบในมิวสิกวิดีโอ โดยเป็นภาพที่มีการนำขวดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปประกอบในฉาก ซึ่งขัดกับหลักกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ทางผู้ผลิตได้ดำเนินการแก้ไขโดยการใช้อิมเมจคอมพิวเตอร์กราฟิก(CG) เข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนลักษณะสีของขวดเพื่อให้ดูเหมือนขวดน้ำเปล่าธรรมดา

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

เน้นนำเสนอความเป็นชีวิตกลางคืนที่แฝงไปด้วยความสนุกสนาน และมีความเซ็กซี่ ซึ่งมีแนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพโดยอิงกับเนื้อหาของเพลงและภาพลักษณะของศิลปิน ซึ่งต้องการสื่อถึงความเซ็กซี่เข้ายั่ววน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ใหญ่เป็นหลัก

การดำเนินภาพมีลักษณะที่ไม่เป็นเรื่องราว แต่จะเน้นที่การสื่อทางอารมณ์ผ่านการนำเสนอภาพการแสดง (การเต้น) มากกว่า โดยมีแนวคิดที่อ้างอิงมาจากเนื้อเพลงในประโยคที่ว่า “Just fun tonight” ดังนั้นภาพที่ประกอบในมิวสิกวิดีโอจึงเน้นสื่อถึงอารมณ์ของบรรยากาศสถานบันเทิงยามค่ำคืนที่สนุกสนานและแฝงไปด้วยความความเร้าร้อนของอารมณ์

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

มีตัวละครหลักสองตัว คือ ตัวเอกหญิง (ศิลปิน) และตัวเอกชาย โดยตัวเอกหญิงมีการแต่งกายที่เน้นไปที่รูปร่าง สีดส่วน อย่างเด่นชัด ซึ่งสัมพันธ์กับฉากต่างๆ และท่าเต้น รวมทั้งมีการใช้สายตาในการสื่อสารและสร้างอารมณ์ระหว่างกัน นอกจากนี้ยังมีแดนเซอร์ซึ่งแต่งกายในลักษณะคล้ายๆ กันมาเป็นตัวประกอบเพื่อแสดงถึงความสนุกสนานและควมมีชีวิตชีวา

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ฉากที่ใช้มีลักษณะเป็นฉากในฝันซึ่งให้บรรยากาศของชีวิตกลางคืน สลับกับการลิปซิงค์ของศิลปินและแดนเซอร์ แสงที่ใช้ค่อนข้างมืดทึบแต่เน้นสีจัดเพื่อแสดงถึงแสงสียามค่ำ ค่ำ และทำให้องค์ประกอบต่างๆ ทางด้านภาพดูโดดเด่นและน่าตื่นตาตื่นใจ เป็นการเร้าอารมณ์ และสร้างความรู้สึกสนุกสนานให้เกิดแก่ผู้รับชม

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

เนื่องจากมิวสิกวิดีโอเพลงนี้ต้องการเน้นที่ความเซ็กซี่ของศิลปิน และมีการนำเสนอภาพที่ไม่เน้นความเป็นเรื่องราว ดังนั้นการใช้มุมกล้องต่างๆ จึงเน้นไปที่การแสดงอิริยาบถต่างของทั้งตัวศิลปินและผู้แสดงประกอบเป็นพิเศษ ทั้งนี้ ผู้ผลิตใช้การถ่ายภาพระยะใกล้เมื่อต้องการเน้นสีหน้าและสายตาของตัวละคร และใช้การถ่ายภาพระยะปานกลาง รวมทั้งระยะไกลเมื่อต้องการแสดงภาพการเต้นเป็นหมู่คณะหรือแสดงภาพบรรยากาศโดยรวม

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

การลำดับภาพและการตัดต่อไม่เน้นไปที่การสร้างเรื่องราว โดยเป็นการตัดฉาก สลับระหว่างฉากตัวแสดงเอกทั้งสองกับฉากแดนเซอร์ รวมทั้งการร้องและการเต้นเพลงของศิลปิน โดยตัดภาพสลับในระดับความเร็วปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสัมพันธ์กับจังหวะและท่วงทำนองของเพลง และใช้ภาพการถ่ายระยะยาวเป็นบางครั้ง เมื่อต้องการเน้นที่ท่าทางการเต้นอย่างต่อเนื่องของศิลปิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เนื้อหาของเพลงโดยรวมเป็นการบอกถึงเรื่องราวของความรักที่เพิ่งก่อตัวขึ้นและตัวเอกฝ่ายหญิงต้องการที่จะเว้นระยะของความสัมพันธ์เอาไว้ก่อน โดยกล่าวถึงการที่ตัวเอกหญิงยังไม่ต้องการฟังคำบอกรักของฝ่ายชายในตอนนี้อย่างเร็วเกินไปสำหรับคนที่เพิ่งพบกันและยังไม่รู้จักถึงตัวตนที่แท้จริงของอีกฝ่ายหนึ่ง รูปแบบความสัมพันธ์เน้นไปที่ความสนุกสนาน ร่าเริง ไม่จริงจัง ใช้เวลาไปกับความสนุกอยู่ภายในกรอบที่ฝ่ายหญิงกำหนด

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

มีการใช้คำร้องในลักษณะของภาษาพูดเป็นหลัก โดยมีการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศและใช้คำศัพท์ตามสมัยนิยมร่วมอยู่ด้วย ดังตัวอย่างเช่น

"อย่ามาเร่งเร้าสรุปว่ารัก รักยังไม่ต้องการให้ด่วนรีบร้อน
ขอจัสท์ฟิโนหน่อย อย่าด่วนเรียกร้อง อย่าผูกมัดตอนนี้
อย่ามาเร่งเร้าสรุปว่ารัก ฉันยังไม่ต้องการอย่าโกรธได้ไหม
ขอซิดซิดกับเธอไปก่อนได้ไหม เมื่อไหร่แน่ใจแล้ว แล้วเราค่อยรักกัน"

3.เพลง Reality ของศิลปิน Girly Berry

เพลงนี้ได้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพที่นำมาประกอบในมิวสิกวิดีโอ ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยเฉพาะการแต่งกายและท่าเต้นของศิลปินที่มีลักษณะยั่วเย้าอารมณ์ ไม่เหมาะสมแก่การรับชมของเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ ผู้ผลิตได้จัดทำมิวสิกวิดีโอเพลงนี้ออกมาเป็นสองเวอร์ชัน คือเวอร์ชันที่สำหรับจัดฉายในเคเบิลทีวีและที่สำหรับจัดฉายในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ (ฟรีทีวี) โดยทั้งสองเวอร์ชันมีลักษณะรูปแบบในการนำเสนอที่เหมือนกัน แต่ต่างกันรายละเอียดของภาพในบางฉาก

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

การนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอเพลงนี้เน้นที่การนำเสนอภาพลักษณะของศิลปิน ซึ่งมีลักษณะของความเช็กที่เป็นหลัก ประกอบการอิงกับคำร้องของบทเพลงควบคู่ไปด้วย ทั้งนี้ในการนำเสนอภาพจะไม่เน้นในรูปแบบที่เป็นเรื่องราวมากนัก

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

ใช้ตัวศิลปินเป็นหลักในการเสนอภาพและท่าเต้น ประกอบกับการแสดงร่วมกับตัวเอกฝ่ายชายในบางฉาก ซึ่งมีลักษณะการแต่งกายและท่าเต้นดังนี้

การแต่งกาย ลักษณะของการแต่งกายของศิลปินมุ่งเน้นเพื่อสื่อถึงความเช็กที่เป็นหลัก โดยชุดที่สวมใส่มีลักษณะคล้ายบิกินี เน้นการโชว์สัดส่วน เช่น กางเกงขาสั้น หรือเสื้อตัวสั้นเปิดเฉพาะส่วนหน้าอก หรือมีลักษณะเว้าช่วงเอว หรือเสื้อผูกคอ ฯลฯ

ท่าเต้นประกอบ มีการใช้ท่าเต้นที่ยั่วชวน เน้นการยกย้ายสายเอวและสะโพก โดยเฉพาะอย่างยิ่งฉากที่เต้นอยู่ในกล่องพลาสติกใส ซึ่งศิลปินมีลักษณะการเต้นที่แสดงการยกขาและถ่างขาประกอบในท่าเต้นบางท่า รวมทั้งแสดงอากัปกริยาคล้ายกับการเลียหรือคลานประกอบในการเต้น

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ส่วนใหญ่เป็นฉากที่จัดขึ้นภายในสตูดิโอที่นำเสนอการเต้นและการลิปซิงค์ของศิลปิน และมีการจัดฉากแบบจำลองสถานการณ์แทรกอยู่บ้างเล็กน้อย

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

เน้นการนำเสนอภาพลักษณะของศิลปินโดยใช้มุมกล้องที่เน้นถึงการแสดง อากัปกริยาต่างๆ อย่างชัดเจน มีการใช้ภาพระยะใกล้ในการแสดงสัดส่วนต่างๆ ของศิลปิน รวมทั้งใช้ภาพระยะปานกลางในการแสดงท่าเต้นและรายละเอียดต่างๆ ภายในฉาก

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

การลำดับภาพและการตัดต่อไม่เน้นไปที่การสร้างเรื่องราว โดยเป็นการตัดฉาก สลับระหว่างการร้องและเต้นของกลุ่มศิลปินกับฉากที่แสดงร่วมกับตัวเอกฝ่ายชาย เน้นที่การตัดภาพสลับในระดับความเร็วปานกลางเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสัมพันธ์กับจังหวะและท่วงทำนองของเพลง

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการเชิญชวนและทำทนายในเรื่องของความรัก โดยเปรียบเทียบกับรายการในรูปแบบของ Reality show ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในขณะนั้น

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ลักษณะของคำร้องและการใช้ภาษาในเพลงพบว่า มีการใช้ภาษาพูดอย่างชัดเจน โดยมากคำที่ใช้จะมีลักษณะเป็นคำศัพท์ร่วมสมัยตามกระแสนิยมของวัยรุ่นในขณะนั้น รวมทั้งมีการใช้คำทับศัพท์ร่วมอยู่ด้วย ยกตัวอย่างเช่น

“...เจ๊ย ดีไหม มาติดกล้องแบบเขาฮิตกัน ล้วงความลับเห็นเธอทั้งวันว่าเป็นไง
เซ็ด ให้เซ็ด อัพเดททุกซ็อตให้รู้ไป ซัวร์เซใหม่ ถ้านั่นกว่าใครไม่ต้องกลัว...”

“...อย่างเธอเงาะใจไม่ใจ ใจไม่ใจ ใจก็ไซวีให้ดู
จริงไม่จริง จริงไม่จริงไม่จริง มาออนแอร์ให้รู้
เธอเงาะใจไม่ใจ ใจไม่ใจ ใจก็รอลุ้นดู เดี่ยวตอนที่โหวตก็จะรู้ว่าเธอจะได้ที่เท่าไร...”

4. เพลง เพราะเคื่องฉัน ของศิลปิน Quantum

เพลงนี้มีการเซ็นเซอร์เพียงฉากเดียว ได้แก่ ฉากที่นักร้องรับประทานกล้วยไปแล้วลิปซิงค์เพลงตามไปด้วย ซึ่งฝ่ายเซ็นเซอร์เห็นว่าเป็นการไม่สุภาพที่แสดงถึงลักษณะการเคี้ยวอาหารอยู่ในปากแล้วร้องเพลงตามโดยเห็นอาหารในปากนั้นด้วย จึงมีการเซ็นเซอร์ฉากนี้โดยการทำภาพเบลอที่บริเวณปากของนักร้องเพื่อไม่ให้เห็นกล้วยในปากที่กำลังเคี้ยวอยู่

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

ภาพที่สื่อออกมามีลักษณะเน้นเป็นไปในแนวตลกขบขัน สนุกสนาน โดยจะอิงกับคำร้องของเพลงเป็นสำคัญ การนำเสนอภาพจะมีลักษณะเรียบง่ายตรงไปตรงมาแต่สอดแทรกด้วยมุขของผู้กำกับ ในการนำเสนอภาพเป็นการดำเนินเรื่องร่วมกันระหว่างการแสดงของตัวละครที่บอกเล่าเรื่องราวของหญิงและชายคู่หนึ่ง ซึ่งเน้นการแสดงถึงอารมณ์ของตัวละครหญิงที่มีอารมณ์ฉุนเฉียวรุนแรงชอบขว้างทำลายโทรศัพท์มือถืออยู่เสมอ สลับกับการลิปซิงค์เพลงของศิลปิน โดยภาพรวมเป็นการแสดงในแนวตลกขบขันและสนุกสนานมุ่งให้ความบันเทิง

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

ในการดำเนินเรื่องจะพบตัวละครหลักเป็นหญิงที่มีอารมณ์รุนแรงชอบทำลายโทรศัพท์มือถือ แสดงถึงอุปนิสัยที่เอาแต่ใจตัวเอง ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงบุคลิกของผู้หญิงโดยทั่วไป ตัวละครชายมีลักษณะทะเล้น สร้างความขบขันให้แก่เรื่องราวโดยรวม ส่วนตัวละครอื่นๆ นั้นเน้นหนักไปที่กลุ่มนักดนตรีร่วมวงที่ออกมาเล่นดนตรีในลักษณะสบายๆ ขวนให้หัวเราะ และตัวประกอบอื่นๆ ซึ่งไม่ลักษณะไม่โดดเด่นเท่าใดนัก

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

เริ่มด้วยฉากในโรงภาพยนตร์ มีการใช้ต้นกล้วยและกล้วยในการประกอบฉาก หลังจากนั้นเป็นฉากที่วิ่งไปตามสถานที่ต่างๆ โดยมีการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาช่วยในการตัดต่อและเรียบเรียงเนื้อหา

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

ภาพที่ใช้ประกอบส่วนใหญ่เป็นการถ่ายภาพในระยะกลางที่ให้รายละเอียดขององค์ประกอบภายในภาพพอสมควร ส่วนใหญ่จะใช้นั้นไปที่อากัปกริยาต่างๆ โดยเฉพาะการวิ่งไล่กันของพระเอกและนางเอกและการเล่นดนตรีประกอบกันของนักดนตรี นอกจากนี้ยังมีการใช้ Close-up shot บ้างเมื่อต้องการแสดงสีหน้าหรืออารมณ์ของตัวแสดงเป็นพิเศษ

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

เนื่องจากเป็นมิวสิควิดีโอแบบไม่เป็นเรื่องราว การลำดับภาพจึงใช้การตัดภาพสลับไปมาระหว่างการลิปซิงค์เพลงของศิลปินและตัวแสดง ใช้การตัดต่อภาพด้วยความเร็วปานกลาง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับจังหวะและท่วงทำนองเพลงที่เป็นเพลงปานกลาง มีการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิกเข้ามาช่วยในการตัดต่อภาพด้วย เช่น ภาพการลอยของโทรศัพท์มือถือระหว่างสองฉาก เป็นต้น

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการพูดถึงผู้หญิงที่มีอารมณ์ฉุนเฉียวรุนแรงชอบโยนทำลายโทรศัพท์มือถือเวลาที่ไม่ว่างใจฝ่ายชาย ซึ่งในเนื้อหายังมีการสอดแทรกเชิงสั่งสอนให้รู้ถึงคุณค่าของเงินและสิ่งของอีกด้วย เนื้อหาโดยรวมแล้วเป็นไปในลักษณะที่ไม่เครียด ไม่จริงจัง มุ่งให้ความบันเทิงในเชิงตลกขบขันแก่ผู้ฟังเป็นหลัก

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

มีการใช้ภาษาพูดที่เรียบง่ายไม่ซับซ้อนสามารถเข้าใจได้โดยทั่วไป เน้นไปในเชิงฟังสบายๆ ไม่จริงจัง เช่น

“เข้าใจวัยรุ่นอารมณ์ร้อนแรง แต่เครื่องมันแพง เงินสักแดงยังหาไม่ได้
ยังแบมืออยู่ยังขอแม่ใช้ หาได้เมื่อไหร่จะไม่ว่าเลย”

และมีการสอดแทรกมุขตลกขบขันในคำร้องอีกด้วย เช่นคำร้องที่ว่า "เธอโยนเข้าปากกล้วย ฉันช่วยเพราะเสียตายแทน"

5. เพลง สวัสดิ์ศรีรับ ของศิลปิน โจ้บอย

เพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพที่นำมาประกอบในมิวสิควิดีโอโดยเป็นประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศเป็นหลัก เนื่องจากมีการนำเสนอภาพนางแบบจำนวนหลายคนโดยใส่ชุดบิกินีเกือบตลอดทั้งเรื่อง รวมทั้งมีการใช้มุขตลกที่ถ่ายเน้นสัดส่วนและท่าเต้นของนางแบบเหล่านั้นอย่างชัดเจน ฝ่ายเซ็นเซอร์จึงเห็นเป็นการไม่สมควรที่จะนำมาแพร่ภาพทางสถานีจึงไม่อนุมัติให้ทำการแพร่ภาพมิวสิควิดีโอเพลงนี้ทั้งเพลง โดยทางฝ่ายผู้ผลิตจึงได้นำมิวสิควิดีโอเพลงนี้ไปออกอากาศทางเคเบิลทีวีแทน

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

เกิดจาก Concept ของตัวศิลปินก่อนว่าต้องการให้ภาพที่นำเสนอออกมามุ่งเน้นถึงความเซ็กซี่ของนางแบบ โดยต้องการให้เป็นภาพนางแบบใส่บิกินีหลายๆคนมารวมกันในมิวสิควิดีโอ ต่อมาผู้กำกับจึงใส่เนื้อหาเรื่องราวเข้าไปในการดำเนินเรื่อง โดยคำนึงถึงชื่อเพลง "สวัสดิ์ศรีรับ" จึงก่อให้เกิดเป็นแนวคิดถึงตัวละคร "พจมาน" ในเรื่อง "บ้านทรายทอง" นั่นเอง

การนำเสนอภาพในเพลงนี้อิงกับลักษณะของแนวเพลงและภาพลักษณ์ของศิลปิน ซึ่งภาพที่ออกมาโดยรวมแล้วได้แสดงถึงลักษณะของความเป็นวัฒนธรรมตะวันตกที่ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีคิดในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวเพลงและการนำเสนอภาพ ซึ่งภาพที่ออกมาจะเน้นสีสันทั้งในเรื่องของการแต่งตัวของนักแสดงและอุปกรณ์ประกอบฉาก โดยในการนำเสนอภาพนั้นได้อ้างอิงมาจากบทประพันธ์เรื่องบ้านทรายทองซึ่งได้นำมาดัดแปลงให้เข้ากับความเป็นแนวดนตรีและภาพลักษณ์ของศิลปิน

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

ตัวเอกหญิงได้อ้างอิงมาจาก “พจมาน” ในละครเรื่อง “บ้านทรายทอง” ซึ่งผู้กำกับได้ผสมผสานความเป็นตัวละครไทย (พจมาน) และตะวันตกเข้าไว้ด้วยกัน โดยนำบุคลิกลักษณะของความเป็นวัฒนธรรมตะวันตกมาใส่ไว้ ทั้งการแต่งตัวของนักแสดง ท่าเดิน ฯลฯ คือสื่อเรื่องราวออกมาให้มีกลิ่นอายของความเป็นตะวันตก (เริ่มมาจาก concept นักร้องและแนวเพลง) ส่งผ่านบนเรื่องราวของละครไทย (ตัวละครที่อ้างอิงมาจากพจมาน) โดยการแต่งกายของตัวละครเกือบทั้งเรื่องจะเป็นการสวมใส่ชุดบิกินีเป็นหลัก ซึ่งตัวเอกหญิงจะมีการมัดผมสองข้างเพื่อสื่อถึงความเป็นพจมาน ในขณะที่ตัวประกอบหญิงจะสวมใส่ชุดแม่บ้านที่มีลักษณะคล้ายบิกินีบ้างเป็นส่วนน้อย ทั้งนี้เป็นการปรับเปลี่ยนการแต่งกายเพื่อเน้นถึงความเชิดชู้ของตัวละคร

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

เนื่องจากเนื้อเรื่องเป็นการอ้างอิงมาจาก “บ้านทรายทอง” ดังนั้นฉากที่พบจึงมีลักษณะที่สื่อถึงละครเรื่องบ้านทรายทองอยู่ด้วย เช่น ฉากในช่วงแรกที่เป็นบันไดในบ้านหลังใหญ่ หรือการมีตัวละครคนใช้มากมายในบ้าน ฯลฯ ซึ่งมีการให้สีสันที่ดูสดใส อุปรกรณ์ประกอบฉากแสดงถึงความเป็นตะวันตกและสอดคล้องกับแนวเพลง นอกจากนี้ ฉากอื่นๆ ที่ใช้ประกอบ เช่น ฉากทะเล ยังมีความสัมพันธ์กับชุดที่นักแสดงสวมใส่ ถึงแม้ว่าจะไม่มีส่วนสำคัญใดๆ กับเรื่องราวหรือเนื้อหาของเพลงเลยก็ตาม

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้มุมกล้องในระยะต่างๆ ที่เน้นการเคลื่อนไหวและสัดส่วนของร่างกายนักแสดง เช่น การใช้ภาพระยะใกล้ เพื่อเน้นเอว สะโพก ฯลฯ การใช้ภาพระยะปานกลางเพื่อเน้นการเดินเป็นหมู่คณะ หรือแม้แต่การใช้ภาพระยะไกลเพื่อแสดงรายละเอียดโดยรวมของภาพ เช่น ฉากภายในบ้าน ทั้งนี้ มุมกล้องต่างๆ เน้นถึงอารมณ์ความเชิดชู้ซึ่งเป็น Concept สำคัญของมิวสิควิดีโอเรื่องนี้ และใช้มุมมองระดับสายตาตามมนุษย์ในการนำเสนอภาพเป็นสำคัญ

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

การตัดต่อและลำดับภาพเน้นการใช้ภาพเพื่อสื่ออารมณ์มากกว่าจะเป็นเรื่องราว ดังนั้น ภาพต่างๆ จึงมีลักษณะการลำดับภาพโดดไปโดดมา ไม่สามารถผนวกเป็นเรื่องราวได้อย่างชัดเจน ซึ่งการตัดต่อภาพทั้งหมดใช้การตัดต่อด้วยความเร็วปานกลาง เพื่อเน้นไปที่ท่าเต้นและอิริยาบถต่างๆ ของตัวศิลปินและนักแสดงเสียเป็นส่วนใหญ่

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการกล่าวชมผู้หญิงและพยายามเข้าไปทำความรู้จัก โดยเนื้อหาของเพลงบางส่วนมีการไล่ลำดับเหตุการณ์อย่างเป็นเรื่องราวอย่างชัดเจน เช่นในคำร้องที่ว่า

“...โหมงามเธอดูช่างน่ารัก เจอที่เอสคูได้ก็อยากจะเดินเข้าไปทัก
เป็นที่หมายปองของสายตาทาย ใครเดินเข้าไปคุยเธอไม่เคยสนสักราย
เดินตามเธอไปถึงสองสัปดาห์ สวยขนาดนี้เป็นแฟนใครก็ต้องหึง...”

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

มีการใช้ภาษาที่เรียบง่ายเป็นที่เข้าใจกันในผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม เช่นมีการกล่าวถึงสถานที่บันเทิง หรือร้านสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกลางคืนเช่นในคำร้องข้างต้น

6. เพลง Gossip ของศิลปิน Girly Berry

เพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพที่ประกอบในมิวสิกวิดีโอ ซึ่งเป็นประเด็นในเรื่องของการแต่งกาย ท่าเต้น รวมถึงการใช้มุขก๊อกลงที่เฉพาะเจาะจงและล่อแหลม ฝ่ายเซ็นเซอร์จึงเห็นว่าเป็นการใช้ภาพที่ล่อแหลมในเรื่องเพศมาประกอบในมิวสิกวิดีโอ เนื่องจากภาพที่สื่อออกมาแสดงถึงเจตนาของผู้ผลิตที่ต้องการนำเสนอความเซ็กซี่ของศิลปินจนเกินความเหมาะสม ดังนั้นมิวสิกวิดีโอเพลงนี้จึงถูกห้ามแพร่ภาพทั้งเพลง

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

สะท้อนถึงบุคลิกลักษณะและภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นหลัก เน้นความเชื่อกว่าการนำเสนอภาพมีลักษณะของการเล่าเรื่องร่วมอยู่ด้วย เป็นการจำลองสถานการณ์ของศิลปินดาราที่มีช่วงภาพมาคอยตามถ่ายภาพอยู่ตลอดเวลา คือเป็นการนำเสนอถึงแง่มุมหนึ่งในชีวิตจริงของศิลปิน โดยในการดำเนินเรื่องราวในมิวสิกวิดีโอที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงอย่างชัดเจน คือมีการเล่าเรื่องตามเนื้อเพลงโดยนำเสนอผ่านภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นหลัก

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

เนื่องจากการนำเสนอแง่มุมหนึ่งในชีวิตจริงของศิลปิน โดยมีตัวละครหลักในมิวสิกวิดีโอ ได้แก่ ช่วงภาพฝ่ายชาย และกลุ่มศิลปิน ตัวละคร (กลุ่มศิลปิน) จึงมีการแต่งกายที่ค่อนข้างเป็นปกติธรรมดาของวัยรุ่น สามารถพบเห็นได้ตามสถานที่ต่างๆ ทั่วไป แต่ก็ยังคงเน้นความเชื่อกโดยการนุ่งสั้นหรือโชว์หน้าท้องอยู่

<u>การแต่งกาย</u>	มีการแต่งกายที่เน้นถึงความเชื่อกซึ่งเป็นลักษณะของวัยรุ่นทั่วไป เช่น การใส่กระโปรงและกางเกงสั้น เสื้อตัวสั้นเปิดเอว รวมทั้งเสื้อสายเดี่ยวและเสื้อแขนกุด เป็นต้น
<u>ท่าเต้นประกอบ</u>	มีลักษณะท่าเต้นที่ยั่ววน เช่น การส่ายเอวหรือสะโพก รวมทั้งแสดงอาการแอนอกและสะโพกประกอบในการเต้น

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

เป็นการใช้ฉากตามสถานที่ที่มีอยู่จริง ซึ่งฉากโดยทั่วไปมักจะมีความสัมพันธ์กับมุมมองอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นฉากริมถนน ริมทางเท้า ภายในห้องพัก หรือฉากภายในห้องล้างฟิล์ม เป็นต้น

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้มุมกล้องที่วาบหวิว และถ่ายเน้นเฉพาะส่วน เช่น มีการถ่ายมุมเงย ในช่วงสะพานหรือขา หรือถ่ายมุมกดลง ในช่วงหน้าอก เป็นต้น โดยมุมกล้องที่ใช้นั้นอ้างอิงมาจากเนื้อหาของเพลงที่กล่าวถึงช่วงภาพที่คอยแอบถ่ายภาพศิลปินในมุมต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาพระยะปานกลางเล็กน้อยเมื่อต้องการเสนอรายละเอียดต่างๆ ของภาพ เช่น การเดินเดียวหรือการเดินรวมของกลุ่มศิลปิน เป็นต้น

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

เป็นลักษณะการลำดับภาพไปมาแบบไม่เป็นเรื่องราว แต่ใช้ภาพอิริยาบถต่างๆ ของศิลปินในการสื่ออารมณ์และเล่าเรื่องแทน นอกจากนี้ ยังใช้การตัดต่อภาพแบบเร็วมากจนถึงปานกลาง ซึ่งทำให้ภาพที่ออกมามีลักษณะสนุกสนานตื่นเต้น น่าติดตาม

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการอ้างอิงมาจากชีวิตจริงโดยทั่วไปของศิลปิน โดยกล่าวถึงช่วงภาพที่คอยแอบถ่ายภาพเพื่อไปลงข่าวซุบซิบในวงการบันเทิง แต่ศิลปินกลุ่มนี้กลับหลงรักในตัวช่วงภาพคนนี้เสียเอง

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

การใช้คำเป็นภาษาพูดที่เรียบง่ายและมีการใช้ภาษาปากอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการใช้คำทับศัพท์รวมอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น

“รักเธอมาก ช่วยแม่ท์เรื่องนี้กันมั่งสิ ปาปาร์ซซี่อยู่นายยยย
มาดูมาดู๊ ดู มาดูให้ซิด เขยิบเข้ามาอีกนิด ชูมมาชูมใกล้ๆ
มาดูมาดู๊ กอสลิปกันหน่อยได้มัย ให้เธอได้เข้าใจว่าตอนนี้ฉันรักเธอน่าดู”

7. เพลง เด้ง (Shake it baby) ของศิลปิน Girly Berry

มิวสิกวิดีโอเพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพประกอบซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศ เนื่องจากมีลักษณะของท่าเต้น การแต่งกาย ที่ล่อแหลม โดยฝ่ายเซ็นเซอร์เห็นว่าเป็นการแสดงเจตนาของผู้ผลิตที่ต้องการนำเสนอภาพวัยรุ่นกามารมณ์จนเกินพอดี ไม่เหมาะสมต่อประเพณีและวัฒนธรรมไทย

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอเพลงนี้มาจากการสะท้อนภาพลักษณ์ที่เซ็กซี่ของศิลปินบวกกับค่านิยมการเป็นตุ๊กตานั่งหน้ารถให้กับผู้ชาย และการสะท้อนความหมายจากเนื้อเพลงโดยเน้นที่ชื่อเพลง “เด้ง” หรือ “Shake it baby”

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

เป็นการใส่ความเป็นวัตถุให้กับตัวแสดง โดยเป็นการเลียนแบบลักษณะของตุ๊กตา โดยอ้างอิงมาจากชื่อเพลง มีการแต่งเต็มสีและทรงผม แต่งหน้า และเสื้อผ้าต่างๆ ให้คล้ายคลึงกับตุ๊กตาจริงๆ ซึ่งแน่นอนว่ายังคงจะต้องมีภาพลักษณ์ความเซ็กซี่ของศิลปินรวมอยู่ด้วย เช่นเดียวกับเพลงอื่นๆ ก่อนหน้านี้

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ฉากที่พบเป็นฉากในรถยนต์และใช้การจัดฉากในสตูดิโอร่วมกับการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิก เพื่อทำให้มีความแปลกตาและทันสมัยเป็นพิเศษ

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

การถ่ายทำเน้นไปที่การใช้ภาพระยะไกลไปจนถึงภาพระยะใกล้ในการสื่อสาร เพื่อแสดงท่าเต้นและการแสดงออกในอิริยาบถต่างๆ ของตัวศิลปิน โดยมุมกล้องที่ใช้เพื่อแสดง มุมมองแบบสายตามนุษย์เสียเป็นส่วนใหญ่

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

การลำดับภาพเป็นการตัดภาพสลับไปมาระหว่างการร้องเพลงกับการเต้นของกลุ่มศิลปินร่วมกับฉากตัวละครอื่นๆ ในรถยนต์ ลักษณะของการลำดับภาพไม่ได้สร้างหรือ ก่อให้เกิดเรื่องราวใดๆ และการตัดต่อภาพมีลักษณะการตัดต่อก่อนข้างเร็วไปจนถึงเร็วมากโดย เปลี่ยนภาพแบบทันทีทันใด ไม่มีการเบลลหรือซ้อนภาพเข้าช่วยในการเปลี่ยนฉาก

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการกล่าวเปรียบเทียบกับกลุ่มศิลปินเป็นตุ๊กตาน้ำรถของผู้ชาย ที่เมื่อเจ้าของรถ เบื่อก็โยนทิ้งเอาไว้หลังรถหรือห้อยเอาไว้ทำรถแล้วเปลี่ยนเป็นตุ๊กตาดัวใหม่มาแทน ดังนั้นตุ๊กตา ตัวเก่า (กลุ่มศิลปิน) จึงใช้การเต้นเพื่อดึงความสนใจของเจ้าของรถกลับคืนมา

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดเสียเป็นส่วนใหญ่ และมีการใช้คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศในการร้อง เช่น คำว่า "Boyfriend" เป็นต้น

0 . 8.เพลง ห้ามใจไม่ไหว ของศิลปิน ตอง ภัครมัย

เพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพประกอบในมิวสิกวิดีโอ ซึ่งเป็นฉากที่ศิลปินเปลือยหลังอยู่ในอ่างอาบน้ำ ทั้งที่อยู่คนเดียวและอยู่กับผู้ชาย โดยจัดเป็นภาพที่มีความล่อแหลมในเรื่องเพศค่อนข้างสูง

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

การนำเสนอภาพในเพลงนี้ได้เน้นถึงการนำเสนอภาพลักษณะของศิลปินซึ่งก็คือสื่อถึงความเซ็กซี่ ประกอบกับการตีความหมายของบทเพลง โดยมีการดำเนินเรื่องตามเนื้อหาของบทเพลงที่แสดงถึงความต้องการในจิตใจของผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งแอบไปหลงรักผู้ชายคนอื่นที่ไม่ใช่คนรักของตน แล้วสุดท้ายก็ต้องจมอยู่กับความรู้สึกของตัวเอง

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

มีตัวละครหลัก คือ ตัวเอกหญิง (ศิลปิน) และตัวเอกชาย ซึ่งตัวเอกหญิงมีความต้องการในจิตใจที่ขัดกับค่านิยมทางสังคม แต่พยายามที่จะแสดงออกเพื่อสนองความต้องการของตน การแต่งกายของตัวเอกหญิงเน้นไปที่ความเซ็กซี่และเป็นสาวทันสมัยของตัวศิลปินซึ่งเป็นสิ่งที่ทั้งผู้ผลิตและตัวศิลปินต้องการจะนำเสนออยู่แล้ว

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

มีการใช้ฉากที่ดูสวยงาม ทันสมัย หรูหรา เร้าอารมณ์และสอดคล้องกับแนวคิดในการนำเสนอภาพลักษณะของศิลปิน โดยฉากทั้งหมดเป็นฉากที่เป็นสถานที่ต่างๆ ภายในบ้าน เช่น ฉากในห้องน้ำ อ่างน้ำ ฉากบนเตียง ในห้องนั่งเล่น เป็นต้น

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้มุมกล้องที่สัมพันธ์กับการแสดงอิริยาบถของตัวละครเป็นอย่างดี มีการจัดทำทางของตัวละครเพื่อสื่ออารมณ์ความตึงเครียดที่ประกอบกับการใช้มุมกล้องให้สอดคล้องกับอารมณ์ของฉากในขณะนั้นๆ โดยมีการใช้ภาพระยะปานกลางมากที่สุด เพื่อแสดงถึงรายละเอียดต่างๆ ของฉากที่มีความสวยงาม รวมทั้งอากัปกริยาต่างๆ ของตัวละคร นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาพระยะใกล้ในการแสดงสีหน้าและอารมณ์ของผู้แสดงอีกด้วย

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

ใช้ความเร็วในการตัดต่อที่ไม่เร็วมากนัก แต่ละครฉากมีความยาวพอสมควร เพื่อแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ของศิลปินและเพื่อให้สอดคล้องกับอารมณ์ของเพลงที่เป็นเพลงช้า การลำดับภาพตั้งใจจะแสดงอารมณ์และอิริยาบถต่างๆ ของตัวเอกในเรื่อง มากกว่าที่จะสร้างให้เป็นเรื่องราวใดๆ

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการบอกเล่าเรื่องราวภายในใจของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีคนรักอยู่แล้วแต่ยังแอบปันใจไปให้กับผู้ชายอีกคนหนึ่ง โดยไม่สามารถจะบังคับใจตัวเองให้เลิกรักชายคนนั้นได้ทั้งๆ ที่รู้ว่าไม่สมควร

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ใช้ภาษาที่เป็นภาษากึ่งทางการ มีการใช้ภาษาพูดผสมกับภาษาที่สละสลวย มีลักษณะที่สุภาพและรื่นหู ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของบทเพลงและอารมณ์ของเพลงที่ไม่ได้เน้นความสนุกสนาน หากแต่เน้นที่ความหมายของบทเพลงเป็นหลัก

๙. เพลง ทะลิ่ง ของศิลปิน Thaitanium

ในมิวสิกวิดีโอเพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของขวดเหล้าที่นำมาประกอบภาพในมิวสิกวิดีโอในหลายๆ ฉาก จนดูเหมือนว่าเป็นการจงใจเชิญชวนให้เกิดค่านิยมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

อิงกับแนวเพลงและภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นหลัก แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรมตะวันตกโดยเป็นผลจากอิทธิพลของแนวเพลง และบุคลิกลักษณะของศิลปิน ซึ่งในการนำเสนอภาพจะเป็นไปในลักษณะที่สะท้อนสังคมไทยปัจจุบันที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก เป็นลักษณะวิถีการดำเนินชีวิต (Life style) ของชีวิตคนเมืองยุคใหม่ที่มีการสังสรรค์ มีการรวมตัวกัน ทำกิจกรรมสนุกสนานรื่นเริง ซึ่งมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเป็นองค์ประกอบหนึ่งด้วย

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

ลักษณะของตัวแสดง (กลุ่มศิลปิน) ที่พบได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมตะวันตกอย่างชัดเจน ทั้งในเรื่องของการแต่งตัวที่เน้นการสวมเสื้อตัวใหญ่ มีเครื่องประดับโลหะตามร่างกาย บุคลิกที่ดูห้าวๆ ดิบเถื่อน โดยมีท่าเต้นที่ลอกแบบมาจากต่างประเทศ และกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงออกเมื่ออยู่กับกลุ่มหญิงสาว

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ฉากที่ใช้เป็นฉากที่อยู่ในฝัน เป็นการจงใจนำเสนอภาพให้เหมาะกับเนื้อหาของเพลงและ Character ของศิลปิน องค์ประกอบต่างๆ ภายในฉากแสดงถึงความหรูหรา เซ็กซี่ อบายมุขต่างๆ ซึ่งเหมือนกับเป็นของที่อยู่คู่กับวัฒนธรรมแนวเพลงประเภทนี้อยู่แล้ว เน้นการใช้สีจัดภายใต้สภาพแสงโดยรวมที่ค่อนข้างมืด เพื่อให้เกิดอารมณ์ที่ตื่นเต้น สนุกสนาน และเร้าใจ

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้มุมกล้องในหลายรูปแบบตั้งแต่ภาพระยะไกลไปจนถึงภาพระยะใกล้ การใช้ภาพระยะไกลจะถูกใช้เมื่อต้องการเก็บรายละเอียดต่างๆ ภายในฉาก โดยเฉพาะภาพของผู้หญิงที่แต่งตัวนุ่งน้อยห่มน้อย ภาพระยะปานกลางจะใช้เมื่อต้องการเน้นที่ท่าทางของศิลปินรวมทั้งองค์ประกอบต่างๆ ภายในฉาก ไม่ว่าจะเป็นขวดยุทหรือผู้หญิงก็ตาม ส่วนภาพระยะใกล้จะใช้เมื่อต้องการเน้นที่การกระทำและอิริยาบถของผู้แสดง เช่นการจับขา จับแขน ลูบกัน เป็นต้น

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

ใช้การตัดต่อปานกลาง ไม่รวดเร็วและไม่ช้าจนเกินไป เพื่อแสดงถึงรายละเอียดต่างๆ และสิ่งที่กำลังดำเนินไป รวมทั้งมีการใช้ภาพซ้ำเมื่อต้องการเน้นที่ฉากใดฉากหนึ่งเป็นพิเศษ ทั้งนี้ ลักษณะการตัดต่อเป็นการตัดสลับระหว่างอิริยาบถต่างๆ ของศิลปินและฉากสภาพแวดล้อมโดยรวม ส่วนการลำดับภาพนั้น เน้นไปที่อารมณ์และความสวยงามของภาพ ไม่ได้สื่อให้เกิดเรื่องราวชัดเจนแต่อย่างใด

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตกลางคืนของกลุ่มคนที่มีความชอบอย่างเดียวกัน เป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มของคนที่มีวัฒนธรรมเหมือนกัน และพูดถึงความทะลึ่ง เจ้าชู้ ของผู้ชายที่ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางแสงสีและสิ่งยั่วยุต่างๆ

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ใช้ภาษาพูดเป็นหลัก และมีการใช้ภาษาแสดงของวัยรุ่นประกอบอยู่ตลอดทั้งเพลง เช่นคำว่า "เบเบ้" โดยตั้งใจจะสื่อถึงความทะลึ่งทะเล้นและไม่มีการเปรียบเทียบของชีวิตคนกลางคืน

10. เพลง หลอมละลาย ของศิลปิน Sweet Mullet

มิวสิควิดีโอเพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพประกอบที่มีประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับความล่อแหลมในเรื่องเพศและการใช้ภาพที่สื่อความหมายสองแง่สองง่าม โดยเน้นฉากที่มีตัวเอกฝ่ายหญิงแสดงอาการปฏิกิริยาต่างๆ เช่น การเลียไอศกรีมที่ริมฝีปาก การดื่มน้ำจากสายยาง เป็นต้น โดยรวมถึงการใช้มุมกล้องที่ถ่ายเฉพาะเจาะจง เช่น การถ่ายโล่งมาจากคางถึงบริเวณหน้าอก ซึ่งฝ่ายเซ็นเซอร์เห็นว่ามีการใช้มุมกล้องและภาพที่เน้นเฉพาะเจาะจงเพื่อสื่อไปในเชิงยั่วยุการลามก จึงให้มีการแก้ไขภาพในฉากดังกล่าว ทั้งนี้ทางผู้ผลิตได้ถ่ายทำไว้อีกเวอร์ชันหนึ่งเพื่อเตรียมพร้อมไว้แล้ว โดยมีเนื้อหาและองค์ประกอบของภาพทุกอย่างที่เหมือนเดิมเพียงแต่ต่างกันว่าบางมุมกล้องและบางฉากที่คาดว่าจะล่อแหลมซึ่งได้ตัดแปลงและหลีกเลี่ยงการใช้ฉากดังกล่าวไว้เพื่อส่งตรวจต่อสถานีทันทีที่ได้รับคำสั่งให้ทำการแก้ไข

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

เกิดจากการตีความในเนื้อหาของเพลงที่กล่าวถึงเรื่องของความร้อน การหลอมละลาย ความเร่าร้อนของผู้หญิงที่สามารถทำให้ผู้ชายละลายได้ แล้วสร้างภาพออกมาโดยอิงกับลักษณะบุคลิกของกลุ่มศิลปิน เนื้อหาของเพลงและแนวเพลงเป็นหลัก

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

ตัวแสดงหลักเป็นผู้หญิงที่พยายามแสดงออกถึงความเซ็กซี่ โดยจะแสดงท่าทางต่างๆที่สื่อถึงความยั่วยวน รวมทั้งผ่านการใช้สัญลักษณ์ที่สามารถสื่อความหมายในเชิงเรื่องเพศ ประกอบกับการแต่งตัว (เกิดการตีความในแง่มุมมองทางเพศในอาการปฏิกิริยาของตัวแสดง เช่น การเลียไอศกรีมแล้วมาเลียปาก หรือการดื่มน้ำจากสายยาง เป็นต้น)

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ปรากฏลักษณะของฉากที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์มาจากการตีความในเนื้อหาของเพลง ลักษณะของฉากที่พบจึงเป็นเสมือนการนำพาตัวละครไปเพื่อเสริมอารมณ์ของเพลง เช่น ฉากเมืองร้าง อานน้ำให้ม้า ฉากกินน้ำจากสายยาง ฉากกินไอศกรีม หรือฉากที่แสดงถึงความร้อน โดยมีการใช้แสงในโทนร้อนและใช้ฉากที่แห้งแล้งในสไตล์แบบตะวันตก เพื่อสื่อความหมายให้สอดคล้องกับบทเพลง

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้มุมกล้องที่ถ่ายเน้นเฉพาะส่วน (Close-up shot) เพื่อเน้นถึงการแสดง ความยั่วยวนของตัวแสดง ทั้งยังเพื่อเป็นการสื่อและสร้างอารมณ์ร่วมให้คล้อยตามไปกับเนื้อหาของเพลง นอกจากนี้ยังใช้มุมกล้องระยะกลางเพื่อแสดงอากัปกิริยาของศิลปินระหว่างเล่นดนตรีอีกด้วย มุมกล้องโดยรวมเป็นลักษณะมุมมองแบบสายตามนุษย์ และมีการใช้คอมพิวเตอร์กราฟิก เข้าช่วยในการแต่งภาพ เช่น ภาพการหลอมละลายเมื่อตัวละครหญิงเดินผ่าน หรือภาพการเล่นดนตรีท่ามกลางเปลวไฟ เป็นต้น

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

เป็นการตัดสลับระหว่างกลุ่มศิลปินที่กำลังเล่นดนตรีกับอิริยาบถต่างๆ ของนางเอก โดยใช้การตัดต่อที่ไม่เร็วนัก เพื่อเน้นการเคลื่อนไหว และการให้อารมณ์ร่วมตามบทเพลง ทั้งนี้ การลำดับภาพเน้นเพื่อสื่ออารมณ์ตามจังหวะและทำนองของเพลงเป็นหลัก โดยมีการดึงภาพช้า (slow shot) บ้างในบางฉากที่ต้องการเน้นอิริยาบถของตัวแสดงให้เด่นชัดขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการกล่าวเปรียบเทียบความเร่าร้อนของผู้หญิงซึ่งร้อนกว่าอุณหภูมิภายนอกจนถึงขั้นที่สามารถหลอมละลายผู้ชายได้อย่างง่ายดาย

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดโดยทั่วไป ซึ่งเหมาะสมกับแนวเพลงที่ดูแข็งแรงและสนุกสนาน นอกจากนี้ ด้วยลักษณะการร้องในบางช่วงที่ใช้การร้องแบบคำราม ทำให้ลักษณะเนื้อร้องของเพลงดูรุนแรงและสื่อถึงอารมณ์ "ร้อน" ได้อย่างชัดเจน

11. เพลง คนดีต้องดี ของศิลปิน Nice 2 meet you

เพลงนี้มีประเด็นเนื้อหาที่ถูกเซ็นเซอร์เพียงฉากเริ่มต้นโดยประเด็นดังกล่าวคือการใช้ภาพประกอบที่มีโฆษณาแฝง ซึ่งเป็นฉากที่มีมอเตอร์ไซค์ยี่ห้อหนึ่งมาประกอบ โดยมีการใช้มุมกล้องที่เห็นป้ายรุ่นและยี่ห้ออย่างชัดเจน ทางฝ่ายเซ็นเซอร์จึงเห็นว่าเป็นการใช้โฆษณาแฝงสินค้ามาประกอบในมิวสิกวิดีโอ จึงสั่งให้ทำการแก้ไขโดยการทำเบลอภาพที่ป้ายยี่ห้อมอเตอร์ไซค์นั้น

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

ภาพที่ออกมา มีการสอดแทรกปัจจัยทางการตลาดในช่วงตอนต้นของเพลง โดยเป็นการนำเสนอในรูปแบบของโฆษณาแฝง แต่ในภาพโดยรวมแล้วเป็นการดำเนินเรื่องราวตามเนื้อหาของบทเพลง และอิงกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปิน รวมทั้งแนวเพลงเป็นสำคัญ

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

เน้นการสร้างตัวละครในรูปแบบที่กำลังเป็นที่นิยมของวัยรุ่นในปัจจุบัน โดยเน้นหนักไปที่เทรนด์เกาหลีและญี่ปุ่น ดังที่เราจะเห็นได้จากการแต่งหน้าที่พยายามให้ดูสวยคล้ายผู้หญิง ทรงผมหยักๆ แหลมๆ หรือแม้แต่ท่าเต้น ซึ่งเป็นคาแร็คเตอร์ที่กลุ่มศิลปินต้องการนำเสนออยู่แล้ว

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

ฉากที่นำเสนอในมิวสิกวิดีโอชิ้นนี้เน้นไปที่ความสวยงามของภาพและสถาปัตยกรรมต่างๆ โดยเน้นสิ่งปลูกสร้างและสถานที่ตามแบบศาสนาคริสต์ ไม่ว่าจะเป็นฉากภายในและภายนอกโบสถ์ หรือฉากภายในสุสานก็ตาม แสงที่ใช้มีลักษณะนวลตาซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของบทเพลง

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

ใช้มุมกล้องที่หลากหลายเพื่อสื่อถึงอารมณ์และรายละเอียดของภาพที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นไปที่ภาพระยะกลางเพื่อเป็นการแสดงอิริยาบถต่างๆ ของศิลปิน ประกอบกับฉากที่สวยงาม มีการใช้ภาพใกล้ในบางฉากที่ต้องการเน้นหน้าตาและอารมณ์ของศิลปิน โดยมุมกล้องที่ใช้มีลักษณะทั้งทั้งมุมมองแบบสายตามนุษย์ มุมมองแบบต่ำ และมุมมองแบบสูง ผสมผสานกันไป

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

ใช้การตัดต่อภาพด้วยความเร็วปานกลางจนถึงช้าเพื่อสื่อถึงอารมณ์และการเคลื่อนไหวต่างๆ มีการใช้การซ้อนภาพและการเบลอในการเปลี่ยนฉาก เพื่อให้การดำเนินภาพมีลักษณะนุ่มนวลมากยิ่งขึ้น และใช้การลำดับภาพอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

เป็นการเล่าย้อนถึงวันเวลาในอดีตที่มีความสุข ใช้เวลาอยู่กับผู้หญิงอันเป็นที่รัก ก่อนที่ฝ่ายหญิงจะต้องจากไปด้วยอุบัติเหตุ

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ใช้ภาษาพูดที่มีลักษณะค่อนข้างสละสลวย ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหาของเพลงค่อนข้างชัดเจน

12. เพลง ผู้หญิงลึมยาก ของศิลปิน Pink

เพลงนี้ถูกเขียนเซอร์ในประเด็นเรื่องของภาพความรุนแรงที่ปรากฏ โดยเนื้อหาแสดงถึงการทำร้ายตัวเองเมื่อผิดหวังในความรักและมีเลือดประกะอบภายในภาพ จึงจำเป็นต้องทำการแก้ไข โดยการตัดขาดดังกล่าวออกไปและใช้ภาพจากมุมมองอื่นทดแทน

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

เป็นการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวของเพลงโดยมีการใช้สัญลักษณ์ (รอยสัก) ในการเล่าเรื่องร่วมด้วยซึ่งเป็นการเปรียบเทียบถึงปมปัญหาที่ติดอยู่ภายในใจ และยากที่จะลบเลือนออกจากชีวิต

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

สะท้อนถึงปมในจิตใจของผู้หญิงในเรื่องของความรัก ตัวละครเอกมีลักษณะเป็นผู้มั่นคงในความรัก โดยมีรอยสักเป็นเสมือนความรักที่ตราตรึงและมั่นคง ในขณะที่เดียวกัน เมื่อต้องเผชิญกับความผิดหวังจึงทำให้รู้สึกเจ็บปวดเป็นอย่างยิ่ง การแสดงออกของตัวละครเอกเป็นการ

ถ่ายทอดและสื่อถึงเนื้อหาสำคัญของเพลงที่ต้องการจะสื่อความรักที่เจ็บปวด โดยแสดงผ่านการที่พยายามลบรอยสักออกจากร่างกายของตนเองอย่างบ้าคลั่งและขาดสติ

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

เน้นฉากที่เป็นสถานที่โดยทั่วไปในการใช้ชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นฉากในห้องนอน ห้องน้ำ และฉากอื่นๆ เพื่อประกอบการเล่าเรื่องโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาของเพลงเป็นหลัก มีการใช้แสงที่นวลตาเป็นธรรมชาติใกล้เคียงความเป็นจริง

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้ภาพในระยะใกล้เพื่อเน้นถึงการแสดงอารมณ์ของตัวละคร เช่น การแสดงสีหน้า อากัปกิริยาต่างๆ รวมทั้งใช้ภาพระยะใกล้มากเมื่อต้องการสื่อความหมายผ่านภาพสัญลักษณ์ เช่น ภาพรอยสัก หรือภาพเลือดที่ไหลลงมาตามแผ่นหลัง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้ภาพระยะปานกลางจนถึงภาพไกล เมื่อต้องการแสดงรายละเอียดของสถานที่ประกอบด้วย เช่น ฉากภายในห้องนอน เป็นต้น

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

ใช้การตัดต่อภาพที่ดูง่าย ไม่รวดเร็วหรือซ้ำจนเกินไป โดยมีการลำดับภาพอย่างเป็นระเบียบและมีขั้นตอนสอดคล้องกับการเล่าเรื่องและเนื้อหาของบทเพลง

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

กล่าวเปรียบเทียบกับลักษณะทั่วไปของเพศหญิง ที่เมื่อรักใคร่แล้วก็มักจะทำให้ลืมได้ยากกว่าเพศชาย มีการเล่าย้อนเหตุการณ์รวมไปถึงมีการเปรียบเทียบกับรอยสัก ซึ่งลบออกได้ยาก และเจ็บปวดเป็นอย่างมาก

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับรูปแบบของเพลงซึ่งไม่ซับซ้อน และเล่าเรื่องแบบง่ายๆ

13. เพลง รักตัวเองเหมือนกัน ของศิลปิน Hyper

มิวสิควิดีโอเพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของภาพที่นำมาประกอบ โดยมีประเด็นในเรื่องของความรุนแรง และค่านิยมรักร่วมเพศ ได้แก่ ฉากที่มีการใช้อาวุธปืนยิงไปยังบุคคลอื่น และฉากที่ตัวเอกฝ่ายหญิงกับตัวประกอบฝ่ายหญิงนอนร่วมเตียงเดียวกัน ตามลำดับ ซึ่งฝ่ายเซ็นเซอร์มีความเห็นว่าภาพการใช้ปืนนั้นนับว่าเป็นภาพความรุนแรงตามกฎระเบียบข้อบังคับ และในส่วนของฉากที่มีตัวละครหญิงสองคนนอนอยู่ร่วมกันนั้นแสดงถึงค่านิยมในเรื่องของรักร่วมเพศซึ่งขัดกับบรรทัดฐานทางสังคม จึงเห็นสมควรให้ทำการแก้ไขโดยการใช้อุปกรณ์ทดแทนในฉากดังกล่าว

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

เน้นการนำเสนอเรื่องราวที่สะท้อนภาพลักษณ์และบุคลิกลักษณะของศิลปิน โดยมีการดำเนินเป็นเรื่องราวความรักตามเนื้อหาของบทเพลงซึ่งสื่อถึงอารมณ์ที่รุนแรงและมีการนำเสนอภาพที่สะท้อนสังคมร่วมด้วย เช่น การสะท้อนถึงค่านิยมในเรื่องของรักร่วมเพศ หรือภาพความรุนแรงที่มีการใช้อาวุธปืน เป็นต้น โดยพบการดำเนินเรื่องในมิวสิควิดีโอซึ่งมีลักษณะของโครงเรื่อง (Plot) ดังนี้

เริ่มต้นจากการที่ตัวเอกหญิงเริ่มมีพฤติกรรมเปลี่ยนไป แสดงถึงความเบื่อหน่ายและเฉยชาในคู่รักของตน มีอาการหงุดหงิดและเกิดการทะเลาะเบาะแว้งอยู่เสมอ แอบคุยโทรศัพท์กับคนอื่น ไปเที่ยวแล้วมากลับมา ฯลฯ

ภาวะปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นผลอันเกิดจากพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีของ ตัวเอกฝ่ายหญิง จึงเป็นเหตุให้ตัวเอกฝ่ายชายเกิดความระแวงสงสัยว่าคูรักรักของตนกำลังมีสัมพันธ์ กับชายอื่น โดยมีเหตุการณ์ที่ได้แสดงบ่งชี้และสนับสนุนความคิดนี้คือ การที่ตัวเอกฝ่ายหญิง ออกไปเที่ยวแล้วดื่มสุราจนเมากลับมากที่บ้าน และการที่ฝ่ายชายไปพบเจอถุงยางอนามัยใน กระเป๋าของคูรักรักตน (ตัวเอกฝ่ายหญิง)

ผลจากความระแวงสงสัยของฝ่ายชายจึงเป็นเหตุให้เกิดการตัดสินใจใช้อาวุธปืน บุกเข้าไปในห้องที่ตัวเอกหญิงอยู่กับคนรักใหม่เพื่อมุ่งหมายจะทำร้าย แต่แล้วเหตุการณ์กลับพลิก ผันเมื่อภาพที่เห็นนั้นเผยว่าคนรักใหม่ของคูรักรักตนกลับกลายเป็นผู้หญิงอีกคนหนึ่ง

การแก้ไขปัญหา เนื่องมาจากจุดพลิกผันของเรื่องที่คนรักใหม่ของตัวเอกฝ่ายหญิง กลับกลายเป็นผู้หญิงเช่นเดียวกัน จึงทำให้การตัดสินใจของตัวเอกฝ่ายชายเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการหักมุมในตอนท้ายเรื่อง โดยการไปมีความสัมพันธ์กับตัวประกอบฝ่ายหญิงเสียเอง นับว่าเป็นการเปลี่ยนประเด็นปัญหาจากการใช้ความรุนแรง (อาวุธปืน) ไปเป็นเรื่องของค่านิยม ทางเพศ (การเปลี่ยนคู่นอน) ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงปัญหาที่พบอยู่ทั่วไปในสังคมปัจจุบัน

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

ตัวละครชายมีความซับซ้อนในจิตใจอยู่เป็นทุนเดิม และประกอบกับสถานการณ์ ต่างๆ ที่เปลี่ยนไป ทำให้ตัวละครแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา โดยตัวละครหญิงมีลักษณะ เบี่ยงเบนทางเพศ และใช้ชีวิตแบบไม่ใส่ใจในคนรอบข้าง

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

มีการใช้ฉากสถานที่ที่ดูอับทึบ มีดมัว เพื่อให้สอดคล้องกับอารมณ์ของบทเพลง และมีบางฉากที่ตั้งใจสื่อถึงแง่มุมทางเพศ เช่น ฉากการอยู่ร่วมกันบนเตียง มีการใช้แสงที่ดูไม่สว่าง มากนัก เพื่อให้อารมณ์อึดอัด วิตกกังวล ไม่ชัดเจน

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

มีการใช้มุมกล้องระยะปานกลางและระยะใกล้แสดงรายละเอียดที่ชวนให้ขบคิด เช่น ตอนที่ตัวเอกชายแอบมองเข้าไปในห้องนอนที่มีตัวเอกหญิงกำลังอยู่บนเตียงกับคนอื่น ซึ่งชวนให้คิดว่าเป็นการอยู่ร่วมกับชายอื่น แต่เมื่อเปิดประตูเข้าไปกลับกลายเป็นผู้หญิงอีกคน มีการสื่ออารมณ์ต่างๆ โดยใช้มุมกล้องหลายๆ รูปแบบ

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

ใช้การตัดสลับไปมาระหว่างการแสดงเรื่องราวและการร้องเพลงของกลุ่มศิลปิน ด้วยความเร็วปานกลาง การลำดับภาพเป็นไปอย่างมีขั้นตอนและมีชั้นเชิงในการเล่าเรื่อง ทำให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้ง่าย โดยใช้ภาพที่ชวนให้ผู้ชมคิดและตีความหมายเองประกอบด้วย

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

พูดถึงการทุ่มเทความรักให้กับหญิงสาวคนหนึ่ง แต่แล้วกลับต้องพบกับความเจ็บปวดในท้ายที่สุด จึงจะขอหันกลับมารักตัวเองและทำตามอย่างที่ตัวเองต้องการบ้าง

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

ภาษาที่พบในมิวสิกวิดีโอนี้มีเฉพาะภาษาพูดเท่านั้น โดยเป็นการเน้นถึงลักษณะภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นสำคัญ โดยสะท้อนออกมาในลักษณะของการสร้างคำร้องต่างๆ ที่มีความตรงไปตรงมา เข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องอาศัยการตีความที่ซับซ้อน

14. เพลง Oh my boy ของศิลปิน ตอง ภัครมัย

เพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์ในประเด็นเรื่องเกี่ยวกับเพศ โดยเน้นไปในเรื่องของ การแสดงท่าทาง กิริยารวมทั้งการแต่งกายของศิลปินเป็นหลัก ซึ่งฝ่ายเซ็นเซอร์เห็นว่าภาพประกอบมีการแสดง ท่าทางที่ยั่วยวนเกินไปโดยเฉพาะในฉากที่ศิลปินนั่งตักตัวแสดงฝ่ายชายในรถซึ่งมีการขยับสะโพก ไปมาในการแสดง ประกอบกับการแต่งกายที่ล่อแหลม ฝ่ายเซ็นเซอร์จึงให้ทำการแก้ไขฉาก ดังกล่าวและฉากที่แสดงท่าทางยั่วยวนต่างๆ โดยเปลี่ยนเป็นภาพอื่นแทน

1.) ลักษณะการนำเสนอภาพ

1.1 แนวคิดสำคัญในการนำเสนอภาพ (Concept)

เน้นความซึ้งซึ้งของตัวศิลปิน โดยดำเนินเนื้อหาเป็นเรื่องราวความรักของนางแบบ กับบอดีการ์ดหนุ่มที่มีความรักต่อกัน (บอดีการ์ดมีหน้าที่คอยปกป้องดูแลซึ่งในการแสดงออกของ ตัวศิลปินจะมีการแสดงท่าทางที่ยั่วยวนซึ้งซึ้ง เช่น การนั่งบนตักของบอดีการ์ดหนุ่มแล้วขยับ สะโพก หรือการเอามือยืมนวม รวมถึงการแต่งตัว ฯลฯ) และยังสามารถนำเอาเรื่องราวการดำเนินชีวิตจริง ของศิลปินมาเป็นประเด็นในการดำเนินเรื่องอีกด้วย

1.2 ลักษณะของตัวละครหรือตัวแสดง (Character)

การสร้างตัวละครเป็นการอ้างอิงมาจากชีวิตจริงของศิลปิน คือ การเป็นนางแบบ โดยมีการแสดงออกที่สื่อถึงความซึ้งซึ้ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของกิริยาท่าทาง เช่น การนั่งขยับ สะโพกไปมาบนตักของฝ่ายชาย การยืมนวม การแสดงออกทางสีหน้า การทอดสายตา การเผยอปาก การใช้อมือลูบไล้ไปตามร่างกาย ซึ่งแสดงถึงการยั่วยวนทางเพศ เป็นต้น นอกจากนี้ การแต่งกายจะ เน้นถึงความซึ้งซึ้ง โดยเป็นชุดกระโปรงสั้นเข้ารูปที่เน้นสัดส่วนและรูปร่าง มีการเปิดให้เห็นเรียวขา อย่างชัดเจน

1.3 ฉาก และสถานที่ (Setting)

เป็นฉากที่ประกอบไปด้วยแสง สี เสียง ของงานเดินแบบ แคทวอล์ค และในรถยนต์ ซึ่งมีพระเอกหนุ่มคอยแสดงร่วมอยู่ในฉากโดยตลอด โดยเน้นการใช้สีจัดเพื่อสร้างความน่าสนใจและน่าตื่นตาตื่นใจให้กับฉากโดยรวม

1.4 การถ่ายทำและมุมกล้อง

เน้นการนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปินโดยใช้มุมกล้องระยะกลางจนถึงระยะใกล้ ที่เน้นถึงการแสดงอากัปกริยาต่างๆ เช่น ท่าเต้น การร้องเพลง รวมทั้งแสดงถึงรายละเอียดต่างๆ ภายในฉากรวมถึงการเคลื่อนไหวของสิ่งต่างๆ เช่น ฉากการเดินแบบ ฉากวิ่งหนี เป็นต้น

1.5 การตัดต่อและการลำดับภาพ

ใช้การตัดต่อภาพที่ไม่รวดเร็วมากนัก โดยให้ออกาสนางเอกได้แสดงอาการเซ็กซี่ต่างๆ รวมทั้งการลิปซิงค์ไปกับเพลง ส่วนการลำดับภาพเน้นที่การเสนอภาพลักษณ์ของศิลปินให้ดูยั่วยวน รวมทั้งต้องการลำดับเหตุการณ์ต่างๆ ให้ผู้ชมได้เข้าใจ แต่ไม่ได้เน้นให้เกิดเป็นเรื่องราวต่างๆ มากนัก

2.) ลักษณะเนื้อหาและคำร้องของเพลง

2.1 เนื้อหาของเพลง

มีเนื้อหาในลักษณะของการกระเช้าเข้าหาหยิ่งที่ตัวเอกหญิงพูดกับตัวเอกชาย ซึ่งจริงๆ แล้วฝ่ายชายมีความรักใคร่อยู่กับฝ่ายหญิง แต่จำเป็นที่จะต้องกลบเกลื่อนไว้ด้วยหน้าที่การทำงาน

2.2 คำร้องและการใช้ภาษา

เป็นการใช้ภาษาพูดเสียเป็นส่วนใหญ่ มีการนำสำนวนมาใช้ในเนื้อร้อง เช่นคำว่า "แค่เรื่องเด็กๆ" และมีการใช้คำทับศัพท์ เช่นคำว่า "Oh my boy" เป็นต้น

ตารางที่ 1 ตารางแสดงการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ได้นำมาศึกษา

เพลง	ประเภทการเซ็นเซอร์	ประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์	ลักษณะการเซ็นเซอร์
1.ผงดงำคำโลก	คำร้องและภาพ	การใช้คำร้องสองแง่สองง่าม และภาพที่สื่อไปในเรื่องเพศ	งดออกอากาศ
2.รักยังไม่ต้องการ	ภาพ	สิ่งเสียดสี	แก้ไขบางส่วน
3. Reality	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	แก้ไขบางส่วน
4.เพราะเคื่องฉัน	ภาพ	ความไม่สุภาพ	ทำเบลลภาพ
5.สวัสดีครับ	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	งดออกอากาศ
6. Gossip	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	งดออกอากาศ
7.ดั่ง (Shake it baby)	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	งดออกอากาศ
8.ห้ามใจไม่ไหว	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	งดออกอากาศ
9.ทะเลิ่ง	ภาพ	สิ่งเสียดสี	ทำเบลลภาพ
10.หลอมละลาย	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	แก้ไขบางส่วน
11.คนดื้อดิ่ง	ภาพ	โฆษณาแฝง	ทำเบลลภาพ
12.ผู้หญิงลึกลับ	ภาพ	ความรุนแรง	แก้ไขบางส่วน
13.รักตัวเองเหมือนกัน	ภาพ	ค่านิยมทางเพศและ ความรุนแรง	แก้ไขบางส่วน
14. Oh my boy	ภาพ	ประเด็นเรื่องเพศ	แก้ไขบางส่วน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พรรณนะของผู้สร้าง นักวิชาการ และผู้ชม ที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษาศึกษาพรรณนะจากบุคคลกลุ่มต่างๆ ที่มีต่องานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

ส่วนที่ 2 นักวิชาการทางด้านการแสดง การดนตรี และสื่อสารมวลชน

ส่วนที่ 3 ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนที่ 1 ผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

เป็นการศึกษาพรรณนะของฝ่ายผู้สร้างสรรค์ผลงาน โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้กำกับผลงานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์จำนวน 8 คน ได้แก่

1. คุณอลงกต เอื้อไพบูลย์ ตำแหน่ง Film Director บริษัท Jinks Film House
2. คุณสกล เตียเจริญ ตำแหน่ง Director อิสระ
3. คุณจิตชนก นิมเี่ยม ตำแหน่ง Director ที่มงาน Sathupradit Production House
4. คุณชัชวาล อริยศรีวัฒนา ตำแหน่ง Director อิสระ
5. คุณเอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข ตำแหน่ง Music Video Director อิสระ
6. คุณรณนาท วรการ ตำแหน่ง Director อิสระ
7. คุณเหมันต์ เขตมี ตำแหน่ง Director อิสระ
8. คุณรัชตะ สมบัติไพบูลย์ชัย ตำแหน่ง Music Video Director อิสระ

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพรรณนะที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ตามความคิดเห็นของผู้สร้างสรรค์ผลงานในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ปัจจัยและหลักเกณฑ์ที่ส่งผลต่อการนำเสนอรูปแบบเนื้อหาของงาน
3. แนวโน้มการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในอนาคต
4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์

1.แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

1.1 วิถีคิดและปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวคิด

ผู้สร้างสรรค์ผลงานส่วนใหญ่มักจะมีวิถีคิดที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะในส่วนของ การรับ ใจทย์มาจากทางบริษัทเพลง ที่มักจะถูกกำหนดรูปแบบและลักษณะของผลงานมาให้ เป็นแนวทาง อยู่ก่อนแล้ว ซึ่งขั้นตอนวิถีคิดนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วนสำคัญได้แก่

1) ตีความจากใจทย์ที่ได้รับมาจากทางบริษัทเพลง ว่าต้องการให้นำเสนอ มีวิคีติโอ เพลงนั้นๆ ออกมาในรูปแบบลักษณะใด เช่น ต้องการให้นำเสนอแบบ เป็นเรื่องราว หรือต้องการให้ เน้นภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นหลัก ฯลฯ

“ทางค่ายเขาจะมี Creative คอยบอกเลยว่าเขาอยากได้โทนงานเป็น อย่งนี้ เช่น แด็นซ์ชาขาด หรือเป็นเรื่องละครๆ หน่อย หรือเป็นอาร์ตๆ เขาจะบอก เรามา พอหลังจากเขาบอกเรามาเสร็จเราก็จะมา Brief หัว เราก็คิดงานแนว นั้น เพราะฉะนั้นแรงบันดาลใจก็จะมาจากเขา Brief เรามา ซึ่งในแต่ละครั้งเขาก็จะดู แล้วว่าเราเหมาะกับงานสไตล์นี้ละเขาเลยให้งานเรามา”

(เอกสิทธิ์ ตรีกุลเกษมสุข, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้คุณเอกสิทธิ์ได้มีวิถีคิดโดยคำนึงถึงใจทย์ที่ได้รับมาจากทางบริษัทเพลงของศิลปินนั้นๆ เป็นหลัก ซึ่งจะมีการกำหนดมาแล้วว่าต้องนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปินให้ออกมาในลักษณะใด โดยจะใช้การตีความจากใจทย์ที่ได้รับมานั้นประกอบการอิงกับเนื้อหาของเพลงควบคู่ไปพร้อมกัน

“พอมาถึงพีมันก็จะเป็นการสื่อสารทางภาพว่าจะทำอย่างไรให้รู้สึกว่เซ็ก ซี้ซ่าเล่นหรืออะไรก็แล้วแต่ที่ทางค่ายเขาต้องการ ตัวพีเองก็จะมีมิติก็ จะไม่ทำ อะไรที่แบบว่าหรือหวากินหรืออนาจาร”

(เอกสิทธิ์ ตรีกุลเกษมสุข, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

2) ในการสร้างสรรค์ภาพประกอบนั้นพบว่าผู้กำกับมิวสิควิดีโอแต่ละคนมีแนวทางในกระบวนการคิดโดยอิงกับปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ ภาพลักษณ์ศิลปิน แนวเพลง และเนื้อหาของเพลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิถีคิดของแต่ละคนที่จะให้ความสำคัญในแต่ละส่วนมากน้อยแตกต่างกันไป ซึ่งผู้สร้างสรรค์ผลงานมักจะมีแนวคิดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของแต่ละคน โดยสามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะตามปัจจัยที่ได้นำมาอ้างอิงได้ดังนี้

2.1) ภาพลักษณ์ของศิลปิน

คุณอลงกต เชื้อไพบูลย์ มีลักษณะแนวคิดที่มุ่งเน้นการนำเสนอตัวศิลปินเป็นหลัก ซึ่งให้เหตุผลว่าศิลปินแต่ละคนก็จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ในการคิดงานแต่ละชิ้นจึงขึ้นอยู่กับภาพลักษณ์ของศิลปินว่าเป็นไปทิศทางใด ต้องนำเสนอภาพออกมาอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องและสามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ของศิลปินนั้นๆ ให้ได้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น ไทเทเนียมก็จะขายความดิบเถื่อน หรือเพลงห้ามใจไม่ไหวของตอง ภัครมัยก็จะเน้นที่ความเซ็กซี่เป็นหลัก นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับโจทย์ที่ได้รับมาว่าทางบริษัทเพลงต้องการให้งานออกมาในรูปแบบใด โดยจะคำนึงถึงภาพลักษณ์ของศิลปินควบคู่กับแนวของดนตรีไปพร้อมๆ กัน

คุณชัชวาล อริยศรีวัฒนา มีวิธีการคิดในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอโดยจะอิงกับ Concept ของศิลปินเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นในเรื่องของภาพลักษณ์ที่ต้องการสื่อออกมา รวมถึงลักษณะแนวเพลงที่ต้องการนำเสนอด้วย เช่น งานมิวสิควิดีโอของตอง ภัครมัยก็จะเน้นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดูเซ็กซี่ หรือถ้าเป็นวงร็อกวัยรุ่นนั้นก็อาจจะเป็นในแนวที่ดูมีความสนุกสนานแฝงความทะลึ่งไว้แบบน่ารักๆ โดยจะเน้นไปที่การตีโจทย์ตาม Concept ของศิลปินเป็นสำคัญ ทั้งนี้คุณชัชวาลมองว่าลักษณะของแนวเพลงก็เป็นผลที่มาจาก Character ของศิลปิน ดังนั้นในการคิดภาพประกอบต่างๆ จึงควรคำนึงถึง Character ของศิลปินด้วยเช่นกัน โดยจะมุ่งนำเสนอภาพออกมาในเชิงศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงอริยาบถต่างๆ รวมทั้งการแต่งกายของศิลปินหรือนักแสดง อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทุกอย่างในมิวสิควิดีโอต้องสื่อถึง Concept ของเพลงและศิลปินออกมาให้ได้มากที่สุดภายใต้แนวคิดความเป็นศิลปะ

“วิถีคิดโดยทั่วไปปกติแล้วในเพลงและตัวศิลปินมันจะสะท้อน Concept ของตัวมันอยู่แล้ว ซึ่งปกติเขาจะมีการกำหนด Character ของศิลปิน (Product) มาอยู่แล้วดังนั้นเพลงก็ต้องเป็นไปตาม Concept ของศิลปินด้วย”

(ชัชวาล อริยศรีวัฒนา, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551)

2.2) แนวของเพลงหรือดนตรี

คุณสกล เตียเจริญ มีความคิดเห็นว่าแนวของเพลงนั้นเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลต่อวิธีคิดในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอ โดยเฉพาะการนำเสนอภาพที่มักจะมีสูตรสำเร็จของเพลงแต่ละแนวอยู่แล้ว เช่น เพลงในแนว Hip-Hop ก็มักจะเป็นเรื่องของเซ็กส์ ผู้หญิง หรือรถยนต์ คันหรู เป็นต้น หรือถ้าเป็นเพลงในแนวร็อคแล้วภาพรวมที่ออกมาก็ต้องให้ดูหนักๆ เข้าไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการสนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายของเพลงแต่ละแนวเป็นสำคัญ

“วิถีทางของแต่ละแนวเพลงมันจะต่างกัน อย่าง Hip-Hop ทิศทางมันจะเป็นแบบไหนละ มันก็ต้องดูผู้ไปเรื่อยๆ เป็น Character ของมัน ขาดหญิงไม่ได้ ต้องมีรถหรูๆ มันจะเป็นแนวทางของมันอย่างชัดเจนซึ่งทำไม่ได้ วงร็อคก็จะเป็นอีกอย่าง สากๆ หม่นๆ ดาร์คๆ พวกบอยแบนด์ ป๊อป ก็จะเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่ค่อยสนใจที่เนื้อหาเท่าไร จะให้ความสนใจที่ตัวศิลปินมากกว่า หน้าตาทำทางอย่างเดียว คือเราต้องเข้าใจ target ก่อน ว่าคนที่เขาเสพของแบบนี้เขาเป็นคนกลุ่มไหน เขาสนใจอะไร เขาสนใจรูปร่างหน้าตาหรือว่าอะไร”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

“อย่างเพลงร็อคก็จะมีด้านลึกอีกแบบ การเล่าเรื่องอีกแบบหนึ่ง ยังต้องการเนื้อหาในเพลงด้วย พร้อมๆ กับความสากๆ ความไม่เนี้ยบ ไม่เรียบร้อย อยู่ในตัว Hip-Hop นี้คนก็ต้องการดูความเซ็กซี่ ความหรู ความเวอร์”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

2.3) เนื้อหาของเพลง

คุณเหมันต์ เขตมี มีวิธีคิดในการสร้างสรรค์ผลงานโดยคำนึงถึงเนื้อเพลงเป็นหลักว่าประเด็นของเพลงที่ต้องการสื่อสารคืออะไร ภาพที่นำเสนอต้องมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลง ต้องสามารถบอกเล่าเรื่องราวในบทเพลงออกมาเป็นภาพให้ได้ชัดเจน ดังนั้นในการสร้างสรรค์ภาพจึงต้องสื่ออารมณ์และความรู้สึกให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจถึงสิ่งที่บทเพลงต้องการสื่อสาร หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการสื่อสารที่มุ่งให้คนดูเกิดความรู้สึกตามบทเพลงและสัมผัสได้ถึงเสียงเพลงในขณะที่ชมภาพนั่นเอง

“จริงๆ แล้วต้องเริ่มจากเนื้อเพลงก่อน ว่ามันบอกอะไร ประเด็นของเพลงมันคืออะไร”

(เหมันต์ เชตมี, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

“ผมคิดว่าเนื้อเรื่องจริงๆ มันก็เริ่มมาจากเนื้อเพลงนั่นแหละ พอเราได้เนื้อเรื่องแล้วเราก็จะเริ่มค้นหา เรื่องแต่ละเรื่องมันจะมีแกนของมันอยู่ เราต้องหาให้ได้ว่าบทสรุปมันคืออะไรจริงๆ แล้วเวลาที่ทำงานเราจะเริ่มจากบทสรุปก่อน แล้วย้อนทำกลับมาที่เริ่มต้น สมมติว่าตอนสรุปผู้หญิงต้องทิ้งผู้ชายทั้งสองคนเลย เราค่อยหาวิธีเดินเรื่องว่าคนพวกนี้มาเจอกันได้อย่างไร มารู้จักใครก่อนหลัง แล้วทำไปทำมาอย่างไรถึงได้มาจบแบบนี้ นี่คือวิธีคิด”

(เหมันต์ เชตมี, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

ในการสร้างสรรค์ภาพประกอบนั้นคุณเหมันต์ ได้มีวิธีคิดโดยการใช้สัญลักษณ์แทน ที่อาจเป็นในลักษณะแบบสองแง่สองงามซึ่งจะไม่นำเสนอภาพที่ล่อแหลมโดยตรง ทั้งยังพยายามหาวิธีการเล่าเรื่องแบบใหม่ๆ หากมีประเด็นใดที่เสี่ยงต่อการถูกเซ็นเซอร์ก็จะหลีกเลี่ยงไปนำเสนอในแง่มุมอื่นแต่ยังให้สื่อถึงอารมณ์นั้นๆ ตามเดิม เช่นหากต้องการจะสื่อสารออกมาในอารมณ์แบบอิโรติก ก็จะมาหาวิธีคิดว่าต้องทำภาพออกมาอย่างไรเพื่อไม่ให้น่าเกลียด ไม่ลามกอนาจาร แต่สร้างสรรค์อย่างมีศิลปะ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นการเปลี่ยนวิธีการนำเสนอแต่ยังตั้งอยู่บนพื้นฐานแนวคิดเดิมนั่นเอง

คุณรณนาท วรการ เป็นอีกคนหนึ่งให้ความสำคัญกับเนื้อหาของเพลงเป็นหลัก โดยตีความจากเนื้อหาในบทเพลงผ่านการบอกเล่าเรื่องราวทางการแสดง อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นมาจากการตีความตามเนื้อหาเรื่องราวในบทเพลงเป็นสำคัญ

“ส่วนใหญ่เนื้อหาของเพลงจะเป็นตัวกำหนดแนวภาพทั้งหมดมากกว่า”

(รณนาท วรการ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

“เราไม่ได้ใช้ตัวศิลปินในการนำเสนอ เราไม่ได้ใช้พวกเขาเป็นตัวแสดง ซึ่งมันไม่ได้สร้างผลประโยชน์ให้กับตัวศิลปินสักเท่าไร เราทำเพื่อสนับสนุนตัวเพลงของเรา คือจับเนื้อหาของเพลงที่มันเป็นเพียงแค่เสียงมาถ่ายทอดให้เป็นภาพไปด้วยอย่างมีศิลปะ เพื่อให้คนดูได้เห็นภาพชัดเจนขึ้น”

(รณนาท วรการ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตาม ปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ดังที่ได้กล่าวไปนั้นนับเป็นหลักสำคัญที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้โดยสิ้นเชิง ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอ คุณจิตชนก นิ่มแยม ได้คำนึงถึงปัจจัยและองค์ประกอบทุกอย่างโดยนำมาเชื่อมโยงเพื่อเป็นแนวทางในกระบวนการคิด ทั้งในส่วนองค์ประกอบของเพลงที่เป็นในเรื่องของดนตรี จังหวะ เนื้อหาของเพลง รวมทั้งนำเอาบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินเข้ามาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงานร่วมด้วย เช่นในเพลง “ผงาดจ้าค่าโลก” ของพาราด็อกซ์นั้นได้นำเสนอภาพของผู้หญิงที่มีศีรษะเป็นปลาหมึก ซึ่งมาจากการสังเกตภาพของมือเบสของวง เนื่องจากในการสร้างสรรค์ผลงานคุณจิตชนกต้องการสื่อสารออกมาให้ตรงกับตัวศิลปินให้มากที่สุด ดังนั้นปัจจัยที่นอกเหนือจากองค์ประกอบทางด้านดนตรีแล้ว การสื่อสารให้ตรงกับความเป็นตัวของศิลปินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่คำนึงถึงควบคู่ไปด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่นเพลง “ผงาดจ้าค่าโลก” ของพาราด็อกซ์ที่คุณจิตชนกเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอเพลงนี้ ซึ่งเธอได้กล่าวถึงแนวคิดในการนำเสนอภาพของเพลงนี้ไว้ว่า

“จริงๆ แล้วตอนที่คิดไม่ได้คิดถึงเรื่องลามกเลย เพราะว่าเนื้อเพลงเขียนมาตีความๆ อยู่แล้ว เป็นเพลงที่ให้กำลังใจมากๆ แต่ด้วยการเล่นคำไปๆ มาๆ ตามสไตล์พาราด็อกซ์ มันก็เลยทำให้โดนเซ็นเซอร์เรื่องเนื้อร้องไป แล้วที่เราทำให้ภาพพาราด็อกซ์ออกมาเป็นสไตล์ชบวนการ ก็เพราะว่าเนื้อเพลงเป็นแนวให้กำลังใจ ซึ่งออกมาในช่วงที่สังคมกำลังมีปัญหาเยอะ ก็เลยคิดให้พาราด็อกซ์เป็นชบวนการ ทั่วโลกไปซะเลย มีหน้าที่ลงมาเล่นดนตรีเพื่อให้กำลังใจคนอื่นๆ โดยมีผู้หญิงหัวปลาหมึกเป็นหัวหน้าชบวนการ”

(จิตชนก นิ่มแยม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

ในส่วนของภาพผู้หญิงศีรษะปลาทูที่ใสบิกินีในเพลง “ผงดั่งจำค่าโลก” นั้นคุณจิตชนกได้นำมาจากการสังเกตภาพของศิลปิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการสื่อให้ตรงกับความเป็นตัวศิลปินให้มากที่สุดนั่นเอง

“จริงๆ มันมาจากภาพสเก็ตของสองมือเบสของวง เป็นภาพประหลาดๆ ซึ่งเราก็ต้องการทำงานให้เป็นไปตามสิ่งที่เขาคิดด้วย อยากทำให้ตรงกัน ส่วนเรื่องชุดเราก็คิดมาหลายชุดนะ ชุดท้ายก็มาลงที่ชุดนี้ ซึ่งจริงๆ ก็ไม่ได้ไปแค่ออกเซ็กซี่ชนิดๆ เท่านั้นเอง แต่ด้วยความที่นางแบบในตอนถ่ายหุ่นอ้วนมากๆ ก็เลยออกมาเป็นแบบนี้ ซึ่งถ้าเป็นคนผอมก็คงไม่มีปัญหาอะไร เราก็พยายามใช้หลายๆ วิธีช่วยแล้ว ทั้งเรื่องแสงอะไรต่างๆ แต่ก็ยังออกมาเป็นแบบนี้แหละ”

(จิตชนก นิ้มแย้ม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแนวทางในการอ้างอิงเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วผู้กำกับหลายท่านมักนำปัจจัยทางด้านต่างๆ มาเชื่อมโยงในกระบวนการความคิดอย่างสัมพันธ์ต่อเนื่องกันจนยากที่จะแยกความสัมพันธ์เหล่านั้นออกจากกันได้อย่างชัดเจน เช่นในแนวคิดของคุณรัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัยที่มีวิถีคิดหลักๆ คือพยายามนำเสนอภาพออกมาอย่างมีศิลปะให้มากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสวยงามของภาพและองค์ประกอบต่างๆ ภายในภาพ โดยเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวศิลปินและโจทย์ที่ได้รับรวมทั้งคำนึงถึงองค์ประกอบของเพลงนั้นๆ ควบคู่ตามไปด้วย

“เริ่มคิดจากตัวนักร้อง จากภาพลักษณะที่ทางค่ายเพลงต้องการนำเสนอ ก่อนพอมารวมกับลักษณะเพลงป๊อป ความคิดของเรามันก็จะพุ่งออกมาเป็นภาพ...”

(รัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“จริงๆ แล้วเรื่องของฉากในฉบับในเทคนิคนี้ไม่ค่อยมีปัญหาเท่าไร เพราะเราพยายามจะเสนอออกมาในรูปแบบที่สวยงาม ให้ภาพและมุมมองที่สวยงาม มีความเป็นศิลปะแทรกอยู่ตลอด เราคิดว่าถ้าเสนอออกมาให้มันสวยงาม อย่าเสนอออกมาในแง่ที่มันดูจืดก็จะไม่มีปัญหา แล้วมันก็เป็นอย่างนั้นจริงๆ”

(รัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

คุณรณนาท วรการ เป็นอีกคนหนึ่งที่น่าเอาปัจจัยองค์ประกอบต่างๆ มาผสมผสานรวมเป็นแนวคิดเข้าด้วยกัน ทั้งในเรื่ององค์ประกอบของเพลง และภาพลักษณ์ของศิลปิน โดยผ่านการนำเสนอในลักษณะประเด็นที่สะท้อนถึงแง่มุมต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการเล่าเรื่องและสร้างสรรค์ผลงาน

“ก็จะพยายามตอบโจทย์ของเพลงก่อนเลย ต่อมาก็ต้องตอบโจทย์ของตัวศิลปิน ยกตัวอย่าง ถ้าปาน ธนพรเป็นปากจัดแบบผู้หญิง ไฮเปอร์ก็จะเป็นปากจัดแบบผู้ชาย แต่ที่นี้เวลาที่ทำมิวสิควิดีโอเราก็พยายามตอบสังคมในปัจจุบันนั้นด้วยว่ามันเป็นอย่างไร คล้ายๆ กับเป็นกระจกที่ใจสะท้อนเรื่องต่างๆ ที่เห็นอยู่รอบๆ ตัวเรา”

(รณนาท วรการ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผู้กำกับบางท่านที่ให้ความสำคัญกับปัจจัยในส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นพิเศษ แต่ในภาพรวมแล้วก็ไม่ได้ละทิ้งปัจจัยองค์ประกอบในส่วนอื่นๆ ไป เช่นในกรณีของคุณสกุล เตียเจริญที่จะคำนึงถึงแนวของเพลงเป็นหลัก แต่กระนั้นก็ยังให้ความสำคัญกับลักษณะและความต้องการของศิลปินควบคู่กันไปด้วย เช่นในมิวสิควิดีโอเพลง “สวีสวีคลับ” ที่คุณสกุลได้ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับร่วมอยู่นั้น มีแนวความคิดที่เริ่มมาจากความคิดของตัวศิลปินก่อน (ใจอ๊อบบอย) ที่ต้องการให้มีภาพนางแบบใส่บิกินีหลายๆ คนมารวมกัน แล้วทางผู้กำกับจึงได้ใส่เรื่องราวลงไป ซึ่งก็เป็นการสวมบทบาทให้กับตัวแสดง โดยนำเรื่องราวของ”บ้านทรายทอง”มาประยุกต์ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับแนวของเพลงและ Character ของศิลปินนั่นเอง

1.2 รูปแบบการนำเสนอ

เป็นผลเนื่องมาจากการตีความในโจทย์ที่ได้รับจากบริษัทเพลงประกอบกับลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์ผลงานแต่ละคนที่มีแนวคิดในการนำเสนอออกมาเป็นรูปแบบที่ต่างกัน โดยสามารถสรุปได้เป็น 2 รูปแบบหลัก ดังนี้

- 1) แบบเป็นเรื่องราว จะมีการดำเนินภาพเป็นเนื้อเรื่องตามเนื้อหาของบทเพลง หรือเป็นการอ้างอิงเรื่องราวมาจากบทเพลง โดยส่วนมากแล้วผู้กำกับมักจะมุ่งเน้นที่การสร้างภาพให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลงเป็นหลัก แต่ในบางกรณีอาจเป็นการสร้างเรื่องราวขึ้นมาใหม่ทั้งหมดโดยไม่สัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลงก็เป็นได้

ผู้สร้างสรรค์ที่นิยมนำเสนอในรูปแบบนี้มักมีแนวคิดเพื่อต้องการให้ภาพที่นำเสนอออกมาเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนบทเพลง โดยเป็นการบอกเล่าและถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ผ่านทางภาพประกอบเหล่านั้น ทั้งนี้คุณหมั่นต์ เชนมี มองว่ามีวิศวิดีโอที่ดีควรนำเสนอเรื่องราวตามเนื้อหาของบทเพลงเป็นสำคัญ

“เราต้องไม่ลืมว่าการทำมิวสิควิดีโอนี้ต้องให้ได้ยินเพลงด้วย เพราะว่าเราจะขายเพลง เราไม่ได้ขายเนื้อเรื่อง”

(หมั่นต์ เชนมี, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้คุณรณนาท วรรณกร เป็นอีกท่านหนึ่งที่นิยมการนำเสนอในรูปแบบที่เป็นเรื่องราว ได้มีแนวคิดที่น่าสนใจถึงการสร้างเรื่องราวเหล่านั้น โดยมีลักษณะการสร้างเรื่องราวที่มุ่งสะท้อนถึงประเด็นต่างๆ ในสังคมจากการตีความในเนื้อหาของบทเพลง ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงปัญหาที่พบในสังคม เช่น ค่านิยมในเรื่องของรักร่วมเพศ ความรุนแรงต่างๆ เป็นต้น

“จริงๆ แล้วความตรงไปตรงมาของเราก็คือว่าเราแค่อยากจะทำเรื่องที่มีมันอยู่จริงๆ ในสังคมขณะนั้นโดยที่ไม่ปิดบังเท่านั้นเอง”

(รณนาท วรรณกร, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

- 2) แบบไม่เป็นเรื่องราว เป็นการนำเสนอเพื่อต้องการสื่อสารทางอารมณ์เป็นสำคัญ โดยสร้างภาพจากการตีความตามอารมณ์ของบทเพลงหรือแนวเพลงนั้นๆ ซึ่งส่วนมากต้องการนำเสนอในแง่มุมมองที่แปลกใหม่และพยายามสร้างจุดเด่นให้เป็นที่น่าจดจำ ตามลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้างสรรค์แต่ละคน

คุณอลงกต เอื้อไพบูลย์ มีแนวคิดในการสร้างงานโดยพยายามสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมามีความโดดเด่น สามารถสื่อแนวคิดที่ต้องการนำเสนอ และสร้างโทนของงานออกมาให้ได้มากที่สุด คือทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจสิ่งที่ต้องการนำเสนอตั้งแต่แรกที่ได้ดู โดยในการนำเสนอภาพนั้นจะเน้นการสื่อสารในเรื่องของ Concept ที่ต้องการมากกว่าเป็นการเล่าเรื่องตามเนื้อหาของเพลง ดังนั้นงานที่นำเสนอออกมาจึงไม่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเนื้อหาของเพลงมากนัก แต่จะเน้นที่ความรู้สึกเมื่อผู้ชมได้รับชมแล้วสามารถสัมผัสได้ทันทีถึงอารมณ์และ Concept ที่ต้องการจะนำเสนอออกมา

"มิวสิควิดีโอที่เราทำนั้นตั้งใจจะสื่อสารเรื่องของ Concept มากกว่าให้เป็นเรื่องราว คือพยายามทำอย่างไรก็ได้ให้คนดูได้ดูเพลงแล้ว 5 วินาทีก็รู้ได้เลยว่าเราต้องการเล่าเรื่องอะไร เราต้องการเล่าในโทนไหน"

(อลงกต เอื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

"ผลงานของเราจะเน้นที่อารมณ์เป็นหลัก เราจะไม่ใช้การเล่าเรื่อง สมมติว่าถ้าเพลงร้องว่า "ทำไมเธอไม่โทรมาหา" เราจะไม่ได้เดินเรื่องด้วยการค่อยๆ มองหรือเอื้อมมือไปที่โทรศัพท์ แต่เราจะแค่ให้ผู้ชายคนหนึ่งยืนเหงาๆ เราเน้นที่อารมณ์มากกว่า เราคิดว่าเรารู้สึกอย่างไร และเราจะถ่ายทอดออกมาให้คนดูรู้สึกได้อย่างไรมากกว่า"

(อลงกต เอื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

"โดยปกติคนทำมิวสิควิดีโอก็จะนึกถึงว่าอยากให้ออกมาเป็นผลงานที่ทำออกมาเป็นที่พูดถึง เป็น Talk of the town ภาพหรืออะไรต้องแรงเพื่อจะได้มีคนสนใจ เหมือนตั้งใจให้มีวิธีคิดไว้แล้วว่าภาพที่ออกมาจะต้องให้คนสนใจมากๆ แบบว่าออกมาต้องเบ๊ยย! ซึ่งพอจะโดนเซ็นเซอร์ก็ค่อยว่ากันอีกที แต่ส่วนใหญ่คนทำมักจะมองว่ามันเป็นศิลปะมากกว่าไม่ได้ตั้งใจจะให้สอนอะไร เพียงแต่ว่ามองกันคนละมุมเลยไม่เข้าใจกัน"

(ชัชวาล อริยศรีวัฒนา, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551)

“เราจะทำอย่างไรให้งานของเรามันแตกต่างจากคนอื่น ๆ ให้คนที่ได้ดูแล้ว
พูดถึงอีก ไม่ใช่ทำให้คนดูครั้งเดียวแล้วก็ลืม พอครั้งที่สองก็ไม่อยากดูอีก แต่ต้อง
ให้คนเขาดูแล้วรู้สึกจำได้ตั้งแต่ครั้งแรก พอได้ดูครั้งหนึ่งแล้วก็อยากดูครั้งต่อไป”
(อลงกต เอื้อไพฑูริย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้กำกับมิวสิควิดีโอที่มีแนวคิดในการสร้างสรรค์งานที่อิงกับเนื้อหาของเพลงเป็นหลักนั้น มักจะมีรูปแบบการนำเสนอผลงานออกมาในลักษณะที่เป็นเรื่องราวมากกว่าผู้ที่อิงกับภาพลักษณ์ของศิลปินหรือผู้ที่อิงกับแนวของเพลง ในทางกลับกัน ผู้ที่นำเสนอในรูปแบบที่ไม่เป็นเรื่องราวก็มักจะอิงกับภาพลักษณ์ของศิลปินหรือแนวเพลงเป็นสำคัญ

2. ปัจจัยและหลักเกณฑ์ที่ส่งผลต่อการนำเสนอรูปแบบเนื้อหาของงาน

จากแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอของผู้กำกับท่านต่างๆ นั้น พบว่าได้มีปัจจัยทางด้านต่างๆ ที่เข้ามาเป็นกรอบแนวคิดและหลักเกณฑ์ในการสร้างสรรค์และนำเสนอผลงาน โดยสามารถแบ่งออกได้เป็นปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่

1.) ปัจจัยทางการตลาด

ปัจจัยทางการตลาดนับเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในปัจจุบัน เนื่องจากปัจจุบันการแข่งขันมีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้น จึงทำให้บริษัทเพลงต้องการสร้างภาพลักษณ์ของศิลปินให้มีความโดดเด่นและเป็นที่สะดุดตาแก่ผู้รับชมให้มากที่สุด ดังนั้นมิวสิควิดีโอจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำหน้าที่ตอบโจทย์ความต้องการของบริษัทเพลง จึงส่งผลให้การสร้างสรรค์มุ่งเน้นไปที่การสร้างภาพลักษณ์ศิลปินโดยนำเสนอภาพเพื่อดึงดูดให้ผู้ชมเกิดความสนใจและสร้างความจดจำให้ได้มากที่สุด

คุณจิตชนก นิมแยม มีหลักเกณฑ์ในการสร้างสรรค์งานโดยคำนึงถึงโจทย์ที่ได้รับมาจากทางบริษัทเพลงเป็นหลัก ซึ่งเป็นในเรื่องของทิศทางการตลาดที่ต้องการให้นำเสนอในแนวใด ประกอบกับแนวคิดส่วนตัวที่ตีความจากเนื้อหาบทเพลงรวมทั้งภาพลักษณ์ของศิลปินแต่ละคน โดยพยายามสร้างแนวคิดให้อยู่ในกรอบความเหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ทั้งต่อสังคมและต่อการถูกเซ็นเซอร์

"เดี๋ยวนี้ผู้บริหารค่ายจะเน้นย้ำอยู่เสมอว่าค่าซื้อสื่อในการออนแอร์แต่ละครั้งจะแพงมาก ดังนั้นต้องใช้เวลาให้คุ้มค่าที่สุด ภาพที่จะแพรร่อกไปต้องเป็นภาพที่แรง สร้างการจดจำให้ได้ ให้คนสะดุด ให้โดดเด่นคุ้มค่ากับราคา นั้นหมายความว่าบางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องเข้ากับตัวเพลงก็ได้ แต่ต้องทำให้เป็นข่าว ทำให้คนดูพูดถึงให้มากที่สุด อีกวัตถุประสงค์หนึ่งก็คือการทำให้ตัวศิลปินดูดี สมมติว่านักร้องดูไม่ดี ก็ต้องมานั่งแก้ปัญหาให้นักร้องดูดีให้ได้"

(จิตชนก นิ้มแย้ม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

คุณชัชวาล อริยศรีวัฒนา มองว่าปัจจัยทางด้านการตลาดได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดรูปแบบเนื้อหาของงาน ดังนั้นในการนำเสนอผลงานจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงทิศทางการตลาดประกอบด้วย ซึ่งเป็นในรูปแบบของการวาง Concept ของศิลปินจากบริษัทเพลงมาก่อน แล้วผู้กำกับจึงมีหน้าที่ในการนำเสนอภาพลักษณ์และ Concept เหล่านี้ในแนวคิดแบบต่างๆ โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการเซ็นเซอร์ควบคู่ไปด้วย

"ในช่วงหลังการตลาดจะออกไปในทางเซ็กซี่เยอะ เพราะว่าทำแล้วมันประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้นในเมื่อการตลาดมันนำไป ดังนั้นคนทำมิวสิกวิดีโอก็ต้องคิดว่าจะถ่ายทอดความเซ็กซี่อย่างไรเพื่อไม่ให้โดนเซ็นเซอร์ ก็เลยต้องทำการบ้านพอสมควรว่าจะต้องถ่าย Shot ไหนอย่างไร"

(ชัชวาล อริยศรีวัฒนา, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551)

"ปัจจัยแรกมันมาจากโจทย์ของทางค่ายเพลงก่อนเลย เขาต้องการให้ผลงานที่ออกมามีผลต่อกลุ่มเป้าหมาย เป็นที่จดจำได้ง่าย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของเขาก็คือคนที่โตหน่อย ชอบความบันเทิง เทียบกลางคืน เพราะฉะนั้นเรื่องราวอะไรต่างๆ ก็ต้องเป็นเรื่องของคนกลางคืน..."

(รัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

คุณอลงกต เอื้อไพบุลย์ มีความคิดเห็นที่ว่าปัจจัยและหลักเกณฑ์ในการสร้างสรรค์ผลงานนั้นขึ้นอยู่กับทำให้โจทย์ของทางบริษัทเพลงว่ามีการกำหนดภาพลักษณ์ของศิลปินอย่างไร และต้องการใช้มิวสิกวิดีโอเพื่อสร้างภาพลักษณ์ศิลปินให้เป็นที่จดจำในทิศทางใด เนื่องจากหน้าที่หลักของมิวสิกวิดีโอคือเพื่อเป็นการโปรโมทเพลงและศิลปินให้ผู้ชมได้รู้จัก ในการสร้างสรรค์งานจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ รวมทั้งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของเพลงนั้นๆ ซึ่งถ้าเป็นเพลง

เดียวกันแต่ต่างศิลปินภาพของมิวสิควิดีโอที่สื่อออกมาก็จะเป็นไปในคนละรูปแบบกัน สรุปคือต้องนำเสนอเพื่อตอบโจทย์ทางบริษัทได้ภายใต้แนวคิดการสร้างสรรค์ของตัวเอง

“ถ้าเป็นกรอบที่เกี่ยวกับเนื้อหางานจริงๆ ก็อยู่ที่โปรดิวเซอร์ เขาจะดูออกว่าศิลปินเขาไปได้แค่ไหน แรงได้แค่ไหน เหมาะกับอะไร เรื่องความสามารถ เฉพาะตัวของศิลปินก็ด้วยโปรดิวเซอร์จะต้องรู้ว่าศิลปินของตัวเองมีความสามารถแค่ไหน ต่อมาก็หน้าที่ของเรา ที่ต้องทำให้ความสามารถที่เขาอยู่เท่านั้น ออกมาให้ดูดีให้ได้”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

นอกจากปัจจัยทางด้านการตลาดที่เป็นส่วนสำคัญในการกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอแล้ว ปัจจัยทางด้านงบประมาณก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการนำเสนอผลงานด้วย เช่นในทรรศนะของคุณสกล เตียเจริญ และคุณรัชตะสมบัติไพบุลย์ชัย ที่ได้ให้ความสำคัญถึงปัจจัยทางด้านงบประมาณในฐานะเงื่อนไขของการผลิตมิวสิควิดีโอ ดังนี้

“จริงๆ แล้วผู้กำกับทุกคนมัน Need หหมดแหละ จะมีภาพในหัวอยู่แล้วว่าจะต้องออกมาเป็นแบบนี้แบบนั้น แต่ด้วยปัจจัยหลายๆ อย่าง อย่างเช่นโปรดิวเซอร์อาจจะบอกว่าแค่นี้พอแล้ว หรือเรื่องงบประมาณ ซึ่งสำคัญมาก ก็จะเป็นตัวกำหนดด้วยเหมือนกัน ถ้าเราเปรียบเทียบงบมิวสิควิดีโอของเรากับของต่างประเทศ จะเห็นเลยว่างบของเราจะจกมาก ไม่น่าเชื่อว่าจะทำได้ ผู้ผลิตทุกคนก็อยากหมดแหละ แต่ด้วยงบที่จำกัดก็เลยต้องพยายามคิดให้มากกว่าจะทำอย่างไรให้ศิลปินโดดเด่นขึ้นมาได้ภายใต้งบแค่นี้”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

2.) เงื่อนไขทางสังคม

คุณهمتั้นต์ เขตมี มีหลักเกณฑ์ในการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอโดยคำนึงถึงเงื่อนไขและข้อจำกัดทางสังคมเป็นหลัก โดยเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมความเป็นไทยที่จำเป็นต้องเข้าใจ เพื่อให้การสร้างสรรค์ผลงานที่ออกมาจะได้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมโดยไม่เป็นการทำลายสังคม

“เราถือว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่จะคิดที่จะฝันอะไรก็ได้ เพียงแต่มั่นอยู่ที่ว่าเราอยู่ในสังคมไหน ถ้าเราอยากจะทำแบบเมืองนอกก็ย้ายไปอยู่เมืองนอกซะสิ เพราะว่ามันเป็นไปได้ในสภาพสังคมไทย เราจำเป็นจะต้องยอมรับกฎนี้ไม่ใช่ไปปากประกาศว่าเราไม่มีสิทธิ์จะทำอะไรเลยเหวอ มันไม่เกี่ยว เพราะว่าคุณอยู่เมืองไทย ถ้าคุณอยากทำอะไรที่มันไปสุดโต่งก็ต้องไปอยู่เมืองนอก ถ้าอยากจะทำกันเลือดสาดก็ไปอยู่ฮ่องกงโน่น เมืองไทยมันทำไม่ได้เขาต้องเข้าใจข้อนี้ก่อน”

(เหม็นต์ เซตมี, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

คุณสกล เตียเจริญ มีหลักเกณฑ์ในการสร้างงานโดยคำนึงถึงหลาย ๆ ปัจจัยประกอบกัน ทั้งความต้องการของศิลปิน แนวเพลงและดนตรี รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ศิลปินนักร้อง โดยในการสร้างสรรค์งานนั้นบางครั้งก็อาจต้องการที่จะนำเสนอภาพและประเด็นบางอย่างที่ค่อนข้างแรงสำหรับสังคมไทย แต่ด้วยเงื่อนไขหลายประการของความเป็นวัฒนธรรมไทยที่ยังคงเป็นกรอบและเป็นแนวทางทำให้ต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ในการสร้างสรรค์ผลงานร่วมด้วย

“เพลงแบบไทยๆ ก็จะมีรูปแบบของมันอยู่แล้ว จะมีเส้นของมันอยู่ เราทำได้อย่างมากก็แค่เต้น ๆ ไชว ๆ ไม่สามารถทำอะไรที่มันแรง ๆ มากๆ ได้อย่างที่ฝรั่งเขาทำกัน อย่างเพลง Hip-Hop บ้านเรากับบ้านเขามันก็ต่างกันแล้ว วัฒนธรรมก็ต่างกัน”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ คุณเอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข ยังกล่าวถึงการเซ็นเซอร์ในฐานะที่เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งให้กับการสร้างงานของตน โดยมองว่าการเซ็นเซอร์เนื้อหาต่างๆ นั้นมีผลต่อแนวคิดพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเล่าเรื่องที่ต้องการสะท้อนความเป็นจริงในสังคม หรือกรณีที่ต้องการนำเสนอเนื้อหาในบางประเด็นที่เสี่ยงต่อการถูกเซ็นเซอร์ ซึ่งจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอเพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายเกณฑ์ต่างๆ จนบางครั้งทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับบริบทของเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารออกไป

“ถ้าจะพูดถึงในเรื่องของเซ็นเซอร์เป็นปัจจัยที่ทำให้ความคิดของเราบีบลง ฟังมองว่ามันมีเยอะเพราะฟังมองว่าคนกินเหล้ามันไม่ผิด คนฆ่าตัวตายไม่ผิด คน คีบบุหรี่ยี่ก็ไม่ผิด สมมติว่ามันเป็นเพลงอกหักมันก็ต้องเข้าฝับบสิ แล้วเข้าฝับบจะให้มัน ไปกินน้ำ มันก็ไม่ใช่ไง เพราะฉะนั้นฟังมองว่ามันเป็นข้อจำกัด เพราะฉะนั้นถ้ามันมี ความชอบธรรมเกิดขึ้นแล้วอยู่ๆ ต้องให้กินน้ำ มันก็คือความไม่สมจริงไง หนึ่ง- ภาพยนตร์มันคือความสมจริง ในเมื่อความสมจริงไม่เกิดมันก็ไม่มีความน่าเชื่อถือ เกิดขึ้นอันนี้คือข้อจำกัด แล้วฟังมองว่าถ้าระบบเซ็นเซอร์มันกว้างกว่านี้มันก็จะทำ ให้หลายๆสิ่งหลายๆอย่างมันสามารถ Create ได้มากกว่านี้”

(เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเงื่อนไขและหลักเกณฑ์ต่างๆ ของการเซ็นเซอร์ที่ได้เข้ามาเป็น กรอบและข้อจำกัดในการสร้างสรรค์และนำเสนอผลงานทางสื่อโทรทัศน์ของปกติ จึงส่งผลให้ฝ่าย ผู้ผลิตมีวิธีคิดเพื่อแก้ไขปัญหาโดยการผลิตผลงานมิวสิกวิดีโอเพลงเดียวกันออกมาเป็นสองเวอร์ชัน ทั้งนี้เพื่อใช้ในการส่งตรวจเซ็นเซอร์และแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ช่องปกติหนึ่งเวอร์ชัน และอีก หนึ่งเวอร์ชันเพื่อสำหรับแพร่ภาพทางเคเบิลทีวีโดยเฉพาะ หรือในผู้ผลิตบางรายอาจนำเสนอใน รูปแบบของคาราโอเกะร่วมด้วย ซึ่งมีวสิกวิดีโอทั้งสองเวอร์ชันนี้มีลักษณะรูปแบบและการดำเนิน เรื่องที่เหมือนกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียดที่เป็นภาพหรือเนื้อหาประเด็นที่ทางฝ่ายผู้ผลิตคาด ว่าเสี่ยงต่อการถูกเซ็นเซอร์

“...เราก็ต้องมานั่งคิดแล้วว่าภาพที่อยู่ในความคิดของเราที่เรา

ตีความหมายออกมานี้จะโดนเซ็นเซอร์ไหม ถ้าคิดว่าจะโดนเราก็ถ่ายเผื่อเอาไว้ เพื่อทดแทนจริงๆ แล้วจากประสบการณ์เราก็พอจะรู้อยู่แล้วว่าทำอะไรถึงจะโดน ทำอะไรถึงจะไม่โดน พอเราเริ่มระวังได้แบบนี้แล้วเราก็จะมีวิธีแก้ไขเอาไว้รองรับ เดียวนี้มันมีวิธีการแก้ไขอีกอย่างหนึ่งก็คือการทำมิวสิกวิดีโอเรื่องเดียวกันให้เป็น สองเวอร์ชันไปเลย แต่เนื้อเรื่องยังเหมือนกันนะ เพียงแต่เราจะทำเวอร์ชันแรก ให้เป็นในแบบที่เราต้องการเลย สำหรับออนแอร์ในเคเบิลแน่ๆ ละ ส่วนเวอร์ชันที่ สองก็จะปรับลดความแรงลงมา คือเอาไว้สำหรับให้ผ่านการเซ็นเซอร์จากฟรีทีวี แน่ๆ อะไรที่คิดว่ามันเสี่ยงเราก็จะไม่ใส่เอาไว้เลย แล้วเราก็ส่งเวอร์ชันแรกไปให้ฟรี ทีวีเขาตรวจก่อน ถ้าไม่ผ่านจริงๆ แบบที่เราคาดเอาไว้ เราค่อยส่งเวอร์ชันสองให้ เขาแทน”

(รัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“...เพลงที่โดนเซ็นเซอร์ไม่ให้ออนแอร์ เช่น Reality จะทำเป็นสองเวอร์ชัน คือ Unseen กับ On Air คือแบบว่าจะทำเตรียมไว้พร้อมกันเลยสองเวอร์ชัน เพราะรู้อยู่แล้วว่าจะต้องโดนเซ็นเซอร์แน่ๆ ก็จะทำส่งค่ายทั้งสองอัน อันหนึ่งเอาไว้ฮือฮา อีกอันหนึ่งเอาไว้ตรวจ...”

(อลงกต เชื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

“เรื่องเซ็นเซอร์นี้เดี๋ยวนี้ทางค่ายก็ให้เราเป็นคนเซ็นเซอร์ก่อนเลย เหมือนกัน อย่างเช่นเพลงหลอมละลายของ Sweet Mullet ที่มีฉากที่นางเอกตัวเปียก แล้วก็ฉากที่เห็นสะดือ ฯลฯ อันนี้เรามีตัวอย่างจากงานของคนอื่นๆ มาก่อนแล้วในเรื่องของสะดือ ซึ่งทางกองเซ็นเซอร์เขาเห็นว่ามันไปก็เลยต้องโดนทำเบลอเฉพาะที่สะดือ กับเพลงหลอมละลายเราก็เลยทำขึ้นมา 2 เวอร์ชันเลย ก็คือขึ้นที่คิดว่าผ่านการเซ็นเซอร์แน่ๆ แล้วก็ขึ้นที่เราคิดว่าจะออนแอร์ทางเคเบิลทีวีอย่างเดียว”

(จิตชนก นิมแยม, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

3. แนวโน้มการสร้างสรรคมีวสิคิวิดีโอเพลงไทยสากลในอนาคต

จากทรรชนะของกลุ่มผู้สร้างผลงานมีวสิคิวิดีโอทั้ง 8 คน พบว่าแนวโน้มการสร้างสรรคมีวสิคิวิดีโอเพลงไทยสากลในอนาคตนั้นจะขึ้นอยู่ที่กระแสสังคมเป็นหลัก โดยผู้สร้างสรรคแต่ละคน มีทรรชนะต่อแนวโน้มอันเนื่องมาจากกระแสสังคมในมุมมองที่ต่างกันออกไป โดยสามารถแบ่งได้เป็นสามแนวทาง ดังนี้

1.) มีการนำเสนอในประเด็นที่ล่อแหลมและรุนแรงมากยิ่งขึ้น

มีแนวโน้มการนำเสนอเนื้อหาที่มีความล่อแหลมและรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตสามารถเลือกนำเสนอผ่านทางสื่อทางเลือกอื่นๆ ที่ไม่ต้องถูกเซ็นเซอร์ได้ เช่น อินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี ฯลฯ ซึ่งสามารถนำไปเผยแพร่ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ทั้งยังง่ายต่อการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นการนำเสนอผ่านสื่ออื่นๆ จึงเป็นทางเลือกที่แพร่หลายในวงการผู้ผลิต เนื่องจากสามารถนำเสนอผลงานได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเซ็นเซอร์แต่อย่างใด

“คิดว่ารูปแบบและเนื้อหาไม่มีทางที่จะเบาลงแน่มีแต่จะแรงขึ้นเรื่อยๆ ที่บอกว่าแรงขึ้นหมายถึงว่าผู้ผลิตคงจะพยายามบอก Character ของศิลปินที่มันชัดเจนมากขึ้น เพราะว่าการแข่งขันมันสูงขึ้น นักร้องใหม่ๆ ที่ออกมาแล้วไม่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์จริงๆ ก็จะอยู่ไม่ได้ คนก็จะไม่จำ ไม่สนใจ ผู้ผลิตจะพยายามทำให้นักร้องน่าสนใจที่สุด อย่างน้อยๆ ถ้าหากได้ดูมิวสิควิดีโอแค่ครั้งเดียวก็ต้องให้มันกระแทกตากระแทกใจเอาไว้ก่อน ซึ่งพอมันเป็นแบบนี้แล้ว ความแรงแม้ที่จะต้องเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เพื่อให้เกิดการจดจำไป ไม่ว่าจะจำในแง่ไหนก็ตามก็ต้องให้คนดูเขาสะดุดและพุดถึงเอาไว้ก่อน”

(รัชตะ สมบัติไพบูลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“เดี๋ยวนี้คนดูเว็บแคมก็ถือเป็นเรื่องธรรมดา ไม่เหมือนเมื่อก่อน เมื่อก่อนเราดูหนังสือไปเห็นกางเกงในทีก็ตื่นเต้นแล้ว ก็เขินแล้ว เดี่ยวนี้ดาราโชว์อิม โชว์ชุดว่ายน้ำกันเป็นว่าเล่น หนังสือพวกแพรว, อิมเมจ ก็โชว์ชุดว่ายน้ำกันอย่างกับหนังสือไป เราก็เลยคิดว่าอีกหน่อยคงทำงานสบายขึ้น”

(อลงกต เชื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

คุณอลงกต เชื้อไพบูลย์ มีความเห็นว่าแนวโน้มของมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลนั้นจะมีความสัมพันธ์กับสังคมปัจจุบัน ซึ่งอาจมีความแรงขึ้น เป็นไปตามกระแสสังคม เนื่องจากปัจจัยหลายๆ ด้านที่ผลักดันให้งานมิวสิควิดีโอต้องตามติดกระแสสังคมไปด้วย ในขณะที่เดียวกันประชาชนผู้รับสารก็มีความคิดที่เปิดกว้างต่อประเด็นเรื่องต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ผู้กำกับจึงต้องสร้างงานให้สอดคล้องกับกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

ในทรรศนะส่วนตัวของคุณจิตชนก นิ้มแย้มแล้วคิดว่าการที่จะนำเสนองานผ่านสื่อโทรทัศน์ช่องปกตินั้นจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณค่อนข้างสูง ดังนั้นผลงานที่ทำออกมาจึงควรให้คุ้มค่ากับงบประมาณที่เสียไป ซึ่งคิดว่าคนที่ทำมิวสิควิดีโอส่วนใหญ่ในอนาคตคงนำเสนอผลงานออกมาในทิศทางที่แรงขึ้นเป็นไปตามกระแสสังคมเพื่อสนองตอบกลุ่มเป้าหมายให้ได้มากที่สุด

2.) มีการนำเสนอในประเด็นที่ล่อแหลมและรุนแรงลดน้อยลง

แม้ว่าผู้ผลิตบางคนจะมีแนวโน้มการสร้างสรรค์ผลงานตามกระแสความแรงในสังคมก็ตาม แต่สำหรับผู้ผลิตบางรายแล้วกลับมองในเรื่องของปัจจัยทางด้านงบประมาณที่จำกัด รวมทั้งความยุ่งยากในขั้นตอนการแก้ไข เนื่องจากการนำเสนอมิวสิควิดีโอทางสถานีโทรทัศน์ช่องปกตินี้มีค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง ประกอบกับผู้กำกับมิวสิควิดีโอส่วนใหญ่ไม่ได้สังกัดบริษัทเพลง เป็นการทำงานอิสระ ดังนั้นทางฝ่ายผู้ผลิตทั้งในส่วนของบริษัทเพลงและผู้กำกับจึงพยายามลดความเสี่ยงต่อการถูกเซ็นเซอร์ จึงเกิดแนวความคิดการสร้างสรรค์ในแง่มุมอื่นๆ ในการนำเสนอภาพเพื่อสามารถใช้ทดแทนประเด็นเนื้อหาที่ล่อแหลมต่อการถูกเซ็นเซอร์ เช่น การใช้สัญลักษณ์แทน การเล่าเรื่องในแง่มุมที่แปลกใหม่ออกไป

คุณเหมันต์ เขตมี มีความคิดเห็นว่าการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอในอนาคตจะมีแนวโน้มในการนำเสนอภาพความรุนแรงและประเด็นที่เสี่ยงต่อการถูกเซ็นเซอร์น้อยลง แม้ว่าในผู้กำกับบางคนนี้อาจจะยังมีแนวคิดที่ล่อแหลมอยู่ แต่ปัจจัยทางด้านงบประมาณค่อนข้างมีจำกัดซึ่งทำให้เจ้าของเงินทุนคงไม่ยอมเสี่ยงในจุดนี้ ดังนั้นจึงมองว่ามิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในอนาคตคงไม่มีแนวโน้มในการนำเสนอเนื้อหาที่เสี่ยงต่อการถูกเซ็นเซอร์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากฝ่ายผู้ผลิตจะเริ่มมีความระมัดระวังมากขึ้น

“ช่วงนี้ก็ไม่ค่อยจะมีเพลงที่โดนเซ็นเซอร์แล้ว อย่างไรก็ตามทำก็ไม่อยากที่จะเอามาแก้ไขยุ่งยาก ผู้ผลิตมิวสิควิดีโอเดี๋ยวนี้ก็เป็น freelance กันเกือบหมดแล้ว ถ้างานยิ่งโดนแก้ก็จะยิ่งไม่ได้เงินกันเข้าไปใหญ่ ถ้าเป็นอย่างเมื่อก่อนก็ใช่ อย่างเกิร์ลลี่เบอร์รี่ ที่ต้องการให้คนพูดถึงเยอะๆ โดนเซ็นเซอร์เลยยิ่งดี แต่เดี๋ยวนี้ไม่มีใครเสี่ยงทำวงลักษณะนี้ออกมาอีกแล้ว ไม่มีใครต้องการโจทย์แบบนั้นอีกต่อไปแล้ว”

(รณนาท วรการ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

3.) มีการนำเสนอในประเด็นต่างๆ ที่ถูกเซ็นเซอร์มากขึ้นและน้อยลงตามกระแสสังคม

คุณสกล เตียเจริญ มองว่าหลายครั้งประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่เป็นที่แน่นอน เช่น การซีมอเตอร์ไซค์แล้วร้องเพลงไป ซึ่งปัจจุบันนี้ไม่สามารถนำเสนอภาพแบบนี้ได้แล้ว เนื่องจากเป็นการสะท้อนถึงกระแส “เด็กแว้น” หรือหากจะนำเสนอภาพศิลปินขี่มอเตอร์ไซค์ก็จำเป็นต้องสวมหมวกกันน็อคให้ถูกต้องตามกฎหมายจึงจะสามารถนำมาเสนอได้ ซึ่งในจุดนี้จึงทำให้ผู้กำกับต้องรู้จักปรับเปลี่ยนวิธีคิดหรือกำหนดโครงเรื่องให้มีความเหมาะสมที่จะนำเสนอต่อผู้ชม และต้องหลีกเลี่ยงประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์ที่เป็นไปตามกระแสสังคมด้วยเช่นกัน ดังที่คุณสกลกล่าวว่า

“เราก็ต้องตามกระแสสังคมไปแหละ อยู่ที่ว่าตอนนั้นเรามองในเรื่องไหนกันอยู่”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

ขณะเดียวกัน คุณชัชวาล อริยศรีวัฒนา ก็มองในเรื่องของกระแสสังคมในฐานะที่เป็นปัจจัยในการกำหนดทิศทางของการตลาด โดยมีความคิดเห็นว่าแนวโน้มของการทำมิวสิควิดีโอในอนาคตขึ้นอยู่กับความต้องการทางด้านการตลาดเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันทางฝ่ายผู้ผลิตก็จำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์และจรรยาบรรณสังคมเพื่อสามารถนำเสนอสู่สาธารณชนได้โดยไม่เป็นการทำลายสังคม

“การตลาดอะไรที่มันประสบความสำเร็จแล้วมันเกี่ยวกับการโดนเซ็นเซอร์แนวโน้มมันก็ต้องทำในสิ่งนั้น แต่หาวิธีที่เลี่ยงไม่ให้โดนเซ็นเซอร์ หาวิธีหลบหลีกไปแต่ต้องหลีกเพื่อให้ออนแอร์ให้ได้”

(ชัชวาล อริยศรีวัฒนา, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้คุณเอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข ได้มีความคิดเห็นต่อแนวโน้มในการสร้างสรรค์งานมิวสิควิดีโอในอนาคตที่สอดคล้องกับคุณชัชวาลในเรื่องของทิศทางการตลาดที่เป็นผลมาจากกระแสสังคม โดยมองว่าแนวโน้มการนำเสนอประเด็นที่ล่อแหลมในมิวสิควิดีโอจะขึ้นอยู่กับปัจจัยในเรื่องของกระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงซึ่งจะเข้ามาคอยกำกับอยู่เสมอ ทั้งนี้ผู้ผลิตก็มีหน้าที่ในการสนองตอบความต้องการของผู้รับสารตามทิศทางกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้น ในขณะเดียวกัน ฝ่ายเซ็นเซอร์ก็จะมุ่งประเด็นในการเซ็นเซอร์ไปตามกระแสสังคมเช่นเดียวกัน จึง

ส่งผลให้ผู้ผลิตต้องพยายามปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอเพื่อให้รอดพ้นจากประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์
นั้นๆ ตามไปด้วย

“สมัยก่อนจะมีเรื่องในเทคโนโลยีไม่ค่อยมาก มีสูบบุหรี่กินเหล้า แต่เดี๋ยวนี้
พอกระแสกินเหล้าสูบบุหรี่มันเปลี่ยนเราก็ต้องหลบ คือเราก็ต้องปรับไปตาม
กระแสของเซ็นเซอร์ที่เขากำหนดเรามา เพราะฉะนั้นพีก็เลยรู้สึกว่าถ้ามันเกิดเรา
ถึงจุด ถ้ามันมาเราก็รอด แต่ถ้าถามว่าตั้งใจจะทำทนายเซ็นเซอร์ไหมก็คงไม่”

(เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระแสสังคมจะเป็นปัจจัยที่เข้ามาบีบบังคับในการกำหนดทิศทางการ
สร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเป็นสำคัญ แต่กระนั้นผู้กำกับหลายท่านยังคงมองถึงความสำคัญในเนื้อหาของ
เพลงอันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นหลัก

“ที่มองว่ามันเหมือนเดิม แต่ว่ามุมมองมันเปลี่ยน เหมือนเดิมในที่นี้คือ
ตราใบโดเพลงที่เขาให้โจทย์เรามาแบบว่า เราสามคน ฉันรักเธอ เธอไม่รักฉัน ใน
ปัจจุบันนี้เนื้อเพลงมันวนอยู่ในโองนะ เพราะฉะนั้นพีคือคนที่ทำ Package คลุม
โองอันนี้ พีก็อาจจะวาดลวดลายโองเป็นลายมังกร เมื่อก่อนวาดเป็นมังกรตอนนี้
อาจจะวาดเป็นลายดอกไม้ เมื่อก่อนเขาฮิตหนังญี่ปุ่นพีอาจจะวาดเป็นลายซากุระ
พอเดี๋ยวนี้เขาฮิตหนังเกาหลีพีอาจจะวาดเป็นลายกิมจิ คือน้ำในโองมันก็น้ำเดิม
แหละ พีคือคนคลุมเพลงเป็น Package เข้าไปอีกชั้นหนึ่ง”

(เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

เช่นเดียวกับความคิดเห็นของคุณรณนาท วรการ ที่มองถึงเนื้อหาของเพลงที่เป็นสิ่ง
กำหนดทิศทางในการสร้างสรรค์ โดยคิดว่าแนวโน้มการทำมิวสิควิดีโอในอนาคตนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาของ
เพลงเป็นส่วนสำคัญ ฉะนั้นหากเนื้อหาของเพลงยังเป็นในลักษณะเดิม การสร้างสรรค์งาน
มิวสิควิดีโอก็ต้องสอดคล้องกันตามไปด้วย กล่าวคือก็คงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นอยู่

“คิดว่ายังไงๆ มิวสิควิดีโอโดยรวมก็จะยังคงเป็นแบบนี้ต่อไปเรื่อยๆ ตราบใดที่เพลงยังคงวนๆ อยู่แบบนี้ไปเรื่อยๆ เหมือนกัน ผมว่ามันเป็นวัฒนธรรมของคนไทยด้วยแหละ ที่คนไทยยังคงพอใจกับการฟังเพลงแบบนี้ กินอาหารข้างถนน ถ้าจะดูมิวสิควิดีโอก็ต้องมีดารามาเล่น เรื่องราวก็ต้องเป็น Plot แบบเดิมๆ คงจะเป็นไปอีกตรานานเท่าานานล่ะครับ ซึ่งไม่ได้เป็นเรื่องที่ผิดหรือว่าเซยนะ เพราะว่าชีวิตของคนไทยมันเป็นแบบนี้”

(รณนาท วรรณ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

คุณสกล เตียเจริญ ได้มีความคิดเห็นเพิ่มเติมถึงในเรื่องของวัฒนธรรมในสังคมไทยที่เข้ามาอิทธิพลโดยปรากฏผ่านทางระบบวิพากษ์วิจารณ์ ว่าแม้ในปัจจุบันจะมีสื่อทางเลือกอื่นๆ ในการเผยแพร่ได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเซ็นเซอร์ก็ตาม แต่กระนั้นทางฝ่ายผู้ผลิตยังต้องคำนึงถึงเสียงตอบรับและคำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมด้วย ซึ่งเป็นเสมือนระบบกลไกทางสังคมที่เป็นกรอบคอยควบคุมทางอ้อมทำให้การนำเสนอประเด็นที่ล่อแหลมต่างๆ ไม่น่าจะมีเพิ่มมากขึ้น

“มันมีสื่อทางเลือกอื่นๆ อีกเยอะ คนทำก็ไม่ต้องกลัวจะไม่ผ่านเซ็นเซอร์สื่ออื่นๆ พวกอินเทอร์เน็ต โรงภาพยนตร์เยอะแยะ อยากจะทำอะไรก็ทำคงไม่แคร์เท่าไรแล้ว แต่ว่างานก็คงไม่แรงขึ้นจากที่เป็นอยู่ เพราะว่าการวิพากษ์วิจารณ์ก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม เมืองไทยอย่างไรก็ยังคงมีกรอบของมันอยู่ก็คือวัฒนธรรมแบบไทยๆ”

(สกล เตียเจริญ, สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์

4.1 ความคิดเห็นทั่วไป

ผู้สร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์ที่ทุกคนต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องมาตรฐานที่ไม่เท่ากันของกระบวนการเซ็นเซอร์ ทั้งในส่วนของสถานีและเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิจารณา โดยเห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานในการตัดสินของแต่ละสถานียังอยู่ในระดับที่ไม่เท่ากัน แม้ว่าการปฏิบัติงานจะยึดหลักเกณฑ์เดียวกันในการตรวจพิจารณาก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติจริงนั้นหลักเกณฑ์ต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้โดยผ่านวิจรรณญาณและดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่แต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน จึงส่งผลทำให้บรรทัดฐานในการตัดสินมีความแตกต่างกันตามไปด้วย

“เราคิดว่าการเซ็นเซอร์มันเหมือนครอบครัว อย่างเช่นครอบครัวหนึ่งที่พ่อแม่อุ้สึ่กว่าการที่ลูกสาวพาเพื่อนชายมานั่งเล่นที่บ้านเป็นเรื่องธรรมดา น่ารักดี ก็ไม่ผิด แต่กับบางครอบครัวที่แค่โทรศัพท์คุยกับผู้ชายก็ผิดแล้ว ก็เท่ากับว่ามาตรฐานในการเซ็นเซอร์ผิดกันแล้ว แค่นั้นเอง”

(อลงกต เอื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

“เราคิดว่ามันเป็นเรื่องความคิดเห็นส่วนตัวของคนที่ทำหน้าที่เซ็นเซอร์ ถ้าเจอคนใจกว้างเค้าก็จะมองว่าเป็นศิลปะ ถ้าเจอคนใจแคบเค้าก็จะมองว่าเป็นอนาจาร มันเหมือนเป็นเส้นแบ่งบางๆ แล้วแต่คนจะคิด ว่าผิดหรือถูกคืออะไร”

(อลงกต เอื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

“ในมุมมองส่วนตัวในฐานะคนทำก็รู้สึกว่ามันมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ชัดเจน มันจะอยู่ที่ตัวกรรมการพิจารณาแต่ละคนทีมองแต่ละเรื่องไม่เหมือนกัน บางคนอาจจะมองในเรื่องของความเหมาะสม บางคนอาจจะมองว่าแบบนี้ได้แล้วแต่อาจจะยั่วยวนเกินไป เลยรู้สึกว่แต่ละช่องจะมีมาตรฐานไม่เหมือนกัน ซึ่งเวลาแก้มิวสิควิดีโอของแต่ละช่องก็จะไม่เหมือนกันเลย ก็เลยงงว่าทำไมคณะกรรมการถึงไม่มีหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่ชัดเจนเหมือนกัน...”

(ชัชวาล อริยศรีวัฒนา, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551)

“เขาไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน คิดว่าการที่เขาพิจารณางานสักชิ้นหนึ่ง มันเหมือนเป็นการเอาความคิดเห็นของคนคนเดียวมาตัดสินแทนความคิดเห็นของคนเป็นล้านๆ ซึ่งเราคิดว่ามันไม่สมควรเลย...”

(รัชตะ สมบัติไพบูลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ ในทรรศนะของคุณเอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข และคุณสกล เตียเจริญ ที่มีมุมมองร่วมกันในเรื่องของมาตรฐานที่ไม่เท่ากันของแต่ละสถานี โดยเน้นไปในส่วนของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมองว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนมักจะมีมาตรฐานของวิจรรณญาณที่ต่างกัน โดยคุณเอกสิทธิ์ได้ยกตัวอย่างกรณีเช่น ในการส่งตรวจงานมิวสิกวิดีโอขึ้นเดียวกันนั้นบางครั้งในบางสถานีจะไม่ผ่านการเซ็นเซอร์แต่ในขณะที่เดียวกันอีกสถานีหนึ่งจะให้ผ่านการเซ็นเซอร์ หรืออีกกรณีหนึ่งคือในมิวสิกวิดีโอขึ้นเดียวกันส่งตรวจสถานีเดียวกัน แต่ต่างวันต่างรายการ ผลการตรวจออกมาก็แตกต่างกันตามไปด้วย ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนเป็นอย่างยิ่งในแวดวงของผู้ผลิต ทั้งนี้คุณสกลมองว่าเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจพิจารณาอย่างขาดมาตรฐานที่ชัดเจน มีการใช้อารมณ์และความรู้สึกส่วนตัวร่วมในการตัดสินมากจนเกินไป จนบางครั้งก็ขาดแง่มุมด้านการสร้างสรรค์เชิงศิลปะ เช่น การเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอเพลงหนึ่งที่ไม่ผ่าน เนื่องจากมีการตัดสลับภาพที่เร็วเกินไป อาจทำให้ผู้ชมเกิดอาการปวดศีรษะเมื่อได้รับชม เป็นต้น ดังนั้น จึงมีความเห็นที่ว่าทางฝ่ายเจ้าหน้าที่ควรมีการเปิดรับมุมมองใหม่ๆ อยู่เสมอ เพราะในฐานะของผู้ผลิตเองก็ไม่ได้มีเจตนาสร้างงานออกมาเพื่อทำลายสังคมแต่อย่างใด หากเพียงแต่เป็นการเลือกมองกันในคนละแง่มุมจึงก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันมากกว่า นอกจากนี้คุณรัชตะ สมบัติไพบูลย์ชัย ยังย้ำถึงความไม่มีมาตรฐานที่เป็นกลางอย่างชัดเจนของกระบวนการเซ็นเซอร์ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสนแก่ฝ่ายผู้ผลิตค่อนข้างมาก จึงต้องการให้มีการกำหนดมาตรฐานที่ชัดเจนกว่านี้ เพื่อให้ผู้ผลิตจะได้คิดงานออกมาให้มีความชัดเจนและเหมาะสมในการนำเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายอย่างถูกต้องเช่นเดียวกัน

“เราเคยทำงานอยู่ชิ้นหนึ่งส่งให้ช่องหนึ่งผ่านแล้ว ได้ออนแอร์แล้ว แต่ต่อมาอีกช่องหนึ่งบอกว่าไม่ผ่าน ก็กลายเป็นว่าเราต้องนำกลับมาแก้เพื่อให้สามารถออนแอร์ได้ทั้งสองช่อง เราก็งงเหมือนกันว่าทำไมมาตรฐานมันไม่เท่ากัน แล้วเราควรจะยึดของช่องไหนเป็นหลักดี”

(รัชตะ สมบัติไพบูลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้คุณรณนาท วรการมีความคิดเห็นต่อมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ว่าไม่น่ามีอิทธิพลต่อสังคม เนื่องจากเป็นเพียงสื่อที่ให้ความบันเทิงเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันก็ให้ความสำคัญในเรื่องของพื้นฐานทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการศึกษาที่เป็นสิ่งสำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชน รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนได้

“ผมไม่คิดว่าเด็กจะสูบบุหรี่หรือปล้นฆ่าใครจากการดูเรื่องพวกนี้ผ่านทางทีวีหรือครบ กระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาของเด็กก็มีอยู่ตลอด กว่าเขาจะโตเป็นผู้ใหญ่ เมื่อนั้นเขาก็มีข้อมูลมากพอแล้ว ทั้งข้อเสียและข้อดีของสิ่งต่างๆ ที่จะทำให้เขาสามารถตัดสินใจเลือกได้เองว่าควรจะทำหรือไม่ทำอะไร ผมคิดว่าผู้เซ็นเซอร์เขาเกินไปถูกที่คั่นและก็ปากว่าตาขยิบด้วยละ...

...ถ้าอยากแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจัง ถ้าจะแก้มันต้องแก้ตั้งแต่เรื่องพื้นฐานของสังคมก่อน ตั้งแต่เรื่องการศึกษาให้เยาวชนของเรามีวุฒิภาวะมากขึ้น รู้จักแยกแยะอะไรๆ ได้ดีขึ้น การรับชมเป็นเพียงแค่การเสพชั่วครั้งชั่วคราว แต่การลอกเลียนแบบพฤติกรรมต่างๆ นั้นมันเป็นเรื่องของชีวิตจริง ถ้าเขาได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องแล้วเขาก็จะสามารถถกถนองตรงนี้ได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาการเซ็นเซอร์ เรื่องต่างๆ ที่เราเห็นว่ามันเป็นปัญหาสังคมอยู่ในปัจจุบันนั้นคือปลายเหตุแล้วครับ มันแก้ด้วยการเซ็นเซอร์แบบโบราณๆ ไม่ได้อีกแล้ว”

(รณนาท วรการ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตาม คุณเหมันต์ เสดมีมองว่าการเซ็นเซอร์เป็นเสมือนกรอบเพื่อป้องกันคนดู โดยเฉพาะเยาวชน เพราะว่าการสร้างสรรค์งานนั้นทุกคนมีสิทธิ์ที่จะคิด แต่การนำเสนอสู่สื่อมวลชนควรคำนึงถึงปัจจัยและเงื่อนไขทางสังคมเป็นสำคัญ ควรเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมไทยกับสังคมตะวันตกหรือชาติอื่นๆ ด้วย ดังนั้นหากจำเป็นต้องมีการนำเสนอประเด็นที่ล่อแหลมหรือรุนแรงแล้ว ควรสร้างสรรค์ผลงานออกมาโดยสอดแทรกเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำนั้นอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการสอนเยาวชนอย่างถูกต้อง

“มันก็สองแง่เหมือนกัน คิดว่าถ้าเราเป็นคนเซ็นเซอร์เราอาจจะมองว่ารุนแรง แต่ถ้าเราเป็นผู้ผลิตเมื่อเราอยากทำแรงๆ ก็แรงให้สุดๆ ไปเลยฆ่ากันให้ตายให้เห็นๆ ไปเลยแล้วสุดท้ายมาสรุปจบให้มันเป็นเรื่องสนใจหรือให้มีแง่คิดที่ดีๆ ต่อคนดูแสดงให้เห็นผลของการกระทำชั่ว แบบนี้มันถึงจะช่วยเตือนเด็กๆ ได้”

(เหมันต์ เซตมี, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

โดยสรุปแล้ว ในภาพรวมทัศนคติของผู้กำกับมิวสิควิดีโอทั้ง 8 ท่าน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่ามาตรฐานของแต่ละสถานีมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แม้ว่าจะยึดหลักเกณฑ์เดียวกันในการตรวจพิจารณาก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติแล้วเป็นไปในรูปของการใช้วิจารณญาณส่วนตัวของเจ้าหน้าที่มากกว่า ทั้งนี้การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ในการตัดสินนับเป็นการใช้ความคิดเห็นของบุคคลเพียงกลุ่มเดียวเป็นหลักในการตัดสิน ซึ่งเป็นมุมมองเพียงด้านเดียวที่ยังไม่มีความคิดเห็นจากทางด้านผู้ผลิตและผู้บริโภคร่วมอยู่ด้วย

4.2 แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

1. ส่วนของกระบวนการเซ็นเซอร์

1.1) ควรสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างแต่ละสถานี เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอนให้แก่ฝ่ายผู้ผลิตได้ยึดถือปฏิบัติ

“ควรจะมีมาตรฐานที่ชัดเจนเท่ากันทุกช่อง หรือไม่อย่างนั้น เจ้าหน้าที่ก็จะต้องมีวิจารณญาณที่เท่ากันหรือใกล้เคียงกัน...”

(รณนาท วรรณการ, สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551)

1.2) ควรเปลี่ยนจากระบบการเซ็นเซอร์ เป็นระบบของการจัดเรตหรือจัดระดับรายการแทน โดยใช้เกณฑ์อายุของผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมายในการรับชมเป็นหลัก รวมทั้งกำหนดช่วงเวลาในการฉายร่วมด้วย

“...คิดว่าต่อไปควรมีหลักเกณฑ์ที่เป็นเส้นมาตรฐาน เช่น การแบ่ง Rate เพราะว่ามิวสิควิดีโอมันหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่มันจะต้องทำเป็นเรื่องที่กำกวมที่จะโดนเซ็นเซอร์ เพราะฉะนั้นอาจจะต้องมีการแบ่ง Rate อายุคนดู เช่น ถ้าทำมิวสิควิดีโอที่ออกมาสุดโต่งเลยแต่เราจะมองในแง่ของความเป็นศิลปะนะ แล้วถ้ามันออนแอร์ไปแล้วเด็กดูก็จะเป็นไปในทางที่ไม่ดี ยั่วยุ แต่จะมีพื้นที่ให้สำหรับมิวสิควิดีโอ ประเภทนี้หรือเปล่า เช่น จัดไปอยู่ในช่วงดึกๆแล้วไม่ต้องเซ็นเซอร์หรือจัดฉายในเคเบิลไปเลย ให้มันมีเส้นมาตรฐานเหมือนกัน”

(ชัชวาล อริยศรีวัฒนา, สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551)

“...วิธีการที่ถูกต้องในมุมมองของเราก็คือให้มีการจัด rating เหมือนต่างประเทศ กำหนดเราให้เหมือนกับภาพยนตร์ เราว่ามันโอเคกว่า เพราะมันจะเป็นตัวที่กำหนดว่างานที่เราทำมันเหมาะกับใคร เหมาะสำหรับคนกลุ่มไหน อย่างไรก็ตามเราก็ไม่สิทธิ์จะไปปิดกั้นคนดูอยู่แล้ว ยิ่งปิดคนก็ยิ่งอยากดู”

(รัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัย, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ คุณหมันต์ เชตมี ยังได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างฝ่ายผู้ผลิตและฝ่ายเซ็นเซอร์ เพื่อเป็นการเปิดรับความคิดเห็นจากทางฝ่ายผู้ผลิต โดยให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น ด้วยการจัดให้มีการมานั่งพูดคุยแสดงถึงเหตุผลและเจตนาในการสื่อสารของผู้สร้างสรรค์งานให้ชัดเจน

“การตัดสินใจต้องดูที่เจตนาของคนทำ ต้องเรียกคนทำมานั่งคุยด้วยเลย ว่ามีเจตนาอะไร มีเจตนาดีหรือร้ายหรือว่าไม่มีอะไรเลย ถ้าไม่มีเจตนาอย่างนั้นก็เซ็นเซอร์ไปเลย หรือถ้ามีเจตนาดีก็ต้องอธิบายให้ชัดๆ ยังไงก็ต้องมาพบกันตรงกลาง ถ้ามีตรงไหนที่มันสมควรแก้ก็ต้องบอกกล่าวกัน คุณแก้ตรงนี้ได้ไหม ทำให้มันเบาลงได้ไหม มันต้องแก้กันแบบนี้มากกว่า ไม่ใช่ว่าพอกองเซ็นเซอร์บอกไม่ให้ผ่านก็ไม่มีสิทธิ์แก้ตัวหรือออกความคิดเห็นอะไรเลย มันต้องเรียกมาคุยกัน”

(หมันต์ เชตมี, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

สำหรับประเด็นในการเซ็นเซอร์นั้น ผู้กำกับแต่ละคนมีทัศนคติที่เหมือนและต่างกัน ในรายละเอียดบางเรื่อง เช่น คุณหมันต์ เขตมี มีความเห็นว่าฉากที่แสดงถึงการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา มีการจูบหรือข่มขืน รวมถึงมีการใช้คำด่าว่าต่อกันนั้น เป็นประเด็นที่สมควรถูกเซ็นเซอร์โดยควรตัดภาพนั้นออก แต่สำหรับประเด็นเรื่องร้านเหล้าหรือขวดเหล้าในฉากการแสดงคิดว่ายังไม่สมควรถูกห้ามให้เห็นหรือตัดออก เพียงแต่ทำเซ็นเซอร์เป็นภาพมัวๆ ก็น่าจะเพียงพอแล้ว เพราะในการเล่าเรื่องบางครั้งผู้กำกับต้องการที่จะสื่อถึงร้านเหล้าซึ่งเป็นบริบทตามเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ เพื่อเป็นการสร้างอารมณ์ร่วมให้เกิดแก่ผู้รับสาร แต่เมื่อต้องถูกเซ็นเซอร์โดยการตัดภาพออกนั้น อาจส่งผลต่อการสร้างสรรค์งาน ทำให้ชิ้นงานขาดความสมบูรณ์หรือมีความสมบูรณ์ลดน้อยลง แต่ในกรณีนี้คุณหมันต์มีความเห็นว่าผู้กำกับควรเปลี่ยนวิธีคิดใหม่ โดยอาจเป็นการเล่าเรื่องในแนวอื่นที่แปลกใหม่ออกไปและไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ที่ต้องถูกเซ็นเซอร์

ทั้งนี้ คุณสกล เตียเจริญ มีความคิดเห็นที่ต่างออกไปว่าการทำภาพเบลอที่ขวดเหล้าหรือ บุหรี่นั้นยังเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะในความเป็นจริงก็เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามีการนำเสนอภาพขวดเหล้าหรือบุหรี่ประกอบอยู่ในฉากนั้น ดังนั้นจึงควรมีวิธีการแก้ปัญหาหรือ กำหนดประเด็นที่สมควรถูกเซ็นเซอร์ให้มีน้ำหนักมากกว่านี้ โดยควรเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ใช้ วิจารณ์ญานในการรับชมด้วยตนเอง

ในส่วนทัศนคติของคุณอลงกต เอื้อไพบูลย์ นั้นเห็นควรด้วยกับประเด็นเนื้อหาในเรื่องของฉากที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สมควรนำมาเสนอ แต่สำหรับประเด็นเรื่องของสุราและบุหรี่หรืออาวุธปืนแล้วไม่เห็นควรกับการเซ็นเซอร์ โดยมีเหตุผลเดียวกับคุณสกลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

“บางครั้งก็เหมาะอย่างเช่นไม่ให้เห็นฉากร่วมเพศในหนังนี้เราเห็นด้วยเลย การที่มีการตะแคงเนื้อต้องตัวกันนี้เราเห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์ เพราะมันทำให้เกิด การเลียนแบบได้ แต่การไม่ให้เห็นปืนในหนังนี้เราว่ามันตลก ไร้สาระไปหน่อย หรือบางทีดื่มเหล้าก็ไม่ให้เห็นเหล้า มาทำโมเสคที่เหล้า อ้าว...แล้วมันกินอะไร ทั้งๆ ที่เรื่องเค้าก็บอกว่ามันอยู่ในร้านเหล้า อะไรแบบนี้ผมว่ามันไร้สาระนะ เด็ก เดียวนี้เค้าฉลาด”

(อลงกต เอื้อไพบูลย์, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551)

คุณจิตชนก นิ้มแยมมีความเห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์ในประเด็นเรื่องของเหล่าและบุหรี และในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ฝ่ายเซ็นเซอร์เข้มงวดในส่วนของโฆษณาแฝงให้มากขึ้น เนื่องจากไม่ต้องการให้ปัจจัยทางการตลาดเข้ามาเป็นเงื่อนไขในการสร้างสรรค์ผลงานมากเกินไป

2. ส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2.1) ควรมีการนำบุคลากรจากฝ่ายผู้ผลิตเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเซ็นเซอร์ด้วย เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ทั้งยังสามารถร่วมกันสร้างมุมมองใหม่ๆ ในการพิจารณาเซ็นเซอร์ เพื่อได้เป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

ในส่วนนี้คุณเหมันต์ เขตมีได้ให้ข้อเสนอแนะถึงคณะกรรมการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ว่าควรมีวัยรุ่นเข้าไปร่วมทำการพิจารณาด้วย เนื่องจากสื่อมิวสิควิดีโอส่วนมากนั้นเป็นการนำเสนอแก่กลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นเป็นหลัก จึงควรมีการเปิดรับมุมมองและความคิดเห็นจากบุคคลหลากหลายกลุ่มที่แตกต่างกัน เพื่อจะทำให้การพิจารณามีความทันสมัยและสอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

2.2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรเพิ่มเติมมุมมองในเชิงศิลปะให้มากขึ้น และมีการจัดสรรบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะหรือการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการตรวจพิจารณาด้วย

คุณชัชวาล อริยศิริวัฒนา ได้ให้ข้อเสนอแนะในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิจารณาว่าควรนำบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านมิวสิควิดีโอหรือศิลปะเข้ามามีส่วนร่วมในการผสานความคิดในการตรวจพิจารณาด้วย เนื่องจากในปัจจุบันนี้การตรวจพิจารณายังเป็นการดำเนินงานตามมุมมองเพียงด้านเดียวซึ่งเป็นเฉพาะของฝ่ายเซ็นเซอร์เพียงเท่านั้น โดยยังไม่มีมุมมองทางด้านของผู้สร้างสรรค์เข้าไปร่วมด้วยแต่อย่างใด

ส่วนที่ 2 นักวิชาการทางด้านการแสดง การดนตรี และสื่อสารมวลชน

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทรงคนะทางด้านต่างๆ ของนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ สาขาการแสดง สาขากการดนตรี และสาขาด้านสื่อสารมวลชน โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงประเด็นในเรื่องต่างๆ จากนักวิชาการรวมทั้งหมด 9 ท่าน ดังต่อไปนี้

1. นักวิชาการด้านการแสดง

1.1 อาจารย์ปวิตร มหาสารินันท์

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.2 อาจารย์พันพิสา ฐูปเทียน

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 อาจารย์ดังกมล ณ ป้อมเพชร

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. นักวิชาการด้านการดนตรี

2.1 อาจารย์อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา

อาจารย์พิเศษวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

2.2 อาจารย์พลวิทย์ โอภาพันธุ์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบริหารหลักสูตรดนตรีเชิงพาณิชย์ คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.3 อาจารย์สิริเศรษฐ์ ปั่นจตุรอำพร

อาจารย์พิเศษภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ

รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสยาม และผู้อำนวยการสำนักบริการวิชาการ คณะบัณฑิตวิทยาลัย สาขานิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม

3.2 อาจารย์เวทิต ทองจันทร์

หัวหน้าภาควิชาสื่อดิจิทัล มหาวิทยาลัยสยาม

3.3 อาจารย์อนันต์ ลือประดิษฐ์

บรรณาธิการข่าว Section จุศประกาย หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

1. วรรณคดีที่มีต่องานมโหฬารที่ถูกรื้อฟื้น

1.1 นักวิชาการด้านการแสดง

นักวิชาการทางการแสดงมีความเห็นว่าการนำเสนอภาพในมโหฬารที่ได้นำมาศึกษาส่วนใหญ่นั้นมีลักษณะการเล่าเรื่องที่ดี มีการสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจและน่าติดตาม ทั้งยังสร้างภาพความจดจำให้แก่ผู้รับสารด้วยลูกเล่นวิธีแบบต่างๆ ซึ่งเป็นการกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมได้ดีทีเดียว นับว่าเป็นการสร้างสรรคงานที่สามารถตอบโจทย์และสนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

“งานมโหฬารที่โหม้นก็ทำให้เห็นภาพชัดขึ้นว่าพระเอกมโหฬารที่โหม้นหน้าตาเป็นแบบนี้ เรื่องราวมันเป็นแบบนี้ ทำให้เห็นภาพจินตนาการได้ชัดขึ้น ส่วนในแง่ของศิลปะการแสดงแล้วเขาก็สามารถตอบโจทย์ได้ดีนะ มันเป็นในแง่ของการสร้างเรื่องราว ถ้าเพลงไหนไม่มีเรื่องเขาก็พยายามสร้างเรื่องราวขึ้นมา เพื่อที่ว่ามันจะได้มีอะไรให้เล่าได้ พอมันเป็นเรื่องราวปุ๊บคนก็จะยิ่งจำได้มากขึ้น แล้วสุดท้ายมันก็จะกลับไปประโยคเดิมก็คือเพื่อกลุ่มเป้าหมาย มันไม่ได้บังคับให้ทุกคนไปดู คนเราสามารถเลือกดูหรือไม่ดูอะไรก็ได้”

(ปวิตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

ในแง่ของการสร้างเรื่องราวที่มีประเด็นความรุนแรงหรือการใช้ภาพที่ล่อแหลมประกอบอยู่ในมโหฬารที่โหม้น นักวิชาการทางการแสดงต่างมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันโดยมองว่าเป็นผลมาจากเงื่อนไขและปัจจัยทางการตลาดเป็นหลักที่ต้องการสร้างความน่าสนใจให้แก่ชิ้นงานและเพื่อให้ผู้ชมเกิดความจดจำให้ได้มากที่สุด โดยในบางครั้งการสร้างสรรคผลงานมโหฬารที่โหม้นก็ไม่จำเป็นต้องใช้ภาพความรุนแรงหรือล่อแหลมเหล่านั้นเสมอไป เนื่องจากในความเป็นจริงแล้วการใช้ภาพเหล่านั้นมาประกอบอาจไม่เป็นการส่งเสริมความงามทางด้านศิลปะและการแสดงแต่อย่างใด ทั้งนี้แต่ละท่านมีข้อเสนอแนะในการสร้างสรรคว่าควรนำเสนออย่างมีเหตุผลมีผลแสดงให้เห็นถึงการกระทำและผลของการกระทำนั้นอย่างชัดเจนเพื่อเป็นการสอนเยาวชนให้รู้จักไตร่ตรองว่าสิ่งใดไม่ดีอย่างไร

“งานบางชิ้นเราก็รู้สึกว่าคุณผลิตตั้งใจจะเสนอความแรง ทั้งๆ ที่มันก็ไม่ได้สนับสนุนเรื่องของคุณสักเท่าไร ไม่ได้ช่วยในการเล่าเรื่อง คิดแต่เพียงว่ามันจะติดตาคน ก็ต้องย้อนกลับไปถามถึงเจตนาของเขาด้วย เพราะว่าความสมจริงมันมีได้หลากหลาย ไม่จำเป็นต้องเป็นในรูปแบบนั้นๆ ก็ได้ ทั้งนี้มันก็อยู่ที่เขาเป็นคนเลือกว่าเลือกแบบนี้เพราะอะไร จุดประสงค์มันไม่ใช่เพื่อสนับสนุนชิ้นงาน แต่เพื่อต้องการดึงคนดูต่างหาก ต้องการสร้างภาพให้ติดตา”

(พันพิศสา ฐูปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

“มันก็มีวิธีมากมายที่จะทำให้เพลงนั้นๆ น่าสนใจโดยที่ไม่จำเป็นต้องสะท้อนหรือให้ภาพที่สมจริงเพียงอย่างเดียว เพราะบางทีความสมจริงกับเพลงปะๆ มันก็ไม่ได้ช่วยให้ตัวเพลงดูดีขึ้นเลย มันไม่มีมิติที่ลึกไปกว่านั้น ไม่มีความน่าตื่นเต้น ไม่มีความฉลาด หรือไม่มีความหมายอื่นๆ เลย อย่างเช่นว่า เมื่อคนฟังฟังแล้วรู้สึกว่าเป็นเพลงเพราะ แต่พอมาได้ดูมิวสิกวิดีโอกลับรู้สึกว่าอะไรกัน ทำไมมันแบนๆ เรียบๆ อย่างนี้”

(ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

อาจารย์ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์ ได้แสดงทรรศนะในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิกวิดีโอไว้โดยมองว่าอันที่จริงแล้วผู้ผลิตมีเจตนาที่ดีในการสร้างสรรค์ผลงานแต่อาจจะมีความไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมโดยรวม เช่น การใช้ภาพที่มีความล่อแหลมในด้านต่างๆ ซึ่งดูเป็นการจงใจและเจตนาที่จะต้องการนำเสนอภาพเหล่านั้นจนเกินไป ทำให้ออกนอกกรอบความสวยงามในเชิงศิลปะและการแสดง ซึ่งในแง่มุมมองของการแสดงนั้น การนำเสนอภาพต่างๆ ในมิวสิกวิดีโออาจไม่จำเป็นต้องนำเสนอให้มีความสมจริงเสมอไปเพราะภาพบางอย่างก็ไม่ได้สนับสนุนชิ้นงานให้ดูมีความสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรนำเสนออย่างมีชั้นเชิงทางศิลปะและมีเหตุผล หากจำเป็นต้องนำเสนอเรื่องราวความรุนแรงหรือประเด็นต้องห้ามต่างๆ ก็ควรมีการชี้แนะแก่เยาวชนให้รับรู้อย่างถูกต้อง โดยแสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุและผลของการกระทำนั้นอย่างชัดเจน ซึ่งก็มีบบ้างในบางชิ้นงานนับว่าเป็นความฉลาดในการสร้างสรรค์ผลงานของผู้ผลิตอย่างที่ดีทีเดียว

“ถ้าเราดูดีๆ แล้วผู้ผลิตเขามักจะเสนอให้เห็นผลที่ตามมาด้วยว่าเป็นอย่างไร จากตัวอย่างงานที่ได้ดูก็เห็นว่าเมื่อกินเหล้าแล้วก็จะทะเล่ ลามก ดูไม่ดี ไล่เตะเนื้อต้องตัวผู้หญิงแล้วก็ถูกตี ถูกต่อว่า ซึ่งถ้าทำให้เห็นๆ ไม่ต้องทำเบลอ ก็จะได้รู้ว่าเขากินอะไร ทำอย่างไรถึงได้มีผลแบบนี้ ถ้าไปทำเบลอหรือเซ็นเซอร์ซะก็

จะไม่เห็นไม่รู้ว่าเขาทำอะไรไม่รู้ถึงเหตุผลต่างๆ ควรจะให้เห็นด้วยซ้ำว่าเพราะกินเหล้าถึงได้เป็นแบบนี้ ถึงได้ขับรถชน ถึงได้ลวนลามผู้หญิง งานมันควรจะสะท้อนสิ่งที่มีอยู่จริงในโลกใบนี้เพื่อเป็นการสอน ไม่ใช่สร้างโลกในอุดมคติขึ้นมา แล้วก็เสนอโลกอะไรก็ไม่รู้ให้เด็กดู ซึ่งในชีวิตจริงเขาก็เห็นกันอยู่แล้วว่ามันคืออะไร แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับเจตนาที่ดีของผู้ผลิตด้วยนะว่าเขาแค่รังสรรค์แค่นั้นมีความรับผิดชอบต่อสังคมแค่ไหน ต้องการนำเสนอออกมาในรูปแบบไหน”

(ดังกมล ณ ป้อมเพชร, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้อาจารย์ปวีตร มหาสารินันท์ ยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างเรื่องราวที่มีประเด็นความล่อแหลมหรือความรุนแรงต่างๆ ในมิวสิควิดีโอโดยมองว่าเป็นผลมาจากการตีความในเนื้อหาของเพลงและความต้องการที่จะนำเสนอของผู้สร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นการสนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในเพลงแนวนั้นๆ หากการนำเสนอภาพและประเด็นที่ล่อแหลมเหล่านั้นเป็นการสื่อสารเรื่องราวบนพื้นฐานของความสมจริงและเป็นไปในทางที่ส่งเสริมบทเพลงแล้ว คิดว่าไม่เป็นสิ่งเสียหายแต่อย่างใด

“มันก็เป็นไปตามเนื้อหาของเพลง ถ้าเป็นเรื่องที่เกิดในร้านเหล้ามันก็ต้องมีเหล้ามีบุหรี่ ก็เป็นไปตามกลุ่มเป้าหมายอีกนั่นแหละ ถ้าเป็นเพลงวัยรุ่นใสๆ ก็คงจะไม่มีอยู่แล้ว ผมว่ามันอยู่ที่ว่าใครจะเลือกทำอะไรมากกว่า โทษที่ศรักับภาพยนตร์มันเป็นเรื่องอะไรที่สมจริงอยู่แล้ว ถ้าคุณเอากล้องไปวางไว้หน้าใครซักคนมันก็คือคนคนนั้นในสถานที่นั้น ยังไงมันก็สมจริงอยู่ดี หลีกเลียงความสมจริงไปไม่ได้ แล้วถ้าถามว่าจำเป็นด้วยหรือที่ร้านเหล้าจะต้องมีบุหรี่มีขวดเหล้า มันก็เป็นความพยายามที่เขาต้องการจะสื่อออกมา หรือถ้าคนจะเชื่อแค่เห็นป้ายร้านเหล้ามันก็โอเค แต่สุดท้ายมันก็จะกลับมาที่เนื้อหาว่าเนื้อหามันจำเป็นไหม ถ้าคนสร้างสรรค์คิดว่าจำเป็นเขาก็ใส่มา ถ้าเขาเห็นว่ามันเข้ากันได้และมันจะเป็นผลดีต่อเพลงนั้นเป็นผลดีต่อความหมายที่ต้องการจะสื่อออกมา มันก็เหมาะๆ จริงๆ ก็คงอยู่ที่ตัวเนื้อเพลงมากกว่าว่าเขาต้องการจะเสนออะไร แล้วตีความออกมาอย่างไรด้วยภาพและรายละเอียดต่างๆ ”

(ปวีตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

อาจารย์พันพัศสา ฐปเทียน มีความเห็นว่าการนำเสนอภาพโดยรวมดูค่อนข้างมีความเหมาะสมดีทั้งองค์ประกอบของเพลงและการแสดง โดยเฉพาะศิลปะการเล่าเรื่องที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกของผู้รับสารได้ดี แต่ยังมีการนำเสนอที่ค่อนข้างล่อแหลม ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่ที่พบในการเซ็นเซอร์มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศซึ่งนับว่าเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมากที่สุดสำหรับสังคมไทย โดยอาจเกิดการตีความไปได้ในหลายทิศทางแล้วแต่วิจารณญาณของแต่ละบุคคล แต่สำหรับการเซ็นเซอร์แล้วประเด็นทางเพศมักจะเป็นเนื้อหาต้องห้ามอย่างเด็ดขาดไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม

“จริงๆ แล้วเพลงของเกิร์ลลี่ เบอรี่ ถ้าไม่นับเรื่องเนื้อหาและสิ่งที่ต้องการนำเสนอ ถือว่าเล่าเรื่องได้ดีนะ ทำให้เราติดตามไปได้เรื่อยๆ ใช้ shot สั้นๆ ปะติดปะต่อไปเรื่อยๆ ทำให้เกิดเป็นเรื่องขึ้นมาเหมือนกับว่าเป็นจิ๊กซอว์ รู้สึกว่าเล่าเรื่องได้เข้ากับธรรมชาติของเพลงดี ถือว่าผู้สร้างมีความเข้าใจในธรรมชาติของคนฟังและศิลปินได้ดีทีเดียว แต่ว่าเขาเล่นกับความหือหาวมากไปนิดหนึ่ง คิดว่าตัวคนทำก็คงยอมเสี่ยงเหมือนกัน เขาคงรู้ว่ามันกระตุ้นอารมณ์คนจริงๆ”

(พันพัศสา ฐปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้อาจารย์ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร ยังแสดงทรรศนะในประเด็นต่างๆ ที่ถูกเซ็นเซอร์จากตัวอย่างผลงานมิวสิควิดีโอที่ได้นำมาศึกษาในเพลง “รักตัวเองเหมือนกัน” ของไฮเปอร์และเพลงของเกิร์ลลี่เบอรี่ ดังนี้

“อยากจะยกตัวอย่างเพลงรักตัวเองเหมือนกันของไฮเปอร์ เกี่ยวกับประเด็นเรื่องรักร่วมเพศระหว่างผู้หญิงสองคน จริงๆ แล้วไม่รู้รู้สึกอะไรเลย ไม่รู้สึกว่ามึนอะไรน่าเกลียดเพราะว่ามันเป็นเรื่องจริงแล้วก็ดูสวยดี แต่อย่างภาพที่มีดูขงแผลมๆ ออกมาคิดว่าไม่มีความจำเป็นที่ต้องนำเสนอออกมาในรูปแบบนั้นหรืออย่างงานของเกิร์ลลี่เบอรี่ ก็ไม่จำเป็นต้องให้เห็นแก้กักันหรือว่าไปถ่ายโดยใช้มุมเสยอะไรแบบนั้น มันทำให้รู้สึกว่าคุณผลิตเขาจงใจสื่อเจตนาที่จะขายตัวศิลปินมากเกินไป ซึ่งมันเป็นการสร้างภาพซ้ำๆ กันของการมองโลกแบบนี้ มองผู้หญิงแบบนี้ มองผู้ชายแบบนี้ มองกิจกรรมต่างๆ แบบนี้ พอนานๆ เข้าก็จะทำให้คนดูรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องราวธรรมดาที่ซาชินไปซะแล้ว”

(ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

อาจารย์ดังกล่าวยังได้ให้ข้อแนะนำต่อการสร้างสรรค์งานมิวสิควิดีโอไว้ว่า “เป้าหมายของมิวสิควิดีโอก็คือการสร้าง ส่งเสริมภาพลักษณ์ของศิลปินและของเพลงนั้นๆ ทำให้เพลงติดหู คนจำได้หรือว่าเป็นที่พูดถึง แต่ที่นี้มันก็มาจากผู้ที่ให้โจทย์มาว่าเขาต้องการสื่อสารอะไร ต้องการที่จะขายศิลปินอย่างเดียวเลยหรือเปล่า ซึ่งจริงๆ แล้วมิวสิควิดีโอมันควรจะสร้างภาพเพื่อสนับสนุนเพลง ทำให้ผู้ฟังเกิดมุมมองใหม่ๆ สามารถเห็นเนื้อหาของเพลงได้กว้างขึ้นกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่ว่าพอดูภาพแล้วก็ไม่สนใจเพลงเลย คิดแค่น้องคนนี้น่ารัก น้องคนนี้อ้วนน่ารักนั่น”

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า มิวสิควิดีโอที่ดีนั้นควรจะสื่อความหมาย อารมณ์ ความรู้สึก และเกิดความคิดอะไรใหม่ๆ นอกจากการฟังเพลงเพียงอย่างเดียว ซึ่งมิวสิควิดีโอในอนาคตนั้นควรจะเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ ฉลาด และมีศิลปะ เป็นหลักสำคัญ

1.2 นักวิชาการด้านดนตรี

นักวิชาการทางด้านดนตรีมีความคิดเห็นต่อผลงานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์โดยมีพรรคนะเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าในส่วนของกรนำเสนอภาพนั้นส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การสร้างจุดขายทางด้านภาพเพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนใจมากกว่าคำนึงถึงความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของเพลงและการนำเสนอภาพหรือเรื่องราวที่สร้างขึ้นมา รวมทั้งยังอ่อนในเชิงของความเป็นศิลปะทั้งทางด้านดนตรีและการแสดง โดยเฉพาะในส่วนของตัวบทเพลงนั้นยังขาดความน่าสนใจอยู่มาก ซึ่งเมื่อมีการนำภาพต่างๆ เข้ามาประกอบเป็นมิวสิควิดีโอแล้ว ทำให้ภาพที่นำเสนอออกมามีความโดดเด่นมากกว่าตัวบทเพลง แต่กลับไม่ได้ส่งเสริมที่ตัวบทเพลงเป็นหลักในทางกลับกัน เป็นการดึงดูดให้ผู้รับสารเกิดความอยากดูมากกว่าต้องการที่จะฟังเพลง

“ผมคิดว่ามิวสิควิดีโอเกือบจะทุกชิ้นที่ได้ดูไป มันโดดเด่นกว่าตัวเพลงแทบทั้งนั้นเลย ตรงจุดนี้ผมมองว่าเป็นการสื่อสารที่ไม่ได้มุ่งจะให้สนับสนุนบทเพลง แต่เป็นการนำจุดเด่นมาลบจุดด้อยมากกว่า ในเมื่อเพลงก็ทำออกมาได้เพียงแค่นั้น ก็เลยพยายามจะใช้มิวสิควิดีโอในการสร้างความสนใจ ถ้าเป็นตัวเพลงอย่างเดียวคงจะไม่มีใครยอมเสียเงินซื้อหามาฟัง แต่พอมีมิวสิควิดีโอฉายให้ดูประกอบคนก็ชอบดูกัน ซึ่งผมคิดว่าก็ถูกแล้ว ถ้าเพลงแยแล้วมิวสิควิดีโอยังทำออกมาได้แยอีกก็คงจะไปกันใหญ่ละ คิดว่ามิวสิควิดีโอที่มีอยู่ก็สามารถตอบโจทย์ได้ดีแล้ว ดังนั้นควรจะพัฒนาบทเพลงให้ดีขึ้นไปกว่านี้อีก ให้ดีกว่ามิวสิค

วิดีโอโดยที่มีวิดิโอไม่ต้องด้อยคุณภาพลง”

(พลวิทย์ โสภาพันธุ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

ในภาพรวมแล้วนักวิชาการทางด้านดนตรีมองว่าความสัมพันธ์ระหว่างการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอและองค์ประกอบของเพลงยังอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมาก เนื่องมาจากพื้นฐานองค์ประกอบของเพลงที่ขาดความสอดคล้องกันระหว่างด้านดนตรีและเนื้อหาของเพลงมาตั้งแต่แรกเริ่มแล้ว ต่อมาในส่วนของการนำเสนอภาพจึงยิ่งขาดความสัมพันธ์กันมากขึ้น

“มันไม่สัมพันธ์กันเลยครับ มันเหมือนดู คาราโอเกะไปนะครับที่มีผู้หญิงใส่บิกินีแล้วก็เพลงไทยเดิมอย่างนี้ ผมว่ามันไม่มีความเกี่ยวข้องเลยครับ มันเสนอที่ตัวคนมากกว่า คือคนมองว่าเกิร์ลลี่เบอร์รี่เขาเซ็กซี่ไปแล้วเขาก็ขายกันไปนะว่านี่เกิร์ลลี่เบอร์รี่ เพราะว่าถ้าเป็นคนอื่นร้องเขาก็คงไม่มาถ่ายมูนี่ครับเพลงเดียวกันนี้ คิดว่ามันเป็นเรื่องตัวบุคคลมากกว่า ผมคิดว่ามันไม่เกี่ยวข้องกันเท่าไรเลยครับ”

(สิริเศรษฐ์ ปัทมพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้อาจารย์อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา มีความเห็นต่อการนำเสนอภาพในผลงานมิวสิควิดีโอทั้งในส่วนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยมองว่าการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์จากที่ได้รับความสนใจไปส่วนใหญ่เน้นไปที่การขายภาพลักษณ์ของศิลปินมากกว่าเน้นที่การสร้างสรรคผลงานเพลง ทำให้จุดเด่นที่น่าสนใจไม่ได้อยู่ที่ตัวเพลงแต่กลับอยู่ที่การนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอมากกว่า เช่น เพลงของเกิร์ลลี่เบอร์รี่นั้นรู้สึกถึงการนำเสนอภาพที่มุ่งเน้นความเซ็กซี่ที่ตัวศิลปิน โดยการใส่หมวกหลากสีต่างๆ หรือทำเต้นและการแต่งกาย เพื่อเป็นจุดดึงดูดให้ผู้ชมเกิดความสนใจ แต่ในส่วนของการสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับภาพที่นำเสนอออกมานั้นเป็นไปในคนละทาง ยังไม่สอดคล้องกันเท่าที่ควร ในขณะที่เพลง “สวีสวีสวี” ของโจอี้บอยนั้น แม้ว่าการนำเสนอภาพจะมีความวาวหวิวและล่อแหลมในประเด็นทางเพศก็ตาม แต่ภาพที่ออกมานั้นจัดว่ามีสอดคล้องกับแนวของเพลงดีมาก เนื่องจากดนตรีที่เป็นไปในแนว Hip-Hop ทำให้การนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอเป็นการสร้างอารมณ์และเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายของเพลงออกมาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นับว่ามีความเหมาะสมในแง่ของศิลปะและดนตรีอย่างลงตัว

“แค่เป็นการเดินกับเพลง ดูว่าเป็นอาร์ทมากกว่า เพราะภาพกับองค์ประกอบต่างๆ ทั้งเรื่องฉาก เรื่องแสงก็ดูสวยมาก มันเหมาะสมกลมกลืนไปกับดนตรีดี เวลาที่ดูเราก็ไม่ได้สนใจที่ตัวผู้หญิงเพียงอย่างเดียว แต่อย่างเพลงของเกิร์ลส์เบอรรี่นี่ ดูว่าไม่ค่อยเป็นอาร์ทเท่าไร มันดูจงใจเกินไป พยายามที่จะยั่วๆ มากเกินไป แค่อำนาจผู้หญิงมาเด่น ภาพก็ไม่สวย แล้วดนตรีก็ไม่ได้”

(อัศวิน นรินทร์กุล ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

อาจารย์สิริเศรษฐ์ ปัทมพร อัมพร ได้แสดงทรรศนะในเรื่องของเนื้อหาบทเพลงกับแนวของดนตรีและความสัมพันธ์ระหว่างการนำเสนอภาพกับแนวของเพลงโดยมีความเห็นว่า อย่างเช่นในกรณีเพลง Hip-Hop นั้นการนำเสนอเนื้อหาของเพลงแนวนี้ไม่จำกัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หากแต่ความเป็นดนตรีแนว Hip-Hop เป็นเรื่องของจังหวะและการใช้ภาษาที่มีความคล้องจองลงตัวมากกว่า ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาในเพลงแนวนี้จึงไม่จำเป็นต้องสื่อถึงความล่อแหลมหรือเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศและความรุนแรง หากแต่ควรคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในเชิงวรรณศิลป์มากกว่า

“ผมว่ามันทำได้ทุกอย่างครับอยู่ที่มันสมองมากกว่า คืออย่างเพลง Hip-Hop ทำในแบบดีก็ได้ฝรั่งเขาก็ทำเยอะเยอะที่ทำออกมาดี ๆ ไม่จำเป็นว่าเพลง Hip-Hop ต้องมาขายแบบว่าใส่บิกินีกันอย่างนี้เป็นอะไรที่มันดี ๆ สร้างสรรค์ก็ได้ อย่างเพลง Hip-Hop นี้มันไม่ได้เกี่ยวกับเรื่องเพศเลยมันเป็นเรื่องของภาษามากกว่า ภาษาที่คล้องจองกัน Hip-Hop นี้ถ้าลองมองย้อนไปผมว่าบทกวีเก่าๆ ของไทยนี่มันคือรากเหง้าของ Hip-Hop เลย”

(สิริเศรษฐ์ ปัทมพร อัมพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้อาจารย์พลวิทย์ โสภาพันธุ์ มองว่าการนำเสนอภาพที่ล่อแหลมนั้นเป็นการสะท้อนค่านิยมในเรื่องเพศที่มีอยู่ในสังคม โดยเฉพาะในสังคมไทยที่พยายามปิดกั้นเกี่ยวกับเรื่องเพศ แต่ด้วยความที่ดูล่อแหลมมากเท่าใด ยิ่งเป็นแรงผลักดันที่ทำให้คนเกิดความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งฝ่ายผู้ผลิตก็พยายามสนองตอบความต้องการของสังคมเช่นเดียวกัน แต่ภาพโดยรวมที่ออกมา นั้นยังมีความเป็นศิลปะอยู่น้อยมาก

“ยกตัวอย่างเช่นผงาดเจ้าคำโลก ที่เอาผู้หญิงมาใส่หัวปลาหมึก หรือเพลง reality ที่ให้เต้นในกล่องที่มีลักษณะคล้ายๆ กับกรง ผมว่าตรงนี้นั้นแสดงถึงการ กตขีทางเพศในแง่มุมหนึ่งเหมือนกัน เป็นการเอาใจแทนทั้งผู้ผลิตและผู้เซ็นเซอร์ นะ เป็นการมองผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ ก็คือเรื่องเซ็กส์ ชูจุดขายเรื่องเซ็กส์ว่าจิ้น เกอะ”

(พลวิทย์ โอภาพันธุ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตามอาจารย์สิริเศรษฐ์ ปันฑุรอำพร ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับกรณีนี้เนื้อหาของ เพลงค่อนข้างมีความล่อแหลมว่าควรมีการนำเสนอภาพในเชิงสัญลักษณ์แทนเพื่อไม่ให้มีการ นำเสนอภาพที่ไม่เหมาะสมออกสู่สาธารณชน รวมทั้งต้องการให้ฝ่ายผู้ผลิตและผู้สร้างสรรค์มีสค วิดีโอมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลัก โดยควรคำนึงถึงผลกระทบและผลประโยชน์ต่อสังคม ส่วนรวมมากกว่าเป็นการขายศิลปินเพียงอย่างเดียว

“ผมว่าควรนำเสนอในเชิงสัญลักษณ์ดีกว่า คือไม่เชิงว่าต้องถ่ายผู้หญิงนุ่ง บิกินีไปเลยตรงๆ คิดว่ามันมีบางอย่างที่เป็นสัญลักษณ์แทนในตรงสิ่งที่พูดออกมา เป็นเสียงได้ คือเสียงออกมาอย่างหนึ่งแต่ภาพออกมาเป็นสัญลักษณ์หมดเลยก็ได้ คนมองแล้วก็เอาไปพิจารณาเอา แต่อย่างไรก็ตามฟังเนื้อหาที่รู้อยู่แล้ว บางคนก็ จะฟังแต่ดนตรีไม่ดูเนื้อหา...

...อยากให้เป็นไปในทางที่ยกระดับจิตใจคนกว่านี้ครับ คือมิวสิควิดีโอที่ดู มาเนี่ยผมว่า 80 – 90 เปอร์เซนต์มันเป็นในเรื่องของชู้สาวและเรื่องรักๆใคร่ๆ ไม่ค่อย มีอะไรที่มันแตกต่างออกไป อยากให้มีอะไรที่มันใหม่กว่านี้ครับ คิดอะไรที่มัน จรรโลงใจหน่อยไม่ใช่ดูมิวสิควิดีโอเดี๋ยวก็นึกถึงผู้หญิงคนนีไปชอบคนโน้นไปชอบ คนนี้ อยากให้มันมีเนื้อหาอย่างอื่นที่มันดีกว่านี้ อย่างเรื่องของป่าชายล้วยแขก คนหนึ่งอะไรอย่างนี้มันไม่ค่อยมีเรื่องพวกประเภทนี้นะครับ มันเป็นเรื่องของความ รับผิดชอบต่อสังคมมากกว่า ถ้าทำดีๆ คนก็ชอบได้เหมือนกัน”

(สิริเศรษฐ์ ปันฑุรอำพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

1.3 นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

นักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชนมีทัศนคติร่วมกันในส่วนของประเด็นที่พบในตัวอย่างผลงานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ โดยมีความเห็นว่าประเด็นในเรื่องเพศเป็นประเด็นที่พบมากที่สุดซึ่งมีการนำเสนอภาพที่ล่อแหลมอยู่ค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลายปัจจัยที่มาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการสร้างสรรค์งานมิวสิควิดีโอ โดยเฉพาะปัจจัยในเรื่องของการตลาดที่มุ่งนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปินเป็นหลัก ซึ่งการนำเสนอเนื้อหาในบางประเด็นอาจเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้ในการดึงดูดให้ผู้ชมเกิดความสนใจ จดจำ และอยากติดตาม เช่น ในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศที่สามารถใช้เพื่อการดึงดูดกลุ่มเป้าหมายให้สนใจและจดจำได้เป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่า การนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นเป็นการสนองตอบความต้องการของตลาดมากกว่าเป็นการมุ่งสร้างสรรค์งานในเชิงศิลปะเพียงอย่างเดียว

“ไม่ได้เห็นด้วย แต่ถ้าวัดตามหลักทฤษฎีการจูงใจมันก็จำเป็นที่จะต้องใช้เรื่องพวกนี้ โดยเฉพาะเรื่องเซ็กซี่ ถ้าไม่อย่างนั้น ถ้าทำออกมาไม่เป็นที่ดึงดูดมันก็เหมือนกับการหลอกหลวง เขาก็ต้องพยายามหาแม่เหล็ก (Magnet) ที่จะใช้ดึงดูดคน”

(เวทิต ทองจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

ดร.ธนวดี บุญสืบ มองว่าการนำเสนอเนื้อหาและภาพในตัวอย่างมิวสิควิดีโอจากที่ด้รับชมมานั้นในภาพรวมยังขาดความสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะ ทั้งยังเป็นการนำเสนอแง่มุมที่ไม่เหมาะสมและมีประเด็นเนื้อหาที่มีความล่อแหลมอยู่ค่อนข้างมาก ซึ่งขัดกับวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทย

“เป็นเรื่องที่เสี่ยงอันตรายอยู่ เพราะว่ามีเนื้อหาที่ล่อแหลมต่อวัฒนธรรมของสังคมไทย คิดว่าเหมาะสมแล้วที่ต้องถูกเซ็นเซอร์ เนื่องจากถ้าเผยแพร่ออกไปแล้วจะก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพสังคม กับวัฒนธรรม กับพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งวัฒนธรรมไทยสมัยก่อนจะไม่มีอะไรแบบนี้ ตอนนั้นมันกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมาก ไม่ว่าจะเรื่องของรักร่วมเพศ ความรุนแรง หรือว่าพฤติกรรมทางเพศในที่เปิดเผย วัยรุ่นซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์แบบนี้มาก่อน พอดูแล้วก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไปซะ เมื่อได้เห็นทุกวันก็จะซึมซับเอาพฤติกรรม

เหล่านี้ไป สื่อเป็นช่องทางในการชี้แนะสิ่งต่างๆ ที่เข้าถึงกลุ่มวัยรุ่นได้ง่าย ดังนั้นก็เลยรู้สึกว่าจะไม่เหมาะที่จะเสนอเรื่องแบบนี้ผ่านสื่อ”

(ธนวดี บุญลือ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

อาจารย์อนันต์ ลือประดิษฐ์ มีความคิดเห็นว่าการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอเป็นการสร้างกระแสในสังคมมากกว่าเป็นการนำเสนอตามแนวคิดทางด้านศิลปะ ซึ่งอันที่จริงแล้วมองว่ามิวสิควิดีโอที่ดีควรมีความสอดคล้องกันระหว่างเนื้อหาของเพลงและภาพ โดยให้ข้อเสนอแนะในการนำเสนอผลงานว่าควรเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์สังคมและจรรโลงจิตใจให้แก่ผู้รับสารเป็นสำคัญ

“จริงๆ แล้วโดยส่วนตัวมองว่ามิวสิควิดีโอมาหลังดนตรี เลยคิดว่าในฐานะของคนฟังดนตรีแล้วมิวสิควิดีโอไม่มีความจำเป็นด้วยซ้ำไป แต่นับจากยุคที่มี MTV มาแล้วมิวสิควิดีโอก็มีส่วนในการสร้างเรื่องราว ให้คนเสพเพลงได้ง่ายขึ้น เป็นการกระตุ้นยอดขาย ดังนั้นมิวสิควิดีโอที่ดีควรจะเป็นอย่างไรมันก็เหมือนกับเพลง เหมือนกับหนัง เหมือนโฆษณามิวสิควิดีโอที่ดีจึงควรยกระดับความรู้สึกนึกคิด ยกระดับของจิตใจ และต้อง สอดคล้องกับเรื่องราวของเพลงด้วย ไม่ใช่ว่ามิวสิควิดีโอไปทาง เนื้อหาเพลงไปทาง”

(อนันต์ ลือประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ความเหมาะสมในการนำเสนอภาพและเนื้อหาของมิวสิควิดีโอทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ

นักวิชาการในสาขาต่างๆ มีทฤษฎีและความคิดเห็นในเรื่องของความเหมาะสมในการนำเสนอภาพและเนื้อหาของมิวสิควิดีโอทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติที่แตกต่างกันโดยแบ่งออกเป็นสามแนวทาง ได้แก่ ฝ่ายที่เห็นว่าเหมาะสม ฝ่ายที่เห็นว่าไม่เหมาะสม และฝ่ายที่เห็นว่ากำลังระหว่างความเหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยแต่ฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและมีเหตุผลดังต่อไปนี้

2.1 ฝ่ายที่เห็นว่าเหมาะสม

นักวิชาการจำนวน 2 คนมีความเห็นว่าการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นมีความเหมาะสมที่จะนำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ โดยอาจารย์ปวิตร มหาสารินันท์มีความคิดเห็นว่าการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอจากที่ได้รับความนิยมมาส่วนใหญ่จะมีความรวดเร็วมากจึงไม่ได้เป็นจุดที่น่าสังเกตว่ามีประเด็นใดที่ไม่สมควรนำมาเสนอ ซึ่งในภาพรวมแล้วคิดว่าสามารถนำเสนอได้เนื่องจากภาพและเนื้อหาที่พบไม่ได้มีความรุนแรงจนเกินไป ในขณะที่อาจารย์ดังกล่าวมองว่ามีความเหมาะสมที่จะนำเสนอได้ภายใต้เงื่อนไขของการจำกัดเวลาขายกับผู้ชมเฉพาะกลุ่ม หรือมีการจัดระดับรายการให้เหมาะสมโดยแบ่งตามเกณฑ์อายุ เช่น มิวสิควิดีโอเพลงนี้ควรจัดฉายในช่วงเวลาดีกสำหรับผู้ใหญ่ เป็นต้น ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องมีการเซ็นเซอร์ภาพแต่อย่างใด

2.2 ฝ่ายที่เห็นว่าไม่เหมาะสม

นักวิชาการส่วนใหญ่จำนวน 5 คนมีความเห็นว่าการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นยังไม่เหมาะสมที่จะนำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ โดยนักวิชาการแต่ละคนมีเหตุผลภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกันดังนี้

ดร.ธนวดี บุญลือมีความเห็นว่ายังขาดความเหมาะสมไม่สมควรนำมาเสนอเผยแพร่ต่อสื่อมวลชน เนื่องจากมีประเด็นเนื้อหาที่ล่อแหลม และไม่ส่งเสริมค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทย ซึ่งหากนำเสนอออกไปอาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้โดยเฉพาะเยาวชนที่อาจเกิดพฤติกรรมเลียนแบบและซึ่ซบสิ่งต่างๆเหล่านี้โดยขาดการไตร่ตรอง

อาจารย์สิริเศรษฐกิจ ปัทมพร อัมพร มองว่าจากภาพโดยรวมนั้นยังไม่เหมาะสมที่จะเผยแพร่สู่สื่อโทรทัศน์ของปกติ โดยเฉพาะในมิวสิควิดีโอที่มีเนื้อหาประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้วนับว่ายังมีความล่อแหลมอยู่มากทีเดียว เนื่องจากสื่อโทรทัศน์ของปกตินับเป็นสื่อพื้นฐานที่แพร่หลายมากในสังคม จึงทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ดังนั้นเนื้อหาที่นำมาเสนอจึงควรมีการควบคุมให้เหมาะสมแก่เยาวชน

“ควรปรับไปตามความเหมาะสม คือถ้าจะทำให้เป็น Nude เลยก็ทำได้ แต่ก็ควรควบคุมให้ไปขายอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ใช่มาขายอยู่ช่อง 7 มันก็ไม่ได้ไม่เหมาะสมครับ”

(สิริเศรษฐกิจ ปัทมพร อัมพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้อาจารย์อนันต์ ลือประดิษฐ์ และอาจารย์พลวิทย์ โภภัพันธ์ ต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันไปทิศทางเดียวกัน โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดเวลาออกอากาศให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับชม ซึ่งเป็นในเรื่องของเงื่อนไขการจัดสรรเวลารวมทั้งการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน โดยหากมีการจัดสรรเวลาและกำหนดกลุ่มผู้ชมอย่างชัดเจนแล้วก็น่าจะเป็นแนวทางที่ดีได้

“ถ้าให้ออกอากาศช่วงดี ๆ ก็ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะว่าจากที่ดูตัวอย่างมิวสิควิดีโอก็รู้สึกเลยว่าผู้ผลิตอ่อนเชิงในเรื่องศิลปะมาก ๆ ตั้งใจที่จะขายเรื่องเซ็กซี่เพียงอย่างเดียวล้วน ๆ เลย ซึ่งไอ้เรื่องแบบนี้ในต่างประเทศก็สามารถออกอากาศได้ ซึ่งก็เป็นช่วงดี ๆ หลังเที่ยงคืนเป็นต้นไปคล้าย ๆ กับบ้านเรา แต่สำหรับเมืองไทยนี้ยังไม่มีการกำหนดที่ชัดเจนเหมือนต่างประเทศเขา ดังนั้นจึงคิดว่ายังไม่เหมาะที่จะนำเสนอทางฟรีทีวี ผมเองมีลูกอายุ 4-5 ขวบคิดว่ามันคงจะแย่มาก ถ้าลูกผมได้เห็นมิวสิควิดีโอพวกนี้แล้วตั้งคำถามกับผมว่าทำไมผู้หญิงพวกนี้ถึงใส่เสื้อผ้าน้อยจัง แล้วไปทำอะไรอยู่ในกล่อง ผมคงลำบากใจมาก ไม่รู้จะตอบเขาว่าอะไรดี”

(พลวิทย์ โภภัพันธ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

อาจารย์เวทิต ทองจันทร์ได้แสดงมุมมองถึงในส่วนของผู้ผลิตว่ายังไม่เหมาะสมเนื่องจากหากเกิดการนำเสนอออกไปแล้วจะก่อให้เกิดเป็นกระแสและค่านิยมที่ไม่ถูกต้องในแวดวงของผู้ผลิต

“ผมมองในองค์รวมมากกว่า ว่าถ้าทั้งสังคมพร้อมใจกันทำไปพร้อมๆ กัน ต่างคน ต่างพยายามแก้ปัญหาให้ถูกจุด ผมคิดว่ามันน่าจะได้ผลมากกว่า ซึ่งจริงๆ แล้วมันเป็นไปได้ยาก มันเหมือนต้องไปแก้ระบบทุกๆ อย่างในเวลาเดียวกัน แต่ถ้าต้องการคำตอบจริงๆ ว่าเหมาะสมที่จะขายไหม ผมคิดว่าไม่เหมาะ เพราะถ้าให้ออกขายปั๊บ พวกผู้ผลิตจะเข้าใจผิด มันจะทำให้เกิดกระแสคิดว่าทำได้ พอมีคนเห็นว่าทำแบบนี้ได้ คนก็จะทำงานแบบนี้ตามกันออกมาเรื่อยๆ ดังนั้นก็ยังไม่ควรให้ออกขาย เดี่ยวคนจะแห่ทำตามกันเข้าไปใหญ่”

(เวทิต ทองจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

2.3 ฝ่ายที่เห็นว่ากำลังระหว่างความเหมาะสมและไม่เหมาะสม

นักวิชาการจำนวน 2 คนมีความเห็นที่ก้ำกึ่งระหว่างความเหมาะสมและไม่เหมาะสมในการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ โดยมีเหตุผลที่สอดคล้องกันคือมองถึงความแตกต่างของแต่ละประเด็นที่ได้นำเสนอในมิวสิควิดีโอ ซึ่งมีทั้งประเด็นที่มองว่ายังขาดความเหมาะสมที่จะนำเสนอสู่สาธารณชนและประเด็นที่คิดว่าไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและสามารถแพร่ภาพได้ในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ

อาจารย์พันพัลสา ฐปเทียนมีความคิดเห็นว่ามีวสิควิดีโอแต่ละเรื่องก็มีประเด็นเนื้อหาที่แตกต่างกันไปซึ่งในบางประเด็นก็สามารถนำเสนอได้ แต่ในบางประเด็นก็ไม่เหมาะสมที่จะนำมาเผยแพร่ โดยขึ้นอยู่กับลักษณะในการสร้างสรรค์หรือการเล่าเรื่องของผู้สร้างสรรค์ว่าภาพและเนื้อหาที่สื่อออกมามีความล่อแหลมหรือรุนแรงเพียงใด

อาจารย์อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา มองว่าในแง่ของสิ่งเสพติดและความรุนแรง เช่น การใช้ปืนจ่อศีรษะ เป็นสิ่งที่ไม่สมควรนำมาเสนอหรือเรื่องสุราและบุหรี่ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรเพราะเป็นสิ่งเสพติดซึ่งเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแก่เยาวชน แต่ถ้าเป็นในแง่ของเรื่องภาพเซ็กซี่นั้น ถ้ารู้จักนำเสนอออกมาอย่างมีศิลปะและสอดคล้องกับแนวเพลงแล้วก็เป็นสิ่งที่ไม่เสียหาย เพราะเรื่องบางเรื่องก็ไม่ควรปิดกั้นจนเกินไป อย่างการนำเสนอภาพเซ็กซี่ของผู้หญิงก็ถือเป็นเรื่องปกติเพราะผู้หญิงก็เป็นเรื่องธรรมชาติ

3. อิทธิพลต่อสังคมจากการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ (ในกรณีที่ยังไม่ได้เซ็นเซอร์)

นักวิชาการทางด้านต่างๆ มีทรรศนะในเรื่องของอิทธิพลที่มีต่อสังคมจากการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ (ในกรณีที่ยังไม่ได้เซ็นเซอร์) โดยมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็นสองแนวทางหลัก ได้แก่ ฝ่ายที่เห็นว่ามีอิทธิพล และฝ่ายที่เห็นว่าไม่มีอิทธิพลดังเหตุผลต่อไปนี้

3.1 ฝ่ายที่เห็นว่ามีอิทธิพลต่อสังคม

นักวิชาการส่วนใหญ่จำนวน 6 คนมีความคิดเห็นว่าการนำเสนอมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ในกรณีที่ยังไม่ผ่านการเซ็นเซอร์นั้นมีอิทธิพลต่อสังคมในด้านต่างๆ โดยมีทรรศนะที่สอดคล้องกันในเรื่องของอิทธิพลที่มีต่อเยาวชนเป็นหลัก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนในประเด็นต่างๆ ได้จากการรับชม ทั้งนี้ นักวิชาการแต่ละท่านได้ให้ข้อคิดเห็นและเหตุผลประกอบดังนี้

อาจารย์พันพิศสา ฐูปเทียน และอาจารย์เวทิต ทองจันทร์ มองถึงในเรื่องของการควบคุมดูแลเยาวชนของผู้ปกครอง ซึ่งจากสภาพความเป็นจริงในสังคมแล้วผู้ปกครองหรือบิดามารดาไม่สามารถควบคุมดูแลบุตรหลานของตนได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อโทรทัศน์ทั่วไปซึ่งนับเป็นสื่อที่แพร่หลายที่เยาวชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย และถึงแม้ว่าจะมีกระบวนการเซ็นเซอร์เข้ามาคอยควบคุมกำกับดูแลอยู่แต่ก็ไม่สามารถป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำเสนอภาพความรุนแรงหรือประเด็นที่ล่อแหลมได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งอิทธิพลที่เกิดขึ้นนั้นอาจารย์พันพิศสาคิดว่าน่าจะเป็นในเรื่องของพฤติกรรมและทัศนคติของเยาวชน โดยเฉพาะในเรื่องเพศและการใช้ความรุนแรงซึ่งพบได้มากในมิวสิควิดีโอและสื่อทั่วไป

“สิ่งที่มักจะถูกกังวลกันมากก็คือเรื่องของพฤติกรรมทางเพศและการใช้ความรุนแรง ซึ่งก็ยังคงเห็นด้วยว่ามิวสิควิดีโอชิ้นต่างๆ ที่ได้ดูมาไม่สมควรที่จะฉายในช่วงเวลาปกติที่เด็กทั่วๆ ไปได้ดู เพราะต้องยอมรับว่าพ่อแม่ผู้ปกครองไม่สามารถที่จะดูแลได้ตลอดเวลาที่เด็กดูทีวี ซึ่งเรื่องนี้ก็ต้องดูแลกันให้เข้มงวดขึ้น แต่เรื่องของการทำเบลอนี้ก็ไม่ได้คิดว่าจะช่วยอะไรได้อยู่ดี เพราะองค์ประกอบอื่นๆ มันก็เล่าเรื่องอยู่แล้ว ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น เหล้า บุหรี่ หรือว่าเป็น มันคงขึ้นอยู่กับ Shot มากกว่า ทั้งหมดมาจากการแก้ไขกฎหมาย ซึ่งยังไม่มีประสิทธิภาพและยัง

ไม่ตรงจุดมากกว่า เพราะว่าจริงๆ แล้วเด็กเขาก็มีช่องทางอื่นที่จะได้รู้ได้เห็นสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว ยิ่งปิดกั้นอาจจะยิ่งเป็นการช่วยด้วยซ้ำ ถ้าหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการเซ็นเซอร์ได้ศึกษาจิตวิทยาเด็กมาด้วยอาจจะแก้ปัญหาได้ถูกจุดมากกว่านี้หรือเปล่า อันนี้ไม่แน่ใจเหมือนกัน เพราะว่าธรรมชาติเด็กยิ่งว่าก็เหมือนยิ่งยุ ถ้าเรายอมนำเสนอออกมาแล้วให้แง่คิดที่เป็นการเตือนสติน่าจะดีกว่า เช่น เพลง ผงาดจ้ำจี้โลก คิดว่าเป็นงานที่ดีและมีวิธีที่แยบยลมากในการที่จะสอนเด็กๆ”

(พันพิศสา ฐูปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

“เรื่องนี้มันอยู่ที่เด็กแล้วก็พ่อแม่ด้วย ถ้าพ่อแม่ชี้แจงเลี้ยงลูกแล้วก็ปล่อยให้ดูทีวี ไปด้วย ไร้สาระ อะไรๆ มันก็ฟัง เพราะเด็กก็จะมกมายอยู่กับไอ้ภาพเหล่านี้ เนื้อหาเหล่านี้ นี่คืปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองไม่ช่วยกันแก้ไข ไม่ว่าจะได้นายหรือไม่ได้นาย ปัญหาพวกนี้มันก็ต้องเกิดอยู่ดี เพราะสื่ออื่นๆ มันพร้อมจะเสนอได้ตลอดเวลาอยู่แล้ว”

(เวทิต ทองจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

การค่อยๆ ซึมซับและเรียนรู้ของเยาวชนจากการได้รับชมเนื้อหาที่ล่อแหลมบ่อยครั้งเป็นอีกข้อคิดเห็นสำคัญที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง โดยเฉพาะค่านิยมทางเพศและความรุนแรงที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้โดยง่าย

“มันเป็นอิทธิพลที่แทรกซึม ถูกปลูกฝัง บ่มเพาะอยู่ในความรู้สึกของคนในสังคมโดยเฉพาะวัยรุ่น มันไปตรงกับทฤษฎีการบ่มเพาะทางวัฒนธรรมที่บอกว่า สิ่งเหล่านี้มันถูกปลูกฝังและบ่มเพาะอย่างค่อยเป็นค่อยไป และค่อยๆ แทรกซึมเข้าไปโดยอัตโนมัติ และอีกทฤษฎีหนึ่งที่กล่าวว่าการได้เห็นบ่อยๆ จะทำให้เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า Inactivation ทำให้เกิดอาการเฉยชา มองว่าเป็นปกติธรรมดา ทำให้คนเราเกิดการเลียนแบบซึ่งเป็น อันตรายมาก เป็นการสร้างค่านิยมที่ผิดๆ ทำให้คนเกิดการเฉยชินกับสิ่งที่พบเห็น เรื่องที่เคยเป็นเรื่องผิดปกติกลับกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาไป เช่น เรื่องของการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เดียวนี้วัยรุ่นทั่วไปก็เห็นเป็นเรื่องปกติไปแล้ว”

(ธนวดี บุญลือ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

อาจารย์ดังกมล ณ ป้อมเพชร์ มองว่าอิทธิพลจะเกิดได้เมื่อมีการนำเสนอซ้ำๆ อาจทำให้เยาวชนเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ เพราะคิดว่าสิ่งที่ได้ดูมาเป็นเรื่องปกติธรรมดาทำได้โดยชอบธรรม คิดว่าอิทธิพลจะเกิดขึ้นได้เมื่อกลายเป็นกระแสสังคมที่ทำให้คนเกิดความอยากรู้อยากเห็นจนเกิดการแสวงหาสื่อเหล่านั้นมาดู

“จริงๆ แล้วปัญหาต่างๆ ก็อาจเกิดขึ้น เพราะผู้ใหญ่ไปขีดเส้นกรอบเอาไว้มากจนเกินไป แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กๆ ยิ่งห้ามก็จะยิ่งทำกันใหญ่ ดังนั้นผมคิดว่าปัญหา จริงๆ แล้วไม่น่าจะมาจากตัวมิวสิควิดีโอเพียงแค่นี้ก็ตัวมันน่าจะมาจากหลายๆ อย่างประกอบกัน รวมทั้งการพยายามปิดกั้นของผู้ใหญ่ด้วย ผมเลยคิดว่าการจัดเวลาในการออกอากาศน่าจะเป็นทางแก้ไขที่ดีที่สุดแล้ว”

(ดังกมล ณ ป้อมเพชร์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

อาจารย์สิริเศรษฐกิจ ปัทมพรอัมพรมีความเห็นว่าอิทธิพลที่เกิดขึ้นจะเป็นในเรื่องของค่านิยมเป็นหลัก เนื่องจากเมื่อสิ่งเหล่านั้นถูกนำเสนอบ่อยครั้งจนกลายเป็นกระแส เป็นแฟชั่น และกลายเป็นค่านิยมของสังคมไป ซึ่งทำให้ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้และซึมซับสิ่งต่างๆ ที่ผิดเหล่านั้นจนส่งผลต่อทัศนคติและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในที่สุด

“ผมว่ามันก็มีนะครับ บางเรื่องนี่ควรเอาทิ้งไปเลยด้วยซ้ำอย่างว่าแต่ เซ็นเซอร์เลย อย่างเรื่องที่ได้ดูเมื่อสักครูคือมันจะมีบางเรื่องที่โดนแบนไป สมควรต้องแบนครับเพราะบางเรื่องมันนำเสนออะไรที่เหมือนกับเป็นการชักจูงคนว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เช่น ในเรื่องเพศ เรื่องการรักร่วมเพศอะไรทั้งหลาย คือมันมีนะมันมีอยู่แล้วในสังคม มันมีมาตั้งแต่ในสมัยโรมันโบราณแล้ว แต่ว่าแค่สมัยนี้ถูกนำมาเสนอว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่ควร บางคนก็กลายเป็นเกย์ไปโดยที่ตัวเองไม่ได้ชอบผู้ชายแต่มันเป็นไปตามแฟชั่น ผมก็ไม่รู้จะแต่ผมรู้สึกว่าการนำมันมาเสนอมากจนมันกลายเป็นแฟชั่น รู้สึกว่ามันมีอิทธิพลกับคนมากนะครับ ก็ควรที่จะเซ็นเซอร์บ้างดีกว่า”

(สิริเศรษฐกิจ ปัทมพรอัมพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

“เรื่องของค่านิยมทางเพศ เรื่องความรุนแรง เรื่องของพฤติกรรมรักร่วมเพศ อบายมุขต่างๆ การหาทางออกที่ไม่เหมาะสม เช่นเวลาที่กลุ่มใจก็จะหาวิธีระบายออกแบบที่ไม่สมควร เป็นอิทธิพลที่เกิดจากการเลียนแบบ”

(ธนวดี บุญลือ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตามอาจารย์อนันต์ ลือประดิษฐ์มีความเห็นว่าอิทธิพลที่เกิดขึ้นจะเป็นในเรื่องของทัศนคติในการดำเนินชีวิตทางด้านต่างๆ ของเยาวชน แต่ในขณะเดียวกันอิทธิพลที่เกิดขึ้นก็จะ เป็นไปตามกลไกทางสังคม โดยที่หากสื่อมีวิสัยทัศน์อันนั้นมีอิทธิพลหรือส่งผลกระทบต่อสังคมมาก จนเกินไปผู้รับสารก็จะเกิดการปฏิเสธการรับสื่อเหล่านั้นเช่นกัน

“น่าจะเป็นทัศนคติต่อเรื่องเพศ ต่อเรื่องวิถีชีวิต ต่อ Life Style ของคนในสังคม เคยมีตัวอย่างประมาณว่ามีวิสัยทัศน์โอทีที่มีเนื้อหาเป็นเด็กนักเรียนสองคน อยู่ด้วยกันทั้งเรื่องเลย ซึ่งตัดขาดญาติพี่น้องออกไปเลยจากความเป็นจริง นี่เป็นสิ่งที่ตัวของผู้ผลิตอาจจะมองว่าการทำเนื้อหาแบบนี้จะโดนใจกับผู้รับสาร นั่นก็คือเด็กวัยรุ่น แต่จริงๆ แล้วก็เกิดคำถามจากผู้ชมจำนวนไม่น้อยว่านี่คือชีวิตจริงในสังคมไทยจริงๆ หรือเปล่า การที่เด็กวัยรุ่นระดับมัธยมปลายหรืออุดมศึกษามาอยู่ด้วยกันสองคนโดยที่ไม่มีผู้ใหญ่หรือมิติอื่นๆ ของครอบครัวเข้ามาเกี่ยวข้องเลย เพราะฉะนั้นนี่เลยดูเหมือนว่าเป็นความคิดของผู้ผลิตซึ่งกำลังไปไกลเกินกว่าที่สังคมเป็นอยู่ ตรงนี้ก็ต้องถามถึงความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย”

(อนันต์ ลือประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“โดยลักษณะของการทำวิสัยทัศน์โอทีที่ถูกเซ็นเซอร์นั้น มักจะเน้นที่การสร้างชื่อเสียง เน้นแสดงให้เห็นถึงความใจกล้าของผู้กำกับ เน้นความใจกล้าของดารา นางแบบ นักแสดง ทำเพื่ออวดให้เกิดขึ้น Talk of the town ในสังคม ถ้าถามว่ามีอิทธิพลต่อสังคมหรือไม่ก็คงจะมีอยู่ในระดับที่สูงเลยทีเดียว แต่ไม่คิดว่าจะเป็นสิ่งที่น่าวิตกนัก คือว่าถ้ามีมากเกินไปคนก็จะไม่ดูเหมือนกัน”

(อนันต์ ลือประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

3.2 ฝ่ายที่เห็นว่าไม่มีอิทธิพลต่อสังคม

นักวิชาการส่วนน้อยมีความคิดเห็นว่าการนำเสนอมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ในกรณีที่ยังไม่ผ่านการเซ็นเซอร์นั้นไม่มีอิทธิพลต่อสังคม โดยแต่ละท่านมีความเห็นที่ตรงกันว่ามิวสิควิดีโอเป็นเพียงสื่อทางเลือกหนึ่งซึ่งไม่ใช่สื่อหลัก ประชาชนหรือเยาวชนผู้รับสารสามารถเลือกรับรู้จากสื่ออื่นได้มากกว่า เนื่องจากสื่ออื่นๆ ยังคงมีการนำเสนอเนื้อหาประเด็นที่รุนแรงและล่อแหลมมากกว่าในมิวสิควิดีโอ รวมทั้งสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันที่สามารถพบเห็นความรุนแรงหรือความล่อแหลมเหล่านั้นได้อยู่รอบตัว ดังนั้นการพบเห็นและรับรู้จากสภาพความเป็นจริงในสังคมจึงน่าจะเป็นเหตุที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนมากกว่าเพียงแค่การรับชมมิวสิควิดีโอ ทั้งนี้อาจารย์ปิโตร มหาสารินันท์ยังได้แสดงทรรศนะเพิ่มเติมว่าในปัจจุบันนี้ผู้บริโภคสื่อต่างก็มีความคิดเป็นของตัวเองและมีความเป็นตัวของตัวเองสูงมากขึ้น จึงคิดว่าเฉพาะสื่อมิวสิควิดีโอเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้มีอิทธิพลต่อสังคมชัดเจน ทั้งในส่วนของผู้บริโภคสื่อก็จะเป็นกลุ่มเป้าหมายของแนวเพลงนั้นๆ อยู่แล้ว จึงน่าจะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกรับสื่อต่างๆ อย่างเต็มที่ โดยให้ใช้วิจารณญาณส่วนตัวประกอบในการพิจารณาเนื้อหาต่างๆ เหล่านั้นด้วยตัวเอง

“ถ้าฟรีทีวีเป็นทีวีของประชาชนจริงๆ ก็น่าจะมีหลากหลายให้ประชาชนได้ดูกัน ผมมองว่ามันไม่ได้น่าเกลียดเลยนะ ถ้าไม่ได้มีคนมา pause ให้ผมดูแล้วชี้ว่าตรงนี้ๆ นะ ผมก็ไม่รู้สึกอะไรเลย ผมว่ามันไม่น่าเกลียดเพราะว่ามันก็ไม่ได้ต่างอะไรกับสิ่งที่ผมรับอยู่ทุกวันทางสื่ออื่นๆ ผมไม่ได้ดูหนังเบ๊ ผมดูหนังในโรงปกติมันก็ยิ่งกว่านี้อีก ผมมองว่ามันไม่กระทบอะไรเลย เพราะมันไม่ใช่สิ่งที่ทุกคนดูหรือถูกบังคับให้ดู ก็เป็นแค่กลุ่มคนดูกลุ่มหนึ่งเท่านั้นเอง ซึ่งก็เป็นกลุ่มเป้าหมายของเขาอยู่แล้ว คนที่ฟังวงแบบนี้อยู่แล้วเขาก็จะชอบเนื้อหาแบบนี้อยู่แล้ว มันก็เหมือนเป็นการตอบโจทย์คนฟังเท่านั้นเป็นเรื่องปกติ ถ้าวามิวสิควิดีโอขึ้นนี้เขาทำเพื่อให้คนกลุ่มนี้ดู คนกลุ่มอื่นก็คงจะไปดูแบบอื่นๆ เท่านั้นเองครับ”

(ปิโตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

อาจารย์อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันกับอาจารย์ปวีตร โดยมองว่าเฉพาะเพียงแค่มือมิวสิควิดีโอคงไม่สามารถสร้างอิทธิพลได้อย่างชัดเจน เพราะเนื้อหาหลายประเด็นที่พบก็ไม่ได้มีความรุนแรงมากจนเกินไป และคิดว่าเยาวชนมีความคิดพอฟที่จะไตร่ตรองสิ่งต่างๆ ได้ไม่ยาก ซึ่งภาพและเนื้อหาที่มีการนำเสนอ นั้นเป็นสิ่งที่เยาวชนได้รับรู้มาจากสื่ออื่นๆ อยู่แล้ว ทั้งยังสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน จึงคิดว่าหากเป็นเรื่องของอิทธิพลจากมิวสิควิดีโอโดยตรงคงมีน้อยมาก

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการอีกท่านหนึ่งที่มีความคิดเห็นค่อนข้างไปทางฝ่ายที่เห็นว่าไม่มีอิทธิพลต่อสังคม ได้แก่ อาจารย์พลวิทย์ โภภัพันธ์ โดยอาจารย์มองว่าการที่อิทธิพลจะเกิดหรือไม่ นั้นขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับชมและระดับการศึกษาเป็นหลัก ซึ่งหากให้ชี้ชัดลงไปว่ามีอิทธิพลหรือไม่ อิทธิพลนั้นเป็นสิ่งที่ตอบค่อนข้างยาก แต่เนื่องจากสื่อมิวสิควิดีโอไม่ได้รับความนิยมมากเมื่อเทียบกับสื่ออื่นๆ เช่น ละครหรือภาพยนตร์ จึงคิดว่าเพียงมิวสิควิดีโอไม่น่าจะมีอิทธิพลในระดับสังคมได้อย่างชัดเจน

“มันอยู่ที่ว่าใครเป็นผู้รับชม แล้วก็ระดับการศึกษารวมทั้งทักษะในการแยกแยะความเหมาะสมของคนเหล่านั้นเป็นอย่างไร แต่ผมคิดว่าอิทธิพลตรงนี้น่าจะน้อย เพราะว่าสื่อปัจจุบันมันไม่ได้มีแต่เฉพาะสื่อมิวสิควิดีโอเพียงอย่างเดียว มันมีสิ่งลามกแทรกซึมอยู่ในสื่อต่างๆ อีกมากมาย คิดว่าแค่ตัวมิวสิควิดีโอไม่สามารถส่งอิทธิพลอะไรจนถึงระดับสังคมได้ หรืออาจจะส่งอิทธิพลได้ก็ได้ เพราะที่ผ่านมาก็ยังไม่เคยมีประเด็นว่าใครไปชมขึ้นหญิงสาวเพราะว่าได้ดูมิวสิควิดีโอสักคนเดียว ผมก็ต้องสันนิษฐานเอาไว้ก่อนว่ามันไม่น่าจะมีอิทธิพล หรือจริงๆ แล้วมันอาจจะก็ได้ อันนี้ก็ต้องดูกันต่อไปเรื่อยๆ”

(พลวิทย์ โภภัพันธ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์

4.1 ความคิดเห็นทั่วไป

นักวิชาการหลายท่านมีทรรศนะที่ไม่ค่อยเห็นด้วยกับระบบการเซ็นเซอร์ เนื่องจากการเซ็นเซอร์จัดเป็นการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่ยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากภาพความล่อแหลมและประเด็นความรุนแรงต่างๆ ที่ถูกเซ็นเซอร์ไปนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและสามารถพบเห็นได้อยู่รอบตัว ในทางกลับกันหากเมื่อมีการเซ็นเซอร์ภาพและประเด็นเหล่านั้นในสื่อต่างๆ แล้ว กลับเสมือนเป็นการเน้นย้ำให้ผู้รับสารเกิดความสงสัยและความอยากรู้อยากเห็นมากกว่า

“จริงๆ แล้วในอีกแง่มุมหนึ่งมันอาจจะดีต่อผู้ผลิตซะด้วยซ้ำ เพราะว่าเมื่อได้ชื่อวางงานนั้นๆ โดนแบนไปแล้วคนก็จะให้ความสนใจเสาะหามาดูกันมากกว่าเดิม ซึ่งมันก็หาดูได้ไม่ยาก”

(ปวีตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

“อย่างงานบางชิ้นที่ก็แค่ถูกทำเบลอไป แต่เราก็สามารถรับรู้ได้ด้วย Sense ว่าจริงๆ แล้วมันคืออะไร คิดว่าบางที่มันกลับเป็นการไฮไลต์ไปด้วยซ้ำ ทำให้คนสงสัยมากกว่าเดิม ซึ่งถ้าทำแค่ขึ้นคำเตือนข้างใต้แบบที่ทำๆ กันอยู่อาจจะดีกว่า เพราะว่าสิ่งต่างๆ มันก็คือความจริง มันเหมือนหลอกตัวเองว่าสิ่งนี้ดูไม่ได้หรือสิ่งนี้ไม่ควรเห็น ซึ่งจริงๆ แล้วเด็กก็ต้องอยู่ในสังคมตรงนี้ ถึงแม้ว่าว่าในที่นี้จะไม่มีให้เห็นก็ตาม แต่เราก็ไม่สามารถจะไปปิดหูปิดตาเด็กได้ตลอดเวลา ก็เลยคิดว่ามันไม่น่าจะมีประโยชน์”

(พันพิศสา ฐูปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

“บางที่การพยายามปิดบังก็เหมือนการไปขีดเส้นใต้ให้คนอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น ทางที่ดีควรจะสื่อสารให้เกิดความเข้าใจอย่างเหมาะสม ทำทุกอย่างให้เป็นเรื่องปกติ ให้ทุกคนมีที่ทางที่เหมาะสมของตัวเอง ทั้งผู้ผลิตและผู้ชม”

(ดังกมล ณ ป้อมเพชร, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ อาจารย์พันพัสสา ฐปเทียนมีความเห็นว่าการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์นั้นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน เพราะเป็นการทำงานที่อิงตามกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ซึ่งในทางปฏิบัติจริงนั้นเจ้าหน้าที่ต้องใช้วิจารณญาณส่วนตัวในการพิจารณาร่วมด้วย เนื่องจากในกฎเกณฑ์ไม่ได้ระบุเนื้อหาไว้ในทุกๆ เรื่องที่มีในมิดิวิดีโอ ดังนั้นการใช้ดุลยพินิจและการตีความจากกฎเกณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ ขณะเดียวกันอาจารย์เวทิต ทองจันทร์มองว่าในการปฏิบัติงานจริงนั้นขึ้นอยู่กับวิจารณญาณและการตีความของเจ้าหน้าที่เป็นหลักมากกว่าการอ้างอิงมาจากกฎเกณฑ์ที่ใช้ยึดถือปฏิบัติโดยตรง

“คิดว่าคนที่ออกกฎกับคนที่ทำหน้าที่เซ็นเซอร์จริงๆ คงเป็นคนละคนกัน ด้วยความที่ว่างานเซ็นเซอร์เป็นงานที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน บางทีก็ต้องใช้ความเฉียบแหลมและแยบยลในการพิจารณาว่าสิ่งไหนที่ส่งผลกระทบต่อผู้ชมจริงๆ”

(พันพัสสา ฐปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

“มีการเขียนเอาไว้ในระเบียบการเซ็นเซอร์ว่า ถ้านำเสนอภาพหน้าอกของผู้หญิงออกมาในรูปแบบสารคดีสามารถทำได้ แต่พอเอาเข้าจริงๆ แล้วเขาก็ไม่ให้เผยแพร่อยู่ดี นี่เป็นตัวอย่างหนึ่ง ก็เลยคิดว่าหลักเกณฑ์มันอยู่ที่สามัญสำนึก อยู่ที่วิธีคิด”

(เวทิต ทองจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์นั้นอาจารย์ปวิตร มหาสารินันท์มองว่าเป็นการตัดสินใจด้วยวิจารณญาณของคนเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ซึ่งดูจะไม่ยุติธรรมต่อผู้ผลิตและผู้ชมสักเท่าไร โดยส่วนมากแล้วนับว่าเป็นความคิดเห็นและมุมมองส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ซึ่งยังไม่ได้เปิดรับความคิดเห็นหรือมุมมองของผู้ผลิตหรือผู้รับสื่อเข้ามาร่วมในการพิจารณาด้วย ทั้งนี้อาจารย์ปวิตรได้แสดงทรรศนะเพิ่มเติมถึงการปฏิบัติงานในกระบวนการเซ็นเซอร์ว่าเป็นเสมือนการพยายามสร้างผลงานเพื่อแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ อันพึงมีต่อสังคมมากกว่า ซึ่งในขณะเดียวกันนั้นอาจารย์เวทิต ทองจันทร์ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการทำงานระหว่างฝ่ายผู้ผลิตกับฝ่ายเซ็นเซอร์ โดยกล่าวถึงการทำงานในส่วนของผู้ผลิตว่าฝ่ายผู้สร้างสรรค์ที่มีความมุ่งมั่นในการผลิตงานออกมาเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างจริงจัง ในขณะที่การดำเนินงานของฝ่ายเซ็นเซอร์กลับเป็นการปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่กำหนดไว้โดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน ดังนั้นจึงเป็นเสมือนการตอบคำถามถึง

เหตุผลในการสร้างสรรค์ผลงานของทางฝ่ายผู้ผลิตว่าเหตุที่ยังมีการนำเสนอเนื้อหาความรุนแรงอยู่นั้นเนื่องมาจากปัจจัยความต้องการของตลาดเป็นหลักนั่นเอง

“มันเหมือนกับว่าพอมันตั้งขึ้นมาเป็นแผนกหรือหน่วยงานแล้วก็ต้องพยายามหางานทำเพื่อให้เห็นว่าผมทำงานนะ คล้ายๆ กับการเป็นนายตรวจตัวรถเมล์นั่นแหละ พอเป็นนายตรวจแล้วก็ต้องพยายามตรวจหาคนที่ไม่จ่ายเงินให้ได้ถ้าหาไม่ได้หรือว่าทุกคนจ่ายเงินหมดก็เหมือนกับว่าไม่ได้ทำงาน ก็เลยต้องพยายามหาให้ได้เพื่อแสดงให้คนอื่น ๆ เห็นว่าผมทำงานนะ ซึ่งจริงๆ แล้วผมคิดว่าการเซ็นเซอร์นี่ไม่จำเป็นต้องมีเลย คนเราสามารถดูแลตัวเองได้นะ”

(ปิตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

“เรื่องของความรุนแรงนี่ผมคิดว่ามันน่ากลัวกว่าเรื่องเซ็กส์อีกนะ อย่างผมเองก็ เป็นคนเขียนบทหนังเรื่องลองของ ซึ่งก็ดูรุนแรงเหมือนกัน แต่ด้วยความที่กลุ่มคนดูเขามีจิตใต้สำนึกที่ต้องการดูหนังประเภทนี้กันอยู่แล้ว ก็เลยทำให้หนังเรื่องนี้ประสบความสำเร็จจนมีต่างประเทศซื้อไปฉาย ไข่ความสำเร็จเหล่านี้มันเป็นตัววัดได้ ว่าเพราะคนเขาชอบ เราก็เลยทำ แต่ที่นี้มันมองกันคนละมุม ผู้ผลิตเขามีความคิดเรื่องของการทำเงิน เขามีการ Research กันอย่างเข้มข้นว่าจะทำเงินกันอย่างไร ประชาชนเขาต้องการเขาอะไรกัน ในขณะที่กองเซ็นเซอร์ก็คือคนที่อยู่ในยศในตำแหน่ง คนเหล่านี้ก็เลยไม่เคยต้องสนใจว่าประชาชนจะต้องการอะไร...”

...ประเด็นมันก็คือว่าผู้ผลิตก็ต้องมองกลุ่มเป้าหมายเอาไว้ก่อน เทรนด์ไหนมาแรง เกาหลี ญี่ปุ่น หรือฮ่องกง มันเป็นตลาดที่คนเขาต้องการ ก็ทำไปตามนั้น แต่กองเซ็นเซอร์ไม่เคยมองเรื่องพวกนี้ เขารอแค่ว่าเรื่องอะไรที่มันล่อแหลมต้องยื่นไปให้เขา แต่เขาไม่เคยศึกษาตลาดว่าคนต้องการอะไร ชื่นชมอะไร เขาทำหน้าที่คอยตัดสินแทน คิดแทน”

(เวทิต ทองจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้ในส่วนขอประเด็นเนื้อหาต่างๆ ที่ถูกเซ็นเซอร์ในมิวสิควิดีโอ นั้นนักวิชาการส่วนมากเห็นด้วยกับประเด็นในเรื่องของความรุนแรงและสิ่งเสียดสีมากที่สุด รองลงมาเป็นเรื่องของภาพความล่อแหลมทางเพศ โดยประเด็นในเรื่องของโฆษณาแฝงนั้นเป็นประเด็นที่นักวิชาการทุกท่านไม่เห็นด้วยกับการเซ็นเซอร์ เนื่องจากไม่มีเนื้อหาที่แสดงถึงความรุนแรงและไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ แก่สังคม หากเป็นเพียงการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้นมาเพียงเท่านั้น

“ก็ถือว่าปฏิบัติงานได้ในระดับหนึ่ง ส่วนใหญ่แล้วสิ่งต่างๆ ที่เขากลับกรองทิ้งไปก็ถือว่าเหมาะสม อาจจะมีบางตอนด้วยซ้ำที่มีหลุดออกมาโดยที่ไม่ได้เซ็นเซอร์ แต่ทั้งนี้ ก็ยังมีอยู่บางเรื่องที่คิดว่าไม่จำเป็นจะต้องเซ็นเซอร์ก็ได้ ยกตัวอย่างเช่นการโฆษณามอเตอร์ไซค์ คิดว่าถ้าหากเป็นการสมยอมกันระหว่างผู้ผลิตมิวสิควิดีโอกับเจ้าของสินค้าก็น่าจะขายได้ เพราะสิ่งนี้ไม่ได้ส่งผลเสียหายต่อสังคม มันไม่ใช่เรื่องเพศหรือความก้าวร้าว ไม่เห็นว่าจะเป็นเรื่องเสียหายตรงไหน”

(ธนวดี บุญลือ, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

“มองว่าเป็นการเข้มงวดกับผู้ผลิตจนเกินไปหรือเปล่า เพราะว่าในการสร้างงานอะไรแต่ละอย่างก็ต้องอาศัยสปอนเซอร์อยู่แล้ว ถ้าเราไปเข้มงวดกับจุดนั้นจะเป็นการไปตัดเงินทุนเขาหรือเปล่า แต่ว่าถ้ามันมีมากจนเกินไปก็จะทำให้ทางช่องเสียประโยชน์ คิดว่าน่าจะมีบรรทัดฐานที่ชัดเจน อย่างผลงานที่ดูไปก็ไม่ได้รู้สึกอะไรเลยด้วยซ้ำ ไม่ได้อยากซื้อมอเตอร์ไซค์รุ่นนั้นเลย ก็เลยคิดว่ามันเกินไปหรือเปล่าที่มาเซ็นเซอร์ในเรื่องนี้”

(พันพิศสา ฐปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้อาจารย์พันพิศสามองว่าประเด็นในเรื่องของการโฆษณาแฝงนั้นเป็นการเข้มงวดกับผู้ผลิตมากจนเกินไป ซึ่งอันที่จริงแล้วไม่ได้ส่งผลร้ายต่อสังคม และไม่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะซื้อสินค้านั้นๆ แต่อย่างใด จึงไม่มีเหตุผลสมควรที่จะนำมาเซ็นเซอร์ โดยในการสร้างกฎเกณฑ์ควรคำนึงถึงเงื่อนไขในทางปฏิบัติและมิติทางด้านฝ่ายผู้ผลิตด้วย ขณะเดียวกันอาจารย์พลวิทย์ โสภาพันธุ์ มีความคิดเห็นว่าการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอของไทยในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อาจมีประเด็นที่มากเกินไปและน้อยไปในบางเรื่อง โดยเฉพาะในมุมมองของความเป็นศิลปะที่รู้สึกว่ายังขาดหายไป ซึ่งอาจส่งผลต่อการตีความโดยการใช้อรรถาธิบายส่วนตัวประกอบในการตรวจพิจารณา

“คิดว่ายังไม่เหมาะสม มากไปและน้อยไปในบางเรื่อง มากไปก็อย่างเช่น เวลาที่เห็นอะไรนิดๆ หน่อยๆ อย่างเรื่อนร่างผู้หญิงก็ไม่ได้แล้ว เห็นสะดือก็ไม่ได้ ซึ่งถ้าเราจะมองให้มันเป็นเชิงศิลปะไปก็ได้เหมือนกัน ตรงจุดนี้อยากถามว่าคุณที่ทำหน้าที่เซ็นเซอร์คิดมากเรื่องเพศเกินไปหรือเปล่า บางทีอาจจะคิดมากกว่าผู้ชมเสียด้วยซ้ำ ก็บอกเรื่องเพศเกินไปหรือเปล่า ส่วนที่น้อยเกินไปก็คือส่วนของความเข้าใจ ว่าคุณเข้าใจความคิดในมุมกว้างแล้วหรือ คุณมีความเข้าใจในแง่ศิลปะบ้างไหม ก่อนที่จะไปตัดสินเซ็นเซอร์งานของใครเขา”

(พลวิทย์ โอภาพันธุ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

อาจารย์ดั่งกมล ณ ป้อมเพชรมองถึงความละเอียดอ่อนในประเด็นเนื้อหาที่ถูกนำเสนอเหล่านั้นโดยคำนึงถึงมิติทางฝ่ายผู้ผลิตร่วมด้วยว่ามีเจตนาอย่างไร ทั้งนี้หากเป็นการมุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองโดยขาดความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วก็ควรทำการเซ็นเซอร์ประเด็นนั้นไป

“คิดว่าต้องเป็นเรื่องละเอียดอ่อนทั้งหลายที่จะก่อให้เกิดความสะเทือนใจ กังวลใจหรือกระทบในแง่ลบต่อสังคมคนหมู่มาก เช่น พอดูแล้วรู้สึกจะทำแบบนี้ได้อย่างไร อันนี้ไม่ควรทำ มันต่างจากการที่คุณดูแล้วพูดว่า เฮ้ย เขาทำได้ยังไง กล้าดี เก่งดี ซึ่งเป็นไปในทางดีมากกว่า บางครั้งความเก๋กับความแหม่นก็ต่างกันอยู่นิดเดียว มันอยู่ที่ว่าคนที่ทำงานเขาแค่สังคมหรือเปล่า เอาใจใส่คนดูไหม หรือว่าเพียงแค่ต้องการให้มันเป็น Talk of the town เท่านั้น แน่แน่นอนว่าเรื่องทั้งหลายอย่างเช่น เรื่องความรุนแรง ความก้าวร้าว เซ็กส์ หรือเรื่องอะไรก็ตามที่มันเป็นการแสวงหาประโยชน์ (Exploit) จากคนอื่น ศาสนาอื่น คนพิการ คนอ้วน ก็น่าจะเป็นประเด็นในการเซ็นเซอร์ เพราะว่าถ้าคนดูได้เห็นซ้ำๆ กันจะทำให้เกิดค่านิยมในการแสวงหาประโยชน์จากผู้อื่นโดยไม่สมควร”

(ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

อย่างไรก็ตามอาจารย์อนันต์ ลือประดิษฐ์และอาจารย์ปวีตร มหาสารินันท์มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันในเรื่องของบทลงโทษตามกฎหมายในกรณีที่ผลงานมิวสิควิดีโอมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่รุนแรงมากๆ โดยเชื่อว่าผู้บริโภคสื่อจะเกิดการปฏิเสธการรับสารที่ล่อแหลมและรุนแรงเหล่านั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียร้ายแก่ฝ่ายผู้ผลิตในที่สุด

“ถ้างานอะไรที่มันออกมาน่าเกลียดมากๆ สุดท้ายแล้วคนที่โดนลงโทษก็คือผู้ผลิตงาน บริษัทที่สร้าง หรือว่าตัวศิลปินเองนั่นแหละ คำวิพากษ์วิจารณ์จากสังคมจะกลับไปหาเขาเองทำเองเสียเอง ถ้าคนดูเขาไม่ชอบ เขาก็ไม่ซื้อเทป ไม่โหลดริงโทน ไม่ไปดูคอนเสิร์ต สุดท้ายก็อาจต้องเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่นแทนก็อย่างที่บอกแหละครับ ถ้าคนที่ไม่ชอบหรือว่าไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย เขาก็ไม่เลือกที่จะดูหรอก เขามีสิทธิ์เลือกที่จะไปดูอย่างอื่นได้”

(ปวิตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

4.2 แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

จากข้อคิดเห็นของนักวิชาการในสาขาที่เกี่ยวข้องที่มีต่อกระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอในประเด็นต่างๆ ตามดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังพบข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติหลายประการด้วยกันทั้งในส่วนของการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยมีข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ส่วนของการเซ็นเซอร์

1.1 ควรเปลี่ยนให้เป็นระบบของการจัดระดับรายการ หรือการแบ่งเรทแทนระบบการเซ็นเซอร์ โดยควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ชมและจัดสรรเวลาในการแพร่ภาพให้ชัดเจน เพื่อสามารถที่จะนำเสนอได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ต้องมีการเซ็นเซอร์

“ผมว่าเราแค่แบ่งอายุคนดูแล้วทำให้มันจริงจังซะจะดีกว่า เพราะว่าจริงๆ แล้วการแบ่งอายุคนดู ทุกวันนี้มันก็มีแนวทางอยู่แล้ว แล้วก็ให้คนดูและครอบครัวเป็นผู้เลือกและใช้วิจารณญาณกันเอง ส่วนถ้ารายการไหนไม่ทำตามหรือฝ่าฝืนก็ให้ถอดรายการนั้นออกไปซะ ไม่ต้องมาขยับขยับนั่นนี่ให้มันวุ่นวาย คนเราโตๆ กันแล้ว น่าจะรู้ว่าอะไรทำได้หรือทำไม่ได้ อะไรเป็นผลเสียหรือว่าไม่เป็นผลเสีย ต้องเกาหลีถูกที่คันครับ”

(ปวิตร มหาสารินันท์, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551)

“ทางที่ดีแล้วควรจะใช้วิธีการกำหนดช่วงเวลาออกอากาศดีกว่า กำหนด rating ให้แน่นอนตายตัวไปเลยว่าใครคือผู้ที่ควรดูและใครคือผู้ที่ไม่ควรดู ไม่ใช่จะไปบังภาพซะหมดเลย มันเป็นเรื่องที่ตลกดี”

(พลวิทย์ โอภาพันธุ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

“อยากให้กองเซ็นเซอร์มองว่าเขานำเสนอวัยไหนแล้วจะเอามาออกสื่อ ช่องไหนออกสื่อแบบไหน แล้วสิ่งที่เขาเสนอมานี้มันเหมาะกับผู้รับไหม คือมันสามารถทำให้มัน Nude มันอะไรได้เป็นเรื่องเช็กส์ได้แต่ต้องมีการจำกัดกลุ่มผู้ชม กลุ่มผู้เสพสื่อตรงนั้น...”

...คือไม่ใช่ทำให้ดูแล้วก็ให้ความรู้คือมันมีบางคนที่ไม่รับความรู้ ดังนั้นจึงควรจัดเวลาให้เหมาะสมในการออกอากาศอย่างเช่นให้ออกตีหนึ่งนี้ผู้ใหญ่ก็จะไปดูกัน ควรจัดตามความเหมาะสมและดูกลุ่มเป้าหมายให้ดี”

(สิริเศรษฐ์ ปันฑุรอำพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

“เซ็นเซอร์มองไปในเรื่องที่เป็นแค่เปลือก เป็นแค่ภาพที่เราเห็นแล้วก็ตัดสินจากจุดนั้นเพียงอย่างเดียว ความจริงบทบาทของคนทำหน้าที่เซ็นเซอร์น่าจะมองไปในเรื่องที่เป็นโครงสร้างมากกว่า เช่น การจัดให้สื่อเหล่านี้เผยแพร่ในเวลาที่เหมาะสม ไปสู่กลุ่มผู้ชมที่เหมาะสม จริงๆ แล้วก็มีความพยายามในการจัดเรทอยู่แล้วอย่างที่เห็นได้ทั่วไปในตอนี้ แต่ว่าน่าจะทำให้ดีและมากกว่านี้”

(อนันต์ ลือประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้อาจารย์ปวิตรยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในกรณีที่หากเกิดมีการนำเสนอภาพหรือเนื้อหาที่แสดงถึงความลามกอนาจารจริงๆ ก็ไม่ควรจัดฉายในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ ส่วนกรณีที่ไม่น่ารุนแรงจนเกินไปก็ควรมีการจัดแบ่งตามระดับอายุของผู้ชมอย่างจริงจัง คือใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการกำหนดตามระบบของการจัด Rating ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง

1.2 มุ่งเน้นสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีในสังคม โดยควรมีนโยบายในการให้ความรู้แก่ประชาชน และเปิดโอกาสแก่ผู้รับสารได้ใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรองด้วยตนเอง

อาจารย์เวทิตมีความคิดเห็นว่าย่าเซ็นเซอร์ควรมีนโยบายในการให้ความรู้แก่ประชาชนผู้รับสารถึงสิ่งที่ถูกต้องมากกว่าที่จะมาเซ็นเซอร์สื่อต่างๆ เหล่านี้ เพราะในส่วนของผู้ผลิตนั้นได้พยายามหาแนวทางเพื่อสนองความต้องการของตลาดเป็นหลักอยู่แล้ว ดังนั้นการที่จะตามเซ็นเซอร์สื่อคงไม่เป็นการป้องกันแก้ไขปัญหาที่ถูกวิธี แต่ควรให้ความรู้และเปิดโอกาสแก่ผู้รับสารได้ไตร่ตรองและพิจารณาถึงผลดีผลเสียของเนื้อหาเหล่านั้นด้วยตนเอง ในขณะที่เดียวกันอาจารย์พันพัชสา มองว่าการเซ็นเซอร์ยังไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่ถูกต่อนัก เพราะในการเล่าเรื่องกับออกถึงสถานการณ์และการกระทำนั้นๆ อยู่แล้ว แนวทางป้องกันแก้ไขจึงควรมุ่งเน้นสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีมากกว่าการที่จะต้องเซ็นเซอร์ตามสื่อต่างๆ

“คิดว่าควรใช้การรณรงค์ประเภทอื่น การสร้างจิตสำนึก ความเข้าใจ ทัศนคติที่ดี เอาเวลาไปทำตรงนั้นดีกว่าที่จะมาถ่วงวาทกับสื่อ แน่แน่นอนว่าทุกอย่างมันก็มีโทษของมัน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดีที่ว่าทำให้คนดูได้รู้ก่อนว่ามันกำลังจะเกิดอะไรขึ้น กำลังจะมีภาพอะไรออกมา ผู้ปกครองก็จะได้เตรียมตัว พอทำตรงนั้นแล้วก็น่าจะจบ แล้วก็ปล่อยให้เขาได้ใช้วิจารณญาณเอาเองตามกระบวนการที่มันควรจะเป็น”

(พันพัชสา ฐูปเทียน, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551)

“กองเซ็นเซอร์จำเป็นต้องทำแผนรณรงค์อะไรสักอย่างที่เป็นการให้ความรู้ ทำให้คนมีความรู้มากขึ้น เพราะว่าถึงยิ่งเขียนกฎหมาย บัญหามันก็จะมากตามไปด้วย ถึงเขียนกฎหมายออกมายังไงพวกผู้ผลิตก็พยายามที่จะลอดได้กฎไปให้ได้อยู่ดี เพราะฉะนั้นการให้ความรู้ น่าจะเป็นทางที่ดีที่สุด”

(เวทิต ทองจันทร์, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551)

1.3 ประเด็นในการเซ็นเซอร์ควรเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ดั่งงามแบบไทยๆ และควรเข้มงวดกับเนื้อหาความรุนแรงต่างๆ ทั้งในเรื่องของเนื้อหาคำร้องในบทเพลงรวมทั้งภาพที่นำเสนอ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องคำนึงถึงบริบทของเพลงประกอบควบคู่ไปด้วยทั้งในส่วนเนื้อหาของสาระและความหมายของเพลงว่าผู้แต่งต้องการสื่อสารอะไรกับผู้ฟัง

อาจารย์สิริเศรษฐ์ ปิณฑุรอำพร เห็นว่าหลักเกณฑ์ในการเซ็นเซอร์ค่อนข้างมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่มีความคิดเห็นเพิ่มเติมในเรื่องของเนื้อหาของเพลงซึ่งอยากให้ฝ่ายเซ็นเซอร์เพิ่มความเข้มงวดกับประเด็นนี้ให้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันการใช้คำร้องและเนื้อหาที่พบในเพลงค่อนข้างเป็นไปในทางที่ยั่วยุและขัดกับค่านิยมวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทยค่อนข้างมาก ซึ่งในบางกรณี เนื้อเพลงมีการนำเสนอเนื้อหาที่ไม่สมควรแต่เมื่อถูกนำเสนออย่างบ่อยครั้งจนกลายเป็นกระแสความนิยมและกลายเป็นเรื่องปกติไปในที่สุด ขณะเดียวกันรองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ ยังให้ข้อเสนอแนะถึงหลักเกณฑ์ในการเซ็นเซอร์ว่าควรเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ดั่งงามแบบไทยๆ และควรเข้มงวดกับเนื้อหาความรุนแรงต่างๆ ที่จะนำเสนอผ่านสื่อ เพื่อให้มีความเหมาะสมและสร้างสรรค์สังคมต่อไปในอนาคต

“ผมคิดว่าน่าจะเพิ่มความเข้มงวดอีกสักนิดหนึ่งดีกว่าในเรื่องของเนื้อหาของเพลงแล้วก็เนื้อหาของอะไรที่จะต้องนำเสนอต่อประชาชน ที่ยั่วยุให้ไปมีกิ๊ก ให้ไปมีชู้ ให้เป็นไปในเรื่องที่ถูกที่ควร ซึ่งเพลงสมัยก่อนมันน้อยกว่านี้มากนะครับ ต้องคิดกันตรงนี้น้อยครับ”

(สิริเศรษฐ์ ปิณฑุรอำพร, สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551)

“มันก็คงหนีไม่พ้นเรื่องหลักๆ ครับ ศิลธรรมอันดี จริยธรรมในสังคม ความเหมาะสมในสังคม จริงๆ แล้วก็หลักเกณฑ์ต่างๆ ไป”

(อนันต์ ลือประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

ทั้งนี้อาจารย์อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา มีทรรศนะต่อเนื้อหาที่ควรเซ็นเซอร์ว่ามีหลายประเด็นด้วยกันที่ควรเน้นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นในเรื่องของสิ่งเสพติดและความรุนแรงที่มีการใช้อารมณ์มากๆ เพราะการนำเสนอออกสู่สาธารณชนนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่เยาวชนจะได้รับชม ดังนั้นจึงควรจะทำให้ความระมัดระวังและควบคุมดูแลในประเด็นนี้มากเป็นพิเศษ ในทางกลับกัน สำหรับบางเรื่องบางประเด็นก็อยากให้ลดความเข้มงวดลงมาบ้าง เช่น กรณีการเซ็นเซอร์กล้วยในปากนั้นในความเป็นจริงคิดว่าการเคี้ยวกล้วยแล้วร้องเพลงไปก็ไม่ได้เป็นสิ่งเสียหายที่ควร

ต้องนำมาเซ็นเซอร์ หรือเซ็นในเพลง “ผงาดง้าค่าโลก” ของพาราไดค็อกซ์ ที่มีเนื้อหาเป็นไปในทางสร้างสรรค์แต่อาจมีการใช้คำร้องที่มีลักษณะสองแง่สองง่าม ซึ่งในกรณีนี้ควรให้ความสำคัญถึงเนื้อหาสาระและความหมายของเพลงมากกว่าว่าผู้แต่งต้องการสื่อสารอะไรกับผู้ฟัง

“อย่างชิ้นงานของพาราไดค็อกซ์ ก็ไม่ได้สังเกตจุดที่ถูกเซ็นเซอร์เลย เพราะว่าองค์ประกอบต่างๆ ของเพลงมันเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ไม่ได้สื่อไปในทางลามกอนาจาร กับแค่เนื้อร้องในบางท่อนก็น่าจะเป็นลูกเล่นของคนเขียนเพลงมากกว่า หรืออย่างตัวผู้หญิงที่มีหัวเป็นปลาหมึกใสบิกินีก็เป็นแค่ช่วงสั้นๆ ไม่มีส่วนสำคัญกับเพลงเลย ก็ถือเป็นสิ่งปกติธรรมดาที่เห็นได้ทั่วไปไม่น่าที่จะทำให้อาจถูกเซ็นเซอร์”

(อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

2. ส่วนของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

2.1 ควรเพิ่มมุมมองทางด้านต่างๆ ให้มากขึ้น โดยนำความรู้ในสาขาที่เกี่ยวข้องเข้ามาประยุกต์ใช้ประกอบในการตรวจพิจารณาาร่วมด้วย โดยเฉพาะมุมมองในเชิงศิลปะซึ่งนับเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง

“คิดว่าเขาคงมีเจตนาที่ดี แต่เขาอาจจะต้องศึกษาอะไรเพิ่มเติมอีก บางอย่าง อย่างเช่น เรื่องจิตวิทยา หรือการสื่อสารมวลชน หรือเรื่องของ Visual Culture เพราะ ไม่อย่างนั้นแล้วเขาจะตามสังคมไม่ทัน คล้ายกับการที่เขาคิดว่า จากหนึ่งจะกลายเป็นสอง จากสองจะกลายเป็นสาม แล้วจากสามก็จะกลายเป็นสี่ต่อไปเรื่อยๆ ดังนั้น ถ้าตัดหนึ่งออกไปซะไอ้สองสามสี่ก็จะไม่เกิดตามมา ซึ่งมันไม่เป็นความจริงแล้วมันสะท้อนกันหลายๆ ทาง แล้วก็ประกอบด้วยปัจจัยหลายๆ ปัจจัยผสมกัน บางครั้งถึงไม่มีหนึ่ง แต่สองสามสี่มันก็เกิดขึ้นมาได้ ก็เลยเป็นเรื่องที่เขาจำเป็นจะต้องไปศึกษากันอีก”

(ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

“สิ่งหนึ่งที่เซ็นเซอร์ควรจะมองก็คือเรื่องของศิลปะ บางครั้งศิลปะในการสร้างสรรค์ผลงานอาจจะทำให้มีภาพวาทวิบบ้าง มีภาพที่แสดงให้เห็นการข่มขู่ การทารุณกรรมบ้าง แต่ถ้ามีการพิจารณาอย่างดีว่านั่นไม่ใช่สิ่งที่หยาบโลนจนเกินไปก็ควรจะเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ จริงๆ แล้วมันก็เหมือนกับว่าถ้าจะนำเสนอเรื่องเพศก็ควรจะนำเสนออย่างมีรสนิยมและศิลปะหน่อย อย่าให้หยาบคาย เก๋จนเพียงอย่างเดียว”

(อนันต์ ลือประดิษฐ์, สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้อาจารย์อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา ยังให้ความสำคัญในเรื่องของบริบททางสังคมปัจจุบันในฐานะของปัจจัยที่ใช้ร่วมกับหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาด้วย โดยมีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ได้ทำหน้าที่ค่อนข้างเหมาะสมดีแล้ว แต่อยากให้มีมุมมองในเชิงของศิลปะในการตรวจพิจารณาให้มากกว่านี้ และคำนึงถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปด้วย ถ้าตรวจพบเนื้อหาที่รุนแรงก็เซ็นเซอร์ไปตามความเหมาะสม

“อยากจะทำให้ให้เกียรติคนที่ทำงาน ถ้ามองในแง่มุมมองของศิลปะก็ควรที่จะให้เกียรติกัน อย่าไปตัดอะไรออกมาจนเกินไปจนดูไม่รู้เรื่อง หรือว่าถ้าเกิดรุนแรงจริงๆ ก็สามารรถตัดได้ ต้องดูตามสภาพสังคมด้วยครับ เข้าใจว่าสภาพสื่อในสังคมไทยเป็นสื่อที่เรียกร้อยมากถ้าเทียบกับประเทศอื่นๆ ก็ถือเป็นสิ่งที่ดี แต่ก็น่าจะเปิดโอกาสให้คนอื่นได้รู้อะไรบ้าง”

(อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา, สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551)

2.2 ควรจะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างฝ่ายต่างๆ รวมทั้งมีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่มาจากบุคคลหลายๆกลุ่ม เพื่อจะได้มีมุมมองที่หลากหลาย ตลอดจนควรมีตัวแทนจากสื่อใหม่ๆ เข้ามาทำหน้าที่ในการตรวจพิจารณาด้วย

อาจารย์ดังกล่าวได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดสรรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานในอนาคตว่าควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างฝ่ายต่างๆ และมีการคัดเลือกเจ้าหน้าที่มาจากบุคคลหลายๆกลุ่ม เพื่อจะได้มีมุมมองที่หลากหลาย และสามารถสะท้อนถึงกลุ่มผู้ชมได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

“ควรจะต้องคัดเลือกกรรมการเซ็นเซอร์มาจากบุคคลหลายๆ กลุ่มหลายๆ ช่วงอายุ มีความคิดเห็นในหลายๆ แบบไม่ควรจะเป็นคนวัยเดียวกันหรือมีความคิดพื้นฐานคล้ายๆ กัน เพราะว่าหน้าที่ของกรรมการเซ็นเซอร์คือการเลือกสิ่งที่เหมาะสมให้กับสังคม แล้วคนในสังคมก็เป็นคนหลายๆ กลุ่ม มีความต้องการหลายๆ แบบ หลายรสนิยม หลายวุฒิภาวะ ดังนั้นคณะกรรมการก็จำเป็นจะต้องมาจากบุคคลหลายๆ แบบ ไม่จำเป็นจะต้องมีความคิดที่เหมือนกัน เพราะว่าถ้าความคิดยิ่งหลากหลายเท่าไรก็จะยิ่งเกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองซึ่งกันและกัน คิดว่าฝ่ายเซ็นเซอร์คงพยายามทำงานอย่างดีที่สุดแล้ว แต่อยากให้มีปรับปรุงในแง่องค์ประกอบของกระบวนการ ต้องการให้มีคณะกรรมการที่ประกอบจากคนหลายๆ แบบเพื่อสะท้อนถึงกลุ่มคนหลายๆ แบบไปด้วย...

...จริงๆ แล้วถ้าได้คุยกับเจ้าของงานให้รู้เรื่องซะ ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเป็นผู้ผลิตหรือผู้กำกับเพียงอย่างเดียว แต่อาจจะรวมถึงตัวแทนจากค่ายเพลงและเจ้าของเงินทุนด้วยก็ได้ มานั่งคุยกันให้ได้ข้อสรุปว่าในมุมมองของเขานั้นมีวิสัยทัศน์ใ้หมายถึงอะไร ต้องการอะไรจากวิสัยทัศน์ใ้ รวมทั้งได้พูดคุยถึงความต้องการของผู้ที่ทำหน้าที่เซ็นเซอร์และความต้องการของคนดู เขาตั้งแต่หัวโบราณสุดๆ ไปจนถึงหัวสมัยใหม่สุดๆ เลย ถ้าสามารถคุยกันได้สามทางแบบนี้แล้ว พยายามพูดคุยให้ได้ข้อสรุป ก็น่าจะเป็นแนวทางที่จะได้ผลงานที่เหมาะสมเป็นที่พอใจของทุกๆ ฝ่ายในที่สุด”

(ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

นอกจากนี้อาจารย์ดั่งกมลยังได้เสนอแนะอีกด้วยว่าหากเป็นไปได้ควรจัดให้เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจเซ็นเซอร์เป็นบุคคลจากองค์กรวิชาชีพโดยตรงเพื่อถ่วงดุลและตรวจสอบการทำงานของตัวเอง เนื่องจากจะสามารถเข้าใจการทำงานและปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ได้ดีที่สุด แต่ทั้งนี้ก็ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

“คณะกรรมการตรวจสอบควรจะมาจกองค์กรวิชาชีพนั้นๆ ไปเลย ให้เขาเป็นคนเซ็นเซอร์ตัวเอง ให้เขามองตัวเองน่าจะดูดีกว่า”

(ดั่งกมล ณ ป้อมเพชร์, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551)

ส่วนที่ 3 ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

การเก็บข้อมูลจากผู้ชมกลุ่มเป้าหมายนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มบุคคลที่มีอายุระหว่าง 18 ถึง 30 ปี จำนวน 50 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้รับชมมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์จำนวน 14 เรื่อง ซึ่งมีลักษณะเนื้อหาและประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์แตกต่างกันออกไป แล้วจึงให้ตอบแบบสอบถามโดยแบ่งคำถามออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ทักษะคดีที่มีต่อการสร้างสรรค์ในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

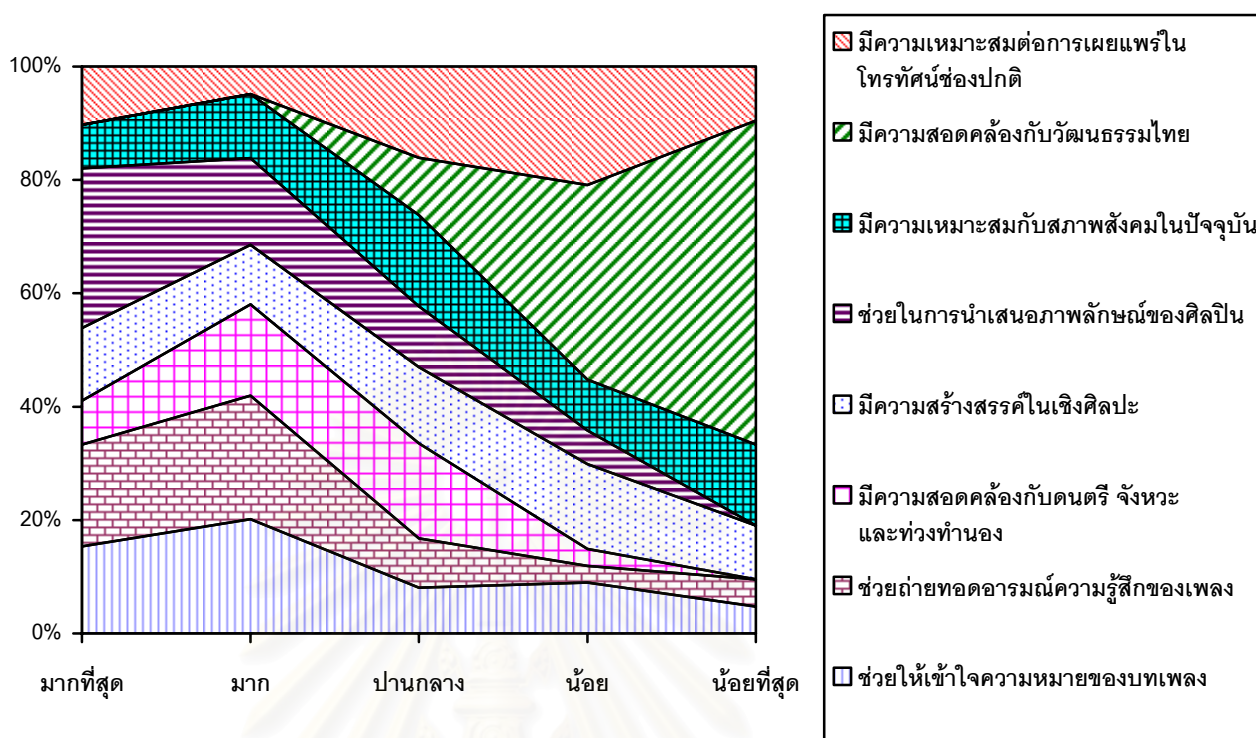
1.1 ทักษะคดีที่มีต่อการนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติต่อการนำเสนอภาพ โดยสามารถสรุปความคิดเห็นตามประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ (N=50)

	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ
1. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอช่วยในการเข้าใจ ความหมายของบทเพลง	12.00 (6)	50.00 (25)	24.00 (12)	12.00 (6)	2.00 (1)
2. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอช่วยในการถ่ายทอด อารมณ์ความรู้สึกของบทเพลง	14.00 (7)	54.00 (27)	26.00 (13)	4.00 (2)	2.00 (1)
3. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอมีความ สอดคล้องกับดนตรี จังหวะ และท่วงทำนองเพลง	6.00 (3)	40.00 (20)	50.00 (25)	4.00 (2)	-
4. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอมีความสร้างสรรค์ใน เชิงของศิลปะ	10.00 (5)	26.00 (13)	40.00 (20)	20.00 (10)	4.00 (2)
5. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอเป็นการนำเสนอ ภาพลักษณะของศิลปิน	22.00 (11)	38.00 (19)	32.00 (16)	8.00 (4)	-
6. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอมีความเหมาะสมกับ สภาพสังคมในปัจจุบัน	6.00 (3)	28.00 (14)	48.00 (24)	12.00 (6)	6.00 (3)
7. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอมีความสอดคล้องกับ ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทย	-	-	30.00 (15)	46.00 (23)	24.00 (12)
8. การนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอมีความเหมาะสมต่อ การเผยแพร่ในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ (Free TV)	8.00 (4)	12.00 (6)	48.00 (24)	28.00 (14)	4.00 (2)

ตารางที่ 2 ทักษะคดีที่มีต่อการนำเสนอภาพในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมานำเสนอในรูปแบบแผนภูมิได้ดังนี้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าภาพจากมิวสิกวิดีโอที่ได้รับรับชมไปนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว สามารถทำให้เข้าใจในความหมายของบทเพลง ช่วยในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของบทเพลงและมีลักษณะมุ่งเน้นไปที่การนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปินในระดับมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 62 ร้อยละ 68 และร้อยละ 60 ตามลำดับ
- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าภาพจากมิวสิกวิดีโอที่ได้รับรับชมไปนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบต่างๆ ทางด้านดนตรี มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน และมีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่ทางโทรทัศน์ช่องปกติในระดับปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ร้อยละ 48 และร้อยละ 48 ตามลำดับ
- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าภาพจากมิวสิกวิดีโอที่ได้รับรับชมไปนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว มีความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 46 และ 24 ตามลำดับ

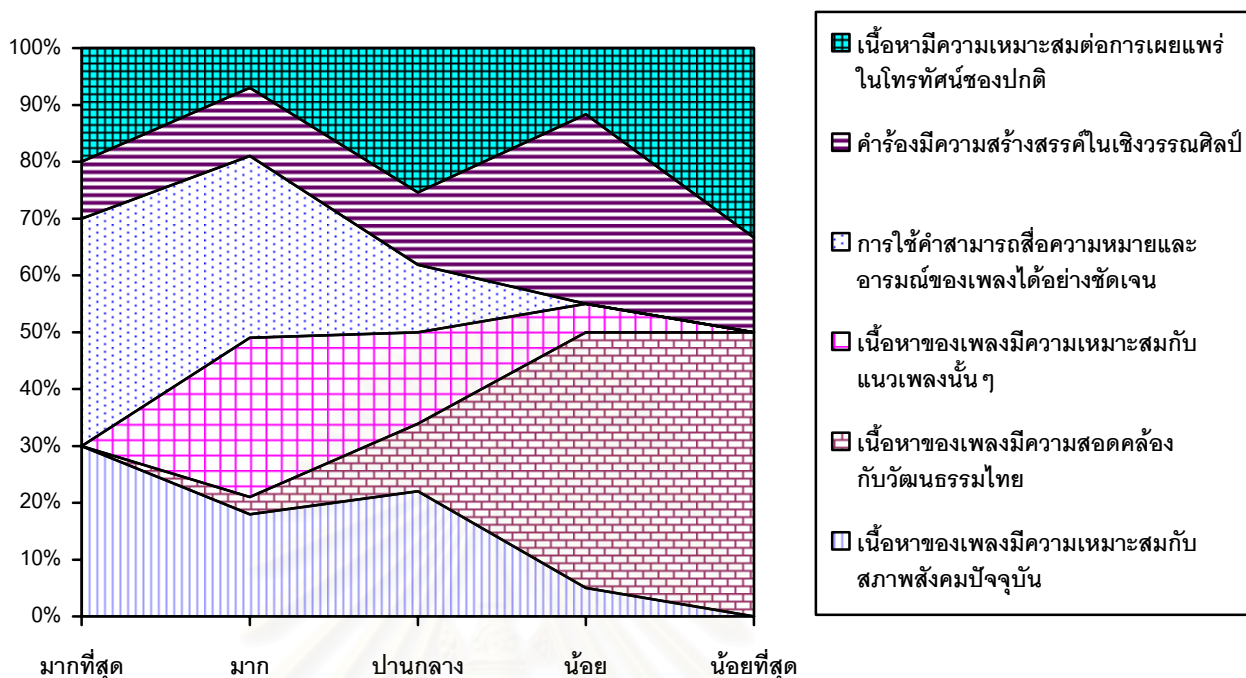
1.2 ทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาและคำร้องของเพลงในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติต่อการนำเสนอเนื้อหาและคำร้อง โดยสามารถสรุปความคิดเห็นตามประเด็นต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ (N=50)

	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ
1. เนื้อหาของเพลงในมิวสิกวิดีโอมีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน	6.00 (3)	36.00 (18)	52.00 (26)	6.00 (3)	-
2. เนื้อหาของเพลงในมิวสิกวิดีโอมีความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทย	-	6.00 (3)	28.00 (14)	54.00 (27)	12.00 (6)
3. เนื้อหาของเพลงในมิวสิกวิดีโอมีความเหมาะสมกับแนวเพลงนั้นๆ	-	56.00 (28)	38.00 (19)	6.00 (3)	-
4. การใช้คำในบทเพลงสามารถสื่อความหมายและอารมณ์ของเพลงออกมาได้อย่างชัดเจน	8.00 (4)	64.00 (32)	28.00 (14)	-	-
5. คำร้องในบทเพลงที่ถูกเซ็นเซอร์มีความสร้างสรรค์ในเชิงวรรณศิลป์	2.00 (1)	24.00 (12)	30.00 (15)	40.00 (20)	4.00 (2)
6. เนื้อหาของเพลงในมิวสิกวิดีโอมีความเหมาะสมต่อการเผยแพร่ในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ (Free TV)	4.00 (2)	14.00 (7)	60.00 (30)	14.00 (7)	8.00 (4)

ตารางที่ 3 ทัศนคติที่มีต่อเนื้อหาและคำร้องของเพลงในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมานำเสนอในรูปแบบแผนภูมิได้ดังนี้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

- o.
 - ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาและคำร้องจากมิวสิควิดีโอที่ได้รับรับชมไปนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว มีความเหมาะสมกับแนวเพลงนั้นๆ และสามารถสื่ออารมณ์รวมทั้งความหมายของเพลงออกมาได้อย่างชัดเจนในระดับมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 56 และ 72 ตามลำดับ
 - ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาและคำร้องจากมิวสิควิดีโอที่ได้รับรับชมไปนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบันและเหมาะสมที่จะเผยแพร่ทางโทรทัศน์ของปกติในระดับปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 52 และ 60 ตามลำดับ
 - o - • ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาและคำร้องจากมิวสิควิดีโอที่ได้รับรับชมไปนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยและมีความสร้างสรรค์ในเชิงวรรณศิลป์ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 66 และ 44 ตามลำดับ

2. ทักษะการคิดที่มีต่อการเห็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

2.1 ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมีทักษะการคิดต่อการเห็นเซอร์มิวสิควิดีโอที่ได้นำมาศึกษาจำนวน 14 เพลง ดังต่อไปนี้ (N=50)

	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ
1. สิวส์ดีครับ (ใจอึบอຍ)	2.00 (1)	26.00 (13)	28.00 (14)	28.00 (14)	16.00 (8)
2. ผงาดงำคำโลก (Paradox)	4.00 (2)	8.00 (4)	22.00 (11)	24.00 (12)	42.00 (21)
3. Gossip (Girly Berry)	10.00 (5)	34.00 (17)	26.00 (13)	20.00 (10)	10.00 (5)
4. รักยังไม่ต้องการ (มาซ่า)	6.00 (3)	20.00 (10)	36.00 (18)	20.00 (10)	18.00 (9)
5. ทะลิ่ง (Thaitanium)	2.00 (1)	18.00 (9)	36.00 (18)	26.00 (13)	18.00 (9)
6. ห้ามใจไม่ไหว (ตอง)	14.00 (7)	22.00 (11)	34.00 (17)	18.00 (9)	12.00 (6)
7. Oh My Boy (ตอง)	10.00 (5)	40.00 (20)	16.00 (8)	20.00 (10)	14.00 (7)
8. Reality (Girly Berry)	6.00 (3)	24.00 (12)	36.00 (18)	22.00 (11)	12.00 (6)
9. คนดีดั่ง (Nice 2 Meet You)	-	2.00 (1)	14.00 (7)	52.00 (26)	32.00 (16)
10. เด้ง (Girly Berry)	18.00 (9)	34.00 (17)	22.00 (11)	16.00 (8)	10.00 (5)
11. เพราะเคื่องฉัน (Quantum)	-	6.00 (3)	18.00 (9)	22.00 (11)	54.00 (27)
12. ผู้หญิงลึกลับ (Pink)	-	-	24.00 (12)	32.00 (16)	44.00 (22)
13. รักตัวเองเหมือนกัน (Hyper)	4.00 (2)	12.00 (6)	36.00 (18)	26.00 (13)	22.00 (11)
14. หลอมละลาย (Sweet Mullet)	-	14.00 (7)	22.00 (11)	44.00 (22)	20.00 (10)

ตารางที่ 4 ทักษะการคิดที่มีต่อการเห็นเซอร์มิวสิควิดีโอที่ได้นำมาศึกษา

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้เป็น 5 อันดับแรกของมิวสิกวิดีโอเพลงที่สมควร ถูกเซ็นเซอร์มากที่สุด และไม่สมควรถูกเซ็นเซอร์มากที่สุดได้ดังต่อไปนี้

5 อันดับแรกของมิวสิกวิดีโอเพลงที่สมควรถูกเซ็นเซอร์มากที่สุด

1. เด็ง (Shake it baby) (Girly berry)

ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีวสิกวิดีโอเพลงนี้ ต้องการนำเสนอภาพของ ศิลปินเป็นหลัก โดยจงใจเน้นที่ท่าทางในการเต้นและการแต่งกายที่ยั่วยวนจนเกินความพอดี กลุ่มผู้ชมยังมีความคิดเห็น ว่า จากเนื้อหาของเพลงที่พูดถึงผู้หญิงโดยการนำไป เปรียบเทียบกับตุ๊กตาน้ำรถของผู้ชาย ไม่เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์หรือให้ข้อคิดเตือนใจ แต่กลับเป็นไปในทางที่มองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุในฐานะสิ่งประดับรถของผู้ชาย ซึ่งนับเป็น การสร้างค่านิยมที่ผิดให้แก่วัยรุ่นและเยาวชนทั้งชายและหญิง ยกตัวอย่างเช่นเนื้อร้องที่ว่า “ตุ๊กตาน้ำรักอย่างฉันต้องน้ำรถ” หรือ “เด็ง เด็ง ต้องเด็ง เอาให้เซ็กซี่” หรือ “สั้นไหวเร้าใจ อยู่ข้างเธอ” เป็นต้น

2. Gossip (Girly Berry)

ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าคุณผลิตพยายามที่จะใช้มุขล้อที่วาบหวิวจนเกินพอดี ให้ตัวศิลปินแต่งตัวและแสดงอิริยาบถต่างๆ ที่ล่อแหลมและส่อไปในทางยั่วยุ กามารมณ์ สามารถทำให้เยาวชนลอกเลียนแบบได้ง่าย ทั้งนี้ ภาพต่างๆ ที่ปรากฏในเพลง ไม่มีความเป็นศิลปะและไม่ได้มีความสอดคล้องกับบทเพลงหรือว่าเป็นไปเพื่อสนับสนุนบท เพลงเลยแม้แต่น้อย ในขณะที่มีผู้ชมบางส่วนให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าคุณผลิตจงใจที่จะ ขยายตัวศิลปินให้ผู้ชม “ดู” เพียงอย่างเดียว โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับเพลงเท่าที่ควร

3. ห้ามใจไม่ไหว (ตอง ภัครมัย)

ผู้ชมส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าภาพและเนื้อหาที่ปรากฏในเพลง เป็นการสร้างค่านิยมที่ผิดให้แก่เยาวชนในเรื่องของจิตสำนึกในการครองคู่ ความซื่อสัตย์ต่อคนที่รัก ซึ่งขัดกับวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดั้งเดิมของไทย ยกตัวอย่างเช่น จากเนื้อร้องของเพลงที่ว่า “ไม่ควรรักใครคนไหน ฉันเป็นคนที่ม่ีเจ้าของ แต่แล้วทำไมหัวใจทุกห้อง เมื่อได้ค้นก็เจอแต่เธอ” อาจทำให้เยาวชนมองว่าการที่คบกับใครสักคนอยู่แล้ว แต่ยังคงแอบไปรักชอบกับคนอื่น ๆ ได้อีก กลายเป็นเรื่องธรรมดาไป ซึ่งจะก่อให้เกิดค่านิยมที่ผิดและทำให้เยาวชนวางตัวไม่เหมาะสมได้ รวมไปถึงเรื่องของการแต่งกายและการแสดงอิริยาบถต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่นฉากที่นางเอกเปลือยอยู่ในอ่างน้ำกับผู้ชาย หรือฉากที่แต่งตัวโป๊นอนอยู่บนเตียงกันสองต่อสอง เป็นต้น

4. Reality (Girly Berry)

ผู้ชมมีความคิดเห็นว่าท่าเต้นและการแต่งกายไม่มีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่ เพราะเป็นไปในทางช่วยุกามารมณ์จนเกินไป ถึงแม้ว่าโดยปกติแล้วจะเป็นการยากที่จะสามารถแต่งตัวเลียนแบบศิลปินในลักษณะนี้ออกมาเดินตามท้องถนนได้ แต่ผู้ชมให้ความเห็นว่าปัญหาที่จะเกิดตามมาก็คือการสร้างค่านิยมในการมองผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศเท่านั้น เมื่อมองเห็นผู้หญิงก็จะนึกถึงแต่เรื่องทางเพศเพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างค่านิยมทางความคิดที่เบี่ยงเบนไปจากที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ ผู้ชมยังให้ความเห็นว่า การแต่งกายรวมทั้งการเต้นไม่ได้มีส่วนในการสนับสนุนบทเพลง ในทางกลับกันที่บทเพลงได้ถูกเบนความสนใจไปโดยตัวศิลปินเสียมากกว่า

5. รักยังไม่ต้องการ (มาซา)

ผู้ชมมีความคิดเห็นว่าท่าทางในการเต้นรวมทั้งการแต่งกายส่อไปในทางช่วยุกามารมณ์ กับลักษณะของบทเพลงที่สนุกสนานแต่ก็ไม่จำเป็นจะต้องให้ภาพออกมาในลักษณะที่โจ่งแจ้งขนาดนี้ โดยเฉพาะฉากที่สวมกางเกงขาสั้นสีทอง การสร้างภาพลักษณะนี้ให้แก่ศิลปินเป็นเรื่องสำคัญในการเพิ่มยอดขาย แต่บทบาทหน้าที่ต่างๆ ในสังคมก็เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณาด้วย

5 อันดับแรกของมิวสิควิดีโอเพลงที่ไม่สมควรถูกเซ็นเซอร์มากที่สุด

1. เพราะเคื่องฉิ้น (Quantum)

ผู้ชมทั้งหมดมีความคิดเห็นว่าฉากที่โดนเซ็นเซอร์ (กล้วย) จากมิวสิควิดีโอชิ้นนี้นั้น เป็นเพียงฉากสั้นๆ เพียงฉากเดียว ซึ่งไม่ได้มีลักษณะที่น่าเกลียดหรือไม่สุภาพแต่อย่างใด และไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อสังคมได้เลย และด้วยความที่มิวสิควิดีโอเพลงนี้มีเนื้อหาที่เป็นไปในทางขำขัน ไม่ได้สื่อไปในทางสองแง่สองง่ามแม้แต่น้อย ดังนั้น ฉากที่โดนเซ็นเซอร์จึงไม่สามารถคิดไปในแนวทางอื่นได้ นอกเสียจากเป็นความตั้งใจของผู้ผลิตที่จะให้ผู้ชมรู้สึกขบขันในกิริยาอาการของตัวนักร้องเท่านั้น นอกจากนี้ ในฉากอื่นๆ ก็จะมีมีการใช้กล้วยเป็นองค์ประกอบของฉาก และเนื้อร้องก็มีส่วนที่กล่าวถึงกล้วย ดังเนื้อเพลงที่ว่า “โนเกีย รุ่นใหม่ที่ถ่ายรูปลสวย เธอโยนเข้าปากกล้วย ฉิ้นช่วยเพราะเสียดายแทน” จะเห็นได้ว่ากล้วยในที่นี้ไม่ได้มีความหมายโดยนัยหรือสื่อถึงความหมายอื่นแต่อย่างใด ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องถูกเซ็นเซอร์

2. คนคือดีง (Nice 2 meet you)

ผู้ชมทั้งหมดรู้สึกแปลกใจเมื่อรู้ว่ามิวสิควิดีโอชิ้นนี้ถูกเซ็นเซอร์เนื่องจากมีโฆษณาแฝงอยู่ นั้นหมายความว่าโฆษณาในมิวสิควิดีโอชิ้นนี้ไม่ได้มีจุดดึงดูดให้เกิดความสนใจหรือสะดุดตาแก่ผู้ชมมากนัก ผู้ชมทั้งหมดมีความคิดเห็นว่าโฆษณาในมิวสิควิดีโอไม่ใช่เรื่องร้ายแรงหรือส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง ในทางกลับกัน ผู้ชมบางส่วนรู้สึกเห็นใจผู้ผลิตในแง่ที่ว่า การผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นจำเป็นต้องใช้เงินทุน ดังนั้นถ้าหากจะมีโฆษณาแฝงอยู่บ้างก็เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ ไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด ผู้ชมส่วนใหญ่ใช้คำว่า “ถ้าไม่บอกก็ไม่รู้สึกเลยว่าถูกเซ็นเซอร์ที่ตรงไหน” ในการตอบแบบสอบถามข้อนี้ สาเหตุของการเซ็นเซอร์น่าจะมาจากเรื่องของข้อกฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของความเหมาะสม

3. ผู้หญิงลึมยาก (Pink)

ผู้ชมส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ถึงแม้ในมิวสิกวิดีโอชิ้นนี้จะมีการให้เห็นเลือดในตอนท้าย แต่ก็ยังเป็นเพียงแค่ว่าฉากสั้นๆ ซึ่งเลือดที่เห็นก็ไม่ได้เป็นไปในทางรุนแรงมาก หรือว่ากระทบกระเทือนจิตใจผู้ชมแต่อย่างใด ผู้ชมมีความคิดเห็นว่าฉากเลือดในมิวสิกวิดีโอชิ้นนี้มีความสอดคล้องกับเรื่องราว เป็นภาวะจุดสูงสุด (Climax) ของเรื่องราวที่ดำเนินมาทั้งหมด มีความเหมาะสมในแง่ของการเล่าเรื่องอยู่แล้ว และภาพที่ออกมาก็ไม่ได้น่ากลัวจนเกินไป ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องถูกเซ็นเซอร์ ในทางกลับกัน ถ้าหากไม่มีฉากนี้เรื่องราวทั้งหมดก็จะไม่มีบทสรุป หรือถึงจะหาข้อสรุปอื่นได้ก็ไม่ชัดเจน ไม่ติดตามใจสักเท่าไร ผู้ชมส่วนหนึ่งมีความคิดเห็นว่าฉากที่น่าจะถูกเซ็นเซอร์น่าจะเป็นฉากที่เห็นแผ่นหลังของนางเอกมิวสิกวิดีโอมากกว่าฉากที่เห็นเลือด

4. ผงาดง้าคำโลก (Paradox)

ผู้ชมทั้งหมดมีความคิดเห็นว่า ประเด็นที่ทำให้เพลงนี้ถูกเซ็นเซอร์เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผลเมื่อเทียบกับเนื้อหาของเพลง เนื่องจากเนื้อหาของเพลงนี้เป็นการให้กำลังใจเป็นไปในเชิงที่สร้างสรรค์ เพียงแต่ว่าคำร้องที่ใช้อาจจะฟังดูสองแง่สองง่าม แต่นั่นก็เป็นเพียงกลวิธีในการสื่อสารเท่านั้น ซึ่งกลุ่มเป้าหมายหลักก็คือกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชน ดังนั้นการใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะดังกล่าวจะทำให้เข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ทั้งนี้ ถ้าสังเกตจากองค์ประกอบโดยรวมของมิวสิกวิดีโอแล้ว ผู้ผลิตมีเจตนาที่ดีในการสร้างสรรค์ผลงาน ส่วนเรื่องฉากที่มีผู้หญิงใส่บิกินีออกมาเต้นเป็นครั้งคราวนั้น ผู้ชมมีความคิดเห็นว่าฉากดังกล่าวเป็นเพียงส่วนน้อยและแทบจะไม่มีผลอะไรเมื่อเทียบกับสิ่งที่เพลงกำลังตั้งใจสื่อออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแต่งกายของผู้หญิงในมิวสิกวิดีโอก็ไม่น่าจะทำให้เกิดการลอกเลียนแบบได้ เพราะไม่ใช่เสื้อผ้าที่จะสวมใส่ได้ในที่สาธารณะหรือในชีวิตประจำวัน

5. หลอมละลาย (Sweet mullet)

ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามิวสิกวิดีโอเพลงนี้ถึงจะเน้นที่ความเซ็กซี่ แต่ก็ไม่ได้เสนอภาพออกมาในทางที่น่าเกลียด เนื่องจากยังมีความเป็นศิลปะร่วมอยู่ด้วยตลอดทั้งเพลง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดฉาก การใช้แสง การใช้มุมกล้องต่างๆ ในขณะที่ภาพ

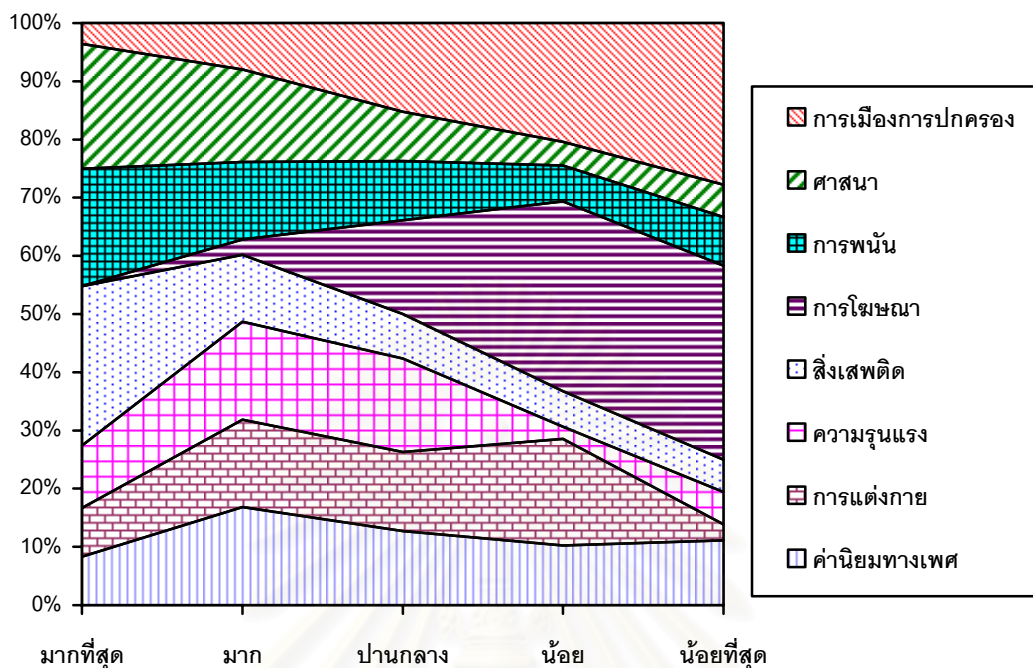
ของผู้หญิงที่นำเสนอ ก็เป็นการตัดสลับกับภาพการเล่นดนตรีของกลุ่มศิลปิน ซึ่งทำให้ดูไม่เป็นการจริงใจที่จะขายความยั่วยวนเพียงอย่างเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิริยาบถต่างๆ ของตัวแสดงก็เป็นอิริยาบถต่างๆ ไปของมนุษย์ ไม่ได้มีการใช้ท่าเต้นหรือท่าทางที่ดูรุนแรงจนเกินไป และมีการใช้สัญลักษณ์เข้าช่วยในการสื่อความหมาย เช่น ฉากที่เลียปาก หรือฉากที่ดื่มน้ำจากสายยาง ซึ่งจริงๆ แล้วภาพเหล่านั้นอาจจะสามารถสื่อความหมายไปในทางอื่นก็ได้อีก แต่ผู้ชมก็ให้ความเห็นว่ามันก็ยังไม่ชัดเจนพอที่จะนำมาเป็นเหตุผลในการเซ็นเซอร์ได้ และการสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ยังเป็นการสื่อสารที่มีศิลปะ ดีกว่าการออกมาใช้การแต่งกายและท่าเต้นที่ยั่วยวนอย่างโจ่งแจ้งด้วยซ้ำไป

2.2 ระดับของประเด็นต่างๆ ที่สมควรถูกเซ็นเซอร์ในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล (N=50)

	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ
ค่านิยมทางเพศ	14.00 (7)	38.00 (19)	30.00 (15)	10.00 (5)	8.00 (4)
การแต่งกาย	14.00 (7)	34.00 (17)	32.00 (16)	18.00 (9)	2.00 (1)
ความรุนแรง	18.00 (9)	38.00 (19)	38.00 (19)	2.00 (1)	4.00 (2)
สิ่งเสพติด	46.00 (23)	26.00 (13)	18.00 (9)	6.00 (3)	4.00 (2)
การโฆษณาสินค้า / บริการ (โฆษณาแฝง)	-	6.00 (3)	38.00 (19)	32.00 (16)	24.00 (12)
การพนัน	34.00 (17)	30.00 (15)	24.00 (12)	6.00 (3)	6.00 (3)
ศาสนา	36.00 (18)	36.00 (18)	20.00 (10)	4.00 (2)	4.00 (2)
การเมืองการปกครอง	6.00 (3)	18.00 (9)	36.00 (18)	20.00 (10)	20.00 (10)

ตารางที่ 5 ระดับของประเด็นต่างๆ ที่สมควรถูกเซ็นเซอร์ในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมานำเสนอในรูปแบบแผนภูมิได้ดังนี้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด การพนัน และศาสนา เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว สมควรถูกเซ็นเซอร์ในระดับมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 72 ร้อยละ 64 และร้อยละ 72 ตามลำดับ
- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง การแต่งกาย และ ค่านิยมทางเพศเมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว สมควรถูกเซ็นเซอร์ในระดับมากถึง ปานกลาง หรือคิดเป็นร้อยละ 76 ร้อยละ 66 และร้อยละ 68 ตามลำดับ
- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาแฝงและการเมือง การปกครอง เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว สมควรถูกเซ็นเซอร์ในระดับน้อยถึง น้อยที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 56 และ 40 ตามลำดับ

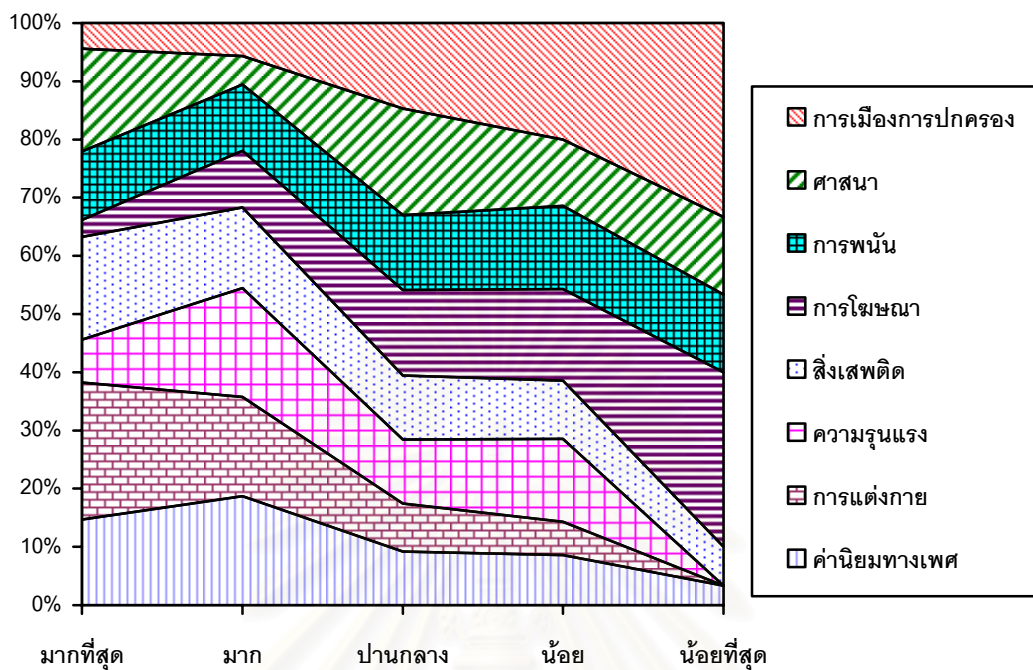
3. ทศนคติต่อประเด็นต่างๆ ที่พบในมิวสิควิดีโอซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อสังคม

ผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติต่อประเด็นต่างๆ ที่พบในมิวสิควิดีโอซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อสังคม ดังต่อไปนี้ (N=50)

	มากที่สุด ร้อยละ	มาก ร้อยละ	ปานกลาง ร้อยละ	น้อย ร้อยละ	น้อยที่สุด ร้อยละ
ค่านิยมทางเพศ	20.00 (10)	46.00 (23)	20.00 (10)	12.00 (6)	2.00 (1)
การแต่งกาย	32.00 (16)	42.00 (21)	18.00 (9)	8.00 (4)	-
ความรุนแรง	10.00 (5)	46.00 (23)	24.00 (12)	20.00 (10)	-
สิ่งเสพติด	24.00 (12)	34.00 (17)	24.00 (12)	14.00 (7)	4.00 (2)
การโฆษณาสินค้า / บริการ (โฆษณาแฝง)	4.00 (2)	24.00 (12)	32.00 (16)	22.00 (11)	18.00 (9)
การพนัน	16.00 (8)	28.00 (14)	28.00 (14)	20.00 (10)	8.00 (4)
ศาสนา	24.00 (12)	12.00 (6)	40.00 (20)	16.00 (8)	8.00 (4)
การเมืองการปกครอง	6.00 (3)	14.00 (7)	32.00 (16)	28.00 (14)	20.00 (10)

ตารางที่ 6 ทศนคติต่อประเด็นต่างๆ ที่พบในมิวสิควิดีโอซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อสังคม

จากตารางดังกล่าวข้างต้น สามารถนำข้อมูลที่ได้รับมานำเสนอในรูปแบบแผนภูมิได้ดังนี้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ที่สำคัญได้ดังนี้

- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวกับการแต่งกาย ความรุนแรง และสิ่งเสพติด เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว จะมีอิทธิพลต่อสังคมในระดับมากที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 66 ร้อยละ 74 และร้อยละ 58 ตามลำดับ
- ผู้ชมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวกับการโฆษณาแฝงและการเมืองการปกครอง เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นๆ แล้ว จะมีอิทธิพลต่อสังคมในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด หรือคิดเป็นร้อยละ 40 และ 48 ตามลำดับ

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอและ กระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

4.1 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอ

ลักษณะของมิวสิควิดีโอที่ดี

1. เนื้อหาและภาพมีลักษณะสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ สร้างค่านิยมที่ดีให้เกิดแก่สังคม มุ่งเน้นการให้ความบันเทิงในแง่บวกที่สร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ไม่สื่อถึงการกระทำที่รุนแรงหรือผิดศีลธรรมอันดี ไม่มีแง่มุมใดที่เป็นการบ่อนทำลายสังคม ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมที่ดีของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแต่งกาย การยั่วยุอารมณ์ หรือการชี้นำไปในทางที่ผิด
2. หลีกเลียงปัจจัยต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดประเด็นทางสังคมที่กระทบจิตใจของคนในสังคม เช่น ศาสนา การปกครองในระบบประชาธิปไตย หรือการล่วงละเมิดต่อสถาบันต่างๆ อันเป็นที่เคารพรักของคนในสังคม
3. สื่อสารออกมาได้สอดคล้องกับความหมายของบทเพลงมากที่สุด สนับสนุนบทเพลงมากกว่าการมุ่งขายตัวศิลปินเพียงอย่างเดียว ภาพและเรื่องราวที่สื่อออกมามีลักษณะชัดเจน สามารถสร้างความเข้าใจและการจดจำได้ดี
4. มีแนวคิดที่เป็นการเตือนสติ หรือให้มุมมองที่ดีแก่สังคม อาจจะมีภาพที่ดูล่อแหลมหรือไม่เหมาะสมได้บ้าง แต่ต้องมาจากเจตนาที่มุ่งไปในทางสร้างสรรค์และเตือนสติ
5. มีความเป็นศิลปะและมีกลวิธีที่ดีในการสื่อสาร เน้นที่คุณค่าความเป็นศิลปะมากกว่าการค้า มีรสนิยมที่ดีและสามารถสร้างอารมณ์ได้ โดยจะต้องไม่เป็นการชี้นำไปในทางที่ไม่เหมาะสม
6. ทันสมัย มีจุดเด่นที่น่าสนใจ และนำเสนอมุมมองที่แปลกใหม่ไม่น่าเบื่อ

ทิศทางการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ดีในอนาคต

1. สื่อสารในแง่มุมที่สร้างสรรค์สังคม ควรลดประเด็นเรื่องทางเพศและการแต่งกายลงอีก เน้นที่เรื่องคุณธรรมแล้วจริยธรรมมากขึ้น ผู้ผลิตควรมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รู้จักผลงานของตนเองให้ดีพอที่จะก่อให้เกิดผลอะไรต่อสังคมได้บ้าง
2. นำความเป็นไทยมาผสมผสานกับผลงานด้วย นำเสนอเนื้อหาและภาพให้เหมาะสมกับค่านิยมความเป็นไทย ไม่จำเป็นต้องนำเสนอในรูปแบบตามต่างประเทศมากนัก
3. ภาพและเรื่องราวที่นำเสนอควรจะสอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหาของบทเพลง เป็นไปในทางที่มุ่งสนับสนุนบทเพลงมากกว่าที่จะมุ่งให้คนจดจำแต่ตัวศิลปินเพียงอย่างเดียว โดยอาจจะมีการภาพที่ไม่เหมาะสมได้บ้างเพื่อความสมจริง หรือในกรณีที่สามารถสนับสนุนเนื้อหาของเพลงนั้นๆ ได้
4. มีความทันสมัยมากขึ้น เพิ่มสิ่งแปลกใหม่ลงไปในงาน พยายามนำเสนอเนื้อหาหรือเรื่องราวที่น่าสนใจใหม่ๆ มีมุมมองใหม่ๆ ที่ไม่ซ้ำซาก และแตกต่างอย่างมีเอกลักษณ์
5. ความเป็นศิลปะทั้งในแง่ของดนตรี ภาพ และการเล่าเรื่อง พยายามเพิ่มคุณค่าของตัวงานในเชิงศิลปะให้มากขึ้น มีรสนิยมที่ดีในการสื่อสาร มากกว่าที่จะผลิตงานแบบลวกๆ ซ้ำไปซ้ำมาเพื่อมุ่งหวังผลทางการค้าเพียงอย่างเดียว

4.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

ความเหมาะสมต่อการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอในปัจจุบัน

ผู้ชมร้อยละ 45.70 มีความคิดเห็นว่าฝ่ายตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมแล้ว เพราะชิ้นงานส่วนใหญ่ก็มีเนื้อหา ทำเด่น การแต่งกายที่ล่อแหลมและส่อไปในทางยั่วยุการมรณธรรมจริงๆ ซึ่งขัดกับประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย ถ้าถูกนำเสนอออกไปทุกอย่างนี้จะเป็นผลเสียต่อเยาวชนและประเทศชาติ เพราะจะก่อให้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบได้ ทั้งในเรื่องของการแต่งกาย พฤติกรรมทางเพศ รวมทั้งการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ยังอาจส่งผลต่อทัศนคติและค่านิยมของเยาวชนในระยะยาวได้อีกด้วย ผู้ชมส่วนใหญ่มองว่าฝ่ายเซ็นเซอร์ได้ทำหน้าที่ค่อนข้างดีอยู่แล้ว ถือเป็นการป้องกันที่ดี ทำให้มิวสิควิดีโอมีความเหมาะสมกับคนทุกวัยและทุกวุฒิภาวะ เพียงแต่ว่าในบางกรณีที่ภาพหรือเนื้อหาไม่ได้รุนแรงจริงๆ ก็สามารถอนุมัติได้ ทั้งนี้ต้องดูที่วัตถุประสงค์ของผู้ผลิตเป็นหลัก ในบางครั้งที่ภาพไม่ได้รุนแรงแต่ก็มีความหมายแฝงที่รุนแรงกว่าภาพเสียด้วยซ้ำ ซึ่งฝ่ายเซ็นเซอร์ควรจะเข้มงวดกับเรื่องเนื้อหาของเพลงให้มากกว่านี้ และยังได้ให้ข้อสังเกตเพิ่มเติมว่าฝ่ายเซ็นเซอร์ควรมีมาตรฐานที่เป็นกลาง เพื่อใช้พิจารณาร่วมกัน ทั้งมิวสิควิดีโอ โฆษณา ละคร และภาพยนตร์ เพราะถึงแม้ว่ามิวสิควิดีโอจะมีการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวด แต่ก็ยังสามารถพบเห็นพฤติกรรมรุนแรงและความไม่เหมาะสมในเรื่องอื่นๆ ได้ตามสื่ออื่นๆ อีก

ผู้ชมร้อยละ 54.30 มีความคิดเห็นว่าฝ่ายตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ทำหน้าที่ได้ไม่เหมาะสม โดยผู้ชมมองว่าการทำหน้าที่ของฝ่ายเซ็นเซอร์ในปัจจุบันนี้เป็นการกีดกันทางความคิดมากจนเกินไป เป็นการนำความคิดเห็นของคนเพียงไม่กี่คนมาตัดสินแทนคนอื่นบ้างซึ่งเป็นการไม่สมควร เหมือนเป็นการดูถูกสติปัญญาของผู้ชม เป็นการยึดติดกับความคิดแบบเก่าๆ และเป็นการวิตกกังวลจนเกินไปจนทำให้เด็กไทยคิดอะไรเองไม่ค่อยเป็น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์ที่แทรกอยู่ในผลงานบางชิ้นก็ไม่มีผลอะไรกับผู้ชม เช่น เพลงเพราะเคื่องฉันหรือว่าเพลงคนคือคือ เป็นต้น มิวสิควิดีโอบางชิ้นสามารถเป็นการสั่งสอนและให้ข้อคิดกับผู้ชมได้ในทางอ้อม จึงอยากจะให้มองที่เจตนาของผู้ผลิตเป็นสำคัญ ถ้าเจตนาไม่ได้เป็นไปในทางบ่อนทำลายสังคมก็น่าจะเปิดโอกาสให้ผลงานชิ้นนั้นๆ ได้เผยแพร่ สาเหตุที่ฝ่ายเซ็นเซอร์ยังทำหน้าที่ได้ไม่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบันเป็นเพราะว่าผู้ที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิจารณายังขาดความรู้และมุมมองทางด้านอื่นๆ เช่น ศิลปะ ส่วนในประเด็นของสิ่งเสพติดที่ไม่รุนแรง เช่น เรื่องบุหรี่ปั๊บล้อกก็ไม่

เห็นสมควรถูกเซ็นเซอร์เพราะเป็นสิ่งเสพติดที่ไม่ร้ายแรง ถึงยังไงก็ยังคงมีการโฆษณาทางอ้อมให้ได้เห็นทางโทรทัศน์อยู่ทุกวัน ถึงจะทำการบั้งหรือเบลลอปภาพในมิวสิควิดีโอไปแต่ผู้ชมก็สามารถรับรู้ได้ด้วยสามัญสำนึกว่าอะไรเป็นอะไร นอกจากนี้ ประเด็นเรื่องการโฆษณาแฝงก็ไม่ได้ส่งผลเสียอะไรต่อผู้ชม ในทางกลับกัน ผู้ชมรู้สึกเข้าใจและเห็นใจผู้ผลิต เพราะในการผลิตงานก็ต้องการสปอนเซอร์ด้วยกันทั้งสิ้น ผู้ชมทั้งหมดมองว่ามิวสิควิดีโอไม่ได้เสนองภาพและเนื้อหาที่รุนแรงมากมายหรือชักชวนให้คนทำตาม โดยเฉพาะทุกวันนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นเพราะผู้ชมไปเสพจากสื่ออื่นๆ ประเภทละครและ / หรือโฆษณามากกว่า ดังนั้นฝ่ายเซ็นเซอร์ควรจะไปดูแลเรื่องเหล่านั้นให้จริงจัง การแก้ปัญหาควรจะใช้วิธีการจัดเรตติ้ง เพื่อให้ผู้ผลิตที่ตั้งใจทำงานได้มีโอกาสในการสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ และจะเป็นการสื่อสารไปถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน พ่อแม่ผู้ปกครองก็สามารถจัดสรรเนื้อหาต่างๆ ที่เหมาะสมแก่บุตรหลานของตนเองได้อีกด้วย

หลักเกณฑ์และลักษณะในการพิจารณาเซ็นเซอร์ที่ดี

1. ควรมีหลักเกณฑ์ที่เน้นหนักในเรื่องที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกที่ดีของคนทั่วไปและสิ่งต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง หรือประเด็นที่ขึ้นนำพฤติกรรมต่างๆ ไปในทางที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งในเรื่องต่างๆ ที่ผิดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคมไทย
2. เข้าใจความเป็นจริงของสภาพสังคมในปัจจุบัน และทำงานโดยตั้งอยู่บนบรรทัดฐานของความจริงนั้น ไม่ยึดติดกับภาพของสังคมในสมัยเก่าจนเกินพอดี ต้องดูความเหมาะสมตามบริบทของเนื้อหาเพลงนั้นๆ ด้วยวุฒิของกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย และดูสภาพสังคมในช่วงนั้นว่าเป็นอย่างไรด้วย มีความระมัดระวังในการทำงาน เพราะว่าการเซ็นเซอร์อาจจะทำให้คุณภาพของผลงานด้อยลง ดังนั้นเรื่องที่จะถูกเซ็นเซอร์จึงควรเป็นเรื่องที่รุนแรงและก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคม “โดยรวม” จริงๆ
3. ใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกันทุกๆ สื่อ ไม่ว่าจะเป็นละคร ภาพยนตร์ โฆษณา หรือมิวสิควิดีโอก็ตาม เพื่อเป็นบรรทัดฐานร่วมกันทั้งในแง่การทำงานของฝ่ายเซ็นเซอร์เอง และในแง่ของผู้ผลิตที่จะได้รู้ชัดเจนว่าอะไรสามารถทำได้หรือไม่ได้ในระดับไหนด้วย ทั้งนี้รวมไปถึงการจัดเรตติ้งรายการอย่างจริงจังด้วย

4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ตรวจเซ็นเซอร์จะต้องมีมุมมองทางด้านศิลปะร่วมด้วย และจะต้องมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ ทั้งเรื่องศิลปะ แฟชั่น หรือแม้แต่วรรณกรรมประเภทต่างๆ เพื่อเป็นการเปิดมุมมองและแง่คิดให้ทันกับยุคสมัย ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในฐานะของผู้ทำหน้าที่เซ็นเซอร์

แนวทางการปฏิบัติงานของกระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอในอนาคต

1. ควรจะทำงานอย่างเข้าใจสังคม ไร้อคติ รู้จักคำนึงถึงวิถีชีวิตและความคิดของคนที่เปลี่ยนไปตามสภาพสังคมปัจจุบัน ควรที่จะพิจารณามิวสิควิดีโอที่กำลังจะออกอากาศในช่วงนั้นๆ โดยถือเอาเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ในขณะนั้นเป็นหลักด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยมากที่สุด ทั้งนี้ เรื่องใดที่เคยเป็นปัญหาในสังคมแต่ในปัจจุบันกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดาก็ไม่ควรที่จะเซ็นเซอร์อีกต่อไป เพราะว่าสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปเยอะแล้ว จะต้องไม่ลืมว่ามิวสิควิดีโอที่ผลิตออกมาในปัจจุบันก็มุ่งหวังเพื่อให้ผู้ชมที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่เป็นผู้เสพ มิใช่เพื่อให้ผู้ทำการเซ็นเซอร์เป็นผู้เสพหรือตัดสินแทนคนอื่นแต่อย่างใด ดังนั้น หากพิจารณาจากสภาพสังคมแล้ว สิ่งใดที่ไม่เป็นผลกระทบรุนแรงต่อสังคมก็ไม่ควรทำการเซ็นเซอร์
2. มีความรู้และพิจารณาในแง่มุมของศิลปะร่วมด้วย เพราะในบางครั้ง การไปเปลี่ยยก็ไม่ได้สื่อไปในทางลามกเพียงอย่างเดียว ในกรณีที่ว่างานนั้นๆ ไม่ได้ส่งผลกระทบร้ายแรงหรือก่อให้เกิดการลอกเลียนแบบได้ง่าย ก็จำเป็นที่จะต้องมีการผ่อนปรนให้บ้างตามสมควร ควรจะดูที่วัตถุประสงค์ของผู้ผลิตว่าตั้งใจจะสื่อสารออกมาในลักษณะไหน ถ้าเป็นการแสดงท่าทางยั่วยุหรือไปเปลี่ยยโดยไม่จำเป็นหรือไม่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของบทเพลง จึงจะให้ถือได้ว่ามีเจตนาไม่ดี ทั้งนี้ ยังคงยึดถือเอาค่านิยมและขนบธรรมเนียมอันดีงามของไทยเป็นกรอบในการปฏิบัติอยู่ด้วย
3. มีมาตรฐานที่ชัดเจนหรือสร้างมาตรฐานที่เป็นกลาง เป็นที่เข้าใจและที่เป็นที่ยอมรับได้ของทุกๆ ฝ่าย ทั้งผู้ผลิต ผู้ชม และผู้ตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ ทั้งนี้ ผู้ผลิตจะสามารถสร้างสรรค์งานต่างๆ ออกมาได้โดยไม่มีปัญหาตามมาในภายหลัง

4. ควรมีคณะผู้ตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์จากหลากหลายวงการหรือจากหลายๆ กลุ่มสังคม เพื่อเปิดรับมุมมองจากหลายๆ ทาง และเพื่อเป็นตัวแทนในการพิจารณาอย่างเป็นธรรมต่อทุกๆ ฝ่าย นอกจากนี้ ยังควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นด้วย เพราะประชาชนอยู่ในฐานะของผู้เสพโดยตรง

5. ควรมีการจัดเรตติ้งให้เหมาะสมเหมือนกับละครและโฆษณาในปัจจุบัน ให้มีการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ในช่วงที่เหมาะสม อย่างเช่น มิวสิควิดีโอที่มีภาพและเนื้อหาที่ล่อแหลมก็จำเป็นจะต้องนำออกอากาศหลังเที่ยงคืนเป็นต้นไปโดยไม่มีข้อโต้แย้ง เพราะถือว่าเป็นเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายดีแล้ว นอกจากนี้การเซ็นเซอร์โดยการบังหรือเบลอภาพควรจะเปลี่ยนเป็นการให้คำแนะนำแทน เพราะว่าการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแสดงให้เห็นผลได้และผลเสียของเรื่องต่างๆ การบังหรือเบลอภาพไม่ได้ลดทอนความกระหายใคร่รู้ของผู้ชมลงเลยแม้แต่น้อย กลับจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดสนใจและตั้งคำถามขึ้นมากกว่า ว่า “นั่นคืออะไร?”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์นั้น ได้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยเพื่อทราบขั้นตอนกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ ลักษณะการสร้างสารในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ รวมถึงเพื่อทราบทัศนคติของผู้สร้างสรรค์ผลงาน นักวิชาการ และผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย โดยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการในการพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากล

การศึกษาระบบการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลในครั้งนี้ ได้ทำการเก็บข้อมูลเอกสารและจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ทำการตรวจพิจารณาของทางสถานีโทรทัศน์ที่ได้นำเสนอมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากล โดยมีทั้งหมด 3 สถานี ได้แก่ สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 และสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์

สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก (ช่อง 5) ดำเนินงานโดย แผนกตรวจรายการ ฝ่ายตรวจรายการ โดยมีเจ้าหน้าที่ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ทั้งหมด 8 คน และคณะกรรมการที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ จำนวน 20 คน

สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ดำเนินงานโดย แผนกตรวจสอบรายการ ฝ่ายรายการ โดยมีเจ้าหน้าที่ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ทั้งหมด 5 คน

สถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ (ช่อง 9) ดำเนินงานโดย ส่วนควบคุมคุณภาพรายการ ฝ่ายรายการ โดยมีเจ้าหน้าที่ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ทั้งหมด 6 คน

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอของแต่ละสถานะนั้นได้แก่ หลักกฎหมายและระเบียบวิฤกกระจายเสียงและวิฤกโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่นำมาใช้อ้างอิงในการตรวจพิจารณาเนื้อหารายการทุกประเภทที่ได้นำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ ทั้งนี้ยังได้มีการนำกฎระเบียบและหลักเกณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องมารวมใช้ในการพิจารณาด้วย โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละกรณีภายใต้การใช้ดุลยพินิจและวิฤกณญาณของเจ้าหน้าที่ประกอบในการตรวจพิจารณา

อย่างไรก็ตาม หลักกฎหมายระเบียบวิฤกกระจายเสียงและวิฤกโทรทัศน์ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ. 2537) ที่เป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์นั้น ในปัจจุบันได้ถูกยกเลิกแล้วโดยพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 แต่ในทางปฏิบัติแล้วสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ยังคงยึดหลักกฎหมายนี้ใช้ในการพิจารณารายการทุกรายการอยู่ เนื่องจากปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายใดที่ถูกตราขึ้นใหม่เพื่อใช้ทดแทนในการตรวจพิจารณารายการทางสถานีโทรทัศน์

ขั้นตอนในการพิจารณามิวสิกวิดีโอของแต่ละสถานะนั้นมีลักษณะเดียวกัน คือเริ่มจากการรับเทปมาจากรายการเพลง ซึ่งผู้จัดรายการจะรับชิ้นงานมิวสิกวิดีโอมาจากทางบริษัทเพลงแล้วจึงนำมาประกอบเรียงกันกับเนื้อหารายการเพลงนั้นๆ โดยในเนื้อหารายการที่ส่งไปตรวจพิจารณาจะมีการจัดเรียงมิวสิกวิดีโอที่ต้องการนำเสนอในสัปดาห์นั้นรวมเข้าไว้ด้วยกันและนำส่งต่อไปยังฝ่ายตรวจรายการเพื่อทำการพิจารณาเซ็นเซอร์ต่อไป

ประเภทในการเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอ

1. ภาพที่ประกอบในมิวสิกวิดีโอ
2. เนื้อหาของเพลงและคำร้อง

รูปแบบในการเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอ

1. แก้ไขหรือตัดทอนบางส่วน
2. การทำมัวหรือทำเบลอภาพ
3. งดออกอากาศ
4. กำหนดเวลาแพร่ภาพ
5. การดูเสียง

2. ลักษณะการสร้างสารในมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

เป็นการศึกษามิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์ทั้งหมด 14 เรื่อง ได้แก่ เพลง ผงาดง้าค่าโลก / Reality / Gossip / เต็ง / สวัสดิ์ศรี / ทะลึ่ง / Oh my boy / ห้ามใจไม่ไหว / รักยังไม่ต้องการ / ผู้หญิงลืมนาย / รักตัวเองเหมือนกัน / เพราะเคื่องฉัน / หลอมละลาย / คนต้อดิ่ง โดยสรุปผลการวิเคราะห์สารออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การนำเสนอภาพ และเนื้อเพลง

ลักษณะการสร้างสารที่พบในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.1 การนำเสนอภาพ

จากการศึกษาตัวบทมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นได้พบประเด็นการนำเสนอเนื้อหาที่ถูกเซ็นเซอร์หลายประเด็นด้วยกัน ดังนี้

1. เรื่องที่เกี่ยวกับแง่มุมทางเพศ ซึ่งเป็นประเด็นที่พบมากที่สุด โดยสามารถแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ได้แก่ เรื่องของค่านิยมหรือพฤติกรรมทางเพศ เช่น การรักร่วมเพศ หรือการมีสัมพันธ์ต่างๆ เรื่องของการแต่งกาย การแสดงท่าทางที่ยั่วชวน ทำเดินประกอบ ฯลฯ
2. เรื่องของความรุนแรง เช่น การใช้อาวุธปืน การทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น การเสนอภาพที่มีเลือดประกอบอยู่ในภาพ เป็นต้น
3. เรื่องของสิ่งเสพติด เช่น การนำเสนอภาพสุราหรือเครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ หรือบุหรี่ เป็นต้น
4. เรื่องของการโฆษณาแฝง ทั้งโฆษณาสินค้าและบริการ
5. ภาพที่สามารถสื่อความหมายได้สองแง่สองงาม ชวนให้เกิดการตีความ ซึ่งอาจเป็นความต้องการของผู้สร้างสรรค์ผลงานในการใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแทนสิ่งอื่น ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพบจากการวิเคราะห์ตัวบท โดยมีสาเหตุผลในการเซ็นเซอร์ของทางสถานีแต่อย่างไร

2.2 เนื้อหาและคำร้อง

1. การใช้คำสองแง่สองง่ามประกอบในคำร้องของเพลง ซึ่งอาจเนื่องมาจากการเล่นคำต่างๆ ที่สามารถตีความออกไปได้หลายทาง
2. เนื้อหาของเพลงชักจูงไปในทางที่ไม่เหมาะสม ขัดกับค่านิยมที่ดีงามหรือขนบธรรมเนียมความเป็นไทย เช่น การวางตัวไม่เหมาะสมของหญิงหรือชาย การนอกใจคู่รัก ฯลฯ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพบจากการวิเคราะห์ตัวบท โดยมีใช้เหตุผลในการเซ็นเซอร์ของทางสถานีแต่อย่างไร

3. ทรรศนะของผู้สร้าง นักวิชาการ และผู้ชม ที่มีต่อมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

3.1 ผู้สร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์

■ แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

จากการสัมภาษณ์ผู้กำกับมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์จำนวน 8 คน ได้ข้อสรุปถึงแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานดังต่อไปนี้

วิธีคิดและปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวคิด

1. ตีความจากโจทย์ที่ได้รับมาจากทางบริษัทเพลง ว่าต้องการให้นำเสนอออกมาในรูปแบบใด เช่น ต้องการนำเสนอแบบเป็นเรื่องราว หรือต้องการเน้นภาพลักษณ์ของศิลปิน ฯลฯ
2. ในการสร้างสรรค์ภาพประกอบนั้นพบว่าผู้กำกับมิวสิควิดีโอ มีแนวทางในกระบวนการคิด โดยอิงกับปัจจัย 3 ประการเป็นหลัก ได้แก่ ภาพลักษณ์ศิลปิน แนวเพลง และเนื้อหาของเพลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีคิดของแต่ละคนว่าจะคำนึงถึงส่วนใดเป็นพิเศษ หรืออาจให้ความสำคัญเท่าๆ กันก็เป็นได้

รูปแบบการนำเสนอ

เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้กำกับแต่ละคนที่มีแนวคิดในการนำเสนอออกมาเป็นรูปแบบที่ต่างกัน โดยสามารถสรุปได้เป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

1. แบบเป็นเรื่องราว มีการดำเนินภาพเป็นเนื้อเรื่องตามเนื้อหาของบทเพลง หรือเป็นการอ้างอิงเรื่องราวมาจากบทเพลง มุ่งการสร้างภาพให้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของเพลง โดยมาจากแนวคิดที่ว่า เมื่อดูภาพแล้วต้องเกิดเสียงเพลงขึ้นในใจ สามารถได้ยินเพลงในทุกประโยคจากภาพที่สื่อออกมา
2. แบบไม่เป็นเรื่องราว ต้องการสื่อสารทางอารมณ์เป็นสำคัญ สร้างภาพจากอารมณ์ของบทเพลง และแนวเพลงนั้นๆ ต้องการนำเสนอให้มีความแปลกใหม่และน่าจดจำ ซึ่งมาจากแนวคิดที่ว่าเมื่อฟังเพลงแล้วเข้าใจเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารแล้วจึงไม่ควรนำเสนอซ้ำกับเรื่องราวนั้นๆ แต่ควรนำเสนอในมุมมองที่แปลกออกไป

▪ ปัจจัยและหลักเกณฑ์ที่ส่งผลต่อการนำเสนอรูปแบบเนื้อหาของงาน

1.) ปัจจัยทางด้านการตลาด

ปัจจัยทางด้านการตลาดนับเป็นปัจจัยหลักที่เป็นหลักเกณฑ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่แนวคิดพื้นฐานของการจัดทำมิวสิกวิดีโอทั่วไป คือเพื่อต้องการสร้างภาพลักษณ์ศิลปิน โดยการนำเสนอภาพเพื่อดึงดูดให้ผู้ชมเกิดความสนใจ และสร้างความจดจำให้เกิดในสังคม เนื่องจากในปัจจุบันการแข่งขันมีแนวโน้มที่เพิ่มสูงมากขึ้น ทำให้การผลิตศิลปินออกมาจึงต้องสร้างภาพลักษณ์ที่โดดเด่นและเป็นที่สะดุดตาแก่ผู้รับชมให้มากที่สุด ดังนั้นมิวสิกวิดีโอจึงเป็นสื่อที่มีหน้าที่ในการสนองตอบใจหยกที่บริษัทเพลงต้องการรวมถึงความต้องการของสังคมไปควบคู่กัน

2.) เงื่อนไขทางสังคม

เงื่อนไขทางสังคมนับเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในกระบวนการสร้างสรรค์มิวสิกวิดีโอ โดยผู้ผลิตหลายคนได้คำนึงถึงค่านิยมและวัฒนธรรมของสังคมไทยซึ่งเป็นการบรรทัดฐานที่คอยกำหนดขอบเขตประเด็นและเนื้อหาต่างๆ ที่นำเสนอในมิวสิกวิดีโอ

■ แนวโน้มการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลในอนาคต

จากทรรศนะของกลุ่มผู้สร้างผลงานมิวสิควิดีโอที่ได้ทำการสัมภาษณ์มาพบว่าแนวโน้มในการสร้างสรรค์ผลงานมิวสิควิดีโอในอนาคตนั้น มีแนวโน้มเป็นไปใน 3 ทิศทาง ได้แก่

1.) มีการนำเสนอในประเด็นที่ล่อแหลมและรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตสามารถนำเสนอผ่านสื่อทางเลือกอื่นๆ ได้โดยที่ไม่ต้องผ่านกระบวนการเซ็นเซอร์ เช่น สื่ออินเทอร์เน็ต เคเบิลทีวี ฯลฯ ทั้งยังสามารถนำไปเผยแพร่ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายแต่อย่างใด

2.) มีการนำเสนอในประเด็นที่ล่อแหลมและรุนแรงลดน้อยลง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านงบประมาณค่อนข้างมีจำกัดซึ่งทำให้เจ้าของเงินทุนคงไม่อยากเสี่ยง โดยผู้ผลิตบางรายก็อาจพยายามหาวิธีคิดแถมๆ อื่นๆ ในการเสนอภาพที่สามารถใช้ทดแทนประเด็นเนื้อหาที่ล่อแหลมต่อการถูกเซ็นเซอร์ เช่น การใช้สัญลักษณ์แทน การเล่าเรื่องในแง่มุมที่แปลกใหม่ออกไป เป็นต้น

3.) มีการนำเสนอในประเด็นต่างๆ ที่ถูกเซ็นเซอร์มากขึ้นและน้อยลงตามกระแสสังคม เป็นผลสืบเนื่องมาจากกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่เป็นที่แน่นอน จึงทำให้ผู้กำกับต้องรู้จักปรับเปลี่ยนวิธีคิดหรือกำหนดโครงเรื่องให้มีความเหมาะสมที่จะนำเสนอต่อผู้ชม ในขณะที่เดียวกันก็จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์ที่เป็นไปตามกระแสสังคมด้วยเช่นกัน

■ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์

ความคิดเห็นทั่วไป

ผู้สร้างสรรค์มิวสิควิดีโอทุกคนต่างมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันโดยมองว่ากระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอรวมถึงรายการทั่วไปนั้นยังไม่มีมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนเพียงพอในการปฏิบัติงาน หลักกฎหมายเป็นแค่แนวทางปฏิบัติเท่านั้น แต่ในการตรวจพิจารณาจริงๆ จะเป็นการใช้วิจารณญาณจากเจ้าหน้าที่มากกว่า ซึ่งเป็นมุมมองเพียงด้านเดียวจากคนเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ยังไม่มีมุมมองทางด้านอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น มุมมองด้านผู้ผลิตและผู้บริโภคสื่อ รวมทั้งยังขาดมุมมองในแง่ของความเป็นงานศิลปะและสื่อมิวสิควิดีโอ

แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

1. ควรสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนร่วมกันระหว่างแต่ละสถานี
2. วิธีจัดการ ไม่ควรมีการเซ็นเซอร์ แต่ควรเป็นไปในรูปแบบของการจัดเรทหรือจัดระดับรายการแทน โดยใช้เกณฑ์อายุของผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมายในการรับชมเป็นหลัก และควรชี้ให้เห็นถึงผลดีและผลเสียจากสิ่งเหล่านั้นเพื่อเป็นการสอนเยาวชนอย่างถูกต้อง
3. ควรมีการนำบุคลากรจากฝ่ายผู้ผลิตเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเซ็นเซอร์ด้วย เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ทั้งยังสามารถร่วมกันสร้างมุมมองใหม่ๆ ในกระบวนการเซ็นเซอร์ เพื่อได้เป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองซึ่งกันและกันให้มากขึ้น

3.2 นักวิชาการทางการแสดง การดนตรี และสื่อสารมวลชน

- พรศนะที่มีต่องานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

นักวิชาการทางการแสดง

ในภาพรวมนี้นักวิชาการทางการแสดงมีความคิดเห็นว่าเป็นส่วนของการสร้างเรื่องราวสามารถตอบโจทย์ได้ดี ทำให้ผู้รับสารเกิดการจดจำได้ง่าย โดยประเด็นส่วนใหญ่ที่พบมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนมากสำหรับสังคมไทย แต่วิธีการในการนำเสนอภาพยังไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมโดยรวม เนื่องจากภาพที่นำเสนออาจมีความล่อแหลมอยู่บ้างมีความต้องการมุ่งที่จะขายภาพลักษณะคิปลินมากเกินไป หรือเป็นการสะท้อนความเป็นจริงในสังคมในด้านที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นภาพที่สื่อออกมาอาจไม่จำเป็นต้องนำเสนอให้มีความสมจริงเสมอไป เนื่องจากการนำเสนอเรื่องราวหรือภาพที่สมจริงเกินไปในบางครั้งอาจดูแบนเรียบจนเกินไปทำให้ขาดความเป็นมิติที่ลึกซึ้งและน่าสนใจ ในทางกลับกันควรนำเสนอภาพในมุมมองใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล โดยแสดงให้เห็นถึงความเป็นเหตุและผลของการกระทำนั้นอย่างชัดเจน ซึ่งการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอที่ดีนั้นควรเป็นไปในทางที่ส่งเสริมบทเพลง ทำให้ผู้ฟังเกิดมุมมองใหม่ๆ สามารถเข้าใจเนื้อหาของบทเพลงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นักวิชาการด้านการดนตรี

นักวิชาการด้านการดนตรีมีทัศนคติต่อผลงานมิวสิควิดีโอโดยมองว่าการนำเสนอภาพส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การขายภาพลักษณ์ของศิลปินมากกว่าการสร้างสรรค์ผลงานเพลง ทำให้จุดเด่นอยู่ที่การนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอเป็นหลัก โดยในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกับภาพที่นำเสนอ นั้นค่อนข้างจะไม่สัมพันธ์กันเท่าที่ควร ทั้งในส่วนเนื้อหาของเพลงและแนวดนตรีนั้นไม่สอดคล้องกับภาพที่นำเสนอมากนัก โดยเฉพาะในส่วนของดนตรีและเนื้อหาของเพลงที่ขาดความสร้างสรรค์มาตั้งแต่แรก พอภาพมาประกอบเป็นมิวสิควิดีโอก็ไม่ได้ส่งเสริมเพลงในทางที่ดีขึ้นแต่อย่างใด หากเป็นเพียงแค่การมุ่งขายตัวศิลปินมากกว่าการสร้างสรรค์ในเชิงศิลปะทั้งในด้านผลงานเพลงและการนำเสนอภาพ

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนมีความคิดเห็นว่าการนำเสนอมิวสิควิดีโอในภาพรวมนั้นจะเป็นไปในลักษณะของการสร้างภาพให้แก่ศิลปินและเป็นการสร้างกระแสสังคมมากกว่าเป็นการนำเสนอตามแนวคิดทางด้านศิลปะ ซึ่งในการสร้างสรรค์ผลงานดูเป็นการสนองต่อความต้องการของตลาดเป็นหลัก โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่ล่อแหลมค่อนข้างมาก ขัดกับวัฒนธรรมและค่านิยมที่ดั้งเดิมของไทย โดยประเด็นที่พบมากที่สุดคือประเด็นในเรื่องเพศ ทั้งทางด้านพฤติกรรมและการแต่งกาย ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอที่ดีนั้นควรเป็นการยกระดับจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของผู้ชม และควรคำนึงถึงความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบของภาพและดนตรีให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีความเหมาะสม

■ ความเหมาะสมในการนำเสนอภาพและเนื้อหาของมิวสิควิดีโอทางสื่อโทรทัศน์ของปกติ

นักวิชาการมีความคิดเห็นในประเด็นนี้ที่แตกต่างกัน โดยสามารถสรุปได้เป็น 3 แนวทางได้แก่

1. ฝ่ายที่เห็นว่าเหมาะสม โดยมีเหตุผลว่าสามารถนำเสนอได้เนื่องจากภาพและเนื้อหาที่พบไม่ได้มีความรุนแรงจนเกินไป รวมทั้งการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอมีความรวดเร็วมากจึงไม่ได้เป็นจุดที่น่าสังเกตว่ามีประเด็นใดที่ไม่สมควรนำมาเสนอแต่อย่างใด

2. ฝ่ายที่เห็นว่าไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นความคิดเห็นส่วนมากจากนักวิชาการที่ได้ทำการสัมภาษณ์มา โดยมีเหตุผลเนื่องจากรองว่าเป็นการนำเสนอภาพและประเด็นที่มีความล่อแหลมและรุนแรง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชนที่อาจก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้โดยง่าย

3. ฝ่ายที่เห็นว่าก้ำกึ่งระหว่างความเหมาะสมและไม่เหมาะสม โดยนักวิชาการในกลุ่มนี้คำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละประเด็นที่ได้นำเสนอในมิวสิควิดีโอ ซึ่งมีทั้งประเด็นที่มองว่ายังขาดความเหมาะสมที่จะนำเสนอสู่สาธารณชนและประเด็นที่คิดว่าไม่ก่อให้เกิดความเสียหายและสามารถแพร่ภาพได้ในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติ

กล่าวโดยสรุปแล้วทัศนคติของนักวิชาการส่วนใหญ่คิดว่าค่อนข้างยังไม่เหมาะสมที่จะนำมาเผยแพร่ในสื่อโทรทัศน์ช่องปกติมากนัก แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับประเด็นเนื้อหาที่นำเสนอ ซึ่งหากเป็นประเด็นในเรื่องของภาพความรุนแรงและประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้ว ค่อนข้างต้องควบคุมดูแลเป็นพิเศษ เพราะถ้าหากมีการแพร่ภาพออกไปโดยขาดการควบคุมดูแลที่ถูกต้องแล้ว อาจส่งผลกระทบต่อสังคมและพฤติกรรมของเยาวชนได้ โดยมีแนวทางปฏิบัติคือ ควรจัดสรรเวลาที่จะออกอากาศให้ชัดเจนให้เหมาะสมกับผู้ชมเฉพาะกลุ่มโดยแบ่งตามเกณฑ์อายุ เป็นการกำหนดกลุ่มผู้ชมเป้าหมายให้ชัดเจน โดยไม่ต้องมีการทำเบลลิ่งหรือทำมั่วภาพเพื่อเป็นการเซ็นเซอร์แต่อย่างใด

- อิทธิพลต่อสังคมจากการนำเสนอมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ (ในกรณีที่ยังไม่ได้เซ็นเซอร์)

จากความคิดเห็นของฝ่ายนักวิชาการสามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทางหลัก ดังนี้

1. มีอิทธิพล ในกรณีที่มีการนำเสนอซ้ำๆ จะเป็นการปลูกฝังค่านิยมที่ไม่เหมาะสม และชักจูงให้เกิดกระแสสังคม อาจทำให้เยาวชนรับรู้ในสิ่งที่ไม่สมควรเพราะผู้ปกครองไม่สามารถที่จะควบคุมดูแลบุตรหลานของตนได้ทุกครั้ง เมื่อได้รับชมนานๆ ไปก็เกิดการซึมซับและเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่ถูกต้องและกลับเห็นควรว่าสิ่งนั้นเป็นเรื่องปกติธรรมดา โดยเฉพาะในเรื่องของพฤติกรรมทางเพศและการใช้ความรุนแรงซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเยาวชนต่อไปในอนาคต

2. ไม่มีอิทธิพล เนื่องจากสื่อมิวสิควิดีโอเป็นเพียงสื่อทางเลือกหนึ่งซึ่งไม่แพร่หลายเท่าสื่ออื่นๆ เช่น ละคร ภาพยนตร์ โฆษณา ฯลฯ ประกอบกับการได้รับรู้และพบเห็นสิ่งเหล่านั้นในชีวิตประจำวันอยู่ก่อนแล้ว และการได้รับรู้มาจากสื่ออื่นๆซึ่งน่าจะมีอิทธิพลมากกว่าสื่อมิวสิควิดีโอเพียงอย่างเดียว รวมทั้งผู้รับสารในปัจจุบันส่วนใหญ่ได้รับการศึกษามากขึ้น และมีวิจารณญาณไตร่ตรองสิ่งต่างๆได้ด้วยตัวเองดีขึ้น

■ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์

ความคิดเห็นทั่วไป

นักวิชาการหลายท่านมีทรรศนะที่ไม่ค่อยเห็นด้วยกับระบบการเซ็นเซอร์ โดยมองว่าการเซ็นเซอร์จัดเป็นการแก้ไขหรือป้องกันปัญหาที่ยังไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากภาพความล่อแหลมและประเด็นความรุนแรงต่างๆ ที่ถูกเซ็นเซอร์ไปนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในสังคมและสามารถพบเห็นได้อยู่รอบตัว ในทางกลับกันหากเมื่อมีการเซ็นเซอร์ภาพและประเด็นเหล่านั้นในสื่อต่างๆ แล้ว กลับเสมือนเป็นการเน้นย้ำให้ผู้รับสารเกิดความสงสัยและความอยากรู้อยากเห็นมากกว่า

ในส่วนของการสร้างกฎเกณฑ์ควรคำนึงถึงในทางปฏิบัติด้วย ไม่เพียงแต่เป็นอุดมการณ์ที่ต้องการให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งที่ไม่สามารถนำมาปฏิบัติจริงได้ โดยควรคำนึงถึงมิติในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านฝ่ายผู้ผลิต ผู้รับสาร และสังคม โดยในปัจจุบันการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ยังเป็นลักษณะของการตัดสินใจของคนเพียงกลุ่มเดียว เป็นมุมมองส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ซึ่งยังไม่ได้เปิดรับมุมมองด้านผู้ผลิตและผู้รับสื่อเข้ามาด้วย ดังนั้นจึงควรมีตัวแทนจากสื่อต่างๆ เข้ามาทำหน้าที่ร่วมด้วย

ในกระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์นั้นควรเพิ่มมุมมองทางด้านอื่นๆ เช่น เรื่องจิตวิทยา การสื่อสารมวลชน เรื่องของ Visual Culture หรือศิลปะ โดยเฉพาะมุมมองทางศิลปะนั้นนับเป็นสิ่งสำคัญที่ควรคำนึงในการทำงานทางด้านนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งการพิจารณาในส่วนของการนำเสนอภาพและเนื้อหาของเพลง ควรเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ตีงามแบบไทยๆ และเข้มงวดในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรุนแรง ในขณะที่บางประเด็นยังมองว่าไม่สมควรต้องถูกเซ็นเซอร์ เช่น การโฆษณาแฝง เนื่องจากไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมแต่ประการใด หากแต่เป็นการปฏิบัติตามกฎที่ถูกกำหนดขึ้นมาโดยไม่สอดคล้องกับมิติทางฝ่ายผู้ผลิต

แนวทางปฏิบัติ

1. ควรเน้นการป้องกันและแก้ไขในระดับของโครงสร้างมากกว่าที่จะมุ่งเซ็นเซอร์สื่อต่างๆ เพียงอย่างเดียว เช่น การสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เยาวชนและผู้รับสาร หรือกำหนดนโยบายเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนผู้รับสารอย่างถูกต้อง โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับรู้และทราบถึงผลดีและผลเสียจากประเด็นที่สื่อแหลมเหล่านั้นด้วยตนเอง
2. ควรเปลี่ยนจากระบบการเซ็นเซอร์ไปเป็นระบบการจัดระดับประเภทรายการแทน (จัดเรท) โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ชมและจัดสรรเวลาในการแพร่ภาพให้เหมาะสม
3. ประเด็นในการเซ็นเซอร์ควรเน้นให้ความสำคัญในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่ดั่งแบบไทยๆ และควรเข้มงวดกับเนื้อหาความรุนแรงต่างๆ ทั้งในเรื่องของเนื้อหาคำร้องในบทเพลงรวมทั้งภาพที่น่าเสนา
4. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างฝ่ายต่างๆ และคัดเลือกเจ้าหน้าที่จากบุคคลหลายๆ กลุ่ม เพื่อจะได้มีมุมมองที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น และสามารถสะท้อนถึงกลุ่มผู้รับสารในหลายๆ ประเภทได้อย่างครอบคลุม หรืออาจให้คณะกรรมการตรวจสอบมาจากองค์กรวิชาชีพอื่นๆ และทำหน้าที่ในการเซ็นเซอร์ตนเอง
5. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรเพิ่มมุมมองความรู้ทางด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุมมองทางด้านศิลปะ

3.3 ผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

▪ ทัศนคติที่มีต่อการสร้างสารในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

1. ทัศนคติที่มีต่อการนำเสนอภาพในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่แล้วมีความคิดเห็นว่าภาพต่างๆ ที่ปรากฏในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นมีส่วนช่วยในการนำเสนอภาพลักษณ์ของศิลปินและช่วยในการสื่ออารมณ์ความรู้สึกของบทเพลงมากที่สุด และมีความความคิดเห็นว่าภาพต่างๆ เหล่านั้นไม่ค่อยมีความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยเท่าที่ควร

2. ทักษะคดีที่มีต่อเนื้อหาและคำร้องของเพลงในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่แล้วมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาและคำร้องของเพลงในมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นมีความเหมาะสมกับแนวเพลงนั้นๆ และสามารถสื่ออารมณ์รวมทั้งความหมายของเพลงออกมาได้อย่างชัดเจน และมีความคิดเห็นว่าเนื้อหาและคำร้องของเพลงเหล่านั้นไม่ค่อยมีความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมไทยและไม่ค่อยมีความสร้างสรรค์ในเชิงวรรณศิลป์มากนัก

▪ ทักษะคดีที่มีต่อการเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอ

1. ทักษะคดีที่มีต่อมิวสิกวิดีโอตัวอย่างที่ได้นำมาศึกษา จำนวน 14 เพลง

1.1) เพลงที่เห็นสมควรถูกเซ็นเซอร์ 5 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เพลงแต่ง Gossip ห่ามใจไม่ไหว Reality รักยังไม่ต้องการ ทั้งนี้ ประเด็นที่พบมากที่สุด ในมิวสิกวิดีโอดังกล่าวได้แก่ ประเด็นเนื้อหาในเรื่องเพศ

1.2) เพลงที่ไม่สมควรถูกเซ็นเซอร์ 5 อันดับแรก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ เพลงเพราะเคื่องฉั่น คนดีอติง ผู้หญิงลึมยาก ผงาดจ้ำจี้โลก หลอมละลาย ทั้งนี้ ประเด็นต่างๆ ที่พบนั้น เป็นเพียงประเด็นย่อยที่ไม่รุนแรง เช่น การโฆษณาแฝง ความรุนแรงเล็กน้อย ความไม่สุภาพ คำร้องหรือภาพที่สื่อความหมายสองแง่สองง่าม

2. ระดับของประเด็นต่างๆ ที่สมควรถูกเซ็นเซอร์ในมิวสิกวิดีโอ

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่แล้วมีความคิดเห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งเสพติด การพนัน และศาสนานั้นสมควรถูกเซ็นเซอร์มากที่สุด และมีความคิดเห็นว่าประเด็นที่เกี่ยวกับการโฆษณาแฝงและการเมืองการปกครองไม่สมควรถูกเซ็นเซอร์สักเท่าใดนัก

▪ ทักษะคดีต่อประเด็นต่างๆ ที่พบในมิวสิกวิดีโอซึ่งคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อสังคม

ผู้ชมโดยส่วนใหญ่แล้วมีความคิดเห็นว่าประเด็นที่น่าจะมีอิทธิพลต่อสังคมมากที่สุดคือ ประเด็นที่เกี่ยวกับการแต่งกาย ความรุนแรง และสิ่งเสพติด ในขณะที่ประเด็นที่เกี่ยวกับการโฆษณาแฝงและการเมืองการปกครองน่าจะมีอิทธิพลต่อสังคมน้อยที่สุด

- ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอและกระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

1. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอ

- 1.1) การนำเสนอเนื้อหาและภาพควรเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์แก่สังคม
- 1.2) ควรจะมีความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ทั้งในส่วนของภาพและเนื้อหาของบทเพลง
- 1.3) มีความเป็นศิลปะและมีกลวิธีที่ดีในการสื่อสารทั้งในแง่ของดนตรี ภาพ และการเล่าเรื่อง
- 1.4) มีความทันสมัย มีจุดเด่นที่น่าสนใจ และนำเสนอมุมมองที่แปลกใหม่
- 1.5) นำเสนอเนื้อหาและภาพให้เหมาะสมกับค่านิยมที่ดีและไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมที่พึงงามของสังคมไทย

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อกระบวนการเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ

ความคิดเห็นทั่วไป

ผู้ชมร้อยละ 45.70 มีความคิดเห็นว่าฝ่ายตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมแล้ว แต่ในบางกรณีที่ภาพหรือเนื้อหาไม่ได้รุนแรงจริงๆ ก็สามารถอนุมัติได้ ทั้งนี้ต้องดูที่วัตถุประสงค์ของผู้ผลิตเป็นหลัก

ผู้ชมร้อยละ 54.30 มีความคิดเห็นว่าฝ่ายตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ทำหน้าที่ได้ไม่เหมาะสม โดยมีความคิดเห็นว่าการเซ็นเซอร์ในปัจจุบันนี้ถือเป็นการกีดกันทางความคิดและเป็นการนำความคิดเห็นของคนเพียงกลุ่มหนึ่งมาตัดสินซึ่งเป็นการไม่สมควร ทั้งยังมองว่าผู้ที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิจารณา ยังขาดความรู้และมุมมองทางด้านอื่นๆ เช่น ศิลปะ

แนวทางปฏิบัติและข้อเสนอแนะ

1. ควรมีหลักเกณฑ์ที่เน้นหนักในเรื่องที่ชี้้นำพฤติกรรมต่างๆ ไปในทางที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งเรื่องที่เกิดต่อชนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามของสังคมไทย
2. ทำงานให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน คำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบทต่างๆ
3. ใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและบังคับใช้อย่างเท่าเทียมกันในทุกสื่อ
4. บุคลากรผู้ทำหน้าที่ควรมีมุมมองทางด้านศิลปะ และมีการศึกษาหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ เพื่อเป็นการเปิดมุมมองและแง่คิดให้ทันกับยุคสมัย
5. ควรมีคณะผู้ตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์จากหลากหลายกลุ่มสังคม และควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นด้วย
6. ควรมีการจัด rating ให้เหมาะสม ให้มีการนำเสนอเนื้อหาต่างๆ ในช่วงเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้การเซ็นเซอร์โดยการบังหรือเบลอลภาพควรจะเปลี่ยนเป็นการให้คำแนะนำแทน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากลที่ถูกเซ็นเซอร์” เป็นการศึกษาถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนของกระบวนการเซ็นเซอร์ การวิเคราะห์สาร และทรรศนะจากบุคคลกลุ่มต่างๆ

กระบวนการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์

กระบวนการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีกฎหมายที่เป็นตัวบทเฉพาะในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิควิดีโอ โดยหลักเกณฑ์ที่นำมาตรวจสอบนั้นเป็นการใช้ร่วมกับรายการทุกประเภท ซึ่งอาจทำให้เกิดเงื่อนไขและข้อจำกัดในการตรวจพิจารณา เนื่องจากมิวสิควิดีโอเป็นสื่อที่ประกอบด้วยความเป็นศิลปะอยู่ในตัวทั้งในแง่ของดนตรีและการแสดง ดังนั้นการใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการควบคุมเนื้อหารายการประเภทต่างๆ อาจจะทำไม่ได้ไม่สมบูรณนัก เพราะรายการแต่ละประเภทก็จะมีคำแนะนำเนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ใช้พิจารณาจึงควรคำนึงถึงปัจจัยและเงื่อนไขของรายการแต่ละประเภทด้วย

นอกจากนี้ ข้อสังเกตประการหนึ่งที่พบคือ แม้ว่ารายการทุกประเภทที่นำเสนอผ่านทางสถานีโทรทัศน์ได้ใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการตรวจพิจารณาก็ตาม แต่ทว่ายังคงพบเห็นเนื้อหาและประเด็นที่ล่อแหลมได้ในละครเรื่องต่างๆ ของแต่ละสถานีด้วยเช่นกัน ทั้งในเรื่องของการแต่งกาย การสนทนา การแสดงกิริยาท่าทางต่างๆ ของตัวละคร หรือแม้แต่พฤติกรรมทางเพศ เช่น การมีชู้ การนอกใจคู่สมรส หรือแม้แต่พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ

ทั้งนี้ในส่วนของผู้ทำหน้าที่ผู้ทำการตรวจสอบนั้นควรเป็นผู้ที่มีทักษะพื้นฐานในหลายๆ ด้าน และควรมีมุมมองที่พร้อมเปิดกว้างและทันสมัยซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย โดยดำเนินการพิจารณาอย่างปราศจากอคติและเป็นกลางที่สุด ในขณะที่เดียวกันควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านบริษัทเพลง ผู้กำกับมิวสิควิดีโอ ผู้ชมทั่วไป และเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจพิจารณา เพื่อเป็นการเปิดรับมุมมองในหลายๆ ด้าน และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เป็นการตอบสนองของความต้องการของผู้รับสารในทุกๆ กลุ่มโดยไม่ละทิ้งหลักเกณฑ์และวัฒนธรรมที่ดั่งงามของไทย

ในภาพรวมนั้นผู้วิจัยเห็นว่าทางฝ่ายเซ็นเซอร์ได้พยายามปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างดีที่สุด แต่เนื่องจากเงื่อนไขและข้อจำกัดต่างๆ ที่ได้เข้ามาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบายและการทำงานบางส่วน เช่นกรณีที่ไม่มีความสามารถกลางมาเป็นผู้ตรวจพิจารณารายการ จึงก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนในเรื่องมาตรฐานของแต่ละสถานี ซึ่งทำให้ฝ่ายผู้ผลิตรวมทั้งผู้ชมในกลุ่มต่างๆ อาจเกิดความไม่เข้าใจถึงมาตรฐานและหลักเกณฑ์ที่ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางฝ่ายผู้ผลิตที่อาจก่อให้เกิดความสับสนในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไปได้

อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยในส่วนความคิดเห็นของบุคคลกลุ่มต่างๆ มองว่าควรเปลี่ยนระบบจากการเซ็นเซอร์ไปเป็นการจัดระดับความเหมาะสมของรายการแทน โดยกำหนดกลุ่มผู้ชมเป้าหมายและจัดสรรเวลาในการนำเสนอให้ชัดเจน เพื่อไม่เป็นการลดทอนสิทธิในการรับชมสื่อต่างๆ และเป็นการควบคุมเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนเกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมอันเกิดจากการนำเสนอ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ามันน่าจะเป็นวิธีที่เหมาะสมและควรนำมาใช้ที่สุดในขณะนี้ เนื่องจากแต่ละสถานีสามารถจัดระดับความเหมาะสมของรายการของตนเองได้อย่างอิสระ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลาที่ออกอากาศ กลุ่มผู้ชม และเนื้อหาที่ประกอบอยู่ในรายการประกอบกัน เป็นการพิจารณาระดับความเหมาะสมจากเนื้อหาของรายการโดยรวมและเสมือนเป็นการแจ้งเตือนผู้ปกครองล่วงหน้าว่าบุตรหลานของตนกำลังจะได้รับชมอะไรต่อจากนี้ ซึ่งวิธีนี้ไม่

เป็นการลิดรอนสิทธิของทั้งผู้ผลิตและผู้ชม และยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดูแลบุตรหลานของตนเองอีกทางหนึ่ง

ลักษณะการสร้างสารของมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์

ในส่วนของ การสร้างสารในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นพบว่า มีลักษณะการสร้างสารในประเด็นความล่อแหลมต่างๆ อันเนื่องมาจากปัจจัยทางการตลาดที่ต้องการสร้างความโดดเด่นให้แก่ตัวศิลปินและซิงเกิ้ล เพื่อให้ผู้รับชมเกิดความสนใจและจดจำ โดยในการนำเสนอได้ปรากฏประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศมากที่สุด เพราะว่าเป็นเรื่องที่สามารถ “ขาย” ได้ง่ายที่สุด ทั้งในการนำเสนอภาพตรงและการใช้ภาพเชิงสัญลักษณ์ ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ที่ตัวบทแล้วพบว่าการสร้างสารในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้นได้แบ่งออกเป็นในเรื่องของภาพ และเนื้อหาของเพลง ดังนี้

ดนตรีและบทเพลง

เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่มักไม่เป็นประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์มากนัก โดยพบเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมขัดกับค่านิยมที่ดำรงอยู่บ้าง แต่ไม่ได้เป็นประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์ เช่น การนอกใจคู่รัก ในขณะที่เดียวกันพบว่าการใช้คำร้องที่สื่อความหมายสองแง่สองง่ามชักชวนให้เกิดการตีความนั้นเป็นเพียงประเด็นเดียวที่ถูกเซ็นเซอร์ (เฉพาะในส่วนของเนื้อหาของเพลง ไม่รวมการนำเสนอภาพ) ทั้งนี้เนื้อหาของเพลงส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรักเกือบทั้งหมด

การใช้ภาษาภาพ

มีการใช้มุกล้อเพื่อสื่อถึงอารมณ์ของเพลงโดยเฉพาะในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับเพศ จะมีการใช้มุกล้อต่างๆ ที่เน้นสัดส่วนเป็นพิเศษ รวมทั้งการเคลื่อนไหวของกล้อง เช่น การทิลล์ กล้องไล่ลงมาตามร่างกายของตัวแสดง ซึ่งเป็นการเรียกอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชมได้ค่อนข้างดี และในส่วนของ การจัดแสงสีนั้นนับเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดฉากที่สามารถสื่อแนวคิดภายในมิวสิควิดีโอออกมาได้ชัดเจน เช่น การสื่อถึงอารมณ์ยามค่ำคืนที่นำเสนอในรูปแบบของการจัดแสงสว่างน้อยแต่มีสีสันจัดจ้านซึ่งสื่อให้เห็นถึงความเป็นชีวิตยามค่ำคืน เป็นต้น

การเล่าเรื่อง

การดำเนินเรื่องในมิวสิควิดีโอที่ได้นำมาศึกษานั้นพบได้ไม่ชัดเจนนัก เนื่องจากผู้กำกับเน้นที่การนำเสนอตัวศิลปินมากกว่าการนำเสนอเรื่องราว ดังนั้นการเล่าเรื่องในมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ส่วนใหญ่จึงเป็นการนำเสนอเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง หรือเป็นเพียงแง่มุมสั้นๆ เท่านั้น โดยจะเน้นให้อิงกับเนื้อหาของเพลงหรืออาจเป็นการนำเรื่องราวอื่นๆ มาผูกให้เข้ากับ Concept ของศิลปิน โดยตัวละครที่พบมักเป็นการอ้างอิงมาจากบุคลิกลักษณะของศิลปินเป็นหลัก ในขณะที่ความขัดแย้งส่วนมากมาจากเนื้อหาของเพลงที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก ความอกหัก ฯลฯ

พรรณนาของผู้สร้าง นักวิชาการ และกลุ่มผู้ชมเป้าหมาย

ผู้สร้าง

ในส่วนของผู้สร้างสรรค์นั้นได้คำนึงถึงโจทย์ที่ได้รับจากบริษัทเพลง และความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลัก โดยได้นำมาประกอบเป็นปัจจัยร่วมกับองค์ประกอบของเพลงในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาภายใต้แนวคิดและรสนิยมเฉพาะตัว ซึ่งบางคนอาจต้องการผลิตผลงานให้เป็นที่สนใจของสังคม ในขณะที่บางคนเป็นเพียงแค่การตอบโจทย์หรือทำตามแนวคิดของตนเองเท่านั้น ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นที่ว่าไม่ว่าผู้ผลิตจะผลิตผลงานออกมาในลักษณะใดก็ตาม ควรมีเจตนาที่ดีในการสื่อสารแก่ผู้ชม แม้ว่าในบางครั้งจะมีการนำเสนอเนื้อหาในประเด็นที่ล่อแหลมหรือรุนแรงอยู่บ้างก็ควรนำเสนออย่างสร้างสรรค์ อาจเป็นในลักษณะของการสะท้อนสังคมเพื่อให้เกิดข้อคิดแก่ผู้รับสาร โดยคำนึงถึงขอบเขตความเหมาะสมตามบริบททางสังคมเป็นสำคัญ

นักวิชาการ

มีวิจารณ์ญานที่แตกต่างกัน โดยรวมนั้นมองว่าผลงานมิวสิควิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์มีการนำเสนอที่เพื่อต้องการขายภาพเป็นหลัก ซึ่งยังขาดความสอดคล้องกันระหว่างบทเพลงและภาพ แต่สามารถตอบโจทย์ได้ดีในแง่ของการตลาด ซึ่งบางท่านมองว่าประเด็นเรื่องราวที่พบและภาพที่นำเสนอไม่น่ามีความรุนแรงมากนัก ในขณะที่อีกหลายท่านมองว่าภาพที่นำเสนอมีความรุนแรงและล่อแหลมแก่เยาวชน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมุมมองทางด้านของประสบการณ์ที่ต่างกัน และความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละแขนงที่แตกต่างกันเป็นปัจจัยสำคัญ

ผู้ชม

กลุ่มผู้ชมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นไปในหลายแนวทาง มีทั้งส่วนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยในประเด็นต่างๆ ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากกลุ่มผู้ชมตัวอย่างที่ได้ทำการเก็บข้อมูลมีช่วงอายุในระดับวัยรุ่นจนถึงวัยกลางคนตอนต้น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาดีและสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น กลุ่มผู้ชมจึงมีลักษณะที่หลากหลายทางความคิด มีความเป็นตัวของตัวเองสูง รวมไปถึงมีข้อเสนอแนะที่เป็นมุมมองใหม่ๆ และมีความสอดคล้องกับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนไปในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ผลสรุปจากกลุ่มผู้ชมดังกล่าวจึงเป็นโจทย์ให้กับทั้งผู้ผลิตและหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการเซ็นเซอร์ในการที่จะนำเสนอผลงาน และเพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนวิธีการให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ชมในกลุ่มต่างๆ ให้ได้มากที่สุด โดยปัจจัยทางด้านขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่กลุ่มผู้ชมได้คำนึงถึงอยู่เสมอ ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับเพลงที่ผู้ชมเห็นว่าสมควรถูกเซ็นเซอร์ ที่ผล 5 อันดับแรกเป็นเพลงที่มุ่งประเด็นที่เกี่ยวกับความเหมาะสมในเรื่องเพศและการแต่งกายทั้งหมด ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ชมที่เป็นคนรุ่นใหม่ก็ยังคงให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมอยู่มาก จนบางครั้งก็มีความคิดที่ปฏิเสธ “การเปลือยอย่างไม่จำเป็น” หรือ “การเปลือยไร้ศิลปะ” ซึ่งผลการศึกษานี้ขัดกับสิ่งที่ผู้ผลิตจำนวนไม่น้อยกำลังเข้าใจผิดและกำลังพยายามใช้เป็นจุดขายเพื่อหวังผลทางธุรกิจอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ การให้เหตุผลในส่วนของประเด็นที่ถูกเซ็นเซอร์ของผู้ชมในบางเรื่องไม่สัมพันธ์กับสิ่งที่ฝ่ายเซ็นเซอร์ได้ทำการเซ็นเซอร์ไป เช่น เพลง “รักยังไม่ต้องการ” ของมาซา ที่ถูกเซ็นเซอร์ในเรื่องของขุดหล้าในสถานที่ที่ยาวกลางคืน แต่ผู้ชมส่วนใหญ่กลับไม่รู้สึกรู้หาถึงความไม่เหมาะสมในจุดนั้น แต่กลับมีความเห็นว่าควรเซ็นเซอร์ในเรื่องของท่าเต้น และการแต่งกายมากกว่า หรือ เพลง “ผู้หญิงลึกลับ” ของ Pink ที่มีการเซ็นเซอร์ในเรื่องของเลือด ผู้ชมกลับมีความเห็นว่าควรเซ็นเซอร์ในภาพที่เป็นนางเอกเปลือยหลังมากกว่า ทั้งนี้ผู้ชมแต่ละคนก็จะให้เหตุผลที่ต่างกัน โดยบางคนจะมองในเรื่องของเนื้อหาเพลงมากกว่า ในขณะที่บางคนมองในเรื่องของการนำเสนอภาพเป็นหลัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นข้อเสียของการพิจารณาเซ็นเซอร์โดยกลุ่มบุคคลเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งมีมุมมอง ทัศนคติ ประสบการณ์ รวมไปถึงความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ อย่างจำกัด ดังนั้น การเปิดให้บุคคลจากหลากหลายกลุ่มได้เข้ามามีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและเสนอมุมมองใหม่ๆ น่าจะเป็นวิธีที่ทำให้การตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์ทำได้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในยุคปัจจุบันมากที่สุด

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การเก็บข้อมูลในส่วนของผู้ชมทั่วไปทำได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากต้องให้ผู้ชมได้รับชมมิวสิกวิดีโอก่อนแล้วจึงตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยมีเวลามากพอที่จะมารับชมมิวสิกวิดีโอได้หมดทุกเรื่องในเวลาอันสั้น
2. เนื่องจากเวลาที่จำกัดจึงทำให้การหาข้อมูลในส่วนของตัวงานมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์นั้น จะทำได้ค่อนข้างยากและจำกัด ทำให้การศึกษาตัวงานมิวสิกวิดีโออาจยังไม่ครอบคลุมมากนักถ้าเทียบกับงานมิวสิกวิดีโอที่ถูกเซ็นเซอร์ส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. สำหรับกระบวนการเซ็นเซอร์ควรเปิดโอกาสให้แก่ฝ่ายผู้ผลิตและประชาชนทั่วไปได้แสดงความคิดเห็น และมีการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจพิจารณาด้วย
2. ควรจัดตั้งคณะกรรมการกลางในการตรวจพิจารณาเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอ เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกัน โดยจัดให้บริษัทผู้ผลิตมีการส่งตรวจผลงานมิวสิกวิดีโอไปยังคณะกรรมการกลางโดยตรงก่อนนำมาจัดเรียงเป็นรายการ

ข้อเสนอแนะงานวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้จำกัดเฉพาะมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของเพลงลูกทุ่ง หรือเพลงประเภทอื่นๆ เนื่องจากพบว่าเพลงลูกทุ่งมักถูกเซ็นเซอร์ในเนื้อหาของเพลงค่อนข้างมาก
2. ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการพิจารณาเซ็นเซอร์รายการทั่วไปร่วมด้วย เพราะการเซ็นเซอร์มิวสิกวิดีโอเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของการพิจารณาเซ็นเซอร์รายการทั่วไป
3. ควรมีการศึกษาเจาะลึกในส่วนกลุ่มของผู้ชม โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้ชมประเภทต่างๆ อย่างชัดเจนเพื่อสามารถจัดสรรการนำเสนอสื่อทางสื่อโทรทัศน์ช่องปกติได้อย่างเหมาะสม

รายการอ้างอิง

กฤษฎดา เกิดดี. การเขียนเซอร์วิ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์, 2548.

จตุรงค์ ดวงมณี. การวิเคราะห์กระบวนการสื่อความหมายในมิวสิกวิดีโอเพลงไทยสากลของบริษัทแกรมมี่อินเตอร์เทนเมนท์จำกัด (มหาชน). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

จริยา มัถยัชเชียวร. สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551.

จิตชนก นิ่มแย้ม. สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551.

จิตวีดี วิไลลอย. ประดิษฐ์กรรมในการเล่าเรื่องและสุนทรียรสในภาพยนตร์ชุดดิเอ็กซ์ไฟล์ส. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวาริชวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ชัชวาล อริยศรีวัฒนา. สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2551.

ญาตา เมตตาประเสริฐ. สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2551.

ดังกมล ณ ป้อมเพชร. สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2551.

ดิเรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. สุนทรียนิเทศศาสตร์. หน่วยที่ 4 นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.

ธนวดิ บุญลือ. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551.

ธีรชัย รั้งสิกุล. สัมภาษณ์, 14 มีนาคม 2551.

นรเศรษฐ์ หมัดคง. จินตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ : โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

นิไลบล โควาพิทักษ์เทศ. การวิเคราะห์เพลงไทยสมัยนิยมตามทฤษฎีของสุนทรียศาสตร์ยุคหลังสมัยใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

ปวิตร มหาสารินันท์. สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2551.

พลวิทย์ โสภาพันธุ์. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551.

พันพิศสา ฐปเทียน. สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2551.

พัลพงศ์ สุวรรณวาทีน. ตรรกวิทยาการบริโภคกับการสร้างสรรค์มิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

ภิรมย์พร ไชยทิพย์. การวิเคราะห์กระบวนการพิจารณาตรวจสอบภาพยนตร์วีดีโอ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

มโน พิสุทธิรัตนานนท์. สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา : ภารกิจเอกสารและตำรา กลุ่มงานบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2546.

รณนาท วรการ. สัมภาษณ์, 18 มีนาคม 2551.

รัชตะ สมบัติไพบุลย์ชัย. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551.

วรรณีย์ ลำราญเวทย์. ภาพยนตร์กับการสื่อความหมาย. หน่วยที่ 2 นนทบุรี : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.

เวทิต ทองจันทร์. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551.

สกล เตียเจริญ. สัมภาษณ์, 11 มีนาคม 2551.

สมคิด ศรัทธาสมบุญ. อิทธิพลของมิวสิกวิดีโอในฐานะโฆษณาแฝงที่มีต่อทัศนคติและพฤติกรรมของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สิริเศรษฐ์ ปัทมพร. สัมภาษณ์, 26 มีนาคม 2551.

สุวิมล วงศ์รัก. อัตลักษณ์และการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ร่วมสร้างไทย – เอเชีย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

สุโขทัยธรรมมาธิราช. การสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์. หน่วยที่ 8-15 นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.

เหมันต์ เขตมี. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2551.

อนันต์ ลือประดิษฐ์. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551.

อรุณี นันทิวาส. สัมภาษณ์, 25 มีนาคม 2551.

อลงกต เอื้อไพบูลย์. สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2551.

อัศวิน นรินทรกุล ณ อยุธยา. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551.

เอกสิทธิ์ ตระกูลเกษมสุข. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2551.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

คู่มือการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักการและแนวคิดในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

การจัดระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการให้คำแนะนำสำหรับผู้ชม โดยเฉพาะพ่อแม่หรือผู้ปกครองในการเลือกรับชมสื่อทางโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับวัยของเด็กและเยาวชนในครอบครัว โดยมีหลักการในการจัดระดับความเหมาะสมของรายการดังนี้

1. เป็นแนวทางและสร้างแรงจูงใจในการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ที่ส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ให้กับผู้ชม
2. ส่งเสริมและพัฒนาระบบการกำกับดูแลตนเอง (Self Regulation) ของกิจการวิทยุโทรทัศน์
3. รักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการได้รับข้อมูลข่าวสาร
4. คำนึงถึงประโยชน์สุข ความปลอดภัย และการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และศีลธรรมของเด็กและเยาวชน
5. สร้างมาตรฐานในการตรวจสอบเนื้อหาและเฝ้าระวังสื่อบนหลักเกณฑ์และความเข้าใจเดียวกัน

การจำแนกเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ตามช่วงอายุของผู้ชมตามหลักการข้างต้น มีแนวคิดในการพิจารณาโดยแบ่งเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. เนื้อหาที่ควรมีการจำกัด เป็นระบบการจำแนกเนื้อหาและการนำเสนอของรายการโทรทัศน์ เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากภาพ เสียง และเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่ไม่เหมาะสมต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ และเป็นแนวทางแก่สถานีสถานีวิทยุโทรทัศน์ในการพิจารณาจัดเวลาในการออกอากาศรายการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชม

2. เนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม การระบบการพิจารณาเนื้อหาของรายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การสร้างสรรค์รายการที่มีคุณภาพและการกำหนดทิศทางเพื่อการสนับสนุนรายการที่มีคุณภาพ รวมทั้งเป็นการให้ความรู้กับพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลือกรับชมรายการที่มีประโยชน์สำหรับเด็กและเยาวชนในครอบครัว

หลักเกณฑ์การพิจารณาระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์

การพิจารณาระดับความเหมาะสมของรายการโทรทัศน์ประกอบด้วย 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการจำกัด พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาในรายการ ประกอบกับเจตนาในการผลิตและการจัดทำ วัตถุประสงค์และวิธีการในการนำเสนอภาพหรือเสียง น้ำหนักของการดำเนินเรื่อง รวมทั้งมุมมองของการถ่ายทำ ที่ทำให้ผู้ชมรับรู้ในทางที่ไม่เหมาะสม และอาจมีผลต่อการพัฒนาค่านิยมและพฤติกรรมในด้านลบ โดยพิจารณาใน 3 ประเด็น คือ 1. พฤติกรรมความรุนแรง 2. เรื่องเพศ และ 3. ภาษา

ประเด็นที่ 1 พฤติกรรมและความรุนแรง พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในเรื่องพฤติกรรมที่รุนแรง หรือนำไปสู่ความรุนแรงและอันตราย ประกอบด้วย

1. การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการนำเสนอที่ก่อให้เกิดผลรุนแรงต่อจิตใจของผู้ชม ทำให้เกิดความรู้สึกทางจิตใจ เช่น ความหดหู่ ความเศร้า ความเครียด ความสะเทือนใจอย่างรุนแรง รวมตลอดถึงองค์ประกอบของรายการที่ทำให้ผู้ชมตกใจกลัว ความน่าเกลียด สยดสยอง ขยะแขยง

2. การใช้ความรุนแรงกระทำต่อตนเอง ต่อวัตถุ และต่อบุคคลอื่น

3. การใช้อาวุธ ยาเสพติด การแสดงภาพของการกระทำความผิดในรูปแบบต่างๆ รวมถึงเนื้อหาที่ขัดต่อศีลธรรมและความสงบสุขของสังคม

4. การนำเสนอที่ก่อให้เกิดการอคติ การเลือกปฏิบัติอันนำมาซึ่งการต่อต้านหรือ ล่วงละเมิดบุคคลหรือกลุ่มบุคคล รวมถึงการส่งเสริม การสร้างทัศนคติ ความเชื่อ การชักจูงใจให้เกิดการล่วงละเมิดหรือการต่อต้าน การดูหมิ่นเหยียดหยาม การลดทอนหรือการ ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ละเมิดสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการส่งเสริมหรือชักจูงให้ เกิดการต่อต้าน ดูหมิ่น สร้างทัศนคติเชิงลบ การล้อเลียนให้เกิดความอาย กลายเป็น “ตัว ตลกในสังคม” ที่มีผลต่อตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ทั้งในประเด็นของเชื้อชาติ สัญชาติ ชาติพันธุ์ เพศ รสนิยมทางเพศ ชนชั้น สถานะ สภาพทางเศรษฐกิจ อายุ ศาสนา สีผิว โรคหรือ ภาวะสุขภาพความพิการ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา

ประเด็นที่ 2 เรื่องทางเพศ พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมในด้านการแต่งกาย การแสดงออกทางเพศ การแสดงท่าทางหรือกิริยาที่ไม่เหมาะสม ในทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศ การสนทนาหรือใช้คำพูดเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศที่ล่อแหลม หรือไม่เหมาะสม การสร้างทัศนคติทางลบเกี่ยวกับเนื้อหาทางเพศในประเด็นต่างๆ เช่น การเหยียด เพศ เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 ภาษา พิจารณาจากภาพ เสียง และเนื้อหาที่อาจทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ เหมาะสมในเรื่องการใช้ภาษา ไวยากรณ์ทางภาษา การใช้ภาษาที่ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อ ความหมายในเชิงลบ รวมถึงการใช้ภาษาที่ก้าวร้าว ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอนศักดิ์และศรีของ ผู้ฟัง

2. หลักเกณฑ์ของระบบการจำแนกเนื้อหาที่ควรมีการส่งเสริม พิจารณาเนื้อหาของ รายการโทรทัศน์ที่สนับสนุนด้านการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน โดยใช้เกณฑ์ ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ 6 ประเด็นเป็นตัวชี้วัด ดังนี้

ประเด็นที่ 1 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดระบบวิธีคิด กล่าวคือ ให้คิดเป็นตามความสามารถของสมองในแต่ละวัย ตลอดจนการส่งเสริมด้านพัฒนาการทางสมองและสติปัญญา ให้สามารถมีความรู้ มีความเข้าใจ มีความสามารถในการประยุกต์ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การวางแผน การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

ประเด็นที่ 2 เนื้อหาที่ส่งเสริมความรู้ในเรื่องวิชาการ ตลอดจนความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ให้สามารถเรียนรู้วิชาการในศาสตร์สาขาวิชาต่างๆ ตลอดจนศาสตร์ประยุกต์และศาสตร์ในเชิงบูรณาการ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ เช่น ความรู้ในด้านภาษาศาสตร์ ตรรกะและคณิตศาสตร์ ดนตรี กีฬา ตลอดจนความรู้ในด้านวิชาชีพ รวมถึงการสร้างความรักในการเรียนรู้

ประเด็นที่ 3 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจถึงคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนเกิดความรู้สึกรักใคร่และความเชื่อ แรงบันดาลใจที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมในมาตรฐานของการเป็นมนุษย์

ประเด็นที่ 4 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต ให้รู้จักและเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในการใช้ชีวิตในสังคมที่เหมาะสมกับกาลและเทศะ สามารถนำทักษะดังกล่าวไปใช้ในชีวิตของตนเองได้ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาในชีวิตอย่างเหมาะสมได้

ประเด็นที่ 5 เนื้อหาที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ยอมรับ เข้าใจ และชื่นชมความหลากหลายในสังคม ทั้งในเรื่องของสังคม วัฒนธรรม เชื้อชาติ สัญชาติ ภาษา สถานะทางสังคม เพศและวัย เป็นต้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในความแตกต่างหลากหลาย และสามารถอยู่ร่วมกันกับความแตกต่างหลากหลายนั้นได้อย่างสันติ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งอันเกิดจากความแตกต่างหลากหลายนั้นได้

ประเด็นที่ 6 เนื้อหาที่ส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ในความสัมพันธ์ที่ดีของคนในครอบครัว ทั้งเรียนรู้และเข้าใจกันและกันของคนในครอบครัว ตลอดจนการทำให้เกิดศรัทธาและแรงบันดาลใจในสถาบันครอบครัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“ท”

รายการทั่วไปสำหรับผู้ชมทุกวัย

รายการ “ท” เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมทุกวัย โดยเนื้อหาหลักของรายการอาจไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ เช่น รายการเกมโชว์ สารคดี รายการปิกนิกกะ (Vairety Show) รายการสนทนา (Talk Show) รายการเพลง รายการเกี่ยวกับศาสนา การแสดง การประกวดต่างๆ รวมทั้งละคร ที่มีภาพ เสียง และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในเรื่องเพศ ภาษา พฤติกรรมและความรุนแรงได้ในระดับน้อย (ระดับ 1) เว้นแต่เป็นภาพ เสียง หรือเนื้อหาจากเหตุการณ์จริง หรือเป็นการสาธิตเพื่อให้ความรู้ด้านวิชาการ หรือเป็นไปตามบริบทของเรื่อง หรือรายการที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยพิจารณาจากเจตนาของการนำเสนอและดุลยพินิจของผู้ผลิต

เนื้อหาที่ส่งเสริม

รายการ “ท” ที่มีจุดประสงค์ในการผลิตเพื่อเยาวชนควรมีเนื้อหาเพื่อการสร้างและพัฒนาสติปัญญา จิตใจ และพฤติกรรมทางสังคมของเด็กในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านดังต่อไปนี้

- . 1. การคิดและวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ โดยพัฒนาให้เกิดวิธีการ โดยส่งเสริมความสามารถในการใช้ความคิดเชิงบวกที่จะทำให้พัฒนาความสามารถทางจิตใจในการรู้จักความทุกข์และความสุข และควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้ดี
- . 2. การสร้างความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- . 3. การสร้างความรู้ ความตระหนัก ในประเด็นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม
- . 4. การเรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงของสภาพสังคม ความแตกต่างในสังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม และการจัดการปัญหาโดยสันติวิธี อันนำมาซึ่งความสงบสุขในสังคม
- . 5. การพัฒนาตนเองด้านความแข็งแรง แข็งแกร่ง ความอดทนของร่างกาย เช่น การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา กิจกรรมกลางแจ้ง
- . 6. ความรู้จักบุคคลต่างๆ และสิทธิ / หน้าที่ของตนเองและบุคคลอื่นในสังคมนอบข้าง รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความรักของคนในครอบครัว และในชุมชน

เนื้อหาที่จำกัด

1. พฤติกรรมและความรุนแรงระดับ 1 (น้อย)

ประเด็น	คำอธิบาย	ตัวอย่างที่น่าเสนอได้
การแสดงที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว หรือวิตก	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่แสดงขั้นตอนการกระทำและผู้ถูกกระทำ 3. หากการแสดงขั้นตอนการกระทำและผู้ถูกกระทำ ต้องไม่เน้นผลจากการกระทำนั้นด้วยเทคนิคพิเศษและเสียงประกอบเพื่อเพิ่มความตื่นเต้นระทึกขวัญ (ดูข้อแนะนำในการผลิต) 4. หากเป็นการแสดงความสามารถเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ 	<ul style="list-style-type: none"> - การทะเลาะวิวาทที่มีการขว้างปาสิ่งของ สาดน้ำ สาดสี - การชู้กรรโชกให้มอมของที่ต้องการ หรือลักพาตัว - เห็นภาพการตายได้ แต่ไม่เห็นการทรมาน การทรมานทรมาย - เห็นภาพการบาดเจ็บที่ไม่สยดสยองได้ เช่น ฟกช้ำดำเขียว มีบาดแผลเลือดออก
การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และไม่นำเสนอในลักษณะที่น่า ชักจูง โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่แสดงขั้นตอนการกระทำและผลจากการกระทำนั้น 3. หากเป็นการแสดงความสามารถเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ 	

<p>การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่แสดงขั้นตอนการกระทำ และผู้ถูกระทำ หรือหากแสดงขั้นตอนการกระทำและ <p>ผู้ถูกระทำ ต้องไม่เน้นผลจากการกระทำ</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. หากเป็นการแสดงความสามารถเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ 	<p>- การต่อสู้ป้องกันตนเองหรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น</p> <p>- ชี้นำ ผลักออก ตบตี ชกต่อย</p> <p>- เห็นภาพการตายได้ แต่ไม่เห็นการทรมาน การทรมานทรมาย</p> <p>- เห็นภาพการบาดเจ็บได้ แต่ไม่เห็นบาดแผลเลือดตกยางออก สยดสยอง</p>
<p>การใช้ความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตอื่นหรือวัตถุสิ่งของ</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่แสดงขั้นตอนการกระทำ และผู้ถูกระทำ หรือหากแสดงขั้นตอนการกระทำและ <p>ผู้ถูกระทำ ต้องไม่เน้นผลจากการกระทำ เช่น ภาพการตาย การทรมาน ความทรมานทรมาย หรือการบาดเจ็บ เห็นบาดแผลเลือดตกยางออก สยดสยอง</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. หากเป็นการแสดงความสามารถเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ 	

<p>การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายร้ายแรง</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นการสาธิตให้ความรู้ หรือเป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง (ดูข้อแนะนำในการผลิต)</p>	
<p>การใช้อาวุธในการทำร้ายผู้อื่นตนเอง สิ่งของ</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง 2. ไม่แสดงถึงกระบวนการที่ชัดเจน หรือนั่นผลที่ได้รับจากการใช้อาวุธ 	<p>- การยิงปืนหรือขว้างปา หรือยิงใส่สิ่งของอื่นให้ตกใส่</p>
<p>การดัดแปลงสิ่งของรอบตัวให้เป็นอาวุธในการทำร้ายผู้อื่น ตนเอง สิ่งของ</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยไม่แสดงถึงกระบวนการที่ชัดเจนหรือนั่นผลที่ไม่รับ (ดูข้อแนะนำในการผลิต)</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p>
<p>ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy Violence)</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่เน้นขั้นตอนการกระทำและผู้ถูกกระทำ รวมทั้งผลจากการกระทำด้วยเทคนิคพิเศษและเสียงประกอบ (ดูข้อแนะนำในการผลิต) 	

<p>การกระทำอันผิดกฎหมาย รวมทั้งการใช้หรือการแสดงให้เห็นสารเสพติด ของมีนเมาทุกประเภท การพนันและการค้าประเวณี</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่แสดงกระบวนการกระทำที่ชัดเจน 3. แสดงให้เห็นถึงผล หรือโทษที่ได้รับจากการกระทำนั้น 4. ชื่นชมความกล้าก้าบว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย 	
<p>พื้นที่หรือสถานที่เฉพาะที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นเรื่องในจินตนาการ (แฟนตาซี) หรือการ์ตูนสำหรับเด็ก โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ใช่สถานที่หลักของเรื่อง 2. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง 3. ไม่เน้นการแสดงถึงกิจกรรมที่ดำเนินในสถานที่นั้น 	<p>- การถูกล่อลวงไปขายในสถานบริการทางเพศ</p> <p>- การทำงานในสถานบันเทิงยามราตรี</p>
<p>เหตุการณ์ กิจกรรม พฤติกรรม หรือความเชื่อที่ชักจูงไปสู่ความอันตรายหรือเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. หากเป็นการแสดงความสามารถเฉพาะบุคคล ให้ชื่นชมความกล้าก้าบเตือนถึงอันตรายจากการเลียนแบบ 	<p>- การปั่นปาย การขี่มอเตอร์ไซด์ผาดโผน การเล่นบันจีจัมพ์ ฯลฯ</p>

<p>การดูหมิ่นเหยียดหยาม ในประเด็นที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ ศาสนา สถานะ ชนชั้น หรือการแสดงที่ก่อให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคม หรือสะท้อนสังคมที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้</p>	
<p>การใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หรือเป็นการเรียนรู้ หรือให้ความรู้ด้านวิชาการ หรือเป็นเรื่องในจินตนาการ (แฟนตาซี) หรือการ์ตูนสำหรับเด็ก โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูงให้หลงเชื่อ มงาย 3. ขึ้นข้อความกำกับ เตือนถึงเนื้อหาที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม 	<p>- การทำนายดวงชะตา</p>

2. เรื่องทางเพศ ระดับ 1 (น้อย)

ประเด็น	คำอธิบาย	ตัวอย่างที่นำเสนอได้
<p>สรีระและการแต่งกาย</p>	<p>- ไม่มีภาพการแต่งกายที่โป๊ ไม่มีมิดชิด ที่มีเจตนาเพื่ออวดอวดกามารมณ์ เว้นแต่เป็นการแต่งกายในกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ถูกต้องตามกาลเทศะและตามกติกาสากล (Dress Code)</p>	<p>- ชุดว่ายน้ำ ที่ชายหาดหรือสระว่ายน้ำ</p> <p>- ชุดกีฬาเฉพาะประเภทนั้นๆ</p>

<p>การแสดงถึงสัมพันธภาพทางเพศที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางเพศ และกระทำทางที่สื่อความหมายทางเพศที่ไม่เหมาะสม</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำชัดแจ้ง 3. เป็นการแสดงความรักที่เหมาะสมตามประเพณี 4. ไม่แสดงถึงขั้นตอนการกระทำ หรือการใช้กำลังที่ชัดเจน 	<p>- จับมือ กอด หอม</p>
<p>ค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย</p>	<p>- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หรือเป็นเรื่องในจินตนาการ (แฟนตาซี) หรือการ์ตูนสำหรับเด็ก หรือเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคม หรือสะท้อนสังคมที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง 2. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำชัดแจ้ง 	

3. ภาษา ระดับ 1 (น้อย)

ประเด็น	คำอธิบาย	ตัวอย่างที่น่าเสนอได้
การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อ ความหมายในเชิงลบ	- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบท ของเรื่องที่ไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้ โดยไม่เป็น องค์ประกอบที่พบบ่อยในการ นำเสนอ	
การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ ก้าวร้าว รุนแรง ดูหมิ่น นำมา ซึ่งการลดทอนศักดิ์ศรีของผู้ฟัง	- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบท ของเรื่องที่ไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้ โดยไม่เป็น องค์ประกอบที่พบบ่อยในการ นำเสนอ	- คำว่า “เง่า สारเลว เฮงชวย” - คำว่า “วะ” “ไวย” “ฉั้น” “แก” “ไอ้” “อี” ใช้ได้บ้าง โดยให้ เหมาะสมกับสถานการณ์และ เนื้อเรื่อง
ภาษาแสดง	- ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบท ของเรื่องที่ไม่สามารถ หลีกเลี่ยงได้ โดย 1. ไม่เป็นองค์ประกอบที่พบ บ่อยในการนำเสนอ 2. หากเป็นคำพูดใน ชีวิตประจำวันตามยุคสมัย ต้องไม่หยาบคายหรือก้าวร้าว	- คำว่า “แสบแสบ” “ให้ว่อง” “เด็กแว้น” “แหล่เลย” ฯลฯ

น13+

รายการที่เหมาะสมกับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป

ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี ควรได้รับคำแนะนำ

รายการ “น13” เป็นรายการที่เหมาะสมสำหรับผู้ชมที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป และผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำแก่ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี อาจมีภาพ เสียง และเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในเรื่องทางเพศ ภาษาได้เพียงเล็กน้อย (ระดับ 1) ส่วนพฤติกรรมและความรุนแรงได้บ้าง (ระดับ 2) โดยพิจารณาจากเจตนาของการนำเสนอ และการใช้ดุลยพินิจของผู้ผลิต หรือเป็นไปตามบริบทของเรื่อง / รายการ

เนื้อหาที่ส่งเสริม

รายการประเภท “น.13” เป็นรายการที่ผู้ชมที่มีอายุน้อยกว่า 13 ปี จำเป็นต้องได้รับคำแนะนำจากผู้ปกครอง และอาจมีเนื้อหาที่ส่งเสริมกระบวนการในการเรียนรู้ในด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านดังต่อไปนี้

1. การสร้างระบบคิดอย่างเชื่อมโยง ส่งเสริมให้เกิดแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ให้มีความสมดุลด้วยการเรียนรู้ความสุขทางจิตใจ
2. การสร้างความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น รวมถึงความรู้ในวิชาชีพต่างๆ เพื่อประโยชน์สำหรับการประกอบอาชีพ
3. การเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรมที่ฝังามในสังคม การเรียนรู้คุณธรรมต่อตัวเองและคนรอบข้าง รวมไปถึงการส่งเสริมให้เกิดการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการขยายต่อเรื่องคุณธรรมไปยังบุคคลรอบข้าง
4. การรู้จักสภาพสังคมและทักษะในการดำเนินชีวิตทั่วไป รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง โดยแสดงให้เห็นถึงผลเสียของประเด็นต่างๆ และไม่ชี้้นำให้เกิดการปฏิบัติตามในทางที่ไม่ถูกต้อง
5. การรู้จักสภาพความแตกต่างในสังคมในมิติต่างๆ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข รวมทั้งการเรียนรู้ในการระวังภัยที่มีอยู่ในสังคมอย่างถูกต้อง เหมาะสม ไม่นำมาซึ่งการชี้้นำให้เกิดการเลียนแบบในทางที่ไม่ถูกต้อง

6. การรู้จักบุคคลต่างๆ และสิทธิ / หน้าที่ของตน และบุคคลอื่นๆ ในสังคมรอบข้าง รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจในการอยู่ร่วมกับคนในครอบครัว บนพื้นฐานของความรักและความเข้าใจ

เนื้อหาที่จำกัด

1. พฤติกรรมและความรุนแรง ระดับ 2

ประเด็น	คำอธิบาย
การแสดงที่ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกสะเทือนใจ สะเทือนขวัญ หวาดกลัว หรือวิตก	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. สามารถแสดงขั้นตอนการกระทำและ ผู้ถูกกระทำ รวมทั้งผลจากการกระทำนั้น 2. สามารถเห็นภาพการตาย การบาดเจ็บ บาดแผล เลือดตกยางออก โดยไม่เห็นการ ทรมาน การทรมานทรมาน หรือความสยดสยอง 3. หากเป็นการแสดงความสามารถหรือความ เสี่ยงเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ
การใช้ความรุนแรงต่อตนเอง	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. ไม่เน้นให้เห็นขั้นตอนการกระทำ และผลจาก การกระทำที่ชัดเจน โดยควรใช้เทคนิคพิเศษเพื่อ ลดความรุนแรง (ดูข้อแนะนำในการผลิต) 2. หากเป็นการแสดงความสามารถหรือความ เสี่ยงเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ
การใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. สามารถแสดงขั้นตอนการกระทำและ ผู้ถูกกระทำ รวมทั้งผลจากการกระทำนั้น 2. สามารถเห็นภาพการตาย การบาดเจ็บ บาดแผล เลือดตกยางออก โดยไม่เห็นการ ทรมาน การทรมานทรมาน หรือความสยดสยอง 3. หากเป็นการแสดงความสามารถหรือความ เสี่ยงเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ เช่น

	การต่อสู้ป้องกันตนเองหรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น การใช้เท้าเตะ ถีบ กระแทบ ชกหน้า เตะก้านคอ การรุมทำร้าย
การใช้ความรุนแรงต่อสิ่งมีชีวิตอื่นหรือวัตถุ สิ่งของ	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. สามารถแสดงขั้นตอนการกระทำและ ผู้ถูกกระทำ รวมทั้งผลจากการกระทำนั้น 2. สามารถเห็นภาพการตาย การบาดเจ็บ บาดเจ็บ แผล เลือดตกยางออก โดยไม่เห็นการ ทรมาน การทรมานทรมาย หรือความสยดสยอง 3. หากเป็นการแสดงความสามารถหรือความ เสี่ยงเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับ
การแสดงให้เห็นเหตุการณ์หรืออันตรายร้ายแรง	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง
การใช้อาวุธในการทำร้ายผู้อื่น ตนเอง สิ่งของ	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดยสามารถ แสดงถึงกระบวนการ แต่ไม่เน้นที่ผลที่ได้รับจาก การใช้อาวุธ
การดัดแปลงสิ่งของรอบตัวให้เป็นอาวุธในการ ทำร้ายผู้อื่น ตนเอง สิ่งของ	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดยสามารถ แสดงถึงกระบวนการ แต่ไม่เน้นที่ผลที่ได้รับ (ดู ข้อแนะนำในการผลิต)
ความรุนแรงในรูปแบบจินตนาการ (Fantasy Violence)	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดยสามารถ แสดงขั้นตอนการกระทำและผู้ถูกกระทำ รวมทั้ง ผลจากการกระทำนั้น
การกระทำอันผิดกฎหมาย รวมทั้งการใช้หรือการ แสดงให้เห็นสารเสพติด ของมีเมาทุกประเภท การพนันและการค้าประเวณี	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้แนะ ชักจูง 2. สามารถแสดงกระบวนการของการกระทำ 3. แสดงให้เห็นถึงผลหรือโทษที่ได้รับจากการ กระทำนั้น 4. ขึ้นข้อความกำกับว่าเป็นการกระทำที่ผิด กฎหมาย

พื้นที่หรือสถานที่เฉพาะที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดยไม่นำเสนอในลักษณะชี้แนะ ชักจูง
เหตุการณ์ กิจกรรม พฤติกรรม หรือความเชื่อที่ชักจูงไปสู่ความอันตรายหรือเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิตในวัยเด็ก	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้แนะ ชักจูง 2. หากเป็นการแสดงความสามารถหรือความเสี่ยงเฉพาะบุคคล ให้ขึ้นข้อความกำกับเตือนถึงอันตรายจากการลอกเลียนแบบ
การดูหมิ่นเหยียดหยาม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เพศ ศาสนา สถานะ ชนชั้น หรือการแสดงที่ก่อให้เกิดทัศนคติในทางลบต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลอื่น	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง
การใช้ไสยศาสตร์ เวทมนต์ ปาฏิหาริย์ เรื่องเหนือธรรมชาติ	- มีได้บ้าง ตามบริบทของเรื่อง โดย 1. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้แนะ ชักจูงให้หลงเชื่อ มงาย 2. ขึ้นข้อความกำกับ เตือนถึงเนื้อหาที่ต้องใช้ วิจารณญาณในการรับชม

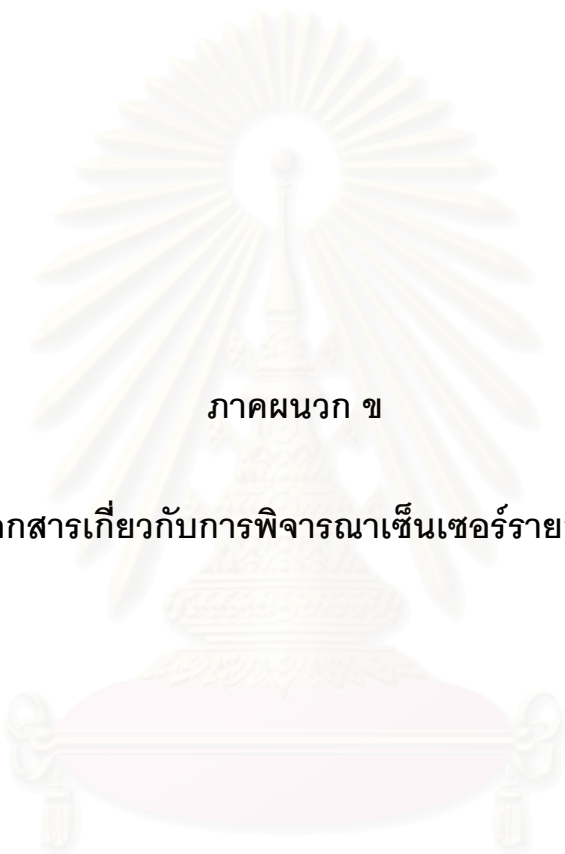
2. เรื่องทางเพศระดับ 1

ประเด็น	คำอธิบาย
สรีระและการแต่งกาย	ไม่มีภาพสรีระและการแต่งกายที่โป๊ ไม่มีมิติซิด ที่มีเจตนาเพื่อช่วยยกอารมณ์ เว้นแต่เป็นการแต่งกายในกิจกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ถูกต้องตามกาลเทศะและตามกติกาสากล (Dress Code) เช่น การใส่ชุดว่ายน้ำที่ชายหาด หรือสระว่ายน้ำ การใส่ชุดกีฬาเฉพาะประเภท หรือชุดบัลเล่ต์ ชุดลีลาศ

<p>การแสดงถึงสัมพันธภาพทางเพศที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกทางเพศ และกิริยาท่าทางที่สื่อความหมายทางเพศที่ไม่เหมาะสม</p>	<p>ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นองค์ประกอบที่พบบ่อยในการนำเสนอ 2. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง 3. เป็นการแสดงความรักที่เหมาะสมตามประเพณี 4. ไม่แสดงถึงขั้นตอนการกระทำหรือการใช้อำลังที่ชัดเจน
<p>ค่านิยมเรื่องเพศที่ไม่เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมไทย</p>	<p>ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ หรือเป็นเรื่องในจินตนาการ (Fantasy) หรือการ์ตูนสำหรับเด็กหรือเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาสังคมหรือสะท้อนสังคมที่เป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นองค์ประกอบที่พบบ่อยในการนำเสนอ 2. ไม่นำเสนอในลักษณะชี้นำ ชักจูง

3. ภาษา ระดับ 1

ประเด็น	คำอธิบาย
<p>การใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม ล่อแหลม หมิ่นเหม่ สื่อความหมายในเชิงลบ</p>	<p>ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยไม่เป็นองค์ประกอบที่พบบ่อยในการนำเสนอ</p>
<p>การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ ก้าวร้าว รุนแรง ดูหมิ่น นำมาซึ่งการลดทอนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์</p>	<p>ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยไม่เป็นองค์ประกอบที่พบบ่อยในการนำเสนอ</p>
<p>ภาษาแสดง</p>	<p>ไม่มี เว้นแต่เป็นไปตามบริบทของเรื่องที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เป็นองค์ประกอบที่พบบ่อยในการนำเสนอ

ภาคผนวก ข
เอกสารเกี่ยวกับการพิจารณาเซ็นเซอร์รายการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันโรทีศันส์โลกแห่งประเทศไทย 7

รายงานการตรวจพิจารณารายการโทรทัศน์

ชื่อรายการ: NOTE LIVE วันที่ออกอากาศ: พ.ศ. ๒๕๕๕/๑๕
 วันที่ได้รับชม: ๑๕ ก.ย. ๕๕ (๑๕๕) วันที่ตรวจพิจารณา: ๕ ก.ย. ๕๕
 แก้ไข: ๑๕ ก.ย. ๕๕ (๑๕๕)

ผลการตรวจพิจารณา

- อนุมัติให้ออกอากาศได้โดยไม่มีเงื่อนไข
- ไม่อนุมัติให้ออกอากาศเนื่องจาก.....

- อนุมัติให้ออกอากาศได้โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ x ๗
- 1) TC: ๐๓.๐๑.๑๓ น.ส.พรพรรณ สอนโทรทัศน์ในวงที่ ๑
- 2) TC: ๐๔.๔๖.๐๒ ๙๕ ๖๐ ของเปิด ๑๐ ชั่วโมงต่อวัน ๑ ตามในวงกรมฯ ที่มอบ
 ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- 3) TC: ๑๕.๐๗.๐๑ และ TC: ๑๕.๒๔.๑๑ VTR สดในวง HONDA icare ที่จัด
 ออก ๑ ครั้ง (ใน ๑ วัน) ซึ่งจัดออกในวันเสาร์ที่ ๑๕ (๑๕ ก.ย. ๕๕)
- 4) TC: ๑๕.๔๗.๒๔ น.ส.พรพรรณ น.ส.พรพรรณ "จากพื้นที่โลก: ๑๕ นาทีต่อวัน ๑ ครั้ง"
 ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- 5) TC: ๑๙.๑๙.๐๕ - ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- 6) TC: ๒๒.๑๔.๐๐ น.ส.พรพรรณ i-mobile สด
 ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
 ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕ i-mobile ๒๒๐ ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕ จาก i-mobile by SMART

ผู้ตรวจพิจารณา: วันที่: ๕ ก.ย. ๕๕
 ผู้ผลการตรวจพิจารณา: วันที่:

- อนุมัติให้ออกอากาศได้โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้
- ๗) น.ส.พรพรรณ น.ส.พรพรรณ "๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕"
 ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- ๘) โครงการคัดเลือก CAMPS RECRUITMENT PROJECT ๑
 - ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- ๙) TC: ๒๕.๒๑.๐๔ ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- ๑๐) น.ส.พรพรรณ น.ส.พรพรรณ "๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕" TC: ๒๐.๔๖.๒๒ ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕
- ๑๑) TC: ๒๕.๒๑.๑๗-๒๕.๒๖.๐๑ ๑: (เป็นส่ว) พ.ศ. ๒๕๕๕

สำหรับ ช่อง 7

รายงานการตรวจพิจารณาวัสดุวิดีโอ

MV รักฉันเรียกว่าเธอ (มีมือ)
ศิลปิน KAMIKAZE
อัลบั้ม -
ความยาว - นาที

ใช้ในรายการ 2 Nite Live / ภาพปรกติ / ระบุวันที่ ตั้งแต่วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2551

- อนุมัติให้ออกอากาศได้โดยไม่มีเงื่อนไข
- อนุมัติให้ออกอากาศได้โดยมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้ พ.ร.บ.สงวนลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

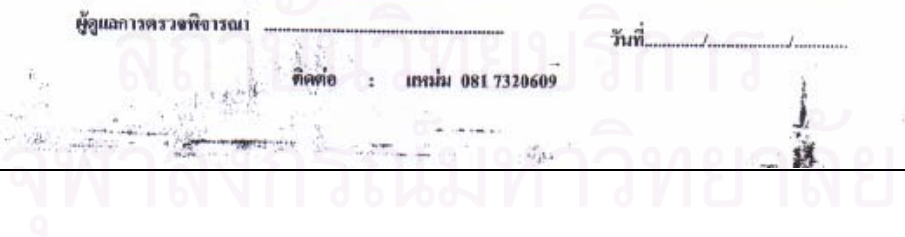
TC:00.01.01.03 ภาณุพงศ์ ภาณุพงศ์ โทร. 021-1905.0788 X
 TC:00.05.02.06 " " tel. 08-1905.0788 ✓
 Type Art Department
 วนิดา
 TC:00.05.04.01 suonlum night (bazaar)
 bazaar

(การแก้ไขยึดตามเอกสารนี้)

ผู้ตรวจพิจารณา 1. วนิดา 2. *[Signature]*
 3. *[Signature]* 4. *[Signature]*
 5. *[Signature]* 6. *[Signature]*

ผู้ดูแลการตรวจพิจารณา _____ วันที่ _____

ติดต่อ : โทร 081 7320609

ที่ 31 / 2549

สมาคมเสริมสร้างครอบครัวฯ

20 มกราคม 2549

เรื่อง ขอความร่วมมือให้ตรวจสอบเนื้อหาเพลงไทยสากล

เรียน ผู้อำนวยการกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผ่นซีดีเพลง อัลบั้ม ปนัดดา ดอกไม้กับเปลวไฟ จำนวน 1 ชุด

ด้วยปรากฏว่า ได้มีบริษัทผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเพลงไทยสากล ในนามบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด มหาชน ได้ผลิตและจัดจำหน่ายเพลงไทยสากล ใต้ชื่ออัลบั้ม ดอกไม้กับเปลวไฟ ร้องนำโดย ปนัดดา เรืองวุฒิ ในอัลบั้มชุดนี้ ปรากฏว่าคำร้องของเพลง “คนเลวที่รักเธอ” มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม โดยเพลงดังกล่าวมีเนื้อหา ดังนี้ “.....โมโหตัวเองที่มาถึงช้าไป ก็ยื่นแค่คนมาที่หลัง แล้วไม่มีสิทธิ์อะไร ที่ไปทำให้ใครเขาเลิกกัน ก็รู้ว่าผิดเธอเป็นของคนอื่น ก็ของของใครเขารัก ถ้าเราเอามาก็คงคืน แต่ฉันก็เป็นคนมีหัวใจ จะขอเป็นคนเลวที่รักเธอที่สุด ถึงใครจะมองแบบไหน ไม่ขอเป็นคนดีที่รักเธอไม่ได้ ไม่อยากเป็นคนดีที่ไม่มีความสุข เมื่อฉันรักเธอ ก็รักด้วยหัวใจ ถ้าฉันรักเธอ ด้วยสมองก็คงยอมจะจากไป และทำตามที่ใครเขาพูดกัน.....” รายละเอียดตามแผ่นซีดีที่แนบ

สมาคมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและเป็นสุข ได้พิจารณาโดยรอบคอบแล้ว เห็นว่าเนื้อเพลงดังกล่าว ส่งไปในทางเลื่อมเลียดศีลธรรมจรรยาอันดีงามของไทย มีเนื้อหาหมิ่นเหม่ ส่งเสริมยั่วยู่ให้ผู้คนในสังคมขาดความยับยั้งชั่งใจ ยั่วยู่ให้มีการประพฤติผิดศีลธรรม ทำลายระบบครอบครัว และเป็นแบบอย่างในทางลบแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมตามมาอย่างไม่รู้สิ้นสุด จึงไม่เหมาะสมที่จะเผยแพร่ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงหรือสื่อประชาสัมพันธ์ทางเสียงต่างๆ จึงขอความกรุณาให้กองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ (กทช.) ได้โปรดตรวจสอบเนื้อหาว่าเหมาะสมหรือไม่ และสมควรจะเผยแพร่ออกอากาศหรือไม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและดำเนินการ ผลการพิจารณาเป็นประการใดโปรดแจ้งให้สมาคมฯ ทราบต่อไปด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางระเบียบรัตน์ ทงษ์พานิช)

นายกสมาคมเสริมสร้างครอบครัวให้อบอุ่นและเป็นสุข --

ภาคผนวก ค

พระราชบัญญัติ

การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

พ.ศ. 2551

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระราชบัญญัติ

การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

พ.ศ. ๒๕๕๑

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑

เป็นปีที่ ๖๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๘ ประกอบกับมาตรา ๓๒ มาตรา ๓๓ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

- (๑) พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๔๕๘
- (๒) พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๒
- (๓) พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๑
- (๔) พระราชบัญญัติวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๐

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“กิจการกระจายเสียง” หมายความว่า กิจการกระจายเสียงตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“กิจการโทรทัศน์” หมายความว่า กิจการโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่” หมายความว่า กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ซึ่งต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่” หมายความว่า กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ซึ่งไม่ต้องขอรับการจัดสรรคลื่นความถี่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“โครงข่าย” หมายความว่า ระบบการเชื่อมโยงของกลุ่มเครื่องส่งหรือถ่ายทอดสัญญาณเสียงหรือภาพที่ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ใช้ในการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการจากสถานีไปยังเครื่องรับ ไม่ว่าจะโดยสื่อตัวนำที่เป็นสาย คลื่นความถี่ แสง คลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า หรือสื่อตัวนำอื่นใด

“เจ้าของโครงข่าย” หมายความว่า บุคคลที่มีโครงข่ายเป็นของตนเองหรือผู้มีสิทธิในการดำเนินกิจการโครงข่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์หรือไม่ก็ตาม

“สถานี” หมายความว่า สถานีที่ใช้สำหรับทำการส่งข่าวสารสาธารณะหรือรายการของการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็นการส่งผ่านโครงข่ายของตนเองหรือของผู้อื่นก็ตาม

สถาบันวิทยุบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เพื่อประโยชน์สาธารณะตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์” หมายความว่า แผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“คลื่นความถี่” หมายความว่า คลื่นวิทยุหรือคลื่นแอสดเซียนซึ่งเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความถี่ต่ำกว่าสามล้านเมกะเฮิรตซ์ลงมาที่ถูกแพร่กระจายในที่ว่างโดยปราศจากสื่อที่ประดิษฐ์ขึ้น

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกประกาศเพื่อปฏิบัติราชการตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

ประกาศนั้นเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

สภานิติบัญญัติ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวด ๑

การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์

มาตรา ๓ ผู้ใดประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการ โทรทัศน์ต้องได้รับใบอนุญาตจาก คณะกรรมการตามความในหมวดนี้

ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดลักษณะกิจการที่ไม่ถือเป็นการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการ โทรทัศน์ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ผู้ขอรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยและไม่อยู่ใน ระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตมาแล้วยังไม่ครบสามปี

มาตรา ๕ ใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์เป็นสิทธิเฉพาะตัว ของผู้ได้รับใบอนุญาตจะ โอนแก่กันมิได้

ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์จะต้องประกอบกิจการด้วย ตนเอง การแบ่งเวลาให้ผู้อื่นดำเนินรายการให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการตาม พระราชบัญญัตินี้กำหนด

ส่วนที่ ๑

กิจการกระจายเสียงหรือกิจการ โทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่

มาตรา ๑๐ ใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการ โทรทัศน์โดยใช้คลื่นความถี่ มีสามประเภทดังนี้

(๑) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ ได้แก่ ใบอนุญาตที่ออกให้สำหรับ การประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการบริการสาธารณะ แบ่งเป็นสามประเภท

(ก) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่หนึ่ง ออกให้สำหรับกิจการ กระจายเสียงหรือกิจการ โทรทัศน์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการส่งเสริมความรู้ การศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม การเกษตร และการส่งเสริมอาชีพอื่น ๆ สุขภาพ อนามัย กีฬา หรือการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน

สำนักงานวิทยุบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ข) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่สอง ออกให้สำหรับกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยสาธารณะ

(ค) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่สาม ออกให้สำหรับกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนและรัฐสภากับประชาชน การกระจายข้อมูลข่าวสารเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนในการเผยแพร่และให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะแก่คนพิการ คนด้อยโอกาส หรือกลุ่มความสนใจที่มีกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือบริการข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สาธารณะอื่น

(๒) ใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะ แต่ต้องเป็นประโยชน์ตามความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการ

(๓) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจ ได้แก่ ใบอนุญาตสำหรับการประกอบกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบกิจการเพื่อแสวงหากำไรในทางธุรกิจ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด อย่างน้อยแบ่งเป็นสามประเภท

(ก) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับชาติ ออกให้สำหรับกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่มีพื้นที่ให้บริการครอบคลุมทุกภาคของประเทศ

(ข) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับภูมิภาค ออกให้สำหรับกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่มีพื้นที่การให้บริการในกลุ่มจังหวัด

(ค) ใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับท้องถิ่น ออกให้สำหรับกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่มีพื้นที่การให้บริการในจังหวัด

มาตรา ๑๑ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ ต้องเป็น

(๑) กระทรวง ทบวง กรม องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐที่ใช้รัฐวิสาหกิจ ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือมีความ

จำเป็นต้องดำเนินการกระจายเสียงหรือกิจการ โทรทัศน์ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๒) สมาคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคลอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไร ในทางธุรกิจ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการประกอบกิจการบริการสาธารณะตามลักษณะและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๓) สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการใช้ประโยชน์ด้านการเรียนการสอนหรือการเผยแพร่ความรู้สู่สังคมตามลักษณะและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๒ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ต้องเป็นสมาคม มูลนิธิ นิติบุคคลอื่นที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐและมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินการเพื่อประโยชน์สาธารณะโดยไม่แสวงหากำไร ในทางธุรกิจ หรือกลุ่มคนในท้องถิ่นที่ไม่เป็นนิติบุคคล ซึ่งรวมตัวกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ทั้งนี้ ต้องมีความเหมาะสมกับการประกอบกิจการบริการชุมชนตามลักษณะที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในการกำหนดลักษณะตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการคำนึงถึงประโยชน์ในการส่งเสริมการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในชุมชนหรือในท้องถิ่น รวมทั้งป้องกันการครอบงำการประกอบกิจการดังกล่าว

มาตรา ๑๓ ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย และต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นต้องเป็นนิติบุคคลที่ผู้ถือหุ้นอันเป็นทุนหรือที่ผู้ลงทุน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตภูมิภาคหรือท้องถิ่นนั้น แล้วแต่กรณี และต้องมีฐานะทางการเงินมั่นคง มีระบบการตรวจสอบบัญชี และมีลักษณะอื่นใด ซึ่งประกันความมั่นคงในการประกอบกิจการ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๒) ผู้ขอรับใบอนุญาตประกอบกิจการประเภทอื่นนอกจาก (๑) ต้องเป็นรัฐวิสาหกิจหรือบริษัทที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรา ๑๔ ผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๑ (๒) และ (๓) และมาตรา ๑๒ นอกจากมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ แล้ว ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

(๑) บุคคลผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันผู้ขอรับใบอนุญาตต้องมีสัญชาติไทย

(๒) ไม่มีกรรมการหรือบุคคลผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันผู้ขอรับใบอนุญาตที่เคยเป็นกรรมการหรือบุคคลผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันของผู้รับใบอนุญาตอื่น ซึ่งถูกเพิกถอนใบอนุญาตอันเป็นผลมาจากการบริหารกิจการของผู้นั้นและระยะเวลาที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตยังไม่ครบกำหนดสามปี

มาตรา ๑๕ ผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓ นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ และตามมาตรา ๑๔ แล้วต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลผู้มีสัญชาติไทยลงทุนหรือถือหุ้นอันเป็นทุนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของทุนทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น

(๒) เป็นนิติบุคคลซึ่งมีบุคคลผู้มีสัญชาติไทยมีอำนาจตามกฎหมายหรือตามข้อบังคับหรือตามข้อตกลงในการออกเสียงลงคะแนนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนคะแนนเสียงที่มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดของนิติบุคคลนั้น

ในกรณีผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓ เป็นบริษัท กรรมการไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมดและกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันนิติบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย

ในกรณีผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๓ เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน หุ้นส่วนผู้จัดการหรือผู้จัดการต้องเป็นบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย

คณะกรรมการอาจกำหนดข้อห้ามมิให้กระทำการที่มีลักษณะเป็นการครอบงำกิจการโดยคนต่างด้าวให้ผู้ขอรับใบอนุญาตต้องปฏิบัติได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่า บุคคลผู้มีสัญชาติไทย หมายความว่า บุคคลที่มีใช้คนต่างด้าวตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และหุ้นที่บุคคลที่มีสัญชาติไทยถืออยู่หรือลงทุนอยู่จำนวนหนึ่งหุ้นนับเป็นเสียงหนึ่งในการลงคะแนน

มาตรา ๑๖ การยื่นคำขอรับใบอนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยต้องให้ผู้ขอรับใบอนุญาตระบุสถานีระบบ

และวิธีการที่จะใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งต้องเสนอแผนบริการกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ให้คณะกรรมการพิจารณาด้วย

ประกาศตามวรรคหนึ่งต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ และแผนความถี่วิทยุตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

มาตรา ๑๗ การอนุญาตให้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์โดยใช้คลื่นความถี่ ให้คณะกรรมการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโดยคำนึงถึงภารกิจหรือวัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการ และเป็นไปตามสัดส่วนการจัดสรรคลื่นความถี่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ดังต่อไปนี้

(๑) การออกใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะ ให้คำนึงถึงหน้าที่ตามกฎหมายหรือความจำเป็นเพื่อการบริหารสาธารณะ โดยใช้คลื่นความถี่ที่จัดสรรไว้สำหรับภาครัฐ

(๒) การออกใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชน ให้คำนึงถึงความต้องการที่หลากหลาย ความพร้อม และประโยชน์สาธารณะของชุมชน โดยใช้คลื่นความถี่ที่จัดสรรไว้สำหรับภาคประชาชน

(๓) การออกใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจ ให้คำนึงถึงการส่งเสริมการแข่งขัน โดยเสรีอย่างเป็นธรรม และสนับสนุนให้มีการประกอบกิจการประเภทที่ให้บริการข่าวสารและสาระในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยใช้คลื่นความถี่ที่จัดสรรไว้สำหรับภาคเอกชน

มาตรา ๑๘ การกำหนดอายุใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยคำนึงถึงระยะเวลาที่สัมพันธ์กับการลงทุน วัตถุประสงค์ของการประกอบกิจการ แนวทางการพัฒนากิจการของผู้รับใบอนุญาต ความต้องการของผู้บริโภค ความเสมอภาคในการแข่งขันของผู้ประกอบกิจการ รวมทั้งผลการประเมินคุณภาพรายการ

ใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงให้มีอายุไม่เกินเจ็ดปี

ใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ให้มีอายุไม่เกินสิบห้าปี

ในกรณีที่ใบอนุญาตตามวรรคสองสิ้นอายุ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบอนุญาตใหม่อย่างน้อยเก้าสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งปีก่อนวันที่ใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุแต่ในกรณีที่ใบอนุญาตตามวรรคสาม

สิ้นอายุ ให้ผู้รับใบอนุญาตยื่นคำขอรับใบอนุญาตใหม่อย่างน้อยเก้าสิบวันแต่ไม่เกินสองปีก่อนวันที่
ใบอนุญาตเดิมสิ้นอายุ

เมื่อได้รับคำขอตามวรรคสี่แล้วให้คณะกรรมการพิจารณามีคำสั่งภายในหกสิบวันนับแต่วันที่
รับคำขอ ในระหว่างนั้นให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าคณะกรรมการจะสั่ง
ไม่อนุญาต ในการสั่งไม่อนุญาตให้คณะกรรมการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการประกอบกิจการตามส่วนด้วย

การยื่นคำขอรับใบอนุญาตและการพิจารณามีคำสั่งตามวรรคสี่และวรรคห้า ให้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และระยะเวลาที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๑๙ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดตามกฎหมาย
ว่าด้วยองค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม

ผู้รับใบอนุญาตต้องชำระค่าธรรมเนียมการใช้คลื่นความถี่และการประกอบกิจการกระจายเสียง
และกิจการโทรทัศน์แต่ละประเภทของใบอนุญาตเป็นรายปีตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมตามวรรคสองจะต้องไม่เป็นภาระแก่ผู้ประกอบการหรือ
ผู้ใช้บริการโดยไม่สมเหตุสมผล ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ความคุ้มค่า ความขาดแคลน
และวิธีการจัดสรรทรัพยากร

คณะกรรมการอาจลดหย่อนหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง
ให้แก่ผู้ขอใบอนุญาตหรือผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หากผู้นั้นแสดงให้เห็นที่ประจักษ์
แก่คณะกรรมการว่าการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ของผู้นั้นมีรายการข่าวสารหรือ
สาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเกินกว่าสัดส่วนของรายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์
ต่อสาธารณะตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามวรรคสี่ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๐ ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ กรมประชาสัมพันธ์
ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่หนึ่งและประเภทที่สาม จะหารายได้จากกิจการ
โฆษณาไม่ได้ เว้นแต่เป็นการหารายได้โดยการโฆษณาหรือเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับงานหรือกิจการ
ของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ สมาคม มูลนิธิ หรือนิติบุคคลอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนิน
กิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยไม่แสวงหากำไรในทางธุรกิจ หรือการเสนอภาพลักษณ์ขององค์กร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บริษัท และกิจการโดยมิได้มีการโฆษณาสรรพคุณ คุณประโยชน์ หรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะประเภทที่สอง ให้หารายได้จากการโฆษณาได้เท่าที่เพียงพอต่อการประกอบกิจการโดยไม่เน้นการแสวงหากำไร

มาตรา ๒๑ ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนจะหารายได้จากการโฆษณาไม่ได้

มาตรา ๒๒ ให้คณะกรรมการกำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจต้องนำส่งเงินรายปีเข้ากองทุนตามอัตราที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งต้องไม่เกินร้อยละสองของรายได้ก่อนหักรายจ่ายที่ได้จากการโฆษณาทั้งทางตรงและทางอ้อมและรายได้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามที่ได้รับอนุญาต

ในการพิจารณาประกอบกิจการทางธุรกิจแบบบอกรับเป็นสมาชิก เงินรายปีตามวรรคหนึ่งให้คำนวณจากค่าสมาชิก รายได้จากการโฆษณาทั้งทางตรงและทางอ้อมและค่าบริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสมาชิกที่เรียกเก็บก่อนหักรายจ่าย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๒๓ ในการประกอบกิจการทางธุรกิจ ให้ดำเนินการหารายได้โดยการโฆษณา การบริการธุรกิจ การจัดเก็บค่าสมาชิก หรือโดยวิธีอื่นใดได้

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งที่มีการโฆษณาและการบริการธุรกิจ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะและระยะเวลาสูงสุดในการโฆษณาและการบริการธุรกิจ แต่ทั้งนี้จะกำหนดการโฆษณาและการบริการธุรกิจได้ไม่เกินชั่วโมงละสิบสองนาทีกี่ครั้ง โดยเมื่อรวมเวลาโฆษณาตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่เกินชั่วโมงละสิบนาที

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่งที่มีการบอกรับสมาชิกหรือเรียกเก็บค่าบริการอื่นให้นำความในมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้รับใบอนุญาตอาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตราค่าสมาชิก หรือค่าบริการ และเงื่อนไขในการให้บริการของผู้รับใบอนุญาตได้ภายในหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามวรรคสาม แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนสิทธิของสมาชิกภายในกำหนดระยะเวลาตามข้อคกลงที่มีอยู่เดิม

ในการประกาศหลักเกณฑ์ตามวรรคสองและวรรคสาม ให้คณะกรรมการค้ำึงถึงต้นทุนในการให้บริการและการให้ความเป็นธรรมในการแข่งขันระหว่างผู้รับใบอนุญาตประเภทต่าง ๆ และการให้ความเป็นธรรมแก่ผู้รับใบอนุญาตกับผู้บริโภคประกอบด้วย

มาตรา ๒๔ ให้ผู้รับใบอนุญาตจัดทำรายงานสถานะทางการเงินโดยแสดงรายรับและรายจ่าย ที่ถูกต้องตามความเป็นจริงเสนอต่อคณะกรรมการตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ส่วนที่ ๒

กิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่

มาตรา ๒๕ ผู้ประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๘ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕

การวินิจฉัยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดใน ส่วนที่ ๑ กิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๖ ให้นำความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการออกใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามมาตรา ๒๕

มาตรา ๒๗ เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ไม่ว่าจะมีการบอกรับสมาชิกหรือเรียกเก็บค่าบริการหรือไม่ ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (๑) สัดส่วนรายการและผังรายการ
- (๒) การหารายได้
- (๓) การบันทึกรายการที่ออกอากาศไปแล้วและระยะเวลาในการเก็บรักษามันที่นั้น

มาตรา ๒๘ ในการประกอบกิจการของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ที่มีการบอกรับสมาชิกหรือเรียกเก็บค่าบริการอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การเรียกเก็บค่าบริการ ระยะเวลาสูงสุดในการโฆษณาและการบริการธุรกิจ และเงื่อนไขในการให้บริการได้

ในการหารายได้จากการโฆษณาและการบริการธุรกิจตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการจะกำหนดระยะเวลาสูงสุดเกี่ยวกับการโฆษณาและการบริการธุรกิจได้ไม่เกินชั่วโมงละหกนาที โดยเมื่อรวมเวลาโฆษณาและการบริการธุรกิจ ตลอดทั้งวันเฉลี่ยแล้วต้องไม่เกินชั่วโมงละห้านาที

การกำหนดระยะเวลาสูงสุดตามวรรคสอง ให้คณะกรรมการคำนึงถึงการคุ้มครองผู้บริโภค สภาพการแข่งขันของตลาด ต้นทุนในการประกอบกิจการ และการให้ความเป็นธรรมระหว่างผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่นความถี่กับผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ประกอบด้วย

ให้นำความในมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และมาตรา ๒๔ มาใช้บังคับกับผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๒๕ โดยอนุโลม

ส่วนที่ ๓ การบริหารสถานี

มาตรา ๒๘ ในการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ ให้ผู้รับใบอนุญาตแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีสัญชาติไทย เป็นผู้อำนวยการสถานีประจำแต่ละสถานีเพื่อควบคุมดูแลให้มีการออกอากาศให้เป็นไปตามที่ได้รับอนุญาต และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการจัดรายการ การดำเนินรายการ และการออกอากาศของสถานีให้เป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมายและประกาศต่าง ๆ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๐ ผู้รับใบอนุญาตต้องรับผิดชอบในการกระทำของผู้อำนวยการสถานีที่ได้กระทำไปในการควบคุมดูแลและบริหารกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์เสมือนเป็นการกระทำของตนเอง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่ากระทำดังกล่าว ตนมิได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วยและได้ใช้ความระมัดระวังในการป้องกันความสมควรแล้ว

ส่วนที่ ๔ การป้องกันการผูกขาด

มาตรา ๓๑ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งครอบงำกิจการ ในลักษณะที่เป็นการจำกัดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สาธารณะที่มาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายหรือกระทำการอันเป็นการ

ผูกขาดการประกอบกิจการสื่อมวลชนหลายประเภทในเวลาเดียวกันห้ามผู้รับใบอนุญาตถือครองธุรกิจ
ในกิจการประเภทเดียวกัน หรือครองสิทธิข้ามสื่อในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่น
ความถี่เกินสัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนประกาศของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการ
มีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตแก้ไขการฝ่าฝืนนั้นภายในเก้าสิบวัน เพื่อให้การถือครองธุรกิจเป็นไปตาม
ประกาศดังกล่าว

มาตรา ๓๒ เพื่อส่งเสริมการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม และป้องกันมิให้มีการกระทำอัน
เป็นการผูกขาด ลด หรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์
ให้การประกอบกิจการของผู้รับใบอนุญาตอยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าและ
มาตรการเฉพาะที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามลักษณะการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือ
กิจการโทรทัศน์

การกระทำอันเป็นการผูกขาด ลด หรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือ
กิจการโทรทัศน์ ให้หมายความรวมถึงการถือครองธุรกิจในการที่เกี่ยวข้องกันหรือการใช้วัสดุหรือ
อุปกรณ์ที่คิดตั้งเป็นพิษเพื่อรับสัญญาณเสียงหรือภาพในลักษณะที่กีดกันการแข่งขันอย่างเป็นธรรม

หมวด ๒

รายการของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

มาตรา ๓๓ ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ที่ใช้คลื่น
ความถี่แต่ละประเภทต้องจัดผังรายการให้มีสัดส่วนรายการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการสาธารณะต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสาร
หรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบ
- (๒) ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือ
สาระที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่นที่รับบริการ ในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบ
- (๓) ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจต้องกำหนดให้มีรายการที่เป็นข่าวสารหรือ
สาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละสี่สิบห้า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่น ต้องมีรายการที่ผลิตเองในสัดส่วนที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

รายการที่เป็นข่าวสารหรือสาระที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะตามวรรคหนึ่งหมายความรวมถึง รายการข่าวสาร รายการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย รายการส่งเสริมการศึกษา จริยธรรม ศิลปะ วัฒนธรรม การให้ความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม คุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๓๔ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดทำผังรายการให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของประกอบกิจการที่ได้รับใบอนุญาต ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด สำหรับใบอนุญาตแต่ละประเภท

ในกรณีจำเป็นเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน คณะกรรมการอาจประกาศกำหนดช่วงเวลาของการออกอากาศรายการบางประเภทได้

ให้ผู้รับใบอนุญาตเสนอผังรายการให้คณะกรรมการอย่างน้อยสิบห้าวันก่อนวันเริ่มให้บริการกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์

ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าผังรายการไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ให้คณะกรรมการสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตแก้ไขผังรายการให้ถูกต้องได้เมื่อคณะกรรมการเห็นชอบกับผังรายการที่ได้แก้ไขแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตเริ่มให้บริการกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ตามผังรายการที่คณะกรรมการเห็นชอบแล้วได้

ในกรณีที่ผู้รับใบอนุญาตประสงค์จะเปลี่ยนแปลงผังรายการที่คณะกรรมการเห็นชอบแล้ว ให้เสนอคณะกรรมการพิจารณาก่อนทำการเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่าเจ็ดวันและให้นำความในวรรคนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ผู้รับใบอนุญาตอาจดำเนินรายการที่แตกต่างจากผังรายการได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่มีภัยพิบัติหรือมีเหตุฉุกเฉิน หรือมีกรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งมีความจำเป็นต้องออกอากาศแจ้งข่าวหรือเตือนภัยให้ประชาชนทราบ เมื่อรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องร้องขอ ให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการตามที่ร้องขอนั้น

มาตรา ๓๖ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคณพิการและคนด้อยโอกาส ให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไป ให้คณะกรรมการกำหนดมาตรการพื้นฐานบางประการ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตจัดให้มีบริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว

คณะกรรมการอาจกำหนดมาตรการส่งเสริมใด ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยคณะกรรมการอาจพิจารณาสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุนหรือสนับสนุนหรือส่งเสริมด้วยวิธีการอื่นก็ได้

เพื่อให้มาตรการที่กำหนดตามวรรคหนึ่งเหมาะสมต่อคณพิการและคนด้อยโอกาสให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นหรือเปิดโอกาสให้คณพิการและคนด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดังกล่าวด้วย

บริการที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ของคณพิการและคนด้อยโอกาสตามวรรคหนึ่งอาจหมายความรวมถึง บริการกระจายเสียงที่ออกอากาศรายการอ่านหนังสือเต็มเวลา หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง หรือบริการคำบรรยายเป็นเสียง สำหรับรายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

มาตรา ๓๗ ห้ามมิให้ออกอากาศรายการที่มีเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือมีการกระทำซึ่งเข้าลักษณะลามกอนาจาร หรือมีผลกระทบต่อทำให้เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง

ผู้รับใบอนุญาตมีหน้าที่ตรวจสอบและให้ระงับการออกอากาศรายการที่มีลักษณะตามวรรคหนึ่ง หากผู้รับใบอนุญาตไม่ดำเนินการ ให้กรรมการซึ่งคณะกรรมการมอบหมายมีอำนาจสั่งด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือให้ระงับการออกอากาศรายการนั้นได้ทันที และให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีดังกล่าวโดยพลัน

ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนแล้วเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเกิดจากการละเลยของผู้รับใบอนุญาตจริง ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตดำเนินการแก้ไขความที่สมควร หรืออาจพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตก็ได้

มาตรา ๓๘ ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีการบันทึกรายการที่ได้ออกอากาศไปแล้ว โดยอาจบันทึกไว้ในเทปหรือวีดิทัศน์หรืออย่างอื่น หรือด้วยวิธีการใด ๆ ที่สามารถถ่ายทอกลับมาเป็นรายการนั้นได้ และเก็บรักษาไว้เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบได้

รายการที่ต้องจัดให้มีการบันทึกตามวรรคหนึ่ง และระยะเวลาในการเก็บรักษาการบันทึกนั้น ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด โดยระยะเวลาดังกล่าวต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันและต้องไม่เป็นภาระแก่ผู้รับใบอนุญาตเกินความจำเป็น

หมวด ๓

การส่งเสริมและควบคุมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

และการคุ้มครองผู้เสียหายจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

มาตรา ๓๙ ให้คณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน และการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพขององค์กร

ในการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ให้แต่ละองค์กรตามวรรคหนึ่งจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมจริยธรรมขึ้น โดยมีองค์ประกอบและให้คำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

องค์กรตามวรรคหนึ่งที่มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม คณะกรรมการอาจให้การส่งเสริมจากกองทุนตามมาตรา ๕๒ ก็ได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรา ๔๐ ผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากรายการที่ออกอากาศเป็นเท็จหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอาจร้องเรียนต่อคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการส่งเรื่องพร้อมความเห็นของคณะกรรมการให้องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา ๓๘ เพื่อให้ดำเนินการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายโดยเร็ว และให้คณะกรรมการพิจารณาคำวินิจฉัยขององค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา ๓๘ เมื่อองค์กรควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพตามมาตรา ๓๘ ได้แจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบแล้ว ให้แจ้งผู้ร้องเรียนทราบผลการดำเนินการโดยเร็ว

ผลการดำเนินการในหมวดนี้ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามมาตรา ๕๑ (๑)

หมวด ๔

การสร้างโครงข่ายพื้นฐาน การใช้ และเชื่อมต่อโครงข่าย
ในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

มาตรา ๔๑ ภายใต้งบับมาตรา ๔๘ ในการดำเนินกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ถ้าผู้รับใบอนุญาตมีเหตุต้องปักหรือตั้งเสา หรือเดินสาย วางท่อ หรือติดตั้งอุปกรณ์ประกอบใดและจำเป็นต้องใช้สิทธิตามมาตรา ๓๖ ให้ผู้รับใบอนุญาตจัดทำแผนผังแสดงรายละเอียดของลักษณะที่สาธารณะและแนวเขตในการปักหรือตั้งเสา เดินสาย วางท่อและการติดตั้งอุปกรณ์ประกอบใด เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อให้ความเห็นชอบก่อนดำเนินการ

เมื่อคณะกรรมการได้ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ผู้รับใบอนุญาตมีสิทธิดำเนินการต่อไปได้โดยให้นำความในหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ โดยให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ และสิทธิหน้าที่ใดที่กำหนดให้เป็นของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการ โทรคมนาคมเป็นสิทธิหน้าที่ของผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในกรณีที่บทบัญญัติในหมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ บัญญัติให้การกระทำใด ๆ เป็นความผิดและมีบทกำหนดโทษสำหรับความผิดนั้นให้นำมาใช้บังคับกับผู้รับใบอนุญาตด้วยโดยให้ถืออัตราโทษอย่างเดียวกัน

มาตรา ๔๒ เจ้าของโครงข่ายต้องยินยอมให้ผู้รับใบอนุญาตใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายของตนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

เจ้าของโครงข่ายอาจปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมให้ใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายได้เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) โครงข่ายที่มีอยู่ไม่เพียงพอแก่การให้ผู้รับใบอนุญาตใช้หรือเชื่อมต่อ
- (๒) การใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายอาจกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ
- (๓) การใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายอาจก่อให้เกิดการรบกวนหรือเป็นเหตุขัดขวางการให้บริการกิจการกระจายเสียงหรือกิจการ โทรทัศน์ของเจ้าของโครงข่ายหรือผู้ให้บริการโครงข่ายรายอื่น
- (๔) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ให้เจ้าของโครงข่ายซึ่งปฏิเสธไม่ให้นำใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายตามวรรคสองมีหน้าที่พิสูจน์ถึงเหตุแห่งการปฏิเสธนั้น

การเรียกเก็บค่าตอบแทนการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายต้องเป็นไปอย่างสมเหตุสมผลและเป็นธรรมต่อเจ้าของโครงข่ายกับผู้รับใบอนุญาตที่ขอใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่าย และต้องมีความเท่าเทียมกัน ในระหว่างผู้รับใบอนุญาตทุกราย

การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้รับใบอนุญาตและเจ้าของโครงข่ายที่เกี่ยวข้องด้วย

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่มีการปฏิเสธไม่ให้นำใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายหรือมีข้อที่ตกลงกันไม่ได้ในการเจรจาทำสัญญาการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่าย คู่กรณีมีสิทธิร้องขอให้คณะกรรมการพิจารณาได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนดคำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

การวินิจฉัยให้นำใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า การปฏิเสธไม่ให้ใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายจะไม่เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง คณะกรรมการอาจสั่งให้ใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายไปพลางก่อน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนดได้

มาตรา ๔๔ ข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายต้องมีลักษณะดังนี้

(๑) ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติหรือกีดกันผู้รับใบอนุญาตรายอื่น

(๒) ข้อกำหนดทางเทคนิค ณ จุดที่มีการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายต้องชัดเจนมีความเป็นไปได้ทางเทคนิค และไม่ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ขอใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายเกินสมควร

(๓) มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้รับใบอนุญาตที่ขอใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายและเจ้าของโครงข่ายที่ชัดเจน

(๔) มีการกำหนดอัตราค่าตอบแทนการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายตามมาตรา ๔๒ วรรคสี่

(๕) ลักษณะอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ให้เจ้าของโครงข่ายจัดส่งสำเนาข้อตกลงให้คณะกรรมการภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการลงนามในข้อตกลง ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าข้อตกลงดังกล่าวไม่เป็นไปตามลักษณะในวรรคหนึ่ง คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้ดำเนินการแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เจ้าของโครงข่ายปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ แต่ถ้าผู้ขอใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการ ให้ข้อตกลงนั้นเป็นอันสิ้นสุด

มาตรา ๔๕ เจ้าของโครงข่ายต้องเปิดเผยข้อตกลงการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่าย รวมทั้งอัตราค่าตอบแทนการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายตามวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปเป็นเหตุให้ค่าตอบแทนการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายไม่เป็นไปตามมาตรา ๔๒ วรรคสี่ และคู่กรณีไม่อาจตกลงกันได้ ให้คู่กรณีร้องขอต่อคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด คำวินิจฉัยของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด

มาตรา ๔๗ เจ้าของโครงข่ายต้องแจ้งข้อมูลที่ถูกต้องและจำเป็นในการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายให้ผู้รับใบอนุญาตที่ใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายทราบ

เจ้าของโครงข่ายต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้การใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายตามวรรคหนึ่งไม่สามารถใช้งานได้ตามปกติ

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขโครงข่ายอื่นมีผลกระทบต่อการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายเจ้าของโครงข่ายต้องแจ้งให้ผู้รับใบอนุญาตที่ใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายทราบ แต่ถ้าการเปลี่ยนแปลงแก้ไขนั้นจะมีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ ให้เจ้าของโครงข่ายประกาศให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงแก้ไขดังกล่าวเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกเดือน

มาตรา ๔๘ เพื่อประโยชน์ในการรับบริการกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ของผู้บริโภคและการคุ้มครองรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งครอบครองที่ดินสถานที่ สิ่งก่อสร้าง เสาหรือโครงสร้างอื่นในทำนองเดียวกัน ซึ่งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมในการรับ ส่ง หรือแพร่สัญญาณเสียงหรือภาพ หากยินยอมให้ผู้รับใบอนุญาตหรือเจ้าของโครงข่ายรายใดใช้ประโยชน์ในการติดตั้งวัสดุหรืออุปกรณ์เพื่อรับ ส่ง หรือแพร่สัญญาณเสียงหรือภาพก็ต้องยินยอมให้ผู้รับใบอนุญาตหรือเจ้าของโครงข่ายรายอื่นติดตั้งวัสดุหรืออุปกรณ์เพื่อการดังกล่าวด้วยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เมื่อได้รับคำตอบแทนอันเหมาะสมแล้ว และให้นำความในมาตรา ๔๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐซึ่งครอบครองคามรรคหนึ่งอาจปฏิเสธไม่ให้ความยินยอมให้ผู้รับใบอนุญาตหรือเจ้าของโครงข่ายรายหนึ่งรายใดใช้ที่ดินสถานที่ สิ่งก่อสร้าง เสาหรือโครงสร้างอื่นในทำนองเดียวกันได้เฉพาะกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การติดตั้งวัสดุหรืออุปกรณ์เพิ่มเติมจะก่อให้เกิดอันตราย หรือรบกวน หรือมีผลเป็นการลดประสิทธิภาพของระบบที่ติดตั้งอยู่เดิม

(๒) ก่อให้เกิดภาวะหรือขัดขวางการใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเกินความจำเป็น

มาตรา ๔๙ ในการใช้หรือเชื่อมต่อโครงข่ายระหว่างการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์กับการประกอบกิจการโทรคมนาคม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการร่วมตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมกำหนด

มาตรา ๕๐ ห้ามมิให้ผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ หรือผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการโทรคมนาคม หรือเจ้าของโครงข่ายให้บริการการส่งหรือการแพร่ข่าวสารสาธารณะหรือรายการที่มีลักษณะเป็นการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์แก่ผู้อื่นซึ่งมิใช่เป็นผู้รับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๕

การส่งเสริมและการพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

มาตรา ๕๑ ในการส่งเสริมและพัฒนากิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ให้คณะกรรมการดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) จัดให้มีการประเมินความมีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ของการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ตามแผนแม่บทกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์และการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ความหลากหลายของการแสดงความคิดเห็น การให้บริการคนพิการและคนด้อยโอกาส การรับเรื่องร้องเรียน โอกาสในการเข้าสู่ตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่

(๒) จัดให้มีการประเมินคุณภาพรายการ โดยพิจารณาถึงประโยชน์ต่อสังคมและศีลธรรมอันดีของประชาชน

(๓) จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้รับใบอนุญาต ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริโภคในการดำเนินการตาม (๑) และ (๒)

การประเมินตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีการแสดงข้อเท็จจริงให้ปรากฏทั้งในเรื่องประสิทธิผล ประสิทธิภาพ การพัฒนาองค์กร การได้รับการสนับสนุนจากประชาชน และรายละเอียดอื่นที่จำเป็น

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่ารายการใดเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือสมควรส่งเสริมให้มีการผลิตรายการ หรือผู้ประกอบการรายใดปฏิบัติตามมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการและคนด้อยโอกาสตามมาตรา ๓๖ คณะกรรมการอาจพิจารณาให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุนได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

หมวด ๖

การกำกับดูแล

มาตรา ๕๓ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

สํานักงานกํากับดูแลกิจการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๑) เรียกให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานเพื่อประกอบการพิจารณา
(๒) มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใดมาเพื่อประกอบการพิจารณาหรือเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) เข้าไปในอาคารหรือสถานที่ประกอบการของผู้รับใบอนุญาตหรือบุคคลใดในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด สันวัตถุที่ใช้ในการกระทำความผิด วัตถุที่มีไว้เป็นความผิดหรือวัตถุที่จะนำไปใช้กระทำความผิด รวมทั้งการกระทำที่อาจเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดในการอนุญาต

การเข้าไปในอาคารหรือสถานที่ประกอบการตาม (๓) เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ต้องมีหมายค้นซึ่งออกโดยศาล

เมื่อได้เข้าไปและลงมือทำการตรวจสอบตาม (๓) แล้วยังดำเนินการไม่เสร็จจะกระทำต่อไปในเวลาหลังพระอาทิตย์ตกหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกตามสมควร

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา นี้ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๕๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา ๕๕ ผู้ใดกระทำให้เกิดการรบกวนต่อการรับส่งหรือแพร่สัญญาณเสียงหรือภาพของผู้รับใบอนุญาต ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นระงับการกระทำหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ใช้ในการกระทำนั้น หรือให้ย้ายสิ่งดังกล่าวออกไปให้พ้นเขตรบกวนหรือสั่งให้บุคคลนั้นหรือบุคคลอื่นกระทำการอย่างใดเท่าที่จำเป็นเพื่อแก้ไขการรบกวนนั้นได้ แต่ถ้าสิ่งทีก่อให้เกิดการรบกวนนั้นเป็นกิจการที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นพิจารณาดำเนินการเพื่อให้มีการแก้ไขต่อไป

มาตรา ๕๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการและพนักงานเจ้าหน้าที่ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด ๗

บทกำหนดโทษ

ส่วนที่ ๑

โทษทางปกครอง

มาตรา ๕๗ โทษปรับทางปกครอง มีดังต่อไปนี้

- (๑) โทษปรับทางปกครองชั้น ๑ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท
- (๒) โทษปรับทางปกครองชั้น ๒ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาท แต่ไม่เกินห้าแสนบาท
- (๓) โทษปรับทางปกครองชั้น ๓ ต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาท แต่ไม่เกินห้าล้านบาท

มาตรา ๕๘ ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ใด

- (๑) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๔
 - (๒) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๔ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๗ วรรคหนึ่งหรือวรรคสาม
 - (๓) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๔๔ วรรคสอง
- ต้องระวางโทษปรับทางปกครองชั้น ๑

มาตรา ๕๙ ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ใด

- (๑) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๔ วรรคห้า มาตรา ๓๕ หรือมาตรา ๓๘
- (๒) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ มาตรการ หรือประกาศที่คณะกรรมการ ประกาศกำหนดตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๖ หรือมาตรา ๔๕

(๓) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๔ วรรคสี่ หรือมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

ต้องระวางโทษปรับทางปกครองชั้น ๒

มาตรา ๖๐ ผู้รับใบอนุญาตหรือผู้ใด

- (๑) ผ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๕๐

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๒) ผ่าฟันหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์หรือประกาศที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามมาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ มาตรา ๓๔ วรรคสอง หรือมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง

(๓) ผ่าฟันหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๔๓

ต้องระวางโทษปรับทางปกครองชั้น ๓

มาตรา ๖๑ ถ้าการกระทำความคิดซึ่งมีโทษปรับทางปกครองเป็นความผิดต่อเนื่องและคณะกรรมการได้พิจารณาสั่งลงโทษปรับทางปกครองสำหรับความผิดนั้น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษปรับรายวันอีกในอัตราดังต่อไปนี้ นับแต่วันที่มีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองดังกล่าว ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหรือจนกว่าจะปฏิบัติให้ถูกต้อง

(๑) กรณีโทษปรับทางปกครองชั้น ๑ ให้ปรับวันละไม่เกินห้าพันบาท

(๒) กรณีโทษปรับทางปกครองชั้น ๒ ให้ปรับวันละไม่เกินสองหมื่นบาท

(๓) กรณีโทษปรับทางปกครองชั้น ๓ ให้ปรับวันละไม่เกินห้าหมื่นบาท

ให้คณะกรรมการดำเนินการบังคับให้มีการชำระค่าปรับรายวันทุกสัปดาห์วัน

มาตรา ๖๒ ให้สำนักงานเป็นผู้รวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความคิดที่มีโทษทางปกครองเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาสั่งลงโทษทางปกครอง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ในการพิจารณาสั่งลงโทษทางปกครอง คณะกรรมการต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำนั้น แต่คณะกรรมการอาจงดเว้นผู้กระทำความผิดโดยไม่ลงโทษปรับทางปกครองก็ได้ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าการกระทำนั้นมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) เป็นความคิดซึ่งมีโทษปรับทางปกครองชั้น ๑

(๒) มีข้อความผิดต่อเนื่อง

(๓) เป็นการกระทำความผิดเป็นครั้งแรกซึ่งกระทำโดยไม่จงใจ และ

(๔) ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย

มาตรา ๖๓ เมื่อคณะกรรมการมีคำสั่งลงโทษปรับทางปกครองสำหรับผู้รับใบอนุญาตผู้ใดแล้ว ในกรณีที่เห็นสมควร คณะกรรมการอาจมีคำสั่งให้ผู้รับใบอนุญาตผู้นั้น กระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดอย่างเดียวกันซ้ำอีกได้

มาตรา ๖๔ คณะกรรมการอาจพิจารณาสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(๑) ผู้รับใบอนุญาตเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๖๓

(๒) ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนมาตรา ๓๗ และเป็นกรณีที่เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

(๓) ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือหลักเกณฑ์หรือคำสั่งที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ อีก หรือกรณีที่เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง

(๔) ผู้รับใบอนุญาตฝ่าฝืนหรือกระทำความผิดที่มีโทษทางอาญาคตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) ผู้รับใบอนุญาตต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับงานแพร่เสียงแพร่ภาพอันเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

(๖) ผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการทางธุรกิจที่เป็นบริษัทฝ่าฝืนมาตรา ๑๕

การสั่งพักใช้ใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด แต่ต้องไม่เกินครั้งละสามสิบวัน

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่ผู้ถูกลงโทษปรับทางปกครองไม่ยอมชำระค่าปรับทางปกครองหรือชำระไม่ครบถ้วนถูกต้อง ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับการบังคับทางปกครองตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ส่วนที่ ๒

โทษอาญา

มาตรา ๖๖ ผู้ใดใช้คลื่นความถี่สำหรับการประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ หรือประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ หรือให้บริการนอกเหนือจากกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ โดยไม่ได้รับอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับวันละไม่เกินห้าหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๖๗ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๕ หรือประกาศของคณะกรรมการที่ออกตามมาตรา ๓๑ หรือมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับวันละไม่เกินสามหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรา ๖๘ ผู้รับใบอนุญาตผู้ใดกระทำเพื่อให้เกิดการรบกวนต่อการรับส่งหรือแพร่สัญญาณเสียงหรือภาพของผู้รับใบอนุญาตรายอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับวันละไม่เกินสามหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๖๙ ผู้ใดกระทำให้เกิดการรบกวนต่อการรับส่งหรือแพร่สัญญาณเสียงหรือภาพของผู้รับใบอนุญาต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทตลอดระยะเวลาที่ยังฝ่าฝืน

มาตรา ๗๐ ผู้ใดผลิต นำเข้า จำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายหรือรับติดตั้งเครื่องรับเครื่องมือหรืออุปกรณ์เพื่อให้บุคคลอื่นนำไปใช้รับหรือแปลงสัญญาณในการรับรายการของกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์แบบออกรับเป็นสมาชิก โดยไม่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติมาตรานี้มิให้ใช้บังคับกับการมีหรือใช้เครื่องรับ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ตามวรรคหนึ่งเพื่อการศึกษาวิจัยตามที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ

มาตรา ๗๑ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าคณะกรรมการเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทบัญญัติมาตรานี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้เสียหายที่แท้จริงในการใช้สิทธิฟ้องร้องหรือดำเนินคดี ๆ ตามกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดนั้น

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้ที่กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการกระทำหรือเจตนากระทำการอันเป็นหน้าที่ของกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าการกระทำนั้นได้กระทำโดยคนมิได้ผู้เห็นหรือยินยอมด้วย

และขอบเขตของการประกอบกิจการที่ได้รับอนุญาต สัมปทานหรือสัญญาโดยใบอนุญาตประกอบกิจการดังกล่าวให้มีอายุตามระยะเวลาที่เหลืออยู่ของการอนุญาตสัมปทานหรือสัญญานั้น และให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตามมาตรา ๑๕

มิให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับผู้ได้รับใบอนุญาตตามวรรคสอง

มาตรา ๑๖ ให้กระทรวงการคลังนำรายได้เป็นมูลค่าเท่ากับร้อยละสองของรายได้ที่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐต้องนำส่งกระทรวงการคลังจากการให้อุญาต สัมปทานหรือสัญญาเพื่อประกอบกิจการกระจายเสียงหรือกิจการโทรทัศน์ที่มีอยู่ก่อนวันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ใช้บังคับ ส่งเข้ากองทุน ทั้งนี้ จนกว่าการอนุญาตสัมปทานหรือสัญญานั้นจะสิ้นสุดลง

มาตรา ๑๗ เมื่อพ้นกำหนดห้าปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คณะกรรมการพิจารณาบททวนระยะเวลาสูงสุดในการโฆษณาและการบริการธุรกิจตามมาตรา ๘ แต่ต้องไม่เกินระยะเวลาสูงสุดในการโฆษณาและการบริการธุรกิจตามที่กำหนดในมาตรา ๒๓ วรรคสอง

มาตรา ๑๘ ในระหว่างที่การจัดตั้งองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเพื่อทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมตามมาตรา ๔๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังไม่แล้วเสร็จ ให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นการชั่วคราวโดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

(๒) ดำเนินการเพื่อให้ผู้ประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงชุมชนและกิจการที่ไม่ใช้คลื่นความถี่รับใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนและกิจการที่ไม่ใช้คลื่นความถี่เป็นการชั่วคราวไปพลางก่อนตามที่คณะกรรมการกำหนด โดยใบอนุญาตประกอบกิจการบริการชุมชนชั่วคราวและกิจการที่ไม่ใช้คลื่นความถี่ ให้มีอายุไม่เกินหนึ่งปี

(๓) ประกาศกำหนดสัดส่วนรายการและให้ความเห็นชอบผังรายการของผู้ได้รับใบอนุญาตตาม (๒)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(๔) ควบคุมดูแลให้การส่งหรือการแพร่เสียงของผู้ได้รับใบอนุญาตตาม (๒) เป็นไปตามขนาดกำลังส่งที่กำหนดและครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับอนุญาต

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์คณะหนึ่ง ประกอบด้วย

(๑) ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นประธานอนุกรรมการ

(๒) ปลัดกระทรวงกลาโหมหรือผู้แทน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือผู้แทนเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาหรือผู้แทน อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์หรือผู้แทน อธิบดีกรมการปกครองหรือผู้แทน เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหรือผู้แทน และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ

(๓) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ทางด้านนิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ หรือสื่อสารมวลชนจำนวนสามคน กฎหมายมหาชนจำนวนสองคน เทคโนโลยีการสื่อสาร หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการกำกับกิจการจำนวนหนึ่งคน เป็นอนุกรรมการ

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากประธานสภาสถาบัน นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน นายกสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยหรือผู้แทน นายกสมาพันธ์สมาคมวิชาชีพวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือผู้แทน ประธานสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนหรือผู้แทน ประธานคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนหรือผู้แทน ประธานสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยหรือผู้แทน และประธานสหพันธ์องค์กรผู้บริโภคหรือผู้แทน เป็นอนุกรรมการ

ให้เลขาธิการคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งมีหน้าที่ในการเสนอความเห็นและปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย โดยให้มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕๑ ด้วย

ให้นำกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับการประชุม การปฏิบัติหน้าที่ และการพ้นจากตำแหน่ง มาใช้บังคับแก่คณะกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา ๑๖ ให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติตามมาตรา ๑๔ และคณะกรรมการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ตามมาตรา ๑๕ สิ้นสุดลงนับแต่วันที่

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะจัดระบบสื่อภาครัฐ สื่อภาคเอกชน และสื่อชุมชนให้เป็นสื่อสาธารณะอย่างแท้จริง และมีการใช้เครื่องมือสื่อสารของรัฐ เพื่อประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ต่อการศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน ประกอบกับพระราชบัญญัติ องค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ บัญญัติให้มีคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) ทำหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ทำหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการโทรคมนาคม ต่อมาเมื่อได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยมีการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญเกี่ยวกับองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระเพียงองค์กรเดียวทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการดังกล่าว และการผลักดัน ให้มีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์จะเป็นการจัดระบบสื่อภาครัฐ สื่อภาคเอกชนและสื่อชุมชนให้เป็นสื่อสาธารณะแท้จริง ดังนั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลการประกอบ กิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ จำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์ เพื่อเป็นการรองรับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอิสระนั้นให้มีความสมบูรณ์ต่อไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ – นามสกุล นางสาวจุฑาทิพย์ ก่อทรัพย์สิน

วันเดือนปีเกิด 17 มกราคม 2525

สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร

วุฒิการศึกษา - สำเร็จการศึกษาปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรบัณฑิต
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในปีการศึกษา 2546

-เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท

สาขาอาชีวศึกษา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปีการศึกษา 2549

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย